

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi pelastuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi pelastuslakia, Pelastusopistosta annettua lakia, palosuojelurahastolakia ja eräitä muita lakeja. Pääosa muutoksista johtuu maakuntien perustamista sekä maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa ja valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevasta lainsäädännöstä.

Pelastuslakiin tehtäisiin lisäksi tarkistuksia, jotka koskevat öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntaa, pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja kansainvälisen avun vastaanottamista, paloilmoittimien aiheuttamista erheellisistä ilmoituksista perittäviä maksuja, pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutusta sekä väestönsuojien rakentamista. Väestönsuojeluun liittyvien säännösten systematiikkaa selkeytettäisiin.

Pelastusopistosta annettuun lakiin tehtäisiin eräitä Pelastusopiston tehtäviin liittyviä tarkennuksia ja Palosuojelurahastolakiin eräitä Palosuojelurahaston ohjaukseen ja valvontaan liittyviä tarkennuksia.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020. Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntaa, pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutusvaatimuksia sekä väestönsuojelua ja väestönsuojien rakentamista koskevat säännökset tulisivat kuitenkin voimaan jo 1 päivänä tammikuuta 2019. Myös meripelastuslain, merenkulun ympäristönsuojelulain ja Pelastusopistosta annetun lain muuttamista koskevat lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1 NYKYTILA.....	4
1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
Pelastuslaki.....	4
Laki öljyvahinkojen torjunnasta.....	6
Laki Pelastusopistosta.....	7
Palosuojelurahastolaki.....	7
1.2 Nykytilan arviointi.....	8
Pelastuslaki.....	8
Laki Pelastusopistosta.....	11
Palosuojelurahastolaki.....	11
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	12
2.1 Tavoitteet.....	12
Pelastuslaki.....	12
Laki Pelastusopistosta.....	14
Palosuojelurahastolaki.....	15
2.2 Toteuttamisvaihtoehdot.....	15
Pelastuslaki.....	15
Laki Pelastusopistosta.....	18
Palosuojelurahastolaki.....	18
2.3 Keskeiset ehdotukset.....	19
Pelastuslaki.....	19
Laki Pelastusopistosta.....	21
Palosuojelurahastolaki.....	22
Eräiden muiden lakien muuttaminen.....	22
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	22
3.1 Taloudelliset vaikutukset.....	22
Vaikutukset kotitalouksien asemaan.....	22
Vaikutukset yrityksiin.....	24
Vaikutukset julkiseen talouteen.....	26
3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	30
Pelastuslaki.....	30
Laki Pelastusopistosta.....	32
Palosuojelurahastolaki.....	33
3.3 Ympäristövaikutukset.....	33
Pelastuslaki.....	33
Laki Pelastusopistosta.....	34
Palosuojelurahastolaki.....	34
3.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	34
Pelastuslaki.....	34
Laki Pelastusopistosta.....	36
Palosuojelurahastolaki.....	36
4 ASIAN VALMISTELU.....	36
5 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	38

HE 18/2018 vp

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	40
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	40
1.1 Laki pelastuslain muuttamisesta	40
1 luku Yleiset säännökset	40
3 luku Toiminnanharjoittajan sekä rakennuksen omistajan ja haltijan velvollisuudet	42
1.2 Laki Pelastusopistosta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta	69
1.3 Laki palosuojelurahastolain muuttamisesta	70
1.4 Laki pelastustoimen laitteista annetun lain 13 ja 17 §:n muuttamisesta	72
1.5 Laki tieliikennelain 49 §:n muuttamisesta	73
1.6 Laki ajoneuvolain 20 §:n muuttamisesta.....	73
1.7 Laki matkustaja-aluksen henkilöluetteloista annetun lain 12 §:n muuttamisesta	73
1.8 Laki meripelastuslain 4 §:n muuttamisesta.....	73
1.9 Laki merenkulun ympäristönsuojelulain muuttamisesta.....	73
12 luku Valvonta ja hallintopakko	73
1.10 Laki pelastuslain väliaikaisesta muuttamisesta	74
1.11 Laki öljyvahinkojen torjuntalain kumoamisesta	77
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	77
3 VOIMAANTULO.....	77
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	77
LAKIEHDOTUKSET	79
1. Laki pelastuslain muuttamisesta	79
2. Laki Pelastusopistosta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta.....	106
3. Laki palosuojelurahastolain muuttamisesta	107
4. Laki pelastustoimen laitteista annetun lain 13 ja 17 §:n muuttamisesta	109
5. Laki tieliikennelain 49 §:n muuttamisesta	110
6. Laki ajoneuvolain 20 §:n muuttamisesta.....	111
7. Laki matkustaja-aluksen henkilöluetteloista annetun lain 12 §:n muuttamisesta	112
8. Laki meripelastuslain 4 §:n muuttamisesta	113
9. Laki merenkulun ympäristönsuojelulain muuttamisesta.....	114
10. Laki pelastuslain väliaikaisesta muuttamisesta	115
11. Laki öljyvahinkojen torjuntalain kumoamisesta	118
RINNAKKAISTEKSTIT	119
1. Laki pelastuslain muuttamisesta	119
2. Laki Pelastusopistosta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta.....	171
3. Laki palosuojelurahastolain muuttamisesta	173
4. Laki pelastustoimen laitteista annetun lain 13 ja 17 §:n muuttamisesta	176
5. Laki tieliikennelain 49 §:n muuttamisesta	177
6. Laki ajoneuvolain 20 §:n muuttamisesta.....	179
7. Laki matkustaja-aluksen henkilöluetteloista annetun lain 12 §:n muuttamisesta	180
8. Laki meripelastuslain 4 §:n muuttamisesta	181
9. Laki merenkulun ympäristönsuojelulain muuttamisesta.....	183
10. Laki pelastuslain väliaikaisesta muuttamisesta	185

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Pelastuslaki

Pelastuslaki (379/2011) on pelastustoimintaa, onnettomuuksien ehkäisyä ja väestönsuojelua sääntelevä yleislaki. Pelastuslaissa määritellään eri tahojen vastuut pelastustoimen tehtävien hoitamisessa. Pelastuslaki sisältää myös säännökset pelastustoimen palvelutasosta ja pelastustoimen alueiden yhteistoiminnasta. Sisäministeriön tehtävänä on johtaa ja valvoa pelastustointa ja sen palvelujen saatavuutta ja tasoa sekä huolehtia pelastustoimen valtakunnallisista järjestelyistä. Aluehallintovirastojen tehtävänä on huolehtia pelastustoimen laillisuusvalvonnasta ja valvoa pelastustoimen palvelutason toteutumista. Pelastustoimen viranomaisten ohella myös muut viranomaiset ovat velvollisia osallistumaan pelastustoimintaan ja väestönsuojeluun siten, kuin niiden tehtävistä kunkin toimialan säädöksissä tai muussa lainsäädännössä säädetään.

Pelastuslain mukaisesti kunnat vastaavat pelastustoimen tehtävistä lakisääteisessä yhteistyössä (*alueen pelastustoimi*). Valtioneuvosto päättää maan jakamisesta pelastustoimen alueisiin ja vahvistetun aluejaon muuttamisesta. Pelastustoimen alueeseen kuuluvilla kunnilla tulee olla sopimus pelastustoimen järjestämisestä.

Kansainvälinen pelastustoiminta

Pelastuslain 38 §:n 1 momentin mukaan sen lisäksi, mitä valtioiden välillä on sovittu, sisäministeriö voi Euroopan unionin, toisen valtion tai kansainvälisen järjestön esittämän pyynnön perusteella päättää pelastustoimeen kuuluvan avun antamisesta ulkomaille, milloin avun antaminen ihmisten, ympäristön tai omaisuuden turvaamiseksi on perusteltua.

Ulkomaille annettavan avun ja kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämän valmiuden ylläpito toteutetaan sisäministeriön johdolla. Ulkomaille annettavan avun antamiseen tarvittavat muodostelmat kootaan pääasiassa pelastuslaitosten henkilöstöstä. Avun antamiseen osallistuvaan henkilöstöön sovelletaan lakia siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan (1287/2004). Lain 5 §:n mukaan kriisinhallintaan ulkomailla osallistuva henkilö on määräaikaisessa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa valtioon, jota työnantajana edustaa Pelastusopisto.

Paloilmoittimien erheellisten ilmoitusten maksullisuus

Pelastuslain 96 §:n mukaan pelastuslaitos voi periä maksun tehtävästä, jonka on aiheuttanut hätäkeskukseen liitetyn paloilmoittimen toistuva erheellinen toiminta. Pelastuslaitosten oikeus periä maksuja erheellisistä paloilmoituksista on rajattu koskemaan sellaisia hätäkeskukseen liitettyjä paloilmoitinlaitteistoja, joiden haltija on tehnyt kirjallisen hälytyksensiirtosopimuksen teleoperaattorin ja liittymisilmoituksen oman alueensa hätäkeskuksen kanssa. Pelastuslaitosten oikeus periä maksuja erheellisistä paloilmoituksista ei koske tehtäviä, joissa hätäkeskus saa ilmoituksen mahdollisesta tulipalosta ja vaaratilanteesta puhelimitse tai muutoin kuin paloilmoittimen hälytyksensiirron kautta.

Maksun perimisen edellytyksenä on, että paloilmoitin on aikaisemmin aiheuttanut erheellisen paloilmoituksen ja alueen pelastusviranomainen on kirjallisesti kehottanut kohteen omistajaa,

haltijaa tai toiminnanharjoittajaa ryhtymään toimenpiteisiin, ettei erheellisiä palo ilmoituksia enää tule. Perittävän maksun suuruudesta päättää alueen pelastustoimi hyväksymässään takassa.

Palo ilmoittimen erheellisellä toiminnalla tarkoitetaan palo ilmoittimen hätäkeskukselle välittämiä palo ilmoituksia, jotka eivät kuitenkaan ole johtaneet kiinteistössä pelastuslaitoksen sammutus- tai pelastustoimiin. Palo ilmoittimen toistuvaksi erheelliseksi toiminnaksi katsotaan useampi kuin kaksi erheellistä palo ilmoitusta edellisen 12 kuukauden aikana (ei kalenterivuosi).

Kaikki pelastuslaitokset perivät maksuja erheellisistä palo ilmoituksista. Pelastuslaitosten käytäntöjä maksujen perimisessä on yhdenmukaistettu pelastuslaitosten kumppanuusverkoston laatimalla ohjeella vuonna 2013.

Pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset

Alueen pelastustoimi voi pelastuslain 25 §:n mukaan käyttää pelastustoiminnassa apunaan sopimuspalokuntaa tai muuta pelastusalalla toimivaa yhteisöä sen mukaan kuin niiden kanssa sovitaan. Pelastuslaitoksen tulee pelastuslain 56 §:n mukaan huolehtia siitä, että sen sivutoimisella henkilöstöllä ja sopimushenkilöstöllä on riittävä koulutus pelastustoimintaan. Pelastuslain 57 §:n 2 momentin mukaan koulutusvaatimuksiin kuuluvien pelastustoimen kurssien opeussuunnitelmat vahvistaa Pelastusopisto.

Väestönsuojarakentaminen

Voimassa olevan pelastuslain 71 §:n mukaan rakennuksen omistajan on uudisrakentamisen yhteydessä tehtävä rakennukseen tai sen läheisyyteen väestönsuoja, jonka suuruudeltaan voidaan arvioida riittävän rakennuksessa asuvia, pysyvästi työskenteleviä tai muutoin oleskeleviä henkilöitä varten. Väestönsuoja on rakennettava rakennusta tai samalla tontilla tai rakennuspaikalla olevaa rakennusryhmää varten, jos sen kerrosala on vähintään 1 200 neliometriä ja siinä asutaan tai työskennellään tai oleskellaan muutoin pysyvästi. Teollisuus-, tuotanto-, varasto- ja kokoontumisrakennusta varten väestönsuoja on edellä säädetystä poiketen rakennettava, jos rakennuksen tai rakennusryhmän kerrosala on vähintään 1 500 neliometriä.

Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi alueen pelastusviranomaista kuultuaan sallia rakennettavaksi kahta tai useampaa rakennusta varten yhteisen väestönsuojan, jos se rakennetaan viiden vuoden kuluessa ensimmäisen rakennuksen osittaisesta loppukatselmuksesta.

Aluehallintovirasto voi asianomaista pelastuslaitosta ja kunnan rakennusvalvontaviranomaista kuultuaan yksittäistapauksessa myöntää vapautuksen kokonaan tai määräajaksi laissa säädetystä väestönsuojan rakentamisvelvollisuudesta, jos väestönsuojan rakentamisesta aiheutuu tavanomaista huomattavasti korkeampia rakentamiskustannuksia suhteessa asianomaisen rakennuksen rakentamiskustannuksiin tai väestönsuojan rakentaminen ilman suuria teknisiä vaikeuksia ei käy päinsä.

Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi asianomaista pelastuslaitosta kuultuaan myöntää poikkeuksen väestönsuojalle sisäasiainministeriön asetuksella säädetystä teknisistä vaatimuksista tai valtioneuvoston asetuksella väestönsuojalle säädetystä koko- ja sijaintivaatimuksesta, jos siihen on perusteltu syy eikä poikkeuksen tekeminen olennaisesti heikennä suojautumismahdollisuuksia.

HE 18/2018 vp

Sisäasiainministeriö voi kunnan hakemuksesta myöntää vapautuksen väestönsuojien rakentamisesta tietyllä alueella, jos siellä arvioidaan olevan ennestään riittävä määrä suojapaikkoja tai väestön suojaaminen on turvattu muulla tavoin.

Vuonna 2016 Tilastokeskuksen rakennuskantatilaston mukaan Suomessa oli väestönsuojia noin 28 500 rakennuksessa. Näissä rakennuksissa oli suojapaikkoja yhteensä 2,27 miljoonalle henkilölle. Väestönsuojien rahallinen arvo on arviolta 4,2 miljardia euroa. Noin 50 kunnassa, joissa asuu yhteensä noin 170 000 asukasta, ei ole yhtään väestönsuojaa. Noin 285 kunnassa, joissa asuu yhteensä noin 1,9 miljoonaa asukasta, on suojapaikkoja alle puolelle kunnan asukkaista.

Tilastokeskuksen rakennuskantatilaston mukaan vuosina 2010 - 2015 väestönsuojien suojapaikkojen määrä lisääntyi vuosittain noin 89 000 suojapaikalla, josta asuinrakennusten osuus oli 60 prosenttia.

Lähes 90 prosenttia suojapaikoista on talokohtaisissa teräsbetonisuojuissa. Suojapaikoista noin 10 prosenttia on kalliosuojuissa. Väestönsuojalla on aina normaaliolojen käyttötarkoitus. Asuinrakennuksissa väestönsuojaan sijoitetaan esimerkiksi asukkaiden varastotilat. Asuinrakennusten teräsbetonisuojuista yli 90 prosenttia on varastoina, sosiaalituloina tai muussa hyötykäytössä. Kalliosuojat ja isot teräsbetonisuojat ovat yleensä urheilu- tai pysäköintikäytössä.

Arviot väestönsuojien ja suojapaikkojen valtakunnallisesta kokonaismäärästä vaihtelevat riippuen laskentatavasta ja tilastojen ajantasaisuudesta. Suojien tai suojapaikkojen valtakunnallisella kokonaismäärällä ei kuitenkaan ole merkitystä arvioitaessa väestön suojaamisen tarpeita. Suojapaikkojen yleinen rakennuskohtainen toteuttaminen ja suojaamistarpeesta johtuva vaatimus kohtuullisesta suojautumismatkasta merkitsevät käytännössä sitä, että muissa kunnissa tai jopa saman kunnan eri osassa olevilla suojapaikoilla ei ole merkitystä arvioitaessa suojautumismahdollisuuksien riittävyyttä.

Laki öljyvahinkojen torjunnasta

Pelastuslain 27 §:n 3 momentin 3 kohdan mukaan pelastuslaitos huolehtii öljyntorjunnasta ja muistakin muussa laissa alueen pelastustoimelle säädettyistä tehtävistä.

Öljyvahinkojen torjunnasta säädetään öljyvahinkojen torjuntalaissa (1673/2009).

Öljyvahinkojen torjuntalain mukaan öljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan yleinen ohjaus, seuranta ja kehittäminen kuuluvat ympäristöministeriölle.

Suomen ympäristökeskus huolehtii öljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan ja alan ammatillisen jatko- ja täydennyskoulutuksen valtakunnallisesta järjestämisestä ja kehittämisestä. Se huolehtii myös riittävän valtakunnallisen alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntavalmiuden hankkimisesta ja ylläpidosta. Suomen ympäristökeskus vastaa lisäksi alusöljyvahinkojen torjunnasta ja asettaa torjuntatöiden johtajan, jos alusöljyvahinko on sattunut tai sen vaara uhkaa Suomen vesialueella aavalla selällä tai talousvyöhykkeellä. Suomen ympäristökeskus vastaa torjunnasta ja asettaa torjuntatöiden johtajan myös, jos aluskemikaalivahinko on sattunut tai sen vaara uhkaa Suomen vesialueella tai talousvyöhykkeellä. Suomen ympäristökeskus toimii Suomea sitovien kansainvälisten meriympäristövahinkojen torjuntaa koskevien sopimusten yhteyspisteenä ja vastaa tällaisten sopimusten edellyttämästä alusöljy- ja aluskemikaalivahinkoihin liittyvien ilmoitusten tekemisestä muille valtioille.

HE 18/2018 vp

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ohjaa ja valvoo öljyvahinkojen torjunnan järjestämistä alueellaan ja vahvistaa toimialueensa pelastustoimen alueiden öljyvahinkojen torjuntasuunnitelmat. Se antaa myös tarvittaessa muille torjuntaviranomaisille asiantuntija-apua ja mahdollisuuksiensa mukaan muutakin apua öljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen torjunnassa.

Alueen pelastustoimi vastaa maa-alueen öljyvahinkojen ja alusöljyvahinkojen torjunnasta alueellaan. Alueen pelastustoimen on pyydettyä osallistuttava aluskemikaalivahinkojen torjuntaan, jollei tehtävän suorittaminen merkittävällä tavalla vaaranna sen muun tärkeän lakisääteisen tehtävän suorittamista

Liikenteen turvallisuusvirasto, Puolustusvoimat ja Rajavartiolaitos osallistuvat alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntaan siten kuin öljyvahinkojen torjuntalaissa tai muussa laissa tarkemmin säädetään. Rajavartiolaitos osallistuu kuitenkin vain merialueella tapahtuvien vahinkojen torjuntaan.

Kunta vastaa tarvittaessa jälkitorjunnasta alueellaan. Kunnan eri viranomaisten ja laitosten tulee tarvittaessa osallistua öljyvahinkojen torjuntaan. Jälkitorjunnalla tarkoitetaan öljyvahingon torjuntaa, jota tehdään öljyn pilaaman maaperän, pohjaveden ja rannikon puhdistamiseksi ja kunnostamiseksi sen jälkeen, kun välttämättömät torjuntatoimet vahingon rajoittamiseksi ja öljyn keräämiseksi on tehty.

Käytännön vastuu öljyvahinkojen torjuntavalmiuden hankkimisesta ja vahinkojen torjunnasta on Suomen ympäristökeskuksella ja alueellisella pelastustoimella. Suomen ympäristökeskus hankkii torjuntakalustoa valtion varastoihin ja aluskalustoa yhteistyössä Merivoimien ja Rajavartiolaitoksen kanssa. Alueen pelastustoimi hankkii tarvitsemansa torjuntakaluston.

Laki Pelastusopistosta

Pelastusopistosta annetun lain (607/2006) 2 §:n mukaan Pelastusopiston tehtävänä on antaa pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan ammatillista peruskoulutusta, pelastustoimen päällystön ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta, normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumiseen valmentavaa koulutusta sekä huolehtia osaltaan pelastustoimen tutkimus- ja kehittämistoiminnasta, tutkimustoiminnan koordinoinnista sekä tarvittaessa muistakin opiston toimialaan soveltuvista tehtävistä.

Esityksen mukaan osa aluehallintovirastoille kuuluvista tehtävistä siirrettäisiin Pelastusopistolle. Näistä tehtävistä säädetään nykyisin laissa aluehallintovirastoista (896/2009), jonka 4 §:n mukaan aluehallintovirastojen tehtäviin kuuluu varautumisen yhteensovittaminen alueella ja siihen liittyvän yhteistoiminnan järjestäminen, valmiussuunnittelun yhteensovittaminen, alueellisten maanpuolustuskurssien järjestäminen, kuntien valmiussuunnittelun tukeminen, valmiusharjoitusten järjestäminen sekä alue- ja paikallishallinnon turvallisuussuunnittelun edistäminen.

Palosuojelurahastolaki

Palosuojelurahasto on valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto, jonka toiminta perustuu palosuojelurahastolakiin (306/2003) ja valtioneuvoston asetukseen palosuojelurahastosta (625/2003).

Tulipalojen ehkäisy ja pelastustoiminnan edistämiseksi on Suomessa olevasta palovakuutuksesta kiinteästä ja irtaimesta omaisuudesta vuosittain suoritettava palosuojelumaksu, joka tullaan laskemaan Palosuojelurahastoon. Palosuojelumaksun suuruus on 3 % vakuutuksen paloriskiä

vastaavasta osuudesta. Palosuojelumaksun vuotuinen kertymä on noin 11 miljoonaa euroa. Palosuojelurahasto on sisäministeriön hoidossa ja valvonnassa. Rahaston hallinnosta sekä talouden ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä huolehtii sisäministeriön asettama hallitus.

Rahastosta voidaan myöntää lain tarkoituksen edistämiseksi yleisavustuksia ja erityisavustuksia pelastusalan järjestöille ja muille vastaaville yhteisöille sekä erityisavustuksia kunnille ja pelastustoimen alueille, sopimuspalokunnille (*vapaaehtoisille palokunnille*) sekä apurahoja ja stipendejä. Rahastosta voidaan myöntää myös muille erityisavustuksia muun muassa oppimateriaalin tuotoon ja hankintaan, tutkimus- ja kehittämishankkeisiin sekä valistukseen ja neuvontaan.

Keskeisimpiä avustuskohteita ovat olleet pelastusalan järjestöjen koulutus- ja valistustoiminta, alaa tukevat tutkimushankkeet sekä kaluston hankinta ja paloasemien rakentaminen.

1.2 Nykytilan arviointi

Pelastuslaki

Eduskunnan käsiteltävänä on valtiovarainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön yhteistyönä valmisteleva hallituksen esitys maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi (HE 15/2017). Eduskunnan käsiteltävänä on lisäksi hallituksen esitys laiksi pelastustoimen järjestämisestä (HE 16/2017).

Pelastustoimen järjestämislaissa tarkoitettujen pelastustoimen tehtävien yleistä hallinnollista toteuttamista ja henkilöstön asemaa koskevat yleiset säännökset sisältyvät maakuntalakiin ja maakuntalain, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja pelastustoimen järjestämislain voimaanpanolakiin. Pelastustoimen rahoitus määräytyy maakuntien rahoituslain mukaan.

Edellä sanotun perusteella on tarpeen tehdä maakuntien perustamista, maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevasta lainsäädännöstä sekä valtioneuvostosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta (767/2013) johtuvat tarpeelliset muutokset pelastuslakiin sekä eräisiin muihin lakeihin.

Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunta

Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan nykyiset järjestelyt poikkeavat muista pelastustoiminnan valtakunnallisista toimintatavoista ja öljyvahinkojen torjuntalain mukainen ohjausjärjestelmä poikkeaa viranomaisten omasta lainsäädännöstä. Poikkeavat järjestelyt eivät parhaalla tavalla mahdollista kokonaisvaltaista ja kaikkia tasoja palvelevaa operatiivista suunnittelua. Pelastustoimen omia johtamisjärjestelmiä ei voida hyödyntää täysimääräisesti ja olemassa olevien yhteistoimintarakenteiden ja -prosessien hyödyntäminen jää vajavaiseksi. Viranomaisten väliset ohjaus- ja valvontaroolit on perusteltua sopeuttaa viranomaisten yleisiin ohjausrakenteisiin.

Nykyisten järjestelyiden mukaisessa hälytys- ja johtamisvalmiudessa on riskejä sen resurssien kapeuden takia. Johto-osien resurssien riittävyys pitkäkestoisessa torjuntaoperaatiossa voi muodostua koko järjestelmän kannalta kriittiseksi. Nykytilassa sisäministeriön hallinnonalan jatkuvassa valmiudessa olevaa johtamis- ja toimintavalmiutta ei öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan osalta hyödynnetä täysimääräisesti.

Voimassa olevan öljyvahinkojen torjuntalain mukaan Suomen ympäristökeskuksen asettaessa torjuntatöiden johtajan alueen pelastustoimen on alueensa ulkopuolellakin asetettava torjuntatöiden johtajan pyynnöstä torjuntakalustonsa ja -tarvikkeensa sekä niiden käyttöön tarvittavaa henkilöstöä torjuntatöiden johtajan käytettäväksi. Pelastuslaki edellyttää kuitenkin, että pelastuslaitoksen on olosuhteiden vaatiessa asetettava tehtävät tärkeysjärjestykseen. Pelastuslaitoksen on näin ollen välttämättä voitava hallita voimavarojaan kaikissa olosuhteissa ja päättää itse niiden käytön priorisoinnista. Säännös on ristiriidassa myös pelastuslain 35 §:n yleisjohtajuusperiaatteen kanssa, jonka mukaan jos pelastustoimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia, tilanteen yleisjohtajana toimii pelastustoiminnan johtaja. Yleisjohtaja vastaa tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta. Eri toimialojen yksiköt toimivat oman johtonsa alaisuudessa siten, että niiden toimenpiteet kokonaisuudessaan edistävät onnettomuuden tai tilanteen seurausten tehokasta torjuntaa. Säännös on ristiriidassa myös öljyvahinkojen torjuntalain 22 §:n vastaavan yleisjohtajuussäännöksen kanssa. Yleisjohtajuusperiaatteeseen ei kuulu viranomaisen voimavarojen asettaminen toisen viranomaisen johtoon.

Ympäristövahinkojen torjunta ei ole pelastuslain mukainen pelastustoimen tehtävä, vaan se on öljyvahinkojen torjuntalailla pelastuslaitokselle erikseen säädetty velvoite. Öljyntorjunnan peruskoulutus ei näin ollen kuulu Pelastusopistolle, jonka tehtävänä on antaa pelastustoimen ammatillista peruskoulutusta. Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunta ei myöskään kuulu Rajavartiolaitoksen henkilöstön peruskoulutukseen.

Sisäministeriön hallinnonalan kokemukset erilaisista suur- ja monialaonnettomuuksista ovat lähes aina poikenneet arvioituihin uhkakuviin perustuvista suunnitteluperusteista. Kokemusten perusteella laajassa onnettomuustilanteessa, jossa toimitaan suuressa aikapaineessa, kaikki asiat tulevat liittymään kiinteästi toisiinsa. Tämän johdosta kaikkien onnettomuusperusteisten tilanteiden johtaminen on asiantuntijatehtävän ohella aina myös vaativa tilannejohtamistehtävä, jossa korostuu johtamiskoulutus ja johtamiskokemus sekä merialueella erityisesti merellisen toimintaympäristön hyvä tuntemus. Johtamistoiminta sisältää tapahtuman hahmottamisen kokonaisvaltaisesti mukaan lukien merellisen toimintaympäristön onnettomuustilanteen aikaiset vaikutukset tilanteen etenemiselle ja toimijoiden suorituskyvylle sekä jatkuvan tilannekuvan ylläpitäminen.

Kansainvälinen pelastustoiminta

Pelastuslain 38 §:ssä on säädetty päätöksenteosta kansainvälisen avun antamisesta tai pyytämisessä. Avun antamiseen osallistuvan henkilöstön asemasta on säädetty laissa siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan (1287/2004). Voimassa oleva lainsäädäntö ei sisällä säännöksiä kuntien, maakuntien, alueen pelastustoimen tai pelastuslaitosten tehtävistä ja vastuista kansainvälisessä pelastustoiminnassa. Mahdollisuus hyödyntää kansainvälisen avun antamiseen hankittua erityiskalustoa ja -varusteita sekä tehtävään koulutettua ja harjoitettua henkilöstöä kotimaisissa onnettomuustilanteissa on osoittautunut epäselväksi.

Paloilmoittimien erheellisten ilmoitusten maksullisuus

Hätäkeskukseen liitettyjä paloilmoittimia on noin 19 400. Vuonna 2016 paloilmoittimet ilmoittivat alkavasta tulipalosta hätäkeskukseen noin 20 000 kertaa. Näistä paloilmoituksista 19 300 eli 97 % oli erheellisiä eli kiireellisiä hälytystehtäviä, joissa ei kuitenkaan ollut kyse tulipalosta. Erheellisiä paloilmoituksia aiheuttavat vanhentunut tekniikka tai laitteiston soveltamattomuus suojattavien tilojen toimintaan ja kohteen käyttötarkoitukseen, ilmaisimien sijoittaminen väärin paikkoihin, huollon laiminlyönti sekä laitteiston toiminnasta vastaavien piittaamattomuus.

HE 18/2018 vp

Vuodesta 2012 lähtien paloilmoittimien erheellisten ilmoitusten määrät ovat laskeneet vuosittain noin 5 %. Tähän on vaikuttanut pelastuslaitosten mahdollisuus laskuttaa erheellisistä palo ilmoituksista, minkä johdosta erheellisten palo ilmoitusten ehkäisemiseen on kiinnitetty aikaisempaa enemmän huomiota. Samalla pelastuslaitokset ovat tehostaneet kiinteistöjen ohjasta ja palo ilmoittimen kunnossapitovelvoitteen valvontaa.

Alueen pelastustoimen tulee määrätä maksu siten, että se vastaa suuruudeltaan enintään suoritteiden tuottamisesta aiheutuneiden kokonaiskustannusten määrää. Erheellisestä palo ilmoituksesta perittävä maksu vaihtelee pelastuslaitoksittain 495 ja 945 euron välillä. Vuonna 2016 pelastuslaitokset antoivat yhteensä noin 2 100 korjauskehotusta. Laskuja lähetettiin yhteensä noin 4 700. Laskutettava summa on vuosittain ollut noin 3 miljoonaa euroa.

Pelastuslain 96 §:n 3 momentin mukaan palo ilmoittimen erheellisen toiminnan johdosta perittävän maksun edellytyksenä on, että palo ilmoitin on aikaisemmin aiheuttanut erheellisen palo ilmoituksen ja alueen pelastusviranomaisen on kirjallisesti kehottanut kohteen omistajaa, haltijaa tai toiminnanharjoittajaa korjaamaan sen. Säännöksen nykyisestä sanamuodosta johtuen ei aina ole ollut yksiselitteistä, että erheellisellä toiminnalla tarkoitetaan laitteistovikojen lisäksi myös tapauksia, jotka ovat aiheutuneet joko ihmisen toiminnasta tai tuntemattomasta syystä. Tyypilliset ihmisen toiminnasta aiheutuneet erheelliset palo ilmoitukset ovat liittyneet ruoanvalmistukseen, tupakointiin ja huolimattomuuteen kiinteistön korjaustöissä.

Pelastuslain voimaantulon 1. heinäkuuta 2011 jälkeen pelastuslaitosten erheellisten palo ilmoitusten laskutuspäätöksistä on valitettu hallinto-oikeuksiin noin 50 kertaa. Valituksissa on yleensä katsottu, ettei pelastuslaitoksella ole ollut oikeutta laskuttaa muista kuin selvistä palo ilmoittimen vikaantumisista aiheutuneista ilmoituksista. Hallinto-oikeudet ovat muuttaneet pelastuslaitosten laskutuspäätöksiä vain muutamassa tapauksessa, joissa on ollut kyse pelastuslaitoksen laskutusprosessissa tapahtuneesta virheestä.

Korkeimpaan hallinto-oikeuteen erheellisen palo ilmoituksen laskupäätöksestä on valitettu viisi kertaa. KHO:sta on saatu tähän mennessä kaksi ratkaisua ja kolme valitusta on vielä käsiteltyssä. Ratkaisussaan KHO (22.12.2014, 2105/1/13) ei ole ottanut kantaa erheellisten palo ilmoitusten syihin, ainoastaan pelastuslaitoksen oikeuteen määrätä maksu. KHO:n ratkaisun (6.7.2017, 2501/1/16) perusteluissa on katsottu pelastuslain esityöt huomioon ottaen, että palo ilmoittimen erheellisenä toimintana voidaan pitää myös sellaisia palohälytyksiä, jotka aiheutuvat ihmisen käyttäytymisestä, kun kyse ei ole konkreettisesta rakennuspalon vaarasta.

Pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset

Pelastuslain 56 §:n säännöstä pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutuksesta on perusteltua täsmentää, koska sen nykyinen sanamuoto on aiheuttanut epäselvyyttä ja alueellisia tulkintaeroja. Säännöksestä ei käy ilmi, millaista koulutusta on pidettävä riittävänä pelastustoimintaan osallistuvalla henkilöstöllä.

Väestönsuojarakentaminen

Väestönsuojarakentamiselvoituksia kevennettiin merkittävästi vuonna 2011 voimaan tulleella pelastuslailla. Yleisten suojien rakentamisesta luovuttiin ja väestönsuojien rakentamista keskitettiin vain suurempiin rakennuskohteisiin.

Vuoden 2012 valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon mukaan Suomeen kohdistettavan sotilaallisen voimankäytön ja erityisesti Suomeen aluevaltaustarkoituksessa tarkoitettujen hyökkäyksen todennäköisyys oli vähäinen, mutta sitä ei selonteon mukaan voitu

kokonaan sulkea pois. Viimeisimmän ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon 2016 mukaan sotilaallista voimankäyttöä Suomea vastaan tai sillä uhkaamista ei voida sulkea pois. Saman selonteon mukaan ydinaseuhka on palannut ja mahdollinen myös terrorismin välineenä. Turvallisuuskomitea on vuonna 2013 ja uudelleen vuonna 2017 katsonut, että väestönsuojien rakentamisvelvoitteita ei tulisi purkaa vuoden 2011 pelastuslain tasosta. Tämän johdosta ei ole esitettävissä näkökohtia, jotka puoltaisivat väestönsuojien rakentamisen keventämistä entises-tään. Väestönsuojelu on osa uskottavaa puolustusta ja väestönsuojat väestönsuojelutyön keskeisin osatekijä.

Edellä sanotun johdosta väestönsuojarakentamista on väestön suojaamisen tarpeiden turvaamiseksi perusteltua jatkaa, mutta samalla keventää väestönsuojien rakentamiskustannuksia ja väestönsuojarakentamiseen liittyvää byrokratiaa.

Laki Pelastusopistosta

Aluehallintovirastojen toiminta alueellisten maanpuolustuskurssien ja valmiusharjoitusten järjestämisessä on arvion mukaan ollut toimivaa. Maakuntauudistuksesta ja valtion aluehallinnon uudistuksesta johtuen nämä tehtävät tulee kuitenkin organisoida uudelleen.

Pelastuslain 57 §:n 2 momentin mukaan Pelastusopisto vahvistaa pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutusvaatimuksiin kuuluvien kurssien opetussuunnitelmat. Voimassa olevassa lainsäädännössä ei kuitenkaan ole määritelty opetussuunnitelmien laatimisesta tai koulutusmateriaalin tuottamisesta vastaavaa tahoa. Käytännössä opetussuunnitelmat on laatinut Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö. Kurssien opetusmateriaalit on laatinut ja pitänyt ajan tasalla puolestaan pelastuslaitosten palveluksessa oleva pelastusalan ammattihenkilöstö sivutoimisesti oman toimensa ohella.

Tehtyjen selvitysten mukaan nykyiset opetussuunnitelmat eivät vastaa riittävästi pelastusalan toimintaympäristön vaatimuksia. Opetussuunnitelmat ja kurssit on siksi perusteltua yhtenäistää ja saattaa ajan tasalle.

Palosuojaelurahastolaki

Palosuojaelurahastosta voidaan myöntää avustuksia muun muassa kunnille ja pelastustoimen alueille. Maakuntauudistuksen myötä pelastustoimi siirtyy kuitenkin maakuntien tehtäväksi ja pelastustoimen alueet lakkaavat olemasta. Maakuntauudistuksen vuoksi säännökseen tulee lisätä maakunnat avustuksen saajiksi. Vastaavasti pelastustoimen alueet tulee poistaa. Kuntien avustaminen jatkossakin on perusteltua, koska paloasemat jäävät maakuntauudistuksessa kuntien omistukseen.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on valtion talousarvion ulkopuolisten rahastojen ohjausta ja hallintoa koskeneen tarkastuksen perusteella todennut, että rahastotalouden ohjauksessa olisi parantamisen varaa. Valtiontalouden tarkastusviraston mukaan valtion talousarvion ulkopuolisille rahastoille tai niitä hoitaville organisaatioille olisi asetettava selkeät ja mitattavissa olevat tulostavoitteet ja että ohjaavan ministeriön olisi solmittava tulossopimus rahastojen tai niitä hoitavien organisaatioiden kanssa. Valtiontalouden tarkastusviraston mukaan rahaston ohjaamattomuus muodostaa riskin sikäli, että rahastossa olevat varat saattavat jäädä talousarviovaroja vähemmälle huomiolle eikä rahastojen varojen käyttöä valvota välttämättä tuloksellisuuden kannalta yhtä tehokkaasti kuin talousarviovaroja (Tuloksellisuustarkastuskertomus 184/2009, s. 81, 83 - 84).

Palosuojelurahastolain mukaan Palosuojelurahasto on sisäministeriön hoidossa ja valvonnassa. Sisäministeriön tehtävänä on erityisesti valvoa rahaston taloutta ja toimintaa sekä hoitaa rahaston kirjanpito. Sisäministeriö ei voimassa olevan lainsäädännön mukaan aseta tulostavoitteita Palosuojelurahastolle eikä myöskään laadi tulossopimusta sen kanssa. Valtiontalouden tarkastusviraston esittämä riski siitä, että Palosuojelurahastossa olevat varat jäävät talousarviovaroja vähemmälle huomiolle, on siten olemassa, minkä vuoksi sisäministeriön ohjausvaltaa tulee lisätä.

Palosuojelurahaston hallituksen tehtävänä on päättää rahastossa olevan henkilöstön ottamisesta ja vapauttamisesta tehtävistään. Vakiintuneen käytännön mukaan sisäministeriö on kuitenkin huolehtinut tarvittavan henkilöstön rekrytointiprosessista Palosuojelurahaston tehtäviin ja rahaston tehtäviä suorittava henkilöstö on nimitetty sisäministeriön virkaan tai virkasuhteeseen. Koska henkilöstö on tosiasiallisesti sisäministeriön palveluksessa, ei ole tarkoituksenmukaista säätää rahaston hallitukselle henkilöstön palvelussuhteisiin liittyvää muodollista toimivaltaa.

Vakuutusvälittäjän on voimassa olevan lain mukaan suoritettava palosuojelumaksu omaaloitteisesti sisäministeriön määräämään maksupaikkaan viimeistään kalenterivuoden loppuun mennessä. Maksun suorittaminen myöhään joulukuussa voi kuitenkin olla ongelmallista rahaston kirjanpidon ja talouden suunnittelun kannalta, minkä vuoksi maksun suorittamisen ajankohtaa olisi tarkoituksenmukaista aikaistaa.

Palosuojelurahastolaissa säädetään ajankohdasta, johon mennessä tilinpäätös tulee hyväksyä ja toimittaa sisäministeriölle sekä ajankohdasta, johon mennessä sisäministeriön tulee päättää muun muassa tilinpäätöksen vahvistamisesta. Valtion talousarviosta annetussa asetuksessa (1243/1992) on kuitenkin säädetty tilinpäätöksen hyväksymisajankohdasta sekä vahvistettujen tilinpäätösten antamisesta, minkä vuoksi ajankohdista ei ole tarpeen säätää erikseen palosuojelurahastolaissa.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on tehdä maakuntien perustamista, maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevasta lainsäädännöstä sekä valtioneuvostosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta johtuvat tarpeelliset muutokset pelastuslakiin sekä eräisiin muihin lakeihin.

Esityksen tavoitteena on myös tehdä öljy- ja aluskemikaalivahingontorjuntaa koskevat tarpeelliset muutokset pelastuslakiin ja eräisiin muihin lakeihin sekä selkeyttää valtion ja maakuntien työnjakoa pelastustoimeen kuuluvan avun antamisessa ulkomaille ja kansainvälisen avun vastaanottamisessa, paloilmoittimien aiheuttamien erheellisten ilmoitusten maksullisuutta sekä pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutusvaatimuksia. Lisäksi tavoitteena on sujuvoittaa väestönsuojarakentamiseen liittyvää poikkeuslupakäsittelyä sekä tarkentaa väestönsuojeluun liittyvien säännösten systematiikkaa.

Pelastuslaki

Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunta

Sisäministeriön hallinnonalan ja sen ohjauksessa toimivan pelastustoimen asema öljy- ja aluskemikaalivahinkojen ennaltaehkäisyssä, niihin varautumisessa ja torjunnassa on keskeinen.

Rajavartiolaitoksella ja pelastustoimella on pitkä kokemus yhteistyöstä pelastustoiminnasta merialueella ja saaristossa. Esitetyillä muutoksilla voitaisiin parantaa nykyistä toimintavalmiutta öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnassa valtakunnallisella tasolla hyödyntämällä nykyistä paremmin Rajavartiolaitoksen ja pelastustoimen johtamisvalmiutta, johtamisjärjestelmiä ja osaamista. Meripelastustoimen tarpeisiin merialueelle on luotu yhteinen toimintamalli ja sitä tukeva operatiivinen johtamisjärjestelmä, joka perustuu viranomais- ja vapaaehtoistahojen voimavarojen tehokkaaseen hyödyntämiseen. Malli on hyödynnettävissä myös ympäristövahingoissa.

Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntaa koskevan esityksen tavoitteena on, että ympäristöturvallisuus parantuu tai pysyy vähintään nykyisellä tasolla. Lisäksi tavoitteena on luoda öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntaan kustannustehokkaampi ja selkeämpi operatiivisen johtamisen kokonaisuus, joka hyödyntää nykyistä monipuolisemmin viranomaisten johtamis- ja toimeenpanokykyjä sekä erityisosaamista.

Ensisijaisena tavoitteena on, että merialueen öljy- ja kemikaalivahingot ehkäistään ennalta. Onnettomuustilannevalmiuden tavoitteena on, että torjuntaan on varauduttu asianmukaisesti ja onnettomuustilanteessa mahdolliset vahingot torjutaan nopeasti ja tehokkaasti sekä vahinkojen seuraukset korjataan niin, että ihmisille, omaisuudelle ja ympäristölle aiheutuvat haitat jäävät mahdollisimman vähäisiksi.

Tavoitteiden toteutuminen edellyttää, että:

- Yhteiskunnan voimavarat ovat kokonaisvaltaisesti ja koordinoitusti sidottu palvelemaan tavoitetilaa ja kaikkien toimijoiden olemassa olevat vahvuudet hyödynnetään tehokkaasti.
- Olemassa oleva asiantuntijaosaaminen hyödynnetään täysimääräisesti osana sekä valmiuden luomista että onnettomuustilanteissa.
- Vastuu toiminnan kehittämisestä, toimeenpanosta ja kustannusten perinnästä on järjestetty selkeästi.
- Torjunnan valtakunnalliset suorituskykyvaatimukset ovat määritelty yhteisesti hyväksytyssä ohjausasiakirjassa.
- Kaluston ja materiaalin kehittäminen, hankkiminen ja ylläpito on toteutettu kustannustehokkaasti huomioiden valtakunnalliset ja alueelliset vaatimukset.
- Alueellista ja paikallista yhteistoimintaa tukee yhtenäiset laadukkaat, kattavat ja ajantasaiset toimintaohjeet.
- Käytössä on asiantuntijataso operatiivinen vastuiden osalta selkeästi järjestetty ja kokonaisvaltainen johtamisjärjestelmä, jossa asiantuntijoiden osaaminen on korkeatasoista ja torjuntaviranomaisilla on laissa määritellyt, riittävät päätöksentekovaltuudet.
- Jatkuvasti toimintavarma järjestelmä on hyvin harjoitettu ja kykenevä pitkäaikaiseen toimintaan ja osaaminen on järjestelmän kaikilla tasoilla riittävä.
- Merellinen toimeenpano perustuu kustannustehokkaisiin ratkaisuihin, kuten monitoimiläivöihin ja merellisten viranomaisten, muiden merellisten toimijoiden ja vapaaehtoisten yhteistyöhön sekä ajanmukaiseen torjuntatekniikkaan ja -kalustoon sekä yhteisiin tietojärjestelmä-ratkaisuihin, joita kehitetään ja ylläpidetään laadukkaasti.

HE 18/2018 vp

- Monipuolista toiminnallista osaamista kytkevää yhteistyötä ja kehittämistoimintaa tukee laaja-alainen tutkimus- ja kehittämisosaaminen.
- Torjuntavalmiuden rahoitusjärjestelmä on toimiva ja sen tukena on tarvittavat asiantuntijapalvelut.
- Kansalliset järjestelyt ovat yhteensopivia ja tukevat sopimusten mukaista kansainvälistä yhteistoimintaa.

Kansainvälinen pelastustoiminta

Pelastuslain 27 §:n muuttamista koskevan esityksen tavoitteena on määrittää sisäministeriön ja pelastuslaitosten työnjako kansainvälisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen liittyvissä tehtävissä sekä selkeyttää kansainvälisen avun antamiseen hankitun erityiskaluston ja -varusteiden sekä tehtävään koulutetun ja harjoitetun henkilöstön käyttömahdollisuuksia kotimaisissa onnettomuustilanteissa sekä kansainvälisen avun vastaanottamisessa.

Paloilmoittimien erheellisten ilmoitusten maksullisuus

Paloilmoittimien erheellisestä toiminnasta perittävän maksun tavoitteena on ollut vähentää erheellisiä paloilmoituksia niissä kiinteistöissä, joissa ei ole viranomaisohjauksesta huolimatta ryhdytty toimenpiteisiin erheellisten paloilmoitusten välttämiseksi. Pelastuslain 96 §:n muuttamista koskevan esityksen tavoitteena on selkeyttää säännöksen sanamuotoa ja selvittää pelastuslaitosten laskutuskäytäntöä ilman, että säännöksen nykyistä soveltamista muutetaan. Muutoksen arvioidaan vähentävän pelastuslaitosten laskuspäätöksistä tehtäviä valituksia.

Pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset

Pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutusta koskevan esityksen tavoitteena on täsmentää, millaista koulutusta pelastustoimen sivutoimiselta ja sopimushenkilöstöltä pidetään riittävänä.

Väestönsuojarakentaminen

Väestönsuojarakentamista koskevien esitysten tavoitteena on sujuvoittaa väestönsuojarakentamiseen liittyvää poikkeuslupakäsittelyä ja alentaa väestönsuojarakentamisesta johtuvia kustannuksia. Ehdotetut säädösmuutokset koskisivat vain uusia rakennushankkeita ja niiden valmistelussa on otettu huomioon väestön suojaamisen edellyttämät välttämättömät tarpeet.

Laki Pelastusopistosta

Esityksen tavoitteena on järjestää uudelleen ja turvata alueellisten maanpuolustuskurssien ja valmiusharjoitusten järjestämisvastuut muuttuvassa hallinnollisessa ympäristössä. Esityksen tavoitteena ei ole puuttua koulutusten ja harjoitusten sisältöihin. Alueellisten maanpuolustuskurssien sekä valmius- ja häiriötilanneharjoitusten järjestäminen esitetään siirrettäväksi aluehallintovirastoilta Pelastusopistolle.

Esityksen tavoitteena on myös edistää pelastustoimintaan osallistuvan sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön osaamisen suunnitelmallista ja tehokasta kehittämistä sekä lisätä Pelastusopiston vastuuta nykyistä kokonaisvaltaisemmasta pelastustoiminnan osaamisen kehittämisestä.

Palosuojelurahastolaki

Esityksen tavoitteena on ottaa laissa huomioon maakuntauudistuksesta seuraavat muutostarpeet ja lisätä maakunnat rahastosta myönnettävien avustusten saajien joukkoon. Palosuojelurahastosta voitaisiin jatkossakin avustaa kuntia, koska paloasemat jäävät maakuntauudistuksessa niiden omistukseen. Samalla tarkistetaan Palosuojelurahaston ohjausta koskevia säännöksiä siten, että niissä huomioidaan Valtiontalouden tarkastusviraston näkemykset rahastotalouden ohjaamisesta. Sisäministeriön ohjausvaltaa lisättäisiin ja jatkossa sisäministeriö hyväksyisi rahaston tulostavoitteet. Lisäksi palosuojelurahastolakiin tehtäisiin rahaston toiminnan kannalta tarpeellisia päivityksiä ja muutoksia koskien muun muassa palosuojelumaksun suorittamisen ajankohtaa sekä rahaston tilinpäätöksen hyväksymisen ja vahvistamisen ajankohtia.

2.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Pelastuslaki

Ölly- ja aluskemikaalivahinkojen torjunta

Merellisten ympäristövahinkojen torjuntaa koskevan esityksen valmistelussa on tarkasteltu suppeaan ja laajaan siirtoon pohjautuvia vaihtoehtoja.

1. Suppea siirto

Vaihtoehdon mukaan öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan yleinen ohjaus, seuranta ja kehittäminen säilyvät ympäristöministeriön tehtävänä. Suomen ympäristökeskus huolehtii jatkossakin öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan valtakunnallisesta järjestämisestä ja kehittämisestä. Suomen ympäristökeskuksella säilyisi vastuu alan ammatillisen jatko- ja täydennyskoulutuksen järjestämisestä ja kehittämisestä sekä riittävän valtakunnallisen alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntavalmiuden hankkimisesta ja ylläpidosta.

Torjuntaviranomaiset ja näiden roolit säilyisivät nykyisellään sillä poikkeuksella, että vastuu torjuntaoperaation johtamisesta avomerellä eli meritoiminnan johtajan tehtävä siirrettäisiin Rajavartiolaitokselle. Nykyisin tehtävässä voi toimia esimerkiksi jonkin torjuntaan osallistuvan aluksen, muun torjuntaviranomaisen tai Suomen ympäristökeskuksen edustaja. Merellisen ympäristövahingon torjunnan yleisjohtovastuu säilytettäisiin jatkossakin Suomen ympäristökeskuksella ja rannikolla pelastustoimella. Muutoin merellisten torjuntaviranomaisten (Suomen ympäristökeskus, pelastustoimi, Rajavartiolaitos, Puolustusvoimat ja Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi) vastuut ympäristövahinkojen torjuntaan varautumisesta ja torjuntatoimista säilyisivät nykyisellään. Pelastustoimen öljyntorjuntavastuita ei tässä vaihtoehdossa muutettaisi. Pelastustoimen maakuntauudistuksesta johtuva uudelleenorganisointi edellyttää säädöksiä tarkistamista. Tässä yhteydessä tulee selvittää, onko torjunnan johtamista tai pelastustoimen vastuuta öljyvahinkojen torjunnassa syytä tarkistaa. Samalla voidaan myös selvittää mahdollisuudet laajentaa pelastustoimen torjuntatehtävää niin, että pelastustoimesta tulisi myös aluskemikaalivahinkojen torjuntaviranomainen vastuualueellaan.

2. Laaja siirto

Laajassa vaihtoehdossa öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan ylin johto, ohjaus ja valvonta kuuluvat sisäministeriölle. Sisäministeriö huolehtii torjunnan valtakunnallisista valmisteluista ja järjestelyistä, yhteen sovittaa ympäristöministeriön vastuulla olevan ympäristönsuojelua koskevien velvoitteiden huomioon ottamisen torjunnassa ja sen kehittämisessä.

Tässä vaihtoehdossa Rajavartiolaitos johtaa alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntaa ja asettaa torjuntatöiden johtajan, jos ympäristövahinko on sattunut tai sen vaara uhkaa Suomen merialueella aavalla selällä tai talousvyöhykkeellä. Jos torjuntaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia, torjuntatöiden yleisjohtajana toimii Rajavartiolaitoksen asettama torjuntatöiden johtaja, joka vastaa yleisjohtajana torjuntatoimiin osallistuvien viranomaisten ja muiden tahojen toimintojen koordinoinnista, yhteensovittamisesta, yhteisen tilannekuvan luomisesta sekä torjuntatoimiin liittyvästä tiedottamisesta.

Pelastustoimintaa maakunnan pelastustoimen alueella johtaa aina maakunnan pelastusviranomaisen. Maakunnan pelastustoimen vastuulle kuuluva öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunta on osa pelastuslain mukaista pelastustoimintaa. Pelastustoimi hallitsee onnettomuustyyppistä riippumatta itse omia resurssejaan ja päättää niiden käytöstä sekä tehtävien priorisoinnista.

3. Johtopäätös

Merellisten ympäristövahinkojen torjunnan vastuuketjujen selkeys on välttämätön edellytys menestykselliselle toiminnalle. Torjuntatöiden johtajan torjunnan toteuttamiseen liittyvät taloudelliset vastuut tulee olla saman hallinnonalan ministeriön ohjauksessa. Riskinä on pidettävä, jos torjuntaa ohjaavan hallinnon ja lainsäädännön kehittämisen ja valmisteluvastuu olisi eri ministeriöllä, kuin mihin torjuntatöistä vastuussa oleva taho kuuluu. Tämän perusteella esitys perustuu edellä tarkasteltuun laajaan vaihtoehtoon.

Kansainvälinen pelastustoiminta

Maakuntalain 6 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan maakunnan tehtävälleen kuuluu pelastustoimi. Maakuntalain 6 §:n 2 momentin 5 kohdan mukaan maakunta voi lisäksi hoitaa maakunnan tehtäviin liittyviä kansainvälisiä ja Euroopan unionin asioita ja yhteyksiä. Tällainen toiminta edellyttäisi sitä, että maakunnalla olisi käytettävissään toiminnan edellyttämät taloudelliset resurssit

Maakunnan velvoitteet kansainväliseen pelastustoimintaan osallistumisessa rajoittuvat maakunnan kotimaisen tehtävälleen mukaisiin tehtäviin ja vastuisiin. Pelastuslakiin ehdotetun 27 §:n 3 momentin 2 kohdan mukaan maakunta osallistuisi pelastuslain 38 §:ssä tarkoitettuun pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon. Valmius ulkomaille annettavaan pelastustoimintaan kuuluvaan apuun perustuisi maakuntien kotimaiseen riskien mukaiseen osaamiseen, valmiuteen ja palvelutasoon. Viime vuosien maneesi- ja liikuntahallionnettomuudet osoittavat, että rakennuksen sortuminen ei ole esimerkiksi vain ulkomaisissa maanjäristyksissä ja muissa luonnononnettomuuksissa toteutuva riski, vaan kyky rauniopelastamiseen kuuluu jokaiselta maakunnalta edellytettävään palvelutasoon. Maakunnat vastaavat pelastustoimen järjestämisestä 11 §:n nojalla riskien mukaisesta palvelutasosta ja sen toteuttamisen aiheuttamista kustannuksista. Ulkomaille annettavaa apua varten valtion toimesta ja kustannuksella luodut ja hankitut erityisvalmiudet, kalusto ja varusteet ovat maakuntien käytettävissä myös kotimaisissa onnettomuustilanteiden vaatimassa pelastustoiminnassa samoin perustein kuin maakuntien omat resurssit. Kansainvälisen pelastustoiminnan erityisvalmius tukisi näin maakuntien pelastustoimen kotimaan valmiuksia.

Esityksellä ei ole tarkoitus muuttaa sisäministeriön roolia kansainvälisen avun antamisesta tai pyytämisestä eikä järjestelmää, jossa ulkomaille annettavan avun antamiseen tarvittavat muodostelmat kootaan pääasiassa pelastuslaitosten henkilöstöstä, joka on tehtävän ajan palkottomalla virkavapaalla omasta virastaan maakunnassa.

Väestönsuojarakentaminen

Vuosittain väestönsuojien rakentamiseen käytetään arviolta 60 miljoonaa euroa. Hallituksen asuntopoliittisilla toimilla pyritään lisäämään asuntotonttutuotantoa ja alentamaan rakentamisen kustannuksia. Hallituksen tavoitteena on purkaa rakentamisen normeja esimerkiksi väestönsuojien osalta, jotta rakentamisen kustannukset ja byrokratia kevenisivät.

Luopuminen asuinrakennusten väestönsuojien rakentamisvelvoitteista uudisrakentamisen yhteydessä saattaisi merkitä käytännössä myös olemassa olevan väestönsuojakannan ylläpitovelvoitteesta luopumista. Rakentamisvelvoitteesta luopumisen vaikutuksia on näin ollen perusteltua tarkastella ja arvioida kustannusvaikutuksien lisäksi myös uhkakuvien näkökulmasta.

Viimeisimpien ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa koskevien selonteojen mukaan maan puolustaminen ja siviiliväestön suojaaminen perustuvat samoihin uhkakuihin. Sotilaallista voimankäyttöä Suomea vastaan tai sillä uhkaamista ei voida sulkea pois. Väestönsuojien rakentamisvelvoitteesta luopuminen kokonaan edellyttäisi asiallisesti, että puolustus- ja turvallisuuspoliittiselta kannalta ei voida katsoa olevan uhkaa, jolla väestönsuojien rakentamisvelvoite perusteltaisiin.

Luopuminen väestönsuojien rakentamisvelvoitteesta uudisrakentamisen yhteydessä merkitsisi, että maahan syntyisi uusia alueita ilman väestönsuojia. Lisäksi jos lainsäädäntö ei enää edellyttä uusien väestönsuojien rakentamista, ei yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta ole ongelmattonta perustella rakennusten omistajien velvollisuutta ylläpitää olemassa olevia väestönsuojia.

Väestönsuojarakentamisesta johtuviin kustannuksiin voidaan vaikuttaa muun muassa tarkistamalla kerrosalan määrittelyä, säätelemällä rakentamisvelvoitteen laukaisevaa rajaa, vapauttamalla tietyt rakennustyyppit suojarakentamisvelvollisuudesta tai arvioimalla uudelleen väestönsuojien teknisiä vaatimuksia.

Väestönsuojan rakentamiskustannukset ovat keskimäärin 2 000 euroa neliömetriltä vuoden 2013 hintatasossa, josta noin puolet on väestönsuojaominaisuuksista johtuvia lisäkustannuksia (normaalit rakentamiskustannukset ylittäviä kustannuksia). Ympäristöministeriön raportissa 18/2012 (Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA) toiminnan kehittäminen) on arvioitu, että väestönsuoja nostaa asunnon rakennuskustannuksia noin 30 euroa neliöltä. Väestönsuojan rakentamiskustannuksilla ei näin ollen ole merkittävää vaikutusta asunnon hintaan. Myös väestönsuojia koskevien asetustasoisten teknisten vaatimusten alentamisen vaikutus kustannuksiin olisi suhteellisen vähäinen. Väestönsuojien teknisten vaatimusten alentamisen vaikutus kokonaisrakentamiskustannuksiin ei olisi perusteltavissa olevassa suhteessa suojausvaikutuksen heikkenemiseen.

Edellä sanotun johdosta väestönsuojarakentamista on väestön suojaamisen tarpeiden turvaamiseksi perusteltua jatkaa, mutta samalla keventää väestönsuojien rakentamiskustannuksia. Väestönsuojan rakentamiskustannuksia kompensoidaan 6. joulukuuta 2017 voimaan tulleella maankäyttö- ja rakennuslain 115 §:n muutoksella (812/2017). Väestönsuoja luetaan jatkossa kerrosalan ulkopuolelle, mikä kompensoi väestönsuojan rakentamiskustannuksia markkinaehtoisesti tuotetussa asuinrakennuksessa. Tämän lisäksi väestönsuojien rakentamiskustannuksia ehdotetaan vähennettäväksi vapauttamalla tietyt rakennustyyppit suojarakentamisvelvollisuudesta ja helpottamalla mahdollisuuksia rakentaa yhteisiä väestönsuojia. Väestönsuojarakentamiseen liittyvää byrokratiaa ehdotetaan kevennettäväksi siirtämällä poikkeuslupia koskeva päätöksenteko rakennusluvan myöntävälle viranomaisille.

Laki Pelastusopistosta

Arvioitaessa toteuttamisvaihtoehtoja alueellisten maanpuolustuskurssien ja valmiusharjoitusten järjestämisvastuun siirtämisestä aluehallintovirastoilta jollekin toiselle taholle, voidaan Pelastusopistoa pitää luontevana vaihtoehtona, koska se jo tällä hetkellä antaa normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumiseen valmentavaa koulutusta. Lisäksi tulee huomioida, että alueelliset maanpuolustuskurssit järjestetään yhteistyössä Puolustusvoimien kanssa. Toteuttamisvaihtoehtoina voitaisiin tarkastella lähinnä muita turvallisuuskoulutusta antavia tahoja, kuten Poliisiammattikorkeakoulua tai Raja- ja merivartiokoulua, mutta niiden toimintaan ei tällä hetkellä kuulu vastaavia tehtäviä.

Pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutusvaatimuksiin kuuluvien kurssien opetussuunnitelmat eivät vastaa riittävästi pelastusalan toimintaympäristön vaatimuksia. Esityksen tavoitteena on edistää pelastustoimintaan osallistuvan sivutoimisen ja sopimushenkilöstön osaamisen suunnitelmallista ja tehokasta kehittämistä. Opetussuunnitelmat ja kurssit on siksi perusteltua yhtenäistää ja saattaa ajan tasalle.

Esityksen tavoitteita voitaisiin pyrkiä saavuttamaan esimerkiksi tehostamalla laadunvalvontaa niin, että Pelastusopisto vahvistaisi vain sen asettamat vaatimukset täyttävät opetussuunnitelmat. Pelastusopisto olisi kuitenkin käytännössä sidottu muun tahon valmistelemaan ja kulloinkin esittämään aineistoon. Pelastusopisto ei voisi tehokkaasti vaikuttaa opetussuunnitelmien sisältöön tai laatuun eikä siten sivutoimisen ja sopimushenkilöstön osaamisen suunnitelmalliseen ja tehokkaaseen kehittämiseen.

Esityksen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää sitä, että Pelastusopiston vastaisi nykyistä kokonaisvaltaisemmin pelastustoiminnan osaamisen kehittämisestä. Ehdotuksen mukaan Pelastusopisto vastaisi pelastustoimintaan osallistuvan sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutuksen opetussuunnitelmien vahvistamisen lisäksi niiden valmistelusta, ylläpidosta ja kehittämisestä sekä kouluttajakoulutuksesta, kouluttajarekisterin ylläpidosta ja opetusmateriaalin tuottamisesta.

Palosuojelurahastolaki

Maakuntaudistuksen myötä pelastustoimi siirtyy pelastustoimen alueilta maakunnille. Jotta pelastustoimi voisi saada jatkossakin avustusta Palosuojelurahastosta, tulee maakunnat huomioida avustuksen saajien joukossa. Kuntien säilyminen avustuksen saajina mahdollistaa sen, että kuntien omistukseen jäävien paloasemien peruskorjauksiin voitaisiin jatkossa myöntää avustusta. Vaihtoehtoisesti avustus voitaisiin toteuttaa siten, että se myönnettäisiin kunnan sijasta maakunnalle, joka maksaisi peruskorjauksen korotettujen vuokrien muodossa.

Jotta Palosuojelurahastossa olevat varat eivät jäisi talousarviovaroja vähemmälle huomiolle ja rahastojen varojen käyttöä valvottaisiin tuloksellisuuden kannalta yhtä tehokkaasti kuin talousarviovaroja, tulee Palosuojelurahaston ohjaamista parantaa. Valtiontalouden tarkastusviraston mukaan tämä toteutuisi siten, että valtion talousarvion ulkopuolisille rahastoille asetettaisiin selkeät ja mitattavissa olevat tulostavoitteet ja ohjaava ministeriö solmisi tulossopimuksen rahastojen kanssa.

Palosuojelurahaston tilinpäätöksen hyväksymistä ja vahvistamista koskevat ajankohdat ehdotetaan poistettavaksi laista, sillä asiasta säädetään valtion talousarviosta annetussa asetuksessa (1243/1992). Mikäli ajankohdat jätettäisiin lakiin, on mahdollista, että palosuojelurahastolain säännökset olisivat ristiriidassa valtion talousarviosta annetun asetuksen säännösten kanssa, mikäli asetuksen säännöksiä muutettaisiin.

2.3 Keskeiset ehdotukset

Maakuntalailla ja pelastustoimen järjestämislailla pelastustoimi siirretään vuoden 2020 alussa kunnilta maakuntien tehtäväksi. Pelastustoimen järjestämisestä vastaa maakunta ja pelastustoimen palvelujen tuottamisesta vastaa maakunnan liikelaitos. Maakunnan liikelaitoksesta säädetään maakuntalaissa. Pelastustoimen organisaatiosta, järjestämisestä, tuottamisesta, valvonnasta ja ohjauksesta säädetään jatkossa maakuntalaissa ja pelastustoimen järjestämislaissa.

Pelastuslaki

Pelastuslakiin ehdotetaan tehtäväksi pelastustoimen järjestämisvastuun maakunnille siirtämisestä johtuvat tarpeelliset muutokset. Pelastuslaista esitetään kumottavaksi pelastustoimen organisaatiota, järjestämistä, tuottamista, valvontaa ja ohjausta koskevat säännökset, joista säädetään jatkossa maakuntalaissa ja laissa pelastustoimen järjestämisestä.

Pelastuslakia tarkistettaisiin siten, että alueen pelastustoimi muutettaisiin maakunnaksi ja alueen pelastusviranomaisen maakunnan pelastusviranomaiseksi. Eräitä säännöksiä muutettaisiin niin, että niitä sovellettaisiin jatkossa valtion ja kuntien lisäksi maakuntiin. Pelastuslakiin tehtäisiin myös valtioneuvostosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta johtuvat muutokset niin, että *sisäasianministeriö* muutettaisiin *sisäministeriöksi*.

Lisäksi pelastuslakiin tehtäisiin eräitä tarkistuksia, jotka koskevat öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntaa, pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamista, paloilmoittimien aiheuttamien erheellisten paloilmoitusten maksullisuutta, pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutusta sekä väestönsuojien rakentamista.

Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunta

Esityksessä ehdotetaan, että öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunta kuuluisi pelastuslain mukaiseen pelastustoimeen. Pelastustoimen järjestämislain 5 §:n mukaan pelastustoimen yleinen ohjaus, suunnittelu ja kehittäminen kuuluisi sisäministeriölle. Sisäministeriölle kuuluisi pelastustoimen valtakunnallinen johtaminen. Sisäministeriö vastaisi pelastustoimen yleisestä suunnittelusta, ohjauksesta, valvonnasta ja koordinoinnista sekä niiden kehittämisestä. Sisäministeriön tehtävänä olisi huolehtia myös pelastustoimen valtakunnallisista valmisteluista ja järjestelyistä sekä kehittää eri ministeriöiden ja toimialojen yhteistoimintaa pelastustoiminnassa. Sisäministeriö huolehtisi näin ollen öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan valtakunnallisista valmisteluista ja järjestelyistä sekä sovittaisi yhteen ympäristöministeriön vastuulla olevien ympäristönsuojelua koskevien velvoitteiden huomioon ottamista torjunnassa ja sen kehittämisessä.

Rajavartiolaitos johtaisi pelastustoimintaa alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnassa ja asettaisi pelastustoiminnan johtajan, jos alusöljy- ja kemikaalivahinko on sattunut tai sen vaara uhkaa Suomen merialueella aavalla selällä tai talousvyöhykkeellä. Jos torjuntaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia, pelastustoiminnan yleisjohtajana toimisi Rajavartiolaitoksen asettama pelastustoiminnan johtaja, joka vastaisi yleisjohtajana torjuntatoimiin osallistuvien viranomaisten ja muiden tahojen toimintojen koordinoinnista, yhteensovittamisesta, yhteisen tilannekuvan luomisesta sekä torjuntatoimiin liittyvästä tiedottamisesta.

Pelastustoimintaa (*öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntaa*) maakunnan alueella johtaisi aina maakunnan pelastusviranomaisen. Maakunnan pelastustoimen vastuulle kuuluva ympäristövahinkojen torjunta olisi osa pelastuslain mukaista pelastustoimintaa. Pelastustoimi hallitsisi

onnettomuustyyppistä riippumatta itse omia resurssejaan ja päättäisi niiden käytöstä sekä tehtävien priorisoinnista.

Jos pelastustoimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia, pelastustoiminnan yleisjohtajana toimisi pelastustoiminnan johtaja. Pelastustoiminnan johtaja vastaisi pelastustoiminnan yleisjohtajana tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta. Eri toimialojen yksiköt toimisivat oman johtonsa alaisuudessa siten, että niiden toimenpiteet kokonaisuudessaan edistävät onnettomuuden tai tilanteen seurausten tehokasta torjuntaa. Ympäristönsuojeluasioista vastaava asianomainen viranomainen antaisi tarvittaessa muille torjuntatoimiin osallistuville viranomaisille asiantuntija-apua ja mahdollisuuksiensa mukaan muutakin apua öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnassa. Ympäristönäkökohtien huomioon ottamisen turvaamiseksi johtoryhmään kutsuttaisiin ympäristönsuojelusta vastaava asianomainen viranomainen.

Öljyvahinkojen torjuntalainsäädäntö ehdotetaan siirrettäväksi osaksi pelastustoimen säädöksiä siinä laajuudessa, kuin kyse on pelastustoimintaan rinnastettavasta toiminnasta. Ympäristöministeriölle kuuluisi jatkossakin ympäristövahinkolainsäädäntöön sekä ennallistamiseen ja kunnostamiseen sekä erityistilanteiden jätehuollon ohjaamiseen liittyviä tehtäviä. Suomen ympäristökeskus tuottaisi torjuntaa tukevia asiantuntijapalveluita sekä alaan liittyvää tutkimusta.

Merellisten öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunnan kansallisen suorituskyvyn ja kansainvälisen yhteistyön kehittämisestä vastaisi sisäministeriön hallinnonala. Sisäministeriön hallinnonala koordinoisi tältä osin valtakunnallisesti ympäristövahinkojen torjunnan suunnittelua, siihen liittyvää harjoitustoimintaa, osallistumista kansalliseen ja kansainväliseen öljy- ja aluskemikaalivahinkojen valvonnan ja torjunnan yhteistoimintaan sekä torjuntaosaamisen ja -kaluston kehittämistä yhteistoiminnassa torjuntaan osallistuvien ja sitä tukevien tahojen kanssa.

Liikenne- ja viestintäministeriö vastaisi nykytilan mukaisesti merenkulun onnettomuuksien ennaltaehkäisystä kansallisella tasolla yhteistoiminnassa muiden merellisten viranomaisten kanssa. Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi ja Puolustusvoimat osallistuisivat ympäristövahinkojen torjuntaan.

Nykyisen toimintakyvyn turvaamiseksi ja asiantuntemuksen säilyttämiseksi Suomen ympäristökeskuksesta siirrettäisiin torjuntatoimeen kohdennetut henkilö- sekä taloudelliset resurssit sisäministeriölle pois lukien tutkimustoimintaan liittyvät voimavarat.

Kansainvälinen pelastustoiminta

Ehdotetun pelastuslain 27 §:n 3 momentin 2 kohdan mukaan maakunnat osallistuisivat tämän lain 38 §:ssä tarkoitettuun pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon. Maakunnat vastaisivat niiden hallussa olevien valtion hankkimien kansainväliseen pelastustoimintaan tarvittavien varusteiden ja kaluston varastoinnista ja ylläpidosta. Kansainvälisen pelastustoiminnan erityisvalmius tukisi maakuntien pelastustoimen kotimaan valmiuksia.

Sisäministeriö vastaisi jatkossakin ulkomaille annettavan avun edellyttämistä erityisvalmiuksista, avun lähettämisestä päättämisen edellyttämästä varallaolosta ja niiden kustannuksista sillä osin kun ei ole kyse maakuntien riskien mukaiseen palvelutasoon perustuvasta valmiudesta. Sisäministeriö vastaisi myös kansainvälisen avun antamiseen perustettujen muodostelmien koulutuksesta ja harjoittelusta sekä Suomen kansainvälisten sitoumusten mukaisen suorituskyvyn edellyttämän erityiskaluston ja -varusteiden hankinnasta.

Ulkomaille annettavan avun antamiseen tarvittavat muodostelmat koottaisiin nykyiseen tapaan pääasiassa pelastuslaitosten henkilöstöstä, joka olisi tehtävän ajan palkattomalla virkavapaalla omasta virastaan maakunnassa.

Paloilmoittimien erheellisten ilmoitusten maksullisuus

Pelastuslain 96 §:n sanamuotoa ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että siitä kävisi nykyistä selvemmin ilmi, että myös muut kuin laitteen vikaantumisesta aiheutuneet erheelliset paloilmotukset ovat laskutettavia erheellisiä paloilmoituksia. Sanamuodon muutos selventäisi samalla sitä, että erheellisten paloilmotusten ehkäiseminen voi edellyttää kiinteistössä myös muita toimenpiteitä kuin paloilmotuslaitteiston teknistä korjaamista.

Pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset

Pelastuslain 56 §:ssä säädetty pelastustoimen sivutoimiselta henkilöstöltä ja sopimushenkilöstöltä edellytetty riittävä koulutus ehdotetaan täsmennettäväksi tarkoittamaan Pelastusopiston laatiman opetussuunnitelman mukaista koulutusta.

Väestönsuojarakentaminen

Pelastuslain 71 §:n 1 momentissa säädetty väestönsuojan rakentamisvelvoite ehdotetaan poistettavaksi sellaista kevytrakenteisista rakennuksista, joiden väestönsuojan rakennuskustannukset olisivat erityisen korkeat suhteessa koko rakennuksen rakentamiskustannuksiin. Vapautus kohdistuisi rakennustyyppeihin, joiden rakentamiskustannukset jäävät yleensä muuta rakentamista alemmiksi, jolloin väestönsuojan rakentamiskustannukset suhteessa koko rakennuksen rakentamiskustannuksiin nousevat muuta rakentamista korkeammaksi. Aluehallintovirasto on tällä perusteella voinut yksittäistapauksessa myöntää vapautuksen väestönsuojan rakentamisvelvollisuudesta.

Lisäksi väestönsuojien rakentamiskustannuksia ehdotetaan vähennettäväksi helpottamalla mahdollisuuksia rakentaa yhteisiä väestönsuojia.

Väestönsuojarakentamiseen kohdistuvien harkinnanvaraisten vapautusten ja helpotusten myöntäminen ehdotetaan siirrettäväksi aluehallintovirastoilta ja sisäministeriöltä rakennusluvan myöntävälle viranomaiselle.

Laki Pelastusopistosta

Pelastuslain 55 §:n 2 momentin säännös, jonka mukaan sisäministeriö voi hyväksyä myös muun julkisyhteisön ylläpitämän oppilaitoksen kuin Pelastusopiston antamaan pelastusalan ammatillista peruskoulutusta, esitetään kumottavaksi. Momentissa tarkoitettulla oppilaitoksella on käytännössä tarkoitettu Helsingin kaupungin pelastuskoulua. Kun pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyy vuoden 2020 alusta kunnilta maakunnille, Helsingin kaupungilla ei ole enää tarvetta ja perustetta kouluttaa itse pelastajia (palomiehiä). Pelastustoimen peruskoulutus olisi jatkossa pelastuslaissa ja Pelastusopistolaisissa säädetyn mukaisesti Pelastusopiston tehtävä koko maassa.

Pelastusopistosta annetun lain 2 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uudet 3—5 momentit, joiden mukaan Pelastusopisto vastaisi alueellisten maanpuolustuskurssien järjestämisestä yhteistyössä Puolustusvoimien kanssa, maakuntien yhteisten valmius- ja häiriötilanneharjoitusten järjestämisestä yhteistyössä maakuntien kanssa sekä pelastustoimintaan osallistuvan sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutuksen opetussuunnitelman valmistelusta, ylläpidosta

ja kehittämisestä, kouluttajakoulutuksesta, kouluttajarekisterin ylläpidosta sekä opetusmateriaalin tuottamisesta. Pelastusopiston lakisääteisenä tehtävänä on jo nykyään normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumiseen valmentavan koulutuksen antaminen.

Palosuojelurahastolaki

Esityksessä ehdotetaan Palosuojelurahastolakia muutettavaksi siten, että rahastosta voitaisiin myöntää avustusta jatkossa pelastustoimen alueiden sijasta maakunnille. Lakia tarkistettaisiin myös siten, että sisäministeriön ohjausvaltaa suhteessa rahastoon lisättäisiin. Muutoksen myötä Palosuojelurahaston toiminnan yleinen ohjaus ja valvonta kuuluisivat sisäministeriölle, joka hyväksyisi myös rahaston tulostavoitteet. Jatkossa rahaston hallitus ei enää muodollisestikaan päättäisi rahastossa olevan henkilöstön ottamisesta ja vapauttamisesta tehtävistään. Lisäksi vakuutusvälittäjille säädetyin palosuojelumaksun suorittamisen ajankohtaa aikaistettaisiin ja rahaston tilinpäätöksen hyväksymistä ja vahvistamista koskevat ajankohdat poistettaisiin.

Eräiden muiden lakien muuttaminen

Esityksessä ehdotetaan edellä mainittujen lakien lisäksi tehtäväksi muutoksia lakiin pelastustoimen laitteista (10/2007), tieliikennelakiin (267/1981), ajoneuvolakiin (1090/2002) sekä lakiin matkustaja-aluksen henkilöluetteloista (1038/2009). Ehdotetut muutokset näihin lakeihin ovat teknisluonteisia. Lisäksi tehtäisiin öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan johtovastuun siirrosta johtuvia muutoksia meripelastuslakiin (1145/2001) ja merenkulun ympäristönsuojelulakiin (1672/2009). Laki öljyvahinkojen torjunnasta (1673/2009) esitetään kumottavaksi.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset kotitalouksien asemaan

Maakuntauudistuksen johdosta tehtävillä muutoksilla ei olisi suoria taloudellisia vaikutuksia kotitalouksiin. Ehdotetut muutokset ovat pääsääntöisesti teknisiä ja ne johtuvat muuhun lainsäädäntöön perustuvista organisaatiomuutoksista.

Pelastuslaki

Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunta

Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan johtovastuun siirrolla sisäministeriön hallinnonalalle ei olisi vaikutuksia kotitalouksien asemaan.

Kansainvälinen pelastustoiminta

Pelastustoimeen kuuluvaa ulkomaille annettavaa apua ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamista koskeva esitys parantaisi kansainvälisen avun antamiseen hankitun erityiskaluston ja -varusteiden sekä tehtävään koulutetun ja harjoitetun henkilöstön käytömahdollisuuksia kotimaisissa onnettomuustilanteissa, jolloin kansainvälisen pelastustoiminnan erityisvalmius tukisi maakuntien pelastustoimen kotimaan valmiuksia. Tämän voidaan arvioida parantavan pelastustoimen kykyä esimerkiksi rakennussortumien ja pitkäkestoisten onnettomuustilanteiden edellyttämässä pelastustoiminnassa.

Paloilmoittimien erheellisten ilmoitusten maksullisuus

Pelastuslaitosten oikeus periä maksuja erheellisistä palo ilmoituksista ei koske tapauksia, joissa hätäkeskus saa ilmoituksen mahdollisesta tulipalosta ja vaaratilanteesta puhelimitse tai muutoin kuin palo ilmoittimen hälytyksensiirron kautta. Tällaisia ovat esimerkiksi asuinrakennusten palovaroittimien tai ilman hätäkeskusyhteyttä olevien palo ilmoittimien tarkastus- ja varmistustehtävät, joissa ei ole ollut tarvetta pelastuslaitoksen toimenpiteille. Esityksellä ei näin ollen olisi mainittavia vaikutuksia kotitalouksien asemaan.

Pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset

Pelastuslakiin ehdotettu pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutusta koskeva muutos yhdenmukaistaisi pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutusta. Yhdessä Pelastusopistosta annettuun lakiin ehdotettujen muutosten kanssa esitys yhtenäistäisi opetussuunnitelmia ja kursseja sekä edistäisi pelastustoimintaan osallistuvan sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön osaamisen suunnitelmallista ja tehokasta kehittämistä. Tällä voidaan arvioida olevan myönteistä vaikutusta pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön osaamiseen ja suorituskykyyn. Ehdotetut muutokset edistäisivät lisäksi pelastustoimen palveluiden yhdenmukaista saatavuutta koko maassa.

Väestönsuojarakentaminen

Väestönsuojan rakentamisvelvoite ehdotetaan poistettavaksi sellaista kevytrakenteisista rakennuksista, joiden väestönsuojan rakennuskustannukset olisivat erityisen korkeat suhteessa koko rakennuksen rakentamiskustannuksiin. Tällaisia olisivat esimerkiksi lämmittämättömät urheilun harjoitusrakennukset, varistorakennukset, ratsastusmaneesit sekä peltirakenteiset hallit. Aluehallintovirasto on tällä perusteella voinut yksittäistapauksessa myöntää vapautuksen väestönsuojan rakentamisvelvollisuudesta. Mainitut rakennukset ovat yleensä yritysten ja muiden yhteisöjen omistuksessa, joten esityksellä ei tältä osin olisi mainittavia vaikutuksia kotitalouksien asemaan.

Väestönsuojarakentamiseen kohdistuvien harkinnanvaraisten vapautusten ja helpotusten myöntämisen siirtäminen aluehallintovirastoilta ja sisäministeriöltä rakennusluvan myöntävälle viranomaiselle tehostaisi eri helpotusmuotojen kokonaisvaltaista käyttöä ja parantaisi aluekohtaisten yhteissuojien käyttömahdollisuuksia. Tämän vaikutus rakentamisen kokonaiskustannuksiin ja siten esimerkiksi asuntojen hintaan voidaan arvioida vähäiseksi. Yhteissuojien käytön lisääntyminen pidentäisi keskimääräistä suojautumismatkaa, mikä saattaa jonkin verran heikentää väestön suojautumismahdollisuuksia.

Laki Pelastusopistosta

Alueellisten maanpuolustuskurssien ja valmiusharjoitusten siirtämisellä aluehallintovirastoilta Pelastusopiston tehtäväksi ei olisi vaikutuksia kotitalouksien asemaan. Maanpuolustuskurssit järjestettäisiin jatkossakin alueellisesti, eikä järjestämisvastuun siirrolla olisi vaikutuksia esimerkiksi kurssille ottamisen edellytyksiin tai osallistumiskustannuksiin.

Pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutuksen opetussuunnitelman valmistelun, ylläpidon ja kehittämisen, kouluttajakoulutuksen, kouluttajarekisterin ylläpidon sekä opetusmateriaalin tuottamisen siirtäminen pelastusalan järjestöiltä Pelastusopiston vastuulle yhtenäistäisi opetussuunnitelmia ja kursseja sekä edistäisi pelastustoimintaan osallistuvan sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön osaamisen suunnitelmallista ja

tehokasta kehittämistä. Tällä voidaan arvioida olevan myönteistä vaikutusta pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön osaamiseen ja suorituskyykyyn. Ehdotetut muutokset edistäisivät lisäksi pelastustoimen palveluiden yhdenmukaista saatavuutta koko maassa. Koulutus järjestettäisiin jatkossakin alueellisesti eikä muutos vaikuttaisi pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön tai sopimushenkilöstön mahdollisuuksiin päästä koulutukseen, eikä lisäisi heille siitä koituvia kustannuksia.

Palosuojelurahastolaki

Palosuojelurahastolakiin ehdotetuilla muutoksilla ei olisi vaikutuksia kotitalouksien asemaan. Ehdotetut muutokset ovat pääosin teknisiä ja liittyvät rahaston hallintoon tai johtuvat muuhun lainsäädäntöön perustuvista organisaatiomuutoksista.

Vaikutukset yrityksiin

Maakuntaudistuksen johdosta tehtävillä muutoksilla ei olisi suoria taloudellisia vaikutuksia yrityksiin. Ehdotetut muutokset ovat pääsääntöisesti teknisiä ja ne johtuvat muuhun lainsäädäntöön perustuvista organisaatiomuutoksista.

Pelastuslaki

Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunta

Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan johtovastuun siirrolla sisäministeriön hallinnonalalle ei olisi vaikutuksia yrityksiin.

Kansainvälinen pelastustoiminta

Pelastustoimeen kuuluvaa ulkomaille annettavaa apua ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamista koskeva esitys parantaisi kansainvälisen avun antamiseen hankittuun erityiskaluston ja -varusteiden sekä tehtävään koulutetun ja harjoitetun henkilöstön käyttömahdollisuuksia kotimaisissa onnettomuustilanteissa, jolloin kansainvälisen pelastustoiminnan erityisvalmius tukisi maakuntien pelastustoimen kotimaan valmiuksia. Tämän voidaan arvioida parantavan pelastustoimen kykyä erityisesti rakennussortumien ja pitkäkestoisten onnettomuustilanteiden edellyttämässä pelastustoiminnassa.

Paloilmoittimien erheellisten ilmoitusten maksullisuus

Erheellisistä paloilmoituksista perittävä maksu kohdistuu kiinteistöihin, joissa saattaa olla joissain tapauksissa useita toiminnanharjoittajia. Pelastuslain 96 §:n mukaan maksut saadaan periä kohteen omistajalta, haltijalta tai toiminnanharjoittajalta. Pelastuslaitos lähettää kiinteistölle laskun niillä tiedoilla, jotka sille on ilmoitettu yhteystiedoksi. Pelastuslaissa ei säädellä maksuvelvollisuuden jakautumista kiinteistössä.

Paloilmoittimen toistuvaksi erheelliseksi toiminnaksi katsotaan useampi kuin kaksi erheellistä ilmoitusta edellisen 12 kuukauden aikana. Tarkasteluväliä vanhempia tapauksia ei jatkossa-kaan lasketa.

Säännöksen sanamuodon täsmentämisellä pyritään selkeyttämään erheellisen paloilmoituksen käsitettä. Tämän arvioidaan edistävän kiinteistöjen omistajien ja toiminnanharjoittajien paloilmoitinlaitteiston kunnossapitovelvoitteen toteutumista.

Pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset

Pelastuslakiin ehdotettu pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutusta koskeva muutos yhdenmukaistaisi pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutusta. Yhdessä Pelastusopistosta annettuun lakiin ehdotettujen muutosten kanssa esitys yhtenäistäisi opetussuunnitelmia ja kursseja sekä edistäisi pelastustoimintaan osallistuvan sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön osaamisen suunnitelmallista ja tehokasta kehittämistä. Tällä voidaan arvioida olevan myönteistä vaikutusta pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön osaamiseen ja suorituskykyyn.

Väestönsuojarakentaminen

Väestönsuojien rakentaminen ja ylläpito työllistävät suomalaisia väestönsuojatekniikan ja betoniteollisuuden yrityksiä. Väestönsuojien rakentamisen väheneminen vaikuttaisi näiden yritysten toimintaan ja voidaan arvioida, että kotimaisten referenssien vähetessä myös niiden mahdollisuudet vientitoimintaan heikkenisivät. Yritykset työllistävät noin 750 henkilöä ja viennin vuotuinen arvo on noin 15 - 20 miljoonaa euroa.

Väestönsuojan rakentamisvelvoite ehdotetaan poistettavaksi sellaista kevytrakenteisista rakennuksista, joiden väestönsuojan rakennuskustannukset olisivat erityisen korkeat suhteessa koko rakennuksen rakentamiskustannuksiin. Rakentamisvelvoitteen poistaminen kohdistuisi sellaisiin rakennuksiin, joille Etelä-Suomen aluehallintovirasto on voinut yksittäistapauksessa myöntää vapautuksen väestönsuojan rakentamisvelvollisuudesta. Ehdotus ei näin ollen vaikuttaisi merkittävästi rakennettavien väestönsuojien määrään. Esityksessä tarkoitettujen rakennuskannan vuosittaiset väestönsuojien rakentamiskustannukset ovat arviolta noin 2 - 3 miljoonaa euroa.

Laki pelastusopistosta

Alueellisten maanpuolustuskurssien ja valmiusharjoitusten järjestämisvastuun siirtämisellä aluehallintovirastoilta Pelastusopiston tehtäväksi ei olisi vaikutuksia yrityksiin. Maanpuolustuskurssit järjestettäisiin jatkossakin alueellisesti, eikä järjestämisvastuun siirrolla olisi vaikutuksia esimerkiksi kurssille ottamisen edellytyksiin tai osallistumiskustannuksiin.

Pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutuksen opetussuunnitelman valmistelun, ylläpidon ja kehittämisen, kouluttajakoulutuksen, kouluttajarekisterin ylläpidon sekä opetusmateriaalin tuottamisen siirtäminen pelastusalan järjestöiltä Pelastusopiston vastuulle yhtenäistäisi opetussuunnitelmia ja kursseja sekä edistäisi pelastustoimintaan osallistuvan sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön osaamisen suunnitelmallista ja tehokasta kehittämistä. Tällä voidaan arvioida olevan myönteistä vaikutusta pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön osaamiseen ja suorituskykyyn. Ehdotetut muutokset edistäisivät lisäksi pelastustoimen palveluiden yhdenmukaista saatavuutta koko maassa.

Palosuojelurahastolaki

Palosuojelurahastolakiin ehdotettu muutos aikaistaisi kolmella ja puolella kuukaudella ajankohtaa, jolloin vakuutusenvälittäjien tulisi suorittaa palosuojelumaksu. Maksuajankohta olisi kuitenkin jatkossakin ennakoitavissa eikä muutoksella olisi merkittäviä vaikutuksia vakuutusenvälittäjien asemaan. Muutoksen myötä maksuajankohta olisi myös yhdenmukaisempi vakuutusenantajille säädetyin maksuajankohdan kanssa.

Vaikutukset julkiseen talouteen

Ehdotuksella tulisi olemaan vaikutuksia valtion talousarvioon ja maakuntien talouteen. Osa vaikutuksista olisi pysyviä ja osa kertaluonteisia. Osa aiheutuvista kustannuksista johtuisi suoraan tästä hallituksen esityksestä ja osa tähän esitykseen liittyvästä muusta lainsäädännöstä. Menojen mitoitusta ja ajoitusta sekä vaikutusten selvittämistä jatketaan. Jäljempänä mainitut kustannusvaikutukset ja määrärahasiirtojen suuruus ovat tässä vaiheessa asianomaisten ministeriöiden arvioita. Pelastustoimeen liittyvän lainsäädännön muuttamisen mahdollisesti edellyttämien uusien määrärahojen ja määrärahasiirtojen tarkempi mitoitus ja ajoitus selvitetään julkisen talouden suunnitelman sekä talousarvioiden ja lisätalousarvioiden valmistelun yhteydessä. Esitys liittyy vuoden 2019 talousarvioesitykseen ja on tarkoitus käsitellä yhdessä sen kanssa.

Pelastuslaki

Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunta

Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntaan varattu rahoitus valtion talousarviossa siirrettäisiin pääosin sisäministeriölle. Tämä sisältäisi eri toimintavaiheiden (varautuminen, merialueen valvonnalla toteutettu ennaltaehkäisy, kaluston hankkiminen ja ylläpito, varsinaiset torjuntatoimet sekä hallinto) suunnittelutyön sekä johtamisvalmiuden toteuttamisen.

Nykyisen toimintakyvyn turvaamiseksi ja asiantuntemuksen säilyttämiseksi Suomen ympäristökeskuksesta siirrettäisiin torjuntatoimeen kohdennetut henkilö- sekä taloudelliset resurssit sisäministeriölle lukuun ottamatta tutkimustoimintaan liittyviä voimavaroja. Myös koulutuksen järjestämiseen sekä öljy- että aluskemikaalivahinkojen torjuntaan käytettävän kaluston ylläpitoon osallistuva henkilöstö siirrettäisiin ympäristöministeriön hallinnonalalta sisäministeriön hallinnonalalle. Tämä tarkoittaisi arviolta kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön siirtämistä Suomen ympäristökeskuksesta sekä arviolta yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön siirtämistä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sisäministeriön hallinnonalalle.

Ehdotettu laki ei sisällä erityisiä valtion sisällä tapahtuvia henkilöstösiirtoja koskevia säännöksiä, vaan valtion virastojen välillä tapahtuvissa henkilösiirroissa noudatetaan valtion virkamieslain 5a—5c §:issä säädettyjä periaatteita. Pääsääntönä tällöin on, että virat ja niihin nimittetyt virkamiehet siirtyvät samaan virastoon tai samoihin virastoihin kuin tehtävät siirtyvät. Määräaikaisissa palvelussuhteissa olevat siirtyvät uuden työnantajan palvelukseen määräaikaisen palvelussuhteensa keston ajaksi.

Siirtyvien virkamiesten palvelussuhteen ehdot määräytyvät valtion keskustason sekä vastaanottavassa organisaatiossa voimassa olevien tarkentavien virkaehtosopimusten mukaisesti.

Henkilöstösiirroissa noudatetaan hyvää henkilöstöpolitiikkaa. Onnistunut muutoksen johtaminen edellyttää avoimuutta ja henkilöstön osallistamista muutoksen toteutukseen. Henkilöstön tiedonsaannista ja vaikutusmahdollisuuksista tulee huolehtia uudistusta toteutettaessa.

Esitys ei edellytä lisähenkilötyövuosia, vaan kysymys on henkilötyövuosien siirroista hallinnonalojen ja virastojen välillä. Määrärahasiirrot huomioidaan Julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2019 - 2022 ja talousarvioesityksessä vuodelle 2019.

Ehdotetut siirrot voidaan toteuttaa nykyisten budjettikehysten puitteissa uudelleen kohdentamalla määrärahoja. Esitystä vastaavat määrärahasiirrot ehdotetaan toteutettavaksi vuoden

2019 talousarviossa. Ympäristöministeriön hallinnonalalta ympäristöministeriön pääluokasta momentilta 35.10.20 ympäristövahinkojen torjunta siirrettäisiin sisäministeriön hallinnonalalle sisäministeriöön perustettavalle uudelle momentille 5,5 miljoonaa euroa öljyntorjunnasta aiheutuviin kustannuksiin. Lisäksi Suomen ympäristökeskuksen toimintamenoista (35.10.04) siirrettäisiin 3 henkilötyövuotta vastaava määräraha (noin 0,180 miljoonaa euroa) sekä työ- ja elinkeinotoimistojen momentilta (32.30.01) 1 henkilötyövuotta vastaava määräraha (noin 0,06 miljoonaa euroa) sisäministeriön pääluokkaan Rajavartiolaitoksen toimintamenoihin (momentille 26.20.01). Määrärahasiirtojen tarkat suuruudet täsmentyvät viimeistään vuoden 2019 talousarviovalmistelun yhteydessä.

Sisäministeriöön perustettavalta uudelta korvausmomentilta maksettaisiin muun muassa mahdollisen öljyvahingon torjuntakustannuksia. Kustannukset katettaisiin valtion varoista kunnes ne saadaan perittyä vahingonaiheuttajalta tai tämän vastuulliselta vakuutusyhtiöltä. Aluskemikaalivahingosta ei yleensä aiheudu öljyvahingon kaltaisia suuria torjuntakustannuksia, koska kemikaalit haihtuvat nopeasti ilmaan tai palavat pois eikä niitä edes voitaisi kerätä samalla tavalla kuin öljyä merestä ja rannoilta. Aluskemikaalivahingon torjuntatyöt eivät näin ollen jatku kovin pitkään. Öljyntorjunnan kustannuksia voidaan kattaa myös öljysuojarahaston varoista.

Lisäksi Suomen ympäristökeskukselta ehdotetaan siirrettäväksi Rajavartiolaitokselle irtainta öljyntorjuntakalustoa arviolta 0,6 miljoonan euron arvosta. Kiinteää omaisuutta ei siirtyisi ympäristöministeriön hallinnonalalta sisäministeriön hallinnonalalle.

Merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 12 luvun 14 §:ssä säädetyn mahdollisen korvausvelvollisuuden täyttämiseksi asetettavan vakuuden määrääminen siirtyisi Suomen ympäristökeskukselta sisäministeriölle. Tehtävä ei aiheuttaisi lisäkuluja eikä edellyttäisi määrärahasiirtoja sisäministeriölle, koska vakuuden määrääminen on erittäin harvinaista ja tällöinkin se määrätään kirjallisessa menettelyssä virkamiesvalmistelussa sisäministeriön tekemällä päätöksellä, joka saatetaan tiedoksi aluksen päällikölle ja lippuvaltiolle. Rajavartiolaitos määrää tarvittaessa jo nykyisinkin vakuuksia aluksille merenkulun ympäristönsuojelulain nojalla niin sanotun öljypäästömaksun kattamiseksi. Menettely on siten tuttua Rajavartiolaitokselle jo nykyisinkin.

Rajavartiolaitoksen meripelastustoimeen varattujen henkilöresurssien lisäkoulutuksella ja Suomen ympäristökeskuksesta siirrettävien resurssien ja osaamisen yhteiskäytöllä pystyttäisiin nykyistä paremmin ja kustannustehokkaammin turvaamaan sekä ympärivuorokautinen päivystys ja torjuntatöiden operatiivinen johtaminen. Johtokeskus vastaanottaa vahinkoilmoituksen ja käynnistää samanaikaisesti meripelastusoperaation ja alusöljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntaoperaation, mikäli uhka ympäristövahingoille on olemassa. Rajavartiolaitos nimeää pelastustoiminnan johtajan, joka tarvittaessa asettaa avukseen meritoiminnan johtajan.

Kansainvälinen pelastustoiminta

Pelastustoimeen kuuluva ulkomaille annettavaa apua ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamista koskeva esitys ei lisäisi maakunnille aiheutuvia kustannuksia. Valmius ulkomaille annettavaan pelastustoimintaan kuuluvaan apuun perustuisi maakuntien kotimaiseen riskien mukaiseen osaamiseen, valmiuteen ja palvelutasoon. Viime vuosien maaneesi- ja liikuntahallionnettomuudet osoittavat, että rakennuksen sortuminen ei ole vain ulkomaisissa onnettomuuksissa toteutuva riski, vaan esimerkiksi kyky rauniopelastamiseen kuuluu jokaiselta maakunnalta edellytettävään palvelutasoon. Palvelutason kehittäminen kotimaisten riskien edellyttämälle tasolle palvelee samalla kansainvälisen pelastustoiminnan valmiuksia. Maakunnat vastaavat pelastustoimen järjestämislain 11 §:n nojalla riskien mukaisesta palvelu-

HE 18/2018 vp

tasosta ja sen toteuttamisen aiheuttamista kustannuksista. Maakuntien rahoitukseen sovelletaan lakia maakuntien rahoituksesta.

Paloilmoittimien erheellisten ilmoitusten maksullisuus

Ehdotettu paloilmoittimien aiheuttamia erheellisiä paloilmoituksia koskeva täsmennys selkeyttäisi säännöksen sanamuotoa ja yhtenäistäisi pelastuslaitosten laskutuskäytäntöä. Tämän voidaan arvioida vähentävän laskutus päätöksistä tehtäviä valituksia, mikä vähentäisi jonkin verran pelastuslaitosten ja tuomioistuimien työmäärää ja siitä aiheutuvia hallinnollisia kustannuksia.

Pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset

Pelastuslakiin ehdotettu pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutusta koskeva täsmennys yhdenmukaistaisi näiden henkilöryhmien koulutusta ja tasaisi koulutuskustannusten alueellisia eroja.

Väestönsuojarakentaminen

Ehdotuksen mukaan eräiden väestönsuojarakentamiseen liittyvien helpotusten myöntäminen siirtyisi sisäministeriöltä ja aluehallintovirastoilta kuntien rakennusvalvontaviranomaisille. Vuosittain rakennetaan väestönsuojia noin 600 rakennukseen. Aluehallintovirastojen väestönsuojarakentamiseen liittyvät tehtävät on keskistetty Etelä-Suomen aluehallintovirastolle. Etelä-Suomen aluehallintovirasto on antanut vuosittain noin 10 myönteistä päätöstä rakentamisvelvoitteesta vapauttamiseksi. Etelä-Suomen aluehallintovirastossa tähän tehtävään on käytetty vuosittain noin 0,4 henkilötyövuotta ja henkilöstömenot ovat olleet noin 23 000 euroa. Etelä-Suomen aluehallintoviraston tekemät päätökset ovat aluehallintovirastojen maksuista annetun valtioneuvoston asetuksen (997/2017) mukaisesti maksullisia. Päätöksestä peritään 500 euron maksu. Tuloja on kertynyt vuodessa noin 5000 euroa. Sisäministeriön käsittelemät alueelliset vapautukset ovat harvinaisia yksittäistapauksia. Ehdotuksella ei näin ollen olisi merkittävää vaikutusta viranomaisten työmäärään eikä siitä johtuviin kustannuksiin. Tehtäväsiirron ei arvioida aiheuttavan tarvetta lisärahoitukseen kunnille.

Laki Pelastusopistosta

Alueellisten maanpuolustuskurssien sekä maakuntien yhteisten valmiusharjoitusten järjestäminen siirtäminen aluehallintovirastoilta Pelastusopistolle ei edellyttäisi lisämäärärahaa, vaan kyse on määrärahojen siirrosta valtiovarainministeriön pääluokasta sisäministeriön pääluokkaan. Esitys ei edellyttäisi myöskään lisähenkilötyövuosia, vaan kyse on henkilötyövuosien siirroista hallinnonalojen ja virastojen välillä. Näistä muutoksista annetaan erilliset hallituksen esitykset.

Aluehallintovirastojen pelastustoimi ja varautuminen vastuualueilta Pelastusopistoon siirtyisi noin 4 henkilötyövuotta vastaava henkilöstö, jonka tehtävänä olisi alueellisten maanpuolustuskurssien sekä maakuntien yhteisten häiriötilanne- ja valmiusharjoitusten järjestäminen. Henkilöstömenojen arvioidaan olevan noin 0,30 miljoonaa euroa.

Alueellisten maanpuolustuskurssien sekä maakuntien yhteisten valmiusharjoitusten järjestäminen siirto aluehallintovirastoilta Pelastusopistolle edellyttäisi noin 0,3 miljoonaa euron siirtoa momentilta 28.40.01 momentille 26.30.01 vuodesta 2020 alkaen. Määrärahasiirrot koskevat vuoden 2020 talousarviota ja sitä seuraavia talousarvioita. Momentille 26.30.01 mahdoli-

sesti esitettävän lisämäärärahasiirron suuruus (enintään noin 0,3 miljoonaa euroa) tarkentuu lisäselvityksissä vuoden 2018 aikana.

Ehdotettu laki ei sisällä erityisiä valtion sisällä tapahtuvia henkilöstösiirtoja koskevia säännöksiä, vaan valtion virastojen välillä tapahtuvissa henkilöstösiirroissa noudatetaan valtion virkamieslain 5a—5c §:issä säädettyjä periaatteita. Pääsääntönä tällöin on, että virat ja niihin nimetyt virkamiehet siirtyvät samaan virastoon tai samoihin virastoihin kuin tehtävät siirtyvät. Määräaikaisissa palvelussuhteissa olevat siirtyvät uuden työnantajan palvelukseen määräaikaisen palvelussuhteensa keston ajaksi.

Henkilöstösiirroissa noudatetaan hyvää henkilöstöpolitiikkaa. Onnistunut muutoksen johtaminen edellyttää avoimuutta ja henkilöstön osallistamista muutoksen toteutukseen. Henkilöstön tiedonsaannista ja vaikutusmahdollisuuksista tulee huolehtia uudistusta toteutettaessa.

Pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutuksen opetussuunnitelman valmistelun, ylläpidon ja kehittämisen, kouluttajakoulutuksen, kouluttajarekisterin ylläpidon sekä opetusmateriaalin tuottamisen siirtämisellä pelastusalan järjestöiltä Pelastusopiston vastuulle aiheuttaa Pelastusopistolle arviolta kolmen henkilötyövuoden lisätarvetta tai vastaavan suuruista tehtävien uudelleenjärjestelyä. Samalla voitaisiin kuitenkin saada jonkin verran säästöä vastaavaan toimintaan Palosuojelurahaston pelastusalan järjestöille myöntämässä avustuksissa. Pelastuslaitoksille esitys ei aiheuttaisi uusia suoranaisia kustannuksia, koska niillä on jo nykyisinkin vastuu sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön riittävästä koulutuksesta.

Kouluttajakoulutuksen toteuttaminen Pelastusopiston virkatyönä aiheuttaisi pelastuslaitoksille ensi vaiheessa lähinnä matkustamisesta ja mahdollisista sijaisjärjestelyistä johtuvia lisäkustannuksia. Kouluttajakoulutuksen integrointi kokonaan tai osittain osaksi päätoimisen henkilöstön opetussuunnitelmia pienentäisi jatkossa pelastuslaitosten kouluttajakustannuksia. Tällä olisi myös pelastuslaitosten pedagogista osaamista lisäävä vaikutus.

Esitys aiheuttanee noin 0,2 miljoonaa euron pysyvän vuotuisen lisästarpeen momentille 26.30.01 vuodesta 2019 alkaen.

Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen pelastuskoulun tutkintokoulutuksen nykyiset kustannukset ovat alustavien laskelmien mukaan noin 0,7 - 0,8 miljoonaa euroa vuodessa. Tämä summa sisältyy maakuntarahoituslaskelmissa pelastustoimen yleiskatteiseen rahoituskokonaisuuteen. Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen pelastuskoulun toiminnan lakkaamisen johdosta Pelastusopistolle siirtyvä koulutusvolyymi edellyttäisi momentille 26.30.01 määrärahalisäystä noin 0,5 miljoonaa euroa vuodelle 2019. Vuodesta 2020 alkaen Pelastusopiston lisämäärärahan tarve momentille olisi toteuttamistavasta riippuen arviolta enintään 2,0 miljoonaa euroa, josta noin 0,7 - 0,8 miljoonaa euroa tulisi siirtää maakuntarahoituksen momentilta. Maakuntarahoituksella tulisi kuitenkin kattaa siirtymäsäännöksen mukaisesti Uudenmaan maakunnan ja sen pelastuslaitoksen vastuulle jäävän Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen pelastuskoulun yhden pelastajakurssin koulutuksen loppuun saattaminen vuonna 2020. Määrärahatarve tarkentuu kun muun muassa toiminnan järjestämisen käytännöt ja yhteistyökumppanit selviävät.

Palosuojelurahastolaki

Palosuojelurahastolakiin ehdotetuilla muutoksilla ei olisi vaikutuksia julkiseen talouteen. Ehdotetut muutokset ovat pääosin teknisiä ja liittyvät rahaston hallintoon tai johtuvat muuhun lainsäädäntöön perustuvista organisaatiomuutoksista.

3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Pelastuslaki

Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunta

Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen kiireellisen torjunnan operatiivinen johtaminen keskitettäisiin sisäministeriön hallinnonalalle. Alusöljyvahingon ja aluskemikaalivahingon pelastustoimintaa Suomen aluevesillä aavalla selällä tai talousvyöhykkeellä johtaisi Rajavartiolaitoksen asettama pelastustoiminnan johtaja. Sisäministeriölle siirtyisivät myös merialueen alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen operatiiviseen johtamiseen liittyvät hallinnolliset vastuut sekä torjuntatoimia koskevan lainsäädännön valmisteluvastuu. Muutoksilla luotaisiin öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntaan valtakunnallisesti selkeä operatiivisen johtamisen kokonaisuus, joka hyödyntäisi entistä monipuolisemmin meripelastustoimen ja pelastustoimen viranomaisten olemassa olevia johtamis- ja toimeenpanokykyjä sekä erityisosaamista.

Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan johtovastuun siirtäminen kokonaan sisäministeriölle ja sen pelastustoimen järjestämislain mukaisessa ohjauksessa toimivalle maakuntien pelastustoimelle mahdollistaisi Rajavartiolaitoksen ja pelastuslaitosten operatiivisen ja kalustohankintojen yhteensovittamisen ja tukisi samalla merellisten toimeenpanokkykyjen kustannustehokasta käyttöä.

Esityksellä ei muutettaisi merkittävästi pelastuslaitosten tehtäviä tai vastuualueita, vaan ne vastaisivat jatkossakin öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunnasta maa-alueella, rannikolla ja saaristossa. Pelastuslaitokset vastaisivat myös aluskemikaalivahinkojen torjunnasta rannikolla ja saaristossa. Valtion viranomaisten ja maakuntien alueellinen vastuunjako määritettäisiin tarkemmin Rajavartiolaitoksen johdolla lakiehdotuksen 47 §:ssä tarkoitettussa yhteistyösuunnittelussa. Lisäksi Rajavartiolaitos yhteen sovittaisi 27 a §:n nojalla torjuntaan varautumista.

Koko sisäministeriön hallinnonala on varautunut pitkäkestoiseen johtamistoimintaan. Esityksessä siirrossa hyödynnettäisiin meripelastustoimen ja pelastustoimen ympärivuorokautista johtamis- ja toimintavalmiutta. Operaation johtaminen sieltä, missä on kattavin tilannekuva ja tilannetietoisuus merialueelta, palvelisi myös yhteiskunnan ja valtionjohdon tietotarpeita.

Meripelastustoimen ja merellisten öljy- ja kemikaalivahinkojen nykyistä hyvää ja tiivistä viranomaisyhteistyötä jatkettaisiin. Merellisten toimijoiden (METO) yhteistyö sekä meripelastustoimeen liittyvä kansallinen yhteistyö erityisesti sisäministeriön ja liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan virastojen välillä tarjoaisi hyvät mahdollisuudet esimerkiksi uusien kustannustehokkaiden keinojen luomiseksi öljy- ja aluskemikaalivahinkojen ennalta ehkäisemiseksi sekä tutkimustiedon välittämiseksi päätöksentekijöille ja kansainvälisessä yhteistyössä huomioon otettavaksi. Lisäksi on mahdollisuus syventää yhteistyötä suojapaikkapäätösprosessissa huomioiden kansainvälinen kehitys.

Pelastustoimen maakuntauudistuksesta johtuvilla organisaatiomuutoksilla sekä öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan säätämällä osaksi pelastuslain mukaista pelastustoimintaa voidaan arvioida olevan meritoimintaa selkeyttävä vaikutus, koska maakunnallinen pelastustoimi toimii vahvemmin valtiollisessa ohjauksessa ja öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunta voidaan koota erikseen määrättäville pelastuslaitoksille. Tämä luo mahdollisuuden kehittää valtakunnallisesti yhtenäisiä ja tehokkaita toimintamalleja.

Öljyvahinkojen torjuntaan osallistuvien viranomaisten yhteinen tilannekuvajärjestelmä (BORIS) integroitaisiin osaksi merellisten onnettomuustilanteiden hallinnan kokonaisuutta. Tämä

kehittäisi järjestelmän käytettävyyttä osana johtamisjärjestelmäkokonaisuutta nykyistä tehokkaammin ja mahdollistaisi yhtenäisten järjestelmien luomisen ja tehokkaamman käytön yksittäisten sovellusten sijaan.

Liikenne- ja viestintäministeriö vastaisi nykytilan mukaisesti merenkulun onnettomuuksien ennaltaehkäisystä kansallisella tasolla yhteistoiminnassa muiden merellisten viranomaisten kanssa. Liikenteen turvallisuusvirasto ja Puolustusvoimat osallistuisivat edelleen alusöljy- ja aluskemikaalivahingon torjuntaan.

Pelastustoimintaan osallistuvat viranomaiset olisivat pelastuslain 3 §:n nojalla velvollisia nykyisen kaltaisella tavalla alusöljy- tai aluskemikaalivahingon havaittuaan tai sellaisesta tiedon saatuaan velvollisia tekemään hätäilmoituksen sekä ryhtymään tehtäviensä ja valmiutensa edellyttämiin torjuntatoimiin.

Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntakustannusten korvauskäsittelyn valmistelu ja ohjeistaminen siirtyisivät sisäministeriölle.

Ympäristöhallinnolta siirrettäisiin sisäministeriöön arviolta kokonaisuudessaan neljän henkilötyövuoden työpanos. Siirrettävien henkilöiden sijoittuminen sisäministeriön organisaatiossa ratkaistaisiin myöhemmin käytännön tarpeen mukaisesti. Henkilösiirroissa noudatetaan hyvän hallinnon periaatteita.

Rajavartiolaitoksen merellisen öljy- ja kemikaalitorjunnan keskeisillä asiantuntijoilla on laaja kenttäkokemus ja erityisasiantuntijatehtävissä toimitaan tyypillisesti pitkään. Muutokset edellyttäisivät kuitenkin henkilöstön täydennyskoulutusta. Suomen ympäristökeskuksen ympäristövahinkojen torjuntaryhmän asiantuntijoiden siirtämisellä sisäministeriöön varmistettaisiin toimintakyvyn säilyminen myös muutosvaiheessa.

Sisäministeriö vastaisi yleisestä torjuntatekniikan koulutuksesta sekä kiireellisen merellisen öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunnan operatiiviseen johtamiseen liittyvien johtokeskustointojen ja johtotaseiden perus-, jatko- ja täydennyskoulutuksesta. Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntakoulutus voitaisiin toteuttaa tehokkaasti sisäministeriön hallinnonalan oppilaitoksissa, jotka jo nyt tuottavat pelastustoiminnan ja meripelastustoiminnan koulusta.

Kansainvälinen pelastustoiminta

Pelastustoimeen kuuluvaa ulkomaille annettavaa apua ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamista koskeva esitys ei lisäisi maakuntien tehtäviä. Valmius ulkomaille annettavaan pelastustoimintaan kuuluvaan apuun perustuisi maakuntien kotimaiseen riskien mukaiseen osaamiseen, valmiuteen ja palvelutasoon. Viime vuosien maneesi- ja liikuntahallionnettomuudet osoittavat, että rakennuksen sortuminen ei ole vain maanjäristyksissä tai muissa ulkomaisissa luonnononnettomuuksissa toteutuva riski, vaan kyky rauniopelastamiseen kuuluu jokaiselta maakunnalta edellytettävään palvelutasoon. Maakunnat vastaavat pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 11 §:n nojalla riskien mukaisesta palvelutasosta ja sen toteuttamisen aiheuttamista kustannuksista. Ulkomaille annettavaa apua varten valtion toimesta ja kustannuksella luodut ja hankitut erityisvalmiudet, kalusto ja varusteet ovat maakuntien käytettävissä myös kotimaisissa onnettomuustilanteiden vaatimassa pelastustoimin-

nassa samoin perustein kuin maakuntien omat resurssit. Kansainvälisen pelastustoiminnan erityisvalmius tukisi näin maakuntien pelastustoimen kotimaan valmiuksia.

Paloilmoittimien erheellisten ilmoitusten maksullisuus

Ehdotettu paloilmoittimien aiheuttamia erheellisiä paloilmoituksia koskeva esitys ei laajentaisi säännöksen soveltamista nykyisestä. Muutoksen arvioidaan selventävän pelastuslaitosten las-
kutuskäytäntöä ja vähentävän valituksia hallinto-oikeuksiin, mikä vähentäisi jonkin verran pelastuslaitosten ja tuomioistuimien työmäärää.

Pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset

Yhdessä Pelastusopistosta annettuun lakiin ehdotettujen muutosten kanssa esitys pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutusta koskeva tarkennus yhtenäistäisi opetussuunnitelmia ja kursseja sekä edistäisi pelastustoimintaan osallistuvan sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön osaamisen suunnitelmallista ja tehokasta kehittämistä. Tällä arvioidaan olevan myönteistä vaikutusta pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön osaamiseen ja suorituskykyyn. Ehdotetut muutokset edistäisivät lisäksi pelastustoimen palveluiden yhdenmukaista saatavuutta koko maassa.

Väestönsuojarakentaminen

Ehdotuksen mukaan tiettyjen väestönsuojarakentamiseen liittyvien helpotusten myöntäminen siirtyisi sisäministeriöltä ja aluehallintovirastoilta kuntien rakennusvalvontaviranomaisille. Vuosittain rakennetaan väestönsuojia noin 600 rakennukseen. Etelä-Suomen aluehallintovirasto on antanut vuosittain noin 10 myönteistä päätöstä rakentamisvelvoitteesta vapauttamiseksi. Sisäministeriön käsittelemät alueelliset vapautukset ovat harvinaisia yksittäistapauksia. Ehdotus ei näin ollen lisää merkittävästi kuntien rakennusvalvontaviranomaisten työmäärää.

Ehdotetuilla muutoksilla päätöksenteko olisi lähempänä rakentajia ja hakijan kannalta viranomaistoiminta olisi selkeämpää, kun poikkeuksista ja helpotuksista päättäisi aina rakennusluvan myöntävä viranomais. Alueellista vapauttamista koskevan päätösvallan siirtäminen rakennusluvan myöntävälle viranomaiselle tehostaisi eri helpotusmuotojen kokonaisvaltaista käyttöä. Ehdotetut muutokset parantaisivat lisäksi aluekohtaisten yhteissuojien käyttömahdollisuuksia.

Esitetyllä muutoksella ei ole tarkoitus muuttaa aluehallintoviraston nykyisin soveltamaa ratkaisukäytäntöä kustannusten osalta tai muutenkaan laajentaa tämän vapautusperusteen käyttöä. Vapautuksen myöntäminen edellyttäisi edelleen, että väestönsuojan kustannukset olisivat yli 4 prosenttia rakentamisen kokonaiskustannuksista.

Laki Pelastusopistosta

Maakuntaudistuksen yhteydessä nykyisen Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen pelastuskoulun tutkintokoulutus lakkaa ja vastaava koulutusvolyyymi siirretään Pelastusopiston järjestettäväksi. Pelastusopisto toteuttaa Helsingin pelastuskoulun lakkaamisen johdosta tarvittavan ensimmäinen lisäyksen pelastajakoulutuksen koulutusvolyyymiin jo vuoden 2019 aikana.

Alueellisten maanpuolustuskurssien ja valmiusharjoitusten siirtämisellä aluehallintovirastoilta Pelastusopiston tehtäväksi lisääisi jonkin verran opiston nykyistä tehtävämäärää. Uusia tehtäviä tulisi myös maakunnille ja sisäministeriölle.

Pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutuksen opetussuunnitelman valmistelun, ylläpidon ja kehittämisen, kouluttajakoulutuksen, kouluttajarekisterin ylläpidon sekä opetusmateriaalin tuottamisen siirtämisellä pelastusalan järjestöiltä Pelastusopiston vastuulle lisäisi Pelastusopiston vastuuta pelastustoiminnan kokonaisvaltaisesta osaamisen kehittämisestä.

Palosuojelurahastolaki

Sisäministeriölle ehdotettu velvollisuus hyväksyä rahaston vuotuinen talousarvio ja tulostavoitteet lisäisi jonkin verran sisäministeriön nykyistä tehtävämäärää.

3.3 Ympäristövaikutukset

Maakuntauudistuksen johdosta tehtävillä muutoksilla ei olisi ympäristövaikutuksia. Ehdotetut muutokset ovat pääsääntöisesti teknisiä ja ne johtuvat muuhun lainsäädäntöön perustuvista organisaatiomuutoksista.

Pelastuslaki

Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunta

Esityksellä ei arvioida olevan haitallisia ympäristövaikutuksia. Suuri alusöljy- tai aluskemikaalivahinko johtuu pääsääntöisesti yhteentörmäyksestä, karilleajosta tai muusta meripelastustoimintaa edellyttävästä onnettomuudesta. Rajavartiolaitos johtaa meripelastustilannetta heti onnettomuuden tapahduttua ja kykenee siten käynnistämään välittömästi toimet myös ympäristövahinkojen minimoimiseksi. Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntatoimissa, niiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnettäisiin jatkossakin ympäristöhallinnon ympäristöosaamisen asiantuntija-apua. Ympäristövahinkojen torjuntaan kiinteästi liittyvät asiantuntijatehtävät hoidettaisiin nykyiseen tapaan Suomen ympäristökeskuksessa.

Kansainvälinen pelastustoiminta

Ulkomaille annettavaa apua varten valtion toimesta ja kustannuksella luodut ja hankitut erityisvalmiudet, kalusto ja varusteet ovat maakuntien käytettävissä myös kotimaisissa onnettomuustilanteiden vaatimassa pelastustoiminnassa samoin perustein kuin maakuntien omat resurssit. Kansainvälisen pelastustoiminnan erityisvalmius tukisi näin maakuntien pelastustoimen kotimaan valmiuksia myös ympäristöonnettomuuksien torjunnassa.

Paloilmoittimien erheellisten ilmoitusten maksullisuus

Ehdotettu paloilmoittimien aiheuttamia erheellisiä paloilmoituksia koskeva esitys ei laajentaisi säännöksen nykyistä soveltamisalaa. Muutoksella ei olisi vaikutusta pelastuslaitosten toimintaan ympäristöonnettomuuksien torjunnassa.

Pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset

Yhdessä Pelastusopistosta annettuun lakiin ehdotettujen muutosten kanssa esitys yhtenäistäisi pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutuksen opetussuunnitelmia ja kursseja sekä edistäisi pelastustoimintaan osallistuvan sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön osaamisen suunnitelmallista ja tehokasta kehittämistä. Tällä voidaan arvioida olevan myönteistä vaikutusta pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön osaamiseen ja suorituskykyyn myös ympäristöonnettomuuksien torjunnassa.

Väestönsuojarakentaminen

Väestönsuojan rakentamisen ympäristövaikutuksia ei voida pitää merkittävänä verrattuna muun rakentamisen ympäristövaikutuksiin. Väestönsuojilla on käytännössä aina myös normaaliolojen käyttötarkoitus. Asuinrakennuksissa väestönsuojaan sijoitetaan esimerkiksi asukkaiden varastotilat. Väestönsuojatilojen osoittaminen normaalioloissa esimerkiksi urheiluhallitai paikoitustilakäyttöön vähentää tarvetta rakentaa edellä mainittuja tiloja erikseen. Väestönsuojan rakentaminen on kiinteä osa kiinteistön rakentamisen kokonaisuutta. Tämän vuoksi väestönsuojan rakentamisen vaikutukset ympäristöön eivät poikkea muusta rakentamisesta. Teräsbetoniväestönsuojien elinkaari on noin 100 vuotta ja kallioon rakennettavien väestönsuojien jopa satoja vuosia.

Laki Pelastusopistosta

Alueellisten maanpuolustuskurssien sekä maakuntien yhteisten valmiusharjoitusten järjestämisen siirtämisellä aluehallintovirastoilta Pelastusopistolle ei olisi ympäristövaikutuksia. Ehdotetut siirrot ovat hallinnollisia ja ne johtuvat muuhun lainsäädäntöön perustuvista organisaatiomuutoksista.

Pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutuksen opetussuunnitelman valmistelun, ylläpidon ja kehittämisen, kouluttajakoulutuksen, kouluttajarekisterin ylläpidon sekä opetusmateriaalin tuottamisen siirtäminen pelastusalan järjestöiltä Pelastusopiston vastuulle yhtenäistäisi opetussuunnitelmia ja kursseja sekä edistäisi pelastustoimintaan osallistuvan sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön osaamisen suunnitelmallista ja tehokasta kehittämistä. Tällä arvioidaan olevan myönteistä vaikutusta pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön osaamiseen ja suorituskykyyn myös ympäristönettomuuksien torjunnassa.

Palosuojelurahastolaki

Palosuojelurahastolakiin ehdotetuilla muutoksilla ei olisi ympäristövaikutuksia. Ehdotetut muutokset ovat pääosin teknisiä ja liittyvät rahaston hallintoon tai johtuvat muuhun lainsäädäntöön perustuvista organisaatiomuutoksista.

3.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Maakuntaudistuksen johdosta tehtävillä muutoksilla ei olisi suoria yhteiskunnallisia vaikutuksia. Ehdotetut muutokset ovat pääsääntöisesti teknisiä ja ne johtuvat muuhun lainsäädäntöön perustuvista organisaatiomuutoksista.

Pelastuslaki

Ölji- ja aluskemikaalivahinkojen torjunta

Ölji- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan siirrolla sisäministeriön hallinnon alan vastuulle ei arvioida olevan vaikutuksia ympäristövahinkojen torjuntaan osallistuvien vapaaehtoisjärjestöjen toimintaan. Merialueen aluspäästöjen valvontavastuun siirtäminen Rajavartiolaitokselle selkeyttäisi nykytilannetta ja helpottaisi valvonnassa havaittujen rikkeiden esitutkinnan aloit-

tamista sekä torjuntatoimien käynnistämistä, kun vastuu molemmista on samalla viranomaisella.

Kansainvälinen pelastustoiminta

Pelastustoimeen kuuluvaa ulkomaille annettavaa apua ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamista koskeva esitys parantaisi pelastustoimen kykyä vastata erilaisiin onnettomuuksiin koko maassa. Valmiuksien laajentaminen kaikkiin pelastuslaitoksiin lisäisi pelastustoimen palveluiden yhdenmukaista ja -vertaista tuottamista.

Paloilmoittimien erheellisten ilmoitusten maksullisuus

Ehdotettu paloilmoittimien aiheuttamia erheellisiä paloilmoituksia koskeva esitys selventäisi ja yhdenmukaistaisi viranomaisten toimintaa, lisäisi kiinteistön omistajien, haltijoiden ja toiminnanharjoittajien oikeusturvaa ja vähentäisi siten valitustarvetta hallinto-oikeuksiin.

Pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset

Pelastustoimen sivutoimiselta henkilöstöltä ja sopimushenkilöstöltä edellytettävän koulutuksen täsmentäminen yhdenmukaistaisi viranomaisten toimintaa ja parantaisi pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön asemaa osana pelastustoimen järjestelmää. Ehdotetut muutokset edistäisivät lisäksi pelastustoimen palveluiden yhdenmukaista saatavuutta koko maassa.

Väestönsuojarakentaminen

Ehdotetut väestönsuojarakentamista koskevat muutokset mahdollistaisivat nykyisen väestönsuojakannan ylläpidon ja maahan rakennettaisiin edelleen uusia väestönsuojia. Väestönsuojia voitaisiin jatkossakin varautua käyttämään siviiliväestön suojaamiseen mahdollisilta asevaikutuksilta, ionisoivalta säteilyltä ja myrkyllisiltä aineilta.

Nykyiseen uhkakäsitykseen kuuluu sotilaalliseen hyökkäykseen liittyvä tarve väestön suojaamiseen. Sisäministeriön väestön suojaamisen strategian (2007) mukaisesti tavoitteena on suojata väestöä niin hyvin kuin on mahdollista realistisesti toteutettavissa olevin järjestelyin ja kustannuksin. Poikkeusoloissa väestö varaudutaan riskiarvioiden ja uhkatilanteiden mukaisesti suojaamaan olemassa oleviin väestönsuojoihin, mahdollisimman hyvän suojan antaviin sisätiloihin tai evakuoitien avulla. Väestönsuojelu koostu useista erilaisista yhteensovitetuista järjestelyistä. Kyse on kokonaisuudesta, jossa väestön suojaamisessa hyödynnetään kaikkia toimenpiteitä kulloinkin tarkoituksenmukaisella tavalla.

Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon (2012) mukaan, samalla kun Suomi varautuu maan puolustamiseen, on kyettävä suojaamaan väestöä ja turvaamaan yhteiskunnan toimintakyky. Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon (2016) mukaan läntiseen yhteisöön kuuluvan Suomen turvallisuuspoliittinen ympäristö on muuttunut. Turvallisuustilanteen kiristymisellä Euroopassa ja Itämeren alueella on välittömiä vaikutuksia Suomelle. Sotilaallista voimankäyttöä Suomea vastaan tai sillä uhkaamista ei voida sulkea pois. Suomi kehittää kansallista kriisinkestokykyään laaja-alaisesti. Turvallisuutta ja hyvinvointia uhkaaviin tai niihin haitallisesti vaikuttaviin tilanteisiin varaudutaan ja valmistaudutaan ennakolta, jotta haitat voidaan ennakoida tai torjua.

Suomeen on viimeisen runsaan 50 vuoden aikana rakennettu kohtuullisen kattava väestönsuojakanta. Väestönsuojat eivät kuitenkaan jakaudu tasaisesti maan eri osiin ja erityisesti vanhimmat suojat edellyttävät peruskorjausta.

Laki Pelastusopistosta

Alueellisten maanpuolustuskurssien ja valmiusharjoitusten siirtämisellä aluehallintovirastoilta Pelastusopiston tehtäväksi ei olisi yhteiskunnallisia vaikutuksia. Maanpuolustuskurssit järjestettäisiin jatkossakin alueellisesti, eikä järjestämismvastuun siirrolla olisi vaikutuksia esimerkiksi kurssille ottamisen edellytyksiin tai osallistumiskustannuksiin.

Pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutuksen opetussuunnitelman valmistelun, ylläpidon ja kehittämisen, kouluttajakoulutuksen, kouluttajarekisterin ylläpidon sekä opetusmateriaalin tuottamisen siirtäminen pelastusalan järjestöiltä Pelastusopiston vastuulle parantaisi pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön osaamisen suunnitelmallista ja tehokasta kehittämistä. Pelastusopisto vastaisi nykyistä kokonaisvaltaisemmin pelastustoiminnan osaamisen kehittämisestä. Kouluttajien pedagoginen osaaminen lisääntyisi. Tällä olisi kokonaisuutena myönteinen vaikutus pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön osaamisen ja siten myös pelastustoimen palvelukykyyn.

Palosuojaelurahastolaki

Rahaston ohjaamisen lisääminen toisi rahastossa olevat varat yhdenvertaisempaan asemaan talousarviovarojen kanssa ja edistäisi rahaston varojen käytön valvontaa tuloksellisuuden kannalta.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sisäministeriössä virkatyönä.

Sisäministeriö lähetti luonnoksen hallituksen esitykseksi laeiksi pelastuslain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta lausuntokierrokselle kuudeksi viikoksi marraskuun alussa ja lausuntoaika päättyi 15. joulukuuta 2017. Lausuntoa pyydettiin muun muassa ministeriöiltä, valtion keskushallinnon virastoilta ja laitoksilta, aluehallintovirastoilta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta, maakuntien liitoilta, keskeisiltä henkilöstö- ja muilta järjestöiltä sekä alueen pelastustoimilta ja kunnilta. Lisäksi muillakin tahoilla oli mahdollisuus antaa lausuntonsa esityksen johdosta. Määräaikaan mennessä annettiin noin 100 lausuntoa.

Lausunnoissa kannatettiin yleisesti öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan siirtoa ympäristöministeriöltä sisäministeriön hallinnonalalle. Ympäristöhallinnon ja valtionalouden tarkastusviraston lausunnoissa kiinnitettiin kuitenkin erityistä huomiota siihen, että ympäristönsuojelunäkökohdat tulevat uudistuksessa riittävästi huomioituiksi. Lisäksi useissa lausunnoissa ehdotettiin kuntien nykyistä vastuuta öljyvahinkojen jälkitorjunnasta arvioitavaksi uudelleen.

Lausunnot on soveltavin osin otettu huomioon. Lakiesitystä on täydennetty ympäristönäkökohtien huomioimista koskevilla osallistumis- ja kuulemisjärjestelyillä. Lisäksi ympäristövahinkojen torjunta ja siihen olennaisena osana kuuluva ympäristönäkökulmien huomioiminen kuuluu jatkossa pelastustoimen ja Rajavartiolaitoksen henkilöstön perus- ja jatkokoulutukseen.

Jälkitorjunta ei kuulu pelastustoimintaan, eikä se ole siten pelastustoimen viranomaisten tehtävä. Jälkivahingontorjuntaa koskevan säännöksen tarkoituksenmukaisempaa sijoittamista tar-

kastellaan ympäristöministeriön toimesta myöhemmin uudelleen ympäristönsuojelulain tai jätelain uudistuksen yhteydessä

Lausunnoissa väestönsuojarakentamisen jatkamista väestön suojaamiseksi pidettiin yleisesti perusteltuna. Poikkeuslupakäsittelyn sujuvoittamista pidettiin kannatettavana. Samalla kannettiin kuitenkin huolta vapautuspäätösten riittävän yhdenmukaisuuden säilymisestä.

Lain 75.3 §:ää on lausuntojen perusteella muutettu yhdenmukaisemman päätöskäytännön turvaamiseksi niin, että olemassa olevien suojapaikkojen riittävyyden arvioi maakunnan pelastusviranomaisena. Tällä turvataan sitä, että päätös perustuu oikeusharkintaan.

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetun lisäksi useissa lausunnoissa otettiin kantaa asioihin, joista on jo aikaisemmin ehdotettu säädettäväksi muissa parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä olevissa esityksissä, kuten ehdotuksissa laiksi pelastustoimen järjestämisestä, maakuntalaiksi ja maakuntien rahoituslaiksi. Lausunnot koskivat muun muassa pelastustoimen palvelutasopäätöksen hyväksymistä ja kuntien valmiussuunnittelun tukemista.

Pelastuslain 27 §:n 3 momentin 2 kohta, jonka mukaan pelastuslaitos tukee pelastustoimen alueeseen kuuluvan kunnan valmiussuunnittelua, jos siitä on kunnan kanssa sovittu, esitetään kumottavaksi.

Huoltovarmuuskeskus, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö, Kuntaliitto, pelastuslaitokset sekä eräät aluehallintovirastot ja kunnat katsoivat lausunnoissaan, että maakuntalain 142 §:ssä maakunnalle esitetty tehtävä ei vastaa kumottavaksi ehdotettua pelastuslain 27 §:n 3 momentin 2 kohdan mukaista tehtävää ja esittävät, että maakunta voi tukea kunnan valmiussuunnittelua, jos kunta ja maakunta näin sopivat.

Pykälää ei esitetä muutettavaksi lausuntojen perusteella.

Maakunnan huolehtiessa maakuntalain 142 §:ssä säädetyistä tehtävistä se tosiasiallisesti käytännössä tukee myös alueensa kuntien varautumista jopa nykyistä pelastuslaitokselle säädettyä tehtävää laajemmin. Kyse ei olisi yksinomaan valmiussuunnittelun tukemisesta, vaan esimerkiksi kunnille tarkoitettujen harjoitusten järjestämisestä.

Lausunnoissa pidettiin yleisesti kannatettavina ehdotuksia, joiden mukaan Pelastusopiston tehtävänä olisi vastata alueellisten maanpuolustuskurssien ja maakuntien yhteisten valmius- ja häiriötilanneharjoitusten järjestämisestä.

Voimassa olevan pelastuslain 29 §, jonka mukaan alueen pelastustoimi päättää palvelutasosta kuntia kuultuaan, esitetään kumottavaksi. Pelastustoimen palvelutasosta säädetään jatkossa eduskunnan käsiteltävänä olevassa pelastustoimen järjestämislaissa.

Suomen Kuntaliitto, pelastuslaitokset ja eräät kunnat esittävät lausunnoissaan, että maakunnan tulisi kuulla kuntia palvelutasopäätöstä hyväksyessään.

Pykälää ei esitetä muutettavaksi lausuntojen perusteella.

Voimassa olevan pelastuslain 24 §:n 1 momentin mukaan kunnat vastaavat pelastustoimesta yhteistoiminnassa pelastustoimen alueilla (alueen pelastustoimi). Pelastuslain 29 §:n 1 momentin mukaan alueen pelastustoimi päättää palvelutasosta kuntia kuultuaan. Koska kunnat ovat vastanneet alueen pelastustoimen tuottamista pelastustoimen palveluista, on niiden kuuleminen päätettäessä palvelutasosta ollut perusteltua. Pelastustoimen järjestämislailla pelastus-

toimen järjestämisvastuu siirretään kunnilta maakunnille, eikä kunnilla ei ole enää vastuuta pelastustoimesta eikä sen kustannuksista. Näin ollen kuntien kuuleminen maakunnan päätöksenteossa ei ole enää vastaavalla tavalla perusteltua. Edellä sanottu ei kuitenkaan estä maakuntaa kuulemasta kuntia, jos maakunta niin päättää.

Voimassa olevan pelastuslain 55.2 §, jonka mukaan sisäministeriö voi hyväksyä myös muun julkisyhteisön ylläpitämän oppilaitoksen kuin Pelastusopiston antamaan pelastusalan ammatillista peruskoulutusta, esitetään kumottavaksi. Momentissa tarkoitettulla oppilaitoksella on käytännössä tarkoitettu Helsingin kaupungin pelastuskoulua. Kuntien pelastustoimeen kuuluvat tehtävät siirretään vuoden 2020 alussa maakuntien tehtäviksi. Pelastustoimen peruskoulutus olisi jatkossa Pelastusopiston tehtävä.

Pelastusjohtajat, eräät pelastuslaitokset, Helsingin kaupunki, Suomen Palopäälystöliitto, Par-dia, Suomen Palomiesliitto ja Uudenmaan liitto esittävät lausunnoissaan huolen pelastusalan riittävästä ammattikoulutuksesta pääkaupunkiseudulla ja Uudellamaalla. Koulutusta tulisi jatkaa joko Helsingin kaupungin tai perustettavan Uudenmaan maakunnan toimesta.

Momenttia ei esitetä muutettavaksi lausuntojen perusteella.

Maakuntauudistuksen yhteydessä nykyisen Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen pelastuskoulun tutkintokoulutus lakkaa ja vastaava koulutusvolyyymi siirretään Pelastusopiston järjestettäväksi. Pelastusopisto toteuttaa Helsingin pelastuskoulun lakkaamisen johdosta tarvittavan ensimmäinen lisäyksen pelastajakoulutuksen koulutusvolyyymiin jo vuoden 2019 aikana.

Lausunnoissa tehtiin myös useita täydentäviä ehdotuksia, jotka edellyttävät kuitenkin perusteellisempaa selvittämistä kuin tässä yhteydessä on mahdollista. Näitä ehdotuksia tarkastellaan erikseen pelastuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä, jota koskeva hanke on tarkoitus asettaa vuonna 2019.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnan käsiteltävänä on valtiovarainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön yhteistyönä valmistelema hallituksen esitys maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi (HE 15/2017). Eduskunnan käsiteltävänä on lisäksi hallituksen esitys laiksi pelastustoimen järjestämisestä (HE 16/2017).

Pelastustoimen järjestämislaissa tarkoitettujen pelastustoimen tehtävien yleistä hallinnollista toteuttamista ja henkilöstön asemaa koskevat yleiset säännökset sisältyvät maakuntalakiin ja maakuntalain, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja pelastustoimen järjestämisestä annetun lain voimaanpanolakiin. Pelastustoimen rahoitus määräytyy maakuntien rahoituslain mukaan.

Laissa maakuntalain, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja pelastustoimen järjestämisestä annetun lain voimaanpanosta ehdotetaan säädettäväksi myös pelastustoimen järjestämisestä annettavan lain voimaanpanosta. Tarkoitus on, että pelastustoimen järjestämisestä annettava laki vahvistettaisiin ennen kuin laki maakuntalain, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja pelastustoimen järjestämisestä annetun lain voimaanpanosta vahvistetaan.

HE 18/2018 vp

Lisäksi valtiovarainministeriön johdolla valmistellaan lainsäädäntöä, jolla aluehallintovirastolle kuuluvia tehtäviä siirrettäisiin perustettavalle valtion lupa- ja valvontavirastolle.

Sisäministeriössä valmistellaan erikseen hallituksen esitystä nuohousta koskevien pelastuslain säännösten muuttamiseksi.

Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys laiksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamiseksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 145/2017). Mainittuun hallituksen esitykseen sisältyy ehdotus pelastuslain 89 §:n muuttamiseksi (HE 145/2017 liitelaki 42).

Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys uudeksi tieliikennelaiksi (HE 180/2017 vp). Mainittu hallituksen esitys sisältää säännöksen, joka sisältyy tämän hallituksen esityksen liitelakiin 5. Laki tieliikennelain 49 §:n muuttamisesta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki pelastuslain muuttamisesta

1 luku Yleiset säännökset

1 §. *Lain tavoite.* Voimassa olevan pelastuslain 1 §:n mukaan lain tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Lain tavoitteena on myös, että onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua ihmiset pelastetaan, tärkeät toiminnot turvataan ja onnettomuuden seurauksia rajoitetaan tehokkaasti. Ympäristövahinkojen torjuntaa koskevien säännösten lisäämisen johdosta pykälää esitetään täydennettäväksi niin, että lain tavoitteena olisi, että ihmisille, omaisuudelle ja ympäristölle aiheutuvat haitat jäävät mahdollisimman vähäisiksi. Tämä korostuu erityisesti ympäristövahinkojen torjuntaan kohdistuvassa pelastustoiminnassa.

2 §. *Lain soveltamisala.* Pykälän 2 momentin 3 kohdasta esitetään poistettavaksi viittaukset pelastustoimen organisaatioon ja hallintoon. Näistä säädettäisiin laissa pelastustoimen järjestämisestä (/). Pelastuslakia sovellettaisiin nykyisestä poiketen myös öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntaan. Tämän johdosta pykälän 2 momenttiin esitetään lisättäväksi Rajavartiolaitoksen tätä tehtävää koskevat säännökset.

Pykälän 3 momentti esitetään kumottavaksi ja väestönsuojelun määritelmä siirrettäväksi uuteen 2 a pykälään.

Pykälän 4 momenttiin tehtäisiin tarvittavat muutokset pykäläviittauksiin.

2 a §. *Määritelmät.* Lakiin esitetään lisättäväksi uusi 2 a pykälä, jonka 1 momenttiin otettaisiin keskeiset pelastustoimeen liittyvät määritelmät ja 2 momenttiin keskeiset öljyvahinkoihin liittyvät määritelmät.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan pelastustoimella tarkoitetaan tehtävääalaa, joka koostuu tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisystä sekä pelastustoiminnasta.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan pelastustoiminnalla tarkoitetaan kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuesssa sekä rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia. Pelastuslakia sovellettaisiin nykytilasta poiketen myös maa-alueella tapahtuvien öljyvahinkojen sekä Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä aluksista aiheutuvien öljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoimintaan ja siihen varautumiseen. Nykyisin näistä tehtävistä säädetään öljyvahinkojen torjuntalaissa (1673/2009), joka esitetään kumottavaksi ja vastaavat säännökset siirrettäväksi pelastuslakiin. Pelastustoiminnalla tarkoitetaan pelastuslaissa viranomaisille kuuluvia laissa tarkemmin yksilöityjä tehtäviä

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan suojaväistöllä tarkoitetaan ihmisten ja omaisuuden kiireellistä evakuointia, joka tapahtuu pelastusviranomaisen määräyksestä tulipalon tai muun onnettomuuden tai niiden välittömän uhkan vuoksi. Evakuoinnilla tarkoitetaan yleisesti ihmisten ja omaisuuden siirtäminen turvaan vaara-alueelta tai vaarallisesta kohteesta. Evakuointi on kuitenkin väljä yläkäsite, jonka käyttäminen ei ole suositeltavaa ilman, että ilmaistaan, mistä asiayhteydestä tai alakäsitteestä on kyse. Esimerkiksi sodanaikaiseen väestön siirtämiseen tai pelastusviranomaisten päivittäisiin toimivaltuuksiin kuuluvaan suojaväistöön ei ole syytä viitata pelkästään yläkäsitteellä evakuointi, koska tästä aiheutuu helposti virheellisiä käsityksiä.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan väestönsuojelulla tarkoitetaan valmiuslain (1552/2011) 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettujen poikkeusolojen aikana tapahtuvaa humanitaaristen tehtävien suorittamista, joiden tarkoituksena on siviiliväestön suojeleminen vihollisuuksien ja onnettomuuksien vaaroja vastaan ja siviiliväestön auttaminen selviytymään niiden välittömiltä vaikutuksilta sekä välittömien edellytysten luominen eloonjäämiselle.

Määritelmässä mainittu onnettomuus tarkoittaa luonnononnettomuuksia ja muita onnettomuuksia, jotka eivät ole aiheutuneet vihollisuuksien johdosta, mutta jotka tapahtuvat vihollisuuksien aikana.

Väestönsuojelusta säädetään Suomen ratifioimassa *Geneven yleissopimuksessa* (SopS 8/1955) ja sen lisäpöytäkirjoissa (SopS 82/1980).

Kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta annetun Geneven sopimuksen I lisäpöytäkirjan VI luvun (väestönsuojaus) 61 artiklan mukaan väestönsuojelulla tarkoitetaan humanitaaristen tehtävien suorittamista, joiden tarkoituksena on siviiliväestön suojeleminen vihollisuuksien ja onnettomuuksien vaaroja vastaan ja siviiliväestön auttaminen selviytymään niiden välittömiltä vaikutuksilta sekä välittömien edellytysten luominen eloonjäämiselle. Artiklassa määritellään tarkemmin väestönsuojeluun kuuluvat tehtävät ja väestönsuojeluorganisaatio.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan pelastuslaitoksella tarkoitetaan tässä laissa maakunnan pelastustoimen tehtävistä vastaavaa maakuntalain 52 §:ssä tarkoitettua maakunnan liikelaitosta. Määritelmä on tarpeen, koska maakuntalain 9 luvun nojalla maakunta päättää omasta liikelaitosrakenteestaan ja liikelaitosten perustamisesta. Maakuntaan ei välttämättä perusteta pelastuslaitos -nimistä liikelaitosta. Pelastuslaitoksen palveluksessa voi olla päätoimista ja sivutoimista henkilöstöä se mukaan kuin siitä maakuntalaissa ja muussa laissa erikseen säädetään.

Pykälän 1 momentin 6 kohdan mukaan sopimuspalokunnalla tarkoitetaan pelastustoimen järjestelmään kuuluvaa vapaaehtoista palokuntaa, laitospalokuntaa, teollisuuspalokuntaa, sotilaspalokuntaa, joka on tehnyt pelastuslaitoksen kanssa sopimuksen pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta. Pelastustoimen sopimushenkilöstö koostuu sopimuspalokuntien ja muiden pelastuslaitoksen kanssa sopimuksen tehneiden yhteisöjen henkilöstöstä. Pelastustoimen sopimushenkilöstö ei ole palvelussuhteessa pelastuslaitokseen.

Pykälän 2 momenttiin otettaisiin erityiset ympäristövahinkojen pelastustoimintaan liittyvät määritelmät.

Pykälän 2 momentin 1 kohdassa määriteltäisiin, mitä öljyllä tässä laissa tarkoitettaisiin. Määritelmä vastaa voimassa olevan öljyvahinkojen torjuntalain 3 §:n 1 kohdan määritelmää.

Pykälän 2 momentin 2 kohdassa määriteltäisiin muu haitallinen aine. Määritelmä on laaja ja kattaa minkä tahansa muun mereen joutuneen aineen kuin mineraaliöljyn, kuten kemikaalit, kasvis- ja eläinrasvat, ravinteet ja lannoitteet. Määritelmä vastaa voimassa olevan öljyvahinkojen torjuntalain 3 §:n 2 kohdan määritelmää.

Pykälän 2 momentin 3 kohdassa määriteltäisiin alus viittaamalla merenkulun ympäristönsuojelulain asianomaiseen pykälään ja kohtaan. Merenkulun ympäristönsuojelulain 1 luvun 2 §:n 14 kohdan mukaan aluksella tarkoitetaan jokaista vesikulkuneuvoa, mukaan luettuina kantosiipialukset, ilmatyynyalukset, vedenalaiset alukset ja kelluvat alukset, sekä kiinteää ja kelluvaa alustaa. Määritelmä vastaa voimassa olevan öljyvahinkojen torjuntalain 3 §:n 3 kohdan määritelmää.

Pykälän 2 momentin 4 kohdassa määriteltäisiin maa-alueen öljyvahinko. Määritelmä vastaa voimassa olevan öljyvahinkojen torjuntalain 3 §:n 4 kohdan määritelmää.

Pykälän 2 momentin 5 kohdassa määriteltäisiin Suomen aluevesillä tai talousvyöhykkeellä aluksesta aiheutuva alusöljyvahinko. Määritelmä vastaisi pääpiirteissään Helsingin sopimuksen 2 artiklan 9 kohdan pilaantumistapahtuman ja OPRC -yleissopimuksen 2 artiklan 2 kohdan öljyvahingon määritelmää. Määritelmä vastaa voimassa olevan öljyvahinkojen torjuntalain 3 §:n 5 kohdan määritelmää.

Pykälän 2 momentin 6 kohdassa määriteltäisiin öljyvahinko yleiskäsitteenä, joka kattaa sekä maa-alueen öljyvahingon että alusöljyvahingon. Määritelmä vastaa voimassa olevan öljyvahinkojen torjuntalain 3 §:n 6 kohdan määritelmää.

Pykälän 2 momentin 7 kohdassa määriteltäisiin aluskemikaalivahinko pääpiirteissään samalla tavalla kuin Helsingin sopimuksen 2 artiklan 9 kohdan pilaantumisvahinko ja OPRC-HNS pöytäkirjan 2 artiklan 1 kohdan pilaantumistapahtuma. Määritelmän mukaisesti kyse olisi vahingosta, joka aiheutuu merialueella eli Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä. Määritelmä vastaa voimassa olevan öljyvahinkojen torjuntalain 3 §:n 7 kohdan määritelmää.

Pykälän 2 momentin 8 kohdassa määriteltäisiin jälkitorjunta. Tässä laissa jälkitorjunnalla tarkoitettaisiin niitä öljyvahingon torjuntatoimia, jotka tehdään sen jälkeen kun öljyn maaperässä, pohjavedessä, pintavesissä ja rannoilla tapahtuva leviäminen on estetty. Vahingon rajoittaminen sisältäisi esimerkiksi vuodon tukkimisen, öljyn leviämisen estämisen puomituksien tai suojapumpppauksen aloittamisella sekä kerättävissä olevan öljyn poistamisen tai käsittelemisen niin, ettei siitä aiheudu ympäristölle enempää pilaantumisen vaaraa. Torjunnan ensimmäisen vaiheen kiireellisten tehtävien jälkeen torjunnassa voidaan siirtyä jälkitorjuntavaiheeseen, joka ei edellytä nopeita toimenpiteitä ja voi jatkua pitkäänkin. Jälkitorjunnan määritelmä on tarpeen päätettäessä tämän lain 40 §:n nojalla pelastustoiminnan lopettamisesta ja vastuun siirtämisestä jälkitorjunnasta vastaavalle viranomaiselle. Määritelmä vastaa voimassa olevan öljyvahinkojen torjuntalain 3 §:n 8 kohdan määritelmää.

6 §. Avotulen teko. Voimassa olevan pelastuslain 6 §:n 1 momentin mukaan nuotiota tai muuta avotulta ei saa sytyttää, jos olosuhteet kuivuuden, tuulen tai muun syyn takia ovat sellaiset, että metsäpalon, ruohikkopalon tai muun tulipalon vaara on ilmeinen. Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustietojärjestelmästä saatujen tietojen mukaan ruohikkopalot ovat keväisin merkittävä maastopalotyyppejä. Maastopalojen tehokkaammaksi ehkäisemiseksi olisi perusteltua säätää metsäpalovaroitusta vastaavalla tavalla myös ruohikkopalovaroituksesta. Koska metsäpalon, ruohikkopalon tai muun tulipalon vaaraa on pidettävä ilmeisenä metsä- tai ruohikkopalovaroituksen aikana, pykälän 1 momentissa säädettyä avotulentekokieltä tarkennettaisiin siten, että nuotion tai muun avotulen sytyttäminen olisi aina kiellettyä Ilmatieteen laitoksen antaman metsä- tai ruohikkopalovaroituksen aikana. Ilmatieteen laitoksen antamasta metsä- ja ruohikkopalovaroituksesta säädettäisiin tämän lain 31 §:n 2 momentissa.

Pykälän 3 momentissa alueen pelastusviranomaisen muuttettaisiin maakunnan pelastusviranomaiseksi ja pelastustoimen alue muuttettaisiin maakunnaksi.

3 luku **Toiminnanharjoittajan sekä rakennuksen omistajan ja haltijan velvollisuudet**

10 §. Rakennusten uloskäytävät. Pykälän 3 momentissa *sisäasiainministeriö* muuttettaisiin *sisäministeriöksi*.

11 §. *Kiinteistöjen pelastustiet.* Pykälän 3 momentissa *sisäasiainministeriö* muutettaisiin *sisäministeriöksi*.

12 §. *Laitteiden kunnossapito.* Pykälän 3 momentissa *sisäasiainministeriö* muutettaisiin *sisäministeriöksi*.

16 §. *Yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma.* Pykälän 3 momentissa alueen pelastusviranomaisen muutettaisiin maakunnan pelastusviranomaiseksi.

17 §. *Palovaroittimet.* Pykälän 3 momentissa *sisäasiainministeriö* muutettaisiin *sisäministeriöksi*.

18 §. *Poistumisturvallisuus hoitolaitoksissa sekä palvelu- ja tukiasumisessa.* Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin maakunnan toiminnanharjoittaja.

Lisäksi pykälän ruotsinkieliseen sanamuotoon tehtäisiin kielellisiä korjauksia, jotka eivät vaikuta asiasisältöön.

19 §. *Poistumisturvallisuus selvitys.* Pykälän 2 momentissa alueen pelastusviranomaisen muutettaisiin maakunnan pelastusviranomaiseksi.

20 §. *Poistumisturvallisuuden arviointi ja poistumisturvallisuuden toteuttamissuunnitelma.* Pykälässä alueen pelastusviranomaisen muutettaisiin maakunnan pelastusviranomaiseksi.

21 §. *Poistumisturvallisuuden toteuttamismääräys.* Pykälässä alueen pelastusviranomaisen muutettaisiin maakunnan pelastusviranomaiseksi.

22 a §. *Öllyvaraston haltijan velvollisuus huolehtia torjuntavalmiudesta.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 22 a pykälä, jonka velvoitteet vastaavat öljyvahinkojen torjuntalain 14 pykälää. Jokainen, joka varastoi öljyä samalla varastoalueella vähintään 100 000 litraa, mutta kuitenkin alle miljoona litraa, olisi velvollinen pitämään varastoalueella paikallisten olosuhteiden vaatiman määrän torjuntaan soveltuvaa imeytys- tai muuta vastaavaa ainetta ja torjuntaan tarvittavaa kalustoa sekä huolehtimaan siitä, että saatavissa on niiden käyttöön perehtynyttä henkilöstöä. Jos varastoalue sijaitsee siten, että sieltä voi öljyvuodon yhteydessä joutua öljyä vesistöön, olisi varastoalueella oltava niin paljon öljyvuomia, että sen avulla voidaan estää öljyn leviäminen vesistöissä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun varaston haltijan olisi huolehdittava siitä, että varaston henkilökunta on perehtynyt öljyvahinkojen hälytysjärjestelmään ja että henkilökunnan tiedossa ovat ne paikat, jotka viranomaisen on hyväksynyt öljyisen jätteen keräys- ja hävitys paikoiksi.

Jakeluasemilta edellytettävästä torjuntavalmiudesta säädetään vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetussa laissa (390/2005).

22 b §. *Suuren öljyvaraston haltijan velvollisuus huolehtia torjuntavalmiudesta.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 22 b pykälä, jonka velvoitteet vastaavat öljyvahinkojen torjuntalain 15 pykälää. Jos öljyn määrä muualla kuin rannikolla sijaitsevalla varastoalueella on miljoona litraa tai suurempi, varastoiija olisi velvollinen laatimaan suunnitelman alueella sattuvan öljyvahingon varalta. Varastoijan olisi myös hankittava öljyvahinkojen ehkäisemiseksi ja rajoittamiseksi tarpeellista kalustoa sekä huolehdittava siitä, että saatavissa on sen käyttöön perehtynyttä henkilöstöä. Torjuntavalmiuden valvonnasta olisi voimassa, mitä tämän lain 12 luvussa säädetään. Suunnitelma torjunnan järjestämisestä olisi lisäksi saatettava aluehallintoviraston tietoon.

Vahinkotilanteessa aluehallintovirasto arvioisi suunnitelman riskiarvion ja varautumista koskevien tietojen perusteella ympäristöuhan suuruutta.

22 c §. *Sataman pitäjän ja rannikkoalueen toiminnanharjoittajan velvollisuus huolehtia torjuntavalmiudesta.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 22 c pykälä jonka velvoitteet vastaavat öljyvahinkojen torjuntalain 16 pykälää. Pääasiassa kauppamerenkulun käyttöön tarkoitetun sataman pitäjä ja muun rannikkoalueella miljoona litraa tai sitä enemmän öljyä tai muita haitallisia aineita varastoivan laitoksen toiminnan harjoittaja olisi velvollinen laatimaan suunnitelman alueella sattuvan öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon varalta. Sataman pitäjän ja toiminnan harjoittajan olisi hankittava öljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen ehkäisemiseksi ja rajoittamiseksi tarpeellista kalustoa. Toiminnanharjoittajan tulisi myös huolehtia siitä, että torjuntakaluston käyttäjiksi on saatavissa koulutettua henkilöstöä. Torjuntavalmiuden valvonnasta olisi voimassa, mitä tämän lain 12 luvussa säädetään. Suunnitelma torjunnan järjestämisestä olisi lisäksi saatettava aluehallintoviraston tietoon. Vahinkotilanteessa aluehallintovirasto arvioisi suunnitelman riskiarvion ja varautumista koskevien tietojen perusteella ympäristöuhan suuruutta.

23 §. *Sisäasiainministeriön ja aluehallintoviraston tehtävät.* Pykälä sisältää säännökset sisäministeriön ja aluehallintoviraston tehtävistä pelastustoimessa. Sisäministeriön ja aluehallintoviraston tehtävistä säädetään jatkossa vuoden 2020 alussa voimaan tulevassa pelastustoimen järjestämislaissa. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

24 §. *Kuntien vastuu pelastustoimesta.* Pykälä sisältää säännökset kuntien vastuusta pelastustoimessa. Pelastustoimi siirretään maakuntalain (/) 6 §:n nojalla 1. tammikuuta 2020 lukien kunnilta maakuntien vastuulle. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

25 §. *Pelastuslaitos sekä sopimuspalokunnat ja muut vastaavat yhteisöt.* Pykälä sisältää säännökset pelastuslaitoksesta ja sopimuspalokunnista. Pelastuslaitoksesta ja sopimuspalokunnista säädetään jatkossa vuoden 2020 alussa voimaan tulevassa pelastustoimen järjestämislaissa. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

26 §. *Pelastusviranomaiset.* Voimassa olevan pelastuslain 26 §:n mukaan valtion pelastusviranomaisia ovat sisäasiainministeriön pelastusylijohtaja ja hänen määräämänsä sisäasiainministeriön ja aluehallintoviraston virkamiehet. Alueen pelastustoimen pelastusviranomaisia ovat pelastuslaitoksen ylin viranhaltija ja hänen määräämänsä pelastuslaitoksen viranhaltijat sekä alueen pelastustoimen asianomainen monijäseninen toimielin.

Pelastustoimen viranomaiset ovat sellaisia julkisen hallinnon toimielimiä, joilla on lakisääteisiä pelastustoimeen kuuluvia tehtäviä. Nämä ovat sisäministeriö ja maakuntien pelastustoimen tehtävistä vastaavat liikelaitokset.

Pykälän 1 momentissa sisäministeriön pelastusviranomainen muutettaisiin valtion pelastusviranomaiseksi. Yksilöiminen ei ole tarpeen, koska aluehallintovirastoilla ei pelastustoimen järjestämislain nojalla olisi enää pelastustoimen viranomaistehtäviä.

Pykälän 2 momentissa alueen pelastustoimen pelastusviranomainen muutettaisiin maakunnan pelastusviranomaiseksi. Maakunnan pelastustoimessa ei ole nykyistä vastaavaa alueen kuntien edustajista koostuvaa alueen pelastustoimen asianomaista monijäsenistä toimielintä, joten sen asema pelastusviranomaisena poistettaisiin tarpeettomana.

27 §. *Maakunnan pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tehtävät.* Voimassa olevan pelastuslain 27 §:ssä säädetään alueen pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tehtävistä. Pykälään tehtäisiin

järjestämisvastuun muutoksesta johtuvat tarkistukset. Maakunta vastaisi lisäksi pelastustoimen vastuulle kuuluvien nuohouspalvelujen järjestämisestä siten kuin pelastuslaissa erikseen säädetään. Säännös vastaa nykyisen sääntelyn mukaista nuohouspalvelujen järjestämisvastuuta. Pelastuslain 9 luvun mukaista nuohouspalvelujen sääntelyn uudistamista selvitetään erikseen. Pykälän otsikossa alueen pelastusviranomaisen muutettaisiin maakunnan pelastusviranomaiseksi.

Pykälän 1 momentissa alueen pelastustoimi muutettaisiin maakunnaksi. Momenttiin lisättäisiin viittaukset maakuntalakiin ja lakiin pelastustoimen järjestämisestä.

Pykälän 2 momentin 1 kohdassa termi valistus muutettaisiin turvallisuusviestinnäksi.

Pykälän 3 momentin 1 kohdan mukaan pelastuslaitos hoitaisi nykyiseen tapaan ensihoitopalveluun kuuluvia tehtäviä siten kuin maakunta siitä päättää. Pykälän 3 momentin 3 kohdassa alueen pelastustoimi muutettaisiin maakunnaksi. Lisäksi maininta öljyntorjunnasta poistettaisiin, koska pelastustoimen vastuulle kuuluvat öljyntorjuntatehtävät rinnastettaisiin ehdotetun lain mukaan pelastustoimintaan. Pykälän 4 momentissa alueen pelastustoimi muutettaisiin maakunnaksi. Lisäksi momenttia tarkennettaisiin niin, että se koskisi maakunnan tehtäviä pelastustoimessa.

Voimassa olevan 27 §:n 3 momentin 2 kohdan mukaan pelastuslaitos tukee pelastustoimen alueeseen kuuluvan kunnan valmiussuunnittelua, jos siitä on kunnan kanssa sovittu. Säännös esitetään kumottavaksi. Vastaava tehtävä säädetään maakuntalain 142 §:ssä maakunnan tehtäväksi. Maakuntalain mukainen tuki vastaa käytännössä nykyistä pelastuslain mukaista tukea. Maakunta voi päättää, että tehtävä osoitetaan käytännössä edelleen pelastuslaitokselle.

Pelastuslain 38 §:n 1 momentin mukaan sen lisäksi, mitä valtioiden välillä on sovittu, sisäministeriö voi Euroopan unionin, toisen valtion tai kansainvälisen järjestön esittämän pyynnön perusteella päättää pelastustoimeen kuuluvan avun antamisesta ulkomaille, milloin avun antaminen ihmisten, ympäristön tai omaisuuden turvaamiseksi on perusteltua. Ulkomaille annettavan avun edellyttämän valmiuden ylläpitoon kuuluu esimerkiksi siihen osallistuvan henkilöstön koulutus ja harjoittelu, henkilöstön hälyttäminen ja varustaminen sekä avun antamiseen tarvittavan materiaalin ja kaluston ylläpito ja varastointi sekä logististen järjestelyjen suunnittelu.

Pelastuslain 27 §:n 3 momentin 2 kohtaan esitetään otettavaksi säännös, jonka mukaan maakunnan pelastuslaitos osallistuisi tämän lain 38 §:ssä tarkoitettuun pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämän valmiuden ylläpitoon siltä osin, kun se kuuluu maakuntien tehtäväalaa. Maakunnille kuuluvia valmiuden ylläpitoon liittyviä tehtäviä voitaisiin pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 3 §:n nojalla koota yhdelle tai useammalle maakunnalle.

Suomen valmius ulkomaille annettavaan apuun perustuu suurelta osin maakuntien tehtäväalaa kuuluvan pelastustoimen kotimaisten riskien mukaiseen osaamiseen, valmiuteen ja palvelutasoon. Pelastustoimen kansainvälinen avunanto perustuu valtioiden kansallisiin resursseihin, joita voidaan tarvittaessa tarjota kansainväliseen avunantoon. Kotimaisten riskien mukainen valmius suunnitellaan ja järjestetään niin, että se on soveltuvin osin käytettävissä myös kansainvälisen avun antamiseen.

Viime vuosien maneesi- ja liikuntahallionnettomuudet osoittavat, että rakennuksen sortuminen ei ole vain ulkomaisissa onnettomuuksissa toteutuva riski, vaan esimerkiksi kyky rauniopelastamiseen kuuluu jokaiselta maakunnalta edellytettävään palvelutasoon. Suomen pelastustoi-

men tulee varautua uudenlaisiin riskeihin, esimerkiksi terroritekojen jälkiseurauksiin ja pitkäkestoisiiin häiriötilanteisiin, joissa kansainvälisen pelastustoiminnan osaamisesta ja resurssista on hyötyä. Maakunnat vastaavat pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 11 §:n nojalla riskien mukaisesta palvelutasosta ja sen toteuttamisen aiheuttamista kustannuksista. Ulkomaille annettavaa apua varten valtion toimesta ja kustannuksella luodut ja hankitut erityisvalmiudet, kalusto ja varusteet ovat maakuntien käytettävissä myös kotimaisissa onnettomuustilanteiden vaatimassa pelastustoiminnassa samoin perustein kuin maakuntien omat resurssit.

Säännöksen tarkoituksena on selkeyttää ulkomaille annettavan avun ja kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämän valmiuden ylläpitoon liittyvää sisäministeriön ja maakuntien välistä työnjakoa. Ulkomaille annettavan avun ja kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämän valmiuden ylläpito toteutetaan sisäministeriön johdolla. Sisäministeriö päättää kansainväliseen avunantoon käytettävistä, ulkomaille annettavan avun edellyttämistä erityisvalmiuksista. Sisäministeriö vastaa kyseessä olevista erityisvalmiuksista ja niiden kustannuksista. Sisäministeriö vastaa myös avun lähettämisestä päättämisen edellyttämästä varallaolosta ja siihen liittyvistä kustannuksista.

Sisäministeriö vastaa myös kansainvälisen avun antamisen valtakunnallisesta koulutuksesta, harjoittelusta ja kehittämisestä sekä Suomen kansainvälisten sitoumusten mukaisen suorituskyvyn edellyttämän erityiskaluston ja -varusteiden hankinnasta.

Maakunta vastaa maakunnan tehtävälleen liittyvästä päivittäiseen toimintaan liittyvästä koulutuksesta ja erityisvalmiuksista, joita ei ole tarkoitettu kansainväliseen avunantoon. Maakunta vastaa omalla tehtävälleen suunnittelusta, koulutuksesta ja muusta sellaisesta varautumisesta, jolla varaudutaan vastaanottamaan maahan saapunutta pelastustoimeen kuuluvaa kansainvälistä apua.

Maakunnat vastaavat niiden hallussa olevien ulkomaille annettavan avun edellyttämän valmiuden edellyttämien ja valtion hankkimien varusteiden ja kaluston varastoinnista ja ylläpidosta siten, että nämä erityisvalmiudet, mukaan lukien henkilöstön osaaminen, ovat tarvittaessa sisäministeriön päätöksen mukaisesti käytettävissä kansainvälisiin tehtäviin Suomen sitovien sopimusten ja sitoumusten edellyttämällä tavalla. Tämä edellyttää, että kalusto ja varusteet pidetään jatkuvasti kansainvälisen toiminnan edellyttämässä kunnossa ja että ne sijoitetaan ja varastoidaan tavalla, joka mahdollistaa niiden kuljetuksen onnettomuuspaikalle kansainvälisen toiminnan edellyttämällä tavalla. Henkilöstön kansainvälisen pelastustoiminnan edellyttämän erityiskoulutuksen käyttäminen kotimaan toiminnassa edellyttää myös pelastuslaitosten sitoutumista ja suunnittelua osana päivittäistä toimintaa ja kansainvälisen osaamisen ylläpitoa ja koulutusta. Kalustoa ja henkilöstön osaamista voidaan hyödyntää myös kansainvälisen avun vastaanottamistilanteissa. Valtion vastuulla oleva kansainvälisen pelastustoiminnan erityisvalmius, mukaan lukien henkilöstön osaaminen, täydentäisi ja tukisi näin maakuntien pelastustoimen kotimaan valmiuksia.

Järjestely hyödyttäisi molempia osapuolia. Maakunnat saisivat riskien mukaisesti koko maassa käyttöönsä sisäministeriön kustannuksella hankitun kaluston ja välineet sekä koulutetun henkilöstön kotimaan valmiuden tueksi. Vastavuoroisesti maakunnat huolehtisivat siitä, että näiden resurssien valmius pidetään kansainvälisen pelastustoiminnan edellyttämällä tasolla. Tämä edellyttää suunnittelua ja tehtävän vaatiman koulutuksen ottamista osaksi säännönmukaista ylläpitokoulutusta.

Kansainvälisen avun vastaanottamisessa sisäministeriö päättää avun pyytämisestä. Sisäministeriö vastaa kansainvälisen avun kustannuksista silloin, kun pyyntö avusta perustuu sisäministeriön päätökseen.

Maakunta vastaa oman tehtävälänsä mukaisesti pyytämästään avusta. Kyky kansanvälisen avun vastaanottamiseen tulee ottaa huomioon henkilöstön koulutuksessa ja pelastustoimen suunnittelussa ja muussa varautumisessa.

Muodostelmien hälyttämisestä ja logistiikasta kansainvälisiin tehtäviin vastaa sisäministeriö. Maakuntien vastuulla oleva muodostelmien ja erityisvalmiuksien hälyttäminen kotimaisiin tehtäviin perustuu tämän lain 33 §:ssä tarkoitettuun hälytysohjeeseen, 46 ja 47 §:ssä tarkoitettuihin yhteistyösuunnitelmiin sekä maakuntalain 51 §:ssä tarkoitettuihin sopimuksiin.

Avun antamisesta ulkomaille ja kansanvälisen avun pyytämisestä päättää sisäministeriö. Sisäministeriö vastaa myös ulkomaille annettavasta avusta ja kansainvälisen avun pyytämisestä Suomelle johtuvista kustannuksista.

Maakuntien hallussa olevien kansainväliseen pelastustoimintaan hankittujen erityisvalmiuksien pyytämisestä kansalliseen käyttöön päättää apua pyytävän maakunnan pelastusviranomaisen. Maakunnat vastaavat avun antamisen edellyttämistä kustannuksista samoin perustein kuin muustakin maakuntien yhteistoiminnan aiheuttamista kustannuksista.

Pelastustoimen ulkomaille annettava apu kootaan pääasiassa pelastuslaitosten henkilöstöstä. Avun antamiseen osallistuvaan pelastuslaitoksen palveluksessa olevaan henkilöstöön sovelletaan lakia siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan (1287/2004). Lain 5 §:n mukaan kriisinhallintaan ulkomailta osallistuva henkilö on määräaikaisessa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa valtioon, jota työnantajana edustaa Pelastusopisto. Laissa säädetään henkilöstön tehtävän aikaisesta palkkauksesta, virkavapaudesta, työstä vapautuksesta ja muista palvelussuhteen ehdoista.

Säännöstä ei sovellettaisi maakuntalaissa säädettyyn maakuntien omiin päätöksiin ja sopimuksiin perustuvaan kansainväliseen toimintaan, josta säädetään maakuntalain 6 §:n 2 momentin 5 kohdassa. Säännöksen mukaan maakunta voi lisäksi hoitaa maakunnan tehtäviin liittyviä kansainvälisiä ja Euroopan unionin asioita ja yhteyksiä. Tällaisia voisivat olla esimerkiksi nykyinen pohjoismaisiin sopimuksiin perustuva pelastustoimen alaan kuuluva viranomaisyhteistyö, maakunnan pelastustoimen ja ulkomaisen viranomaisen välinen raja-alueyhteistyö ja muut alueellisiin kahdenvälisiin sopimuksiin perustuvat yhteistyöjärjestelyt. Tällainen toiminta edellyttäisi sitä, että maakunnalla olisi käytettävissään toiminnan edellyttämät taloudelliset resurssit.

27 a §. Rajavartiolaitoksen tehtävät pelastustoimessa. Lakiin esitetään lisättäväksi uusi 27 a pykälä. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan Rajavartiolaitos huolehtisi Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä aluksista aiheutuvien öljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoiminnasta ja sovittaisi yhteen siihen varautumista. Käytännössä Rajavartiolaitos sopisi uushankintojen tekemisestä yhteistyöviranomaisen kanssa siten, että kalusto hankitaan suoraan asianomaisen yhteistyökumppanin omistukseen. Valtion varastoihin hankittua kalustoa puolestaan luovutetaan muiden viranomaisten käyttöön tarpeen mukaan. Yleinen vastuu öljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoimintaan varautumisesta kuuluu pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 5 §:n mukaan sisäministeriölle, joka huolehtisi pelastuslain 38:ssä säädetystä kansainvälisen avun pyytämisestä ja antamisesta myös öljy- ja kemikaalivahinkojen osalta.

Maakunnat vastaavat pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 11 §:n nojalla riskien mukaisesta palvelustasosta ja sen toteuttamisen aiheuttamista kustannuksista. Rajavartiolaitos yhteen sovittaa maakuntien alusöljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntaan kohdistuvia kalustohankintoja ja muuta varautumista niin, että se maakunnan omien tehtävien edellyttämän tarpeen lisäksi

palvelee mahdollisimman tehokkaasti merialueen ympäristövahinkojen torjunnan kokonaisuutta.

Ehdotetun 2 momentin mukaan meripelastuskeskus toimisi Suomea sitovien kansainvälisten meriympäristövahinkojen torjuntaa koskevien sopimusten yhteyspisteenä ja vastaa tällaisten sopimusten edellyttämästä alusöljy- ja aluskemikaalivahinkoihin liittyvien ilmoitusten tekemisestä muille valtioille. Lisäksi meripelastuskeskus toimisi merellä tapahtuvan öljyn- ja kaasunporaustoiminnan turvallisuudesta ja direktiivin 2004/35/EY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/30/EU 32 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna yhteyspisteenä ja toimittaisi mainitun artiklan 4 b kohdassa tarkoitetut tiedot kohdassa tarkoitetulle jäsenvaltiolle.

Öljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan ammatillisen jatko- ja täydennyskoulutuksen valtakunnallisesta järjestämisestä ja kehittämisestä säädettäisiin erikseen laissa Pelastusopistosta (607/2006) ja laissa Rajavartiolaitoksen hallinnosta (577/2005).

Pykälän 3 momentin mukaan Rajavartiolaitoksen tehtävistä pelastustoimessa voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä sisäministeriön asetuksella.

28 §. *Alueen pelastustoimen palvelutaso.* Pykälä sisältää säännökset alueen pelastustoimen palvelutasosta. Palvelutasosta säädetään jatkossa vuoden 2020 alussa voimaan tulevassa pelastustoimen järjestämislaissa. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

29 §. *Alueen pelastustoimen palvelutasopäätös.* Pykälä sisältää säännökset palvelutasopäätöksestä. Palvelutasopäätöksestä säädetään jatkossa vuoden 2020 alussa voimaan tulevassa pelastustoimen järjestämislaissa. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

30 §. *Sammutusvesi.* Pykälässä säädetään kunnan velvoitteista huolehtia alueellaan sammutusveden hankinnasta pelastuslaitoksen tarpeisiin. Pykälään tehtäisiin maakuntauudistuksesta johdettavat muutokset niin, että alueen pelastustoimi muutettaisiin maakunnan pelastustoimeksi. Säännös sammutusveden hankinnasta sopimisesta kumottaisiin. Sopiminen perustuisi jatkossa maakuntalakiin.

31 §. *Vastuu metsäpalojen tähytyksestä ja metsä- ja ruohikkopalovaroituksen antamisesta.* Voimassa oleva pelastuslain 31 §:n mukaan aluehallintoviraston on järjestettävä harvaan asutulla seudulla tehokas metsäpalojen tähytys, jos metsäpalon vaara on ilmeinen. Ilmatieteen laitoksen tulee antaa metsäpalovaroitus alueelle, jossa metsäpalon vaaran arvioidaan maanpinnan kuivuuden ja sääolosuhteiden johdosta olevan ilmeinen.

Aluehallintovirastojen tehtävät esitetään siirrettäväksi vuoden 2020 alussa perustettavalle valtion lupa- ja valvontavirastolle kuitenkin niin, että aluehallintovirastojen pelastustoimeen ja varautumiseen kuuluvat tehtävät siirrettäisiin sisäministeriölle. Aluehallintovirastolle kuuluisi vuoden 2020 alusta lukien vain pelastustoimen järjestämisen ja tuottamisen sekä maakuntien varautumisen lainmukaisuuden valvonta.

Koska aluehallintovirastojen pelastustoimeen kuuluvat tehtävät siirtyisivät sisäministeriölle, esitetään myös metsäpalojen tähytykseen kuuluvat tehtävät siirrettäväksi aluehallintovirastoilta sisäministeriölle.

Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustietojärjestelmästä saatujen tietojen mukaan ruohikkopalot ovat keväisin merkittävä maastopalotyypä. Maastopalojen tehokkaammaksi ehkäisemi-

seksi olisi perusteltua säätää metsäpalovaroitusta vastaavalla tavalla myös ruohikkopalovarouksesta.

32 §. Pelastustoiminnan sisältö. Pykälässä säädetään pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti. Siinä säädettäisiin öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunnasta vastaavien viranomaisten velvollisuudesta ryhtyä kaikkiin niiden vastuulle kuuluviin tarpeellisiin torjuntatoimiin ja mitoittaa toimenpiteet siten, etteivät ne ole ilmeisessä epäsuhteessa uhattuina oleviin taloudellisiin ja muihin arvoihin. Muita huomioon otettavia arvoja voisivat olla esimerkiksi luontoarvot. Torjuntatoimet tulisi suorittaa niin, ettei luonnon ja ympäristön ennallistamista tarpeettomasti vaikeuteta. Käytännön torjuntatilanteisiin tällä ei olisi vaikutusta, sillä ympäristöä säästävät menetelmät ovat torjunnassa muutenkin käytössä. Ennallistamista ei katsottaisi viranomaisten vastuulla olevaksi torjuntatyöksi.

Torjuntatoimenpiteiden suorittaminen niin, että ne olisivat tehokkaita käsillä olevan vahingon torjumiseksi, mutta eivät kuitenkaan ylimitoitettuja uhattuna oleviin arvoihin, on edelleen kestävä periaate ympäristövahinkojen torjunnassa. Käytännössä tilanteen arvioiminen ja eri vaihtoehtojen punninta saattaa olla vaikeaa esimerkiksi vahingon tiedotusvälineissä saaman julkisuuden taikka vahingosta suoraan tai epäsuorasti kärsimään joutuneiden tahojen kannanottojen vuoksi. Tällaisissa tilanteissa vaarana on torjuntatoimien ylimitoittaminen ja sen vuoksi joidenkin toimien jääminen mahdollisesti kokonaan korvaamatta viranomaisille. Kuitenkaan valittuja toimenpiteitä ei voida pitää ylimitoitettuina silloin, jos ne päätöstä tehtäessä ovat perustuneet tilanteesta ja olosuhteista käytettävissä olleisiin tietoihin. Vaikka jälkikäteen osoittautuisikin, että tiedoissa on ollut puutteita, ei torjuntatoimenpiteitä voida sillä perusteella pitää ylimitoitettuina. Ympäristövahinkojen korvaamisesta annetun lain (737/1994) ja merilain (674/1994) 10 ja 10 a luvun soveltamisessa samoin kuin kansainvälisen öljyvahinkorahaston korvaamisessa vahingoissa torjuntatoimien kohtuullisuutta on jouduttu arvioimaan käytännössä. Ehdotettu säännös vastaa voimassa olevan öljyvahinkojen torjuntalain 19 §:n 1 momentissa säädettyä.

Pykälään esitetään lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan olosuhteiden vaatiessa tehtävät on asetettava kiireellisyys- ja tärkeysjärjestykseen. Vastaava säännös on voimassa olevan pelastuslain kumottavaksi esitetyn 28 §:n 2 momentissa.

33 §. Hälytysohje. Pelastuslain 44 § sisältää säännökset sopimuksesta pelastuslain mukaisten tehtävien hoitamisesta toisella pelastustoimen alueella. Sopimuksesta maakuntien viranomais-tehtävien hoitamisesta säädetään jatkossa maakuntalain 51 §:ssä ja pelastuslain 44 § ehdotetaan kumottavaksi. Pykäläviittaus ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä viitataan maakuntalain 51 §:ssä säädettyyn yhteistoimintaan.

Voimassa olevan pykälän säännös viittaa pelastustoimen alueeseen. Pykälän 2 momenttia esitetään muutettavaksi niin, että siinä viitataan maakunnan alueeseen.

Lisäksi pykälän ruotsinkieliseen sanamuotoon tehtäisiin kielellisiä korjauksia, jotka eivät vaikuta asiasisältöön.

34 §. Pelastustoiminnan johtaminen. Pykälän 1 momentissa pelastustoimen alue muutettaisiin maakunnaksi. Momenttiin lisättäisiin viittaukset maakuntalain 51 §:ään, jossa säädetään maakuntien sopimuksesta viranomaistehtävien hoitamisesta ja pelastustoimen järjestämislain 3 §:ään, jossa säädetään tehtävien kokoamisesta suurempiin kokonaisuuksiin. Pelastustoimintaa johtaisi nykyiseen tapaan sen maakunnan pelastusviranomainen, josta onnettomuus tai vaaratilanne on saanut alkunsa, jollei muuta ole sovittu. Pelastustoimintaan kuuluisi myös nykyisin

öljyvahinkojen torjuntalain perusteella pelastustoimen tehtäväksi säädetty öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunta.

Pykälään esitetään lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan tästä poiketen alusöljyvahingossa ja aluskemikaalivahingossa Suomen aluevesillä aavalla selällä tai talousvyöhykkeellä pelastustoiminnan johtajan asettaisi kuitenkin Rajavartiolaitos. Ehdotetun 27 a §:n mukaan Rajavartiolaitos huolehtisi Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä aluksista aiheutuvien öljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoiminnasta ja sovittaisi yhteen siihen varautumista.

Pykälän 3 momentissa sisäministeriön pelastusviranomaisen muutettaisiin valtion pelastusviranomaiseksi. Yksilöiminen ei ole tarpeen, koska aluehallintovirastoilla ei pelastustoimen järjestämislain nojalla ole enää pelastustoimen viranomaistehtäviä.

Pykälän 4 momentti vastaa voimassa olevan lain 3 momenttia.

Lisäksi pykälän ruotsinkieliseen sanamuotoon tehtäisiin kielellisiä korjauksia, jotka eivät vaikuta asiasisältöön.

35 §. Johtaminen yhteistoimintatilanteessa. Lain 35 pykälään esitetään lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan öljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoimintaa varten perustettavaan johtoryhmään tulee kutsua ympäristönsuojelun asiantuntija tai muuten varata tällaiselle asiantuntijalle tilaisuus tulla kuulluksi. Asiantuntemusta ympäristönsuojelullisten näkökulmien huomioon ottamisessa saatetaan tarvita esimerkiksi tämän lain 40 §:n 1 momentin nojalla tehtävässä päätöksessä pelastustoiminnan lopettamisesta.

Asiantuntija kutsuttaisiin yleensä maakunnan ympäristöhallinnosta. Lisäksi asiantuntija voitaisiin tilanteesta riippuen kutsua myös tutkimuslaitoksesta, kuten Suomen ympäristökeskuksesta, Luonnonvarakeskuksesta tai Ilmatieteen laitoksesta. Tämä olisi perusteltua erityisesti silloin, kun kyseessä on iso vahinko tai kun merkittävät ympäristöarvot voivat vahingon seurauksena vaarantua. Myös perustettavan valtion lupa- ja valvontaviraston ympäristöosaajien asiantuntemusta voidaan tarvittaessa käyttää hyväksi. Esimerkiksi viraston tehtäviin kuuluviin pilaantuneiden alueiden lupa-, valvonta- ja kunnostusasioihin joudutaan paneutumaan, jos torjuntatoimilla ei päästä puhdistamisen suhteen hyvään lopputulokseen ja alueen kunnostamista joudutaan jatkamaan ympäristönsuojelulain nojalla. Johtoryhmän kokoonpanoa voidaan tarvittaessa aina myös täydentää pelastustoimien edetessä.

36 §. Pelastustoiminnan johtajan toimivaltuudet. Pykälän 1 momentissa alueen pelastusviranomaisen muutettaisiin maakunnan pelastusviranomaiseksi ja sisäasiainministeriön pelastusviranomaisen valtion pelastusviranomaiseksi. Sisäministeriön pelastusviranomaisen erottaminen ei ole tarpeen, koska aluehallintovirastoilla ei pelastustoimen järjestämislain nojalla ole enää pelastustoimen viranomaistehtäviä.

Pykälän 1 momentin 1 kohtaa täsmennettäisiin niin, että kohdassa säädetyllä evakuoinnilla tarkoitettaisiin *suojaväistöä*. Tämä on tarpeen, koska termi evakuointi ei sellaisenaan ole riittävän yksiselitteinen ja saattaa sekoittaa esimerkiksi valmiuslain 121 §:ssä säädettyyn väestön siirtämiseen, puolustustilalain (1083/1991) nojalla sotilasviranomaisen määräyksellä suoritettavaan väestönsiirtoon tai poliisilain (872/2011) nojalla poliisimiehen määräämään paikan tai alueen tyhjennykseen.

Lisäksi pykälän ruotsinkieliseen sanamuotoon tehtäisiin kielellisiä korjauksia, jotka eivät vaikuta asiasisältöön.

36 a §. *Pelastustoiminnan johtajan toimivaltuudet öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon torjunnassa.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 36 a §, jossa säädettäisiin pelastustoimintaa johtavan viranomaisen toimivaltuuksista öljy- ja aluskemikaalivahingoissa. Pykälä vastaa voimassa olevan öljyvahinkojen torjuntalain 20 ja 23 §:n mukaisia valtuuksia.

Pykälän 1 momentissa yleisenä edellytyksenä kaluston ja henkilöstön ottamiselle pelastustoimintaa johtavan viranomaisten käyttöön on, että sataman, varastojen tai muun laitoksen toiminnan harjoittajalle ei aiheudu toimenpiteestä kohtuutonta haittaa. Määräys voitaisiin antaa ensiksikin suurvahingon yhteydessä, jolloin voidaan edellyttää sataman, varastojen ja muun laitoksen antavan viranomaisten käyttöön kaiken liikenevän kalustonsa ja henkilökuntansa. Pelastustoimintaa johtava viranomainen voisi myös määrätä yrityksen kalustoa ja henkilökuntaa otettavaksi käyttöön torjunnassa tilanteissa, joissa vahingon vaikutukset ulottuisivat kyseisen sataman, varaston tai muun laitoksen alueelle, vaikka itse vahinko olisikin sattunut muualla. Öljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen torjuntaan soveltuva erityiskalusto voitaisiin määrätä otettavaksi torjuntakäyttöön, vaikka kyse ei olisikaan suuresta taikka yrityksen alueelle ulottuvasta vahingosta.

Pykälän 2 momentissa ehdotettuja pelastustoimintaa johtavan viranomaisen oikeuksia voidaan pitää perusteltuina ottaen huomioon oikeuksien taustalla olevan intressin painavuus. Lisäksi pelastustoimintaa johtavan viranomaisen käyttöön ottamasta omaisuudesta maksettaisiin täysi korvaus ja henkilökunnalla olisi oikeus palkkioon.

36 b §. *Alusta ja sen lastia koskevat toimenpiteet.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 36 b §, jossa säädettäisiin Rajavartiolaitoksen mahdollisuudesta ryhtyä sellaisiin alukseen ja sen lastiin kohdistuviin pelastus- ja muihin toimenpiteisiin, jotka se katsoo välttämättömiksi vesien pilaantumisen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi. Säännöksen soveltamisalue olisi Suomen aluevesi ja talousvyöhyke. Ehdotuksen mukaan Rajavartiolaitoksen olisi ennen toimenpiteisiin ryhtymistä neuvoteltava tilanteesta Liikenteen turvallisuusviraston kanssa sekä kuultava asianomaista ympäristöviranomaista, ellei tilanteen kiireellisyys muuta edellytä. Ympäristöviranomaisen kuulemisvelvoitteen lisääminen säännökseen on perusteltua, koska voimassa olevan öljyvahinkojen torjuntalain mukaan toimenpiteistä päättää Suomen ympäristökeskus. Neuvotteluelvotetta on pidettävä perusteltuna merenkulun turvallisuuden vuoksi. Valvontaviranomainen voi erityisasiantuntemuksensa perusteella arvioida aluksen vakautta ja muuta kuntoa, aiheuttavatko suunnitellut toimenpiteet vaaraa muulle merenkululle ja onko alusta mahdollista siirtää vahinkoalueelta pois. Aluksen omistajan, toimeksiannon saaneen pelastusyhtiön ja vakuutusenantajien kanssa Rajavartiolaitoksen olisi neuvoteltava ennen toimenpidettä vain, jos se voi tapahtua aiheuttamatta tarpeetonta viivytystä. Ehdotettu säännös perustuu kansainväliseen yleissopimukseen (63/1976), joka on tehty väliintulosta aavalla merellä tapahtuneissa öljyvahingoissa (Interventiosopimus) ja se vastaa voimassa olevan öljyvahinkojen torjuntalain 25 §:n mukaisia valtuuksia. Säännöstä täydennettäisiin niin, että sama oikeus olisi pelastustoimintaa johtavalla viranomaisella Suomen sisävesialueella sellaisen aluksen osalta, joka uppoaa, joutuu karille tai yhteentörmäyksen osapuoleksi, saa vuodon tai konevian taikka muutoin joutuu tilaan, johon liittyy ilmeinen öljyn tai muun haitallisen aineen vuodon vaara. Pelastusviranomaisella olisi vastaavat neuvotteluelvotteet kuin Rajavartiolaitoksella.

36 c §. *Torjuntakemikaalin käyttö.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 36 c §, jonka 1 momentissa säädettäisiin sisäministeriön oikeudesta poikkeustapauksissa päättää torjuntakemikaalin käytöstä alusöljy- ja aluskemikaalivahingon torjunnassa. Kyseessä olisi poikkeus merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 2 luvun 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa ja 4 luvun 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädettyihin päästökierroksiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tarkemmin velvollisuudesta kuulla Suomen ympäristökeskusta sekä siitä harkinnasta ja eri etujen välisestä punninnasta, jota sisäministeriö joutuisi tekemään ennen päätöksen tekemistä.

Pykälä vastaa voimassa olevan öljyvahinkojen torjuntalain 41 §:n mukaisia valtuuksia.

38 §. *Kansainvälinen pelastustoiminta.* Pykälän 5 momenttia muutettaisiin siten, että laissa siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan säädettäisiin myös henkilöstön kelpoisuudesta.

39 §. *Pelastustoimintaan osallistuvan toimintakyky.* Pykälässä *sisäasiainministeriö* muutettaisiin *sisäministeriöksi*.

40 §. *Jälkiraivaus ja -vartiointi sekä jälkitorjunta.* Koska esityksen mukaan pelastuslakia sovellettaisiin öljyvahinkojen torjuntaan, pykälän otsikkoon lisättäisiin jälkitorjunta. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin pelastustoiminnan johtajalle velvollisuus ilmoittaa pelastustoiminnan lopettamisesta öljyvahinkojen jälkitorjunnasta vastaavalle viranomaiselle. Pykälän 2 momentissa alueen pelastusviranomaisen muutettaisiin maakunnan pelastusviranomaiseksi.

Lisäksi pykälän ruotsinkieliseen sanamuotoon tehtäisiin kielellisiä korjauksia, jotka eivät vaikuta asiasisältöön.

42 §. *Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemisessä.* Pykälän 2 momentissa alueen pelastusviranomaisen muutettaisiin maakunnan pelastusviranomaiseksi. Pykälässä säädetty ilmoitusvelvollisuus koskisi myös maakuntaa.

Lisäksi pykälän ruotsinkieliseen sanamuotoon tehtäisiin kielellisiä korjauksia, jotka eivät vaikuta asiasisältöön.

44 §. *Pelastuslaitosten yhteistoiminta.* Pykälä sisältää säännökset sopimuksesta pelastuslain mukaisten tehtävien hoitamisesta toisella pelastustoimen alueella. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Sopimuksesta maakuntien viranomaistehtävien hoitamisesta säädetään jatkossa maakuntalain 51 §:ssä, jonka mukaan maakunnalle tai sen viranomaiselle laissa säädetty tehtävä, jossa toimivaltaa voidaan siirtää viranhaltijalle, voidaan sopimuksella antaa toisen maakunnan viranhaltijan hoidettavaksi.

46 §. *Yhteistyö pelastustoiminnassa.* Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin maakunnan viranomaiset. Tämä olisi perusteltua, koska merkittävä osa nykyisin kunnille ja muille viranomaisille kuuluvat tehtävät siirretään maakuntalain 6 §:n nojalla maakuntien tehtäväksi.

Pykälän 2 momentin 3 kohtaan lisättäisiin viittaus Rajavartiolaitoksen muihin pelastuslain mukaisiin tehtäviin.

Pykälän 2 momentin 7 kohdasta poistettaisiin ympäristöviranomaisten tehtävä huolehtia öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunnasta. Tehtävä ehdotetaan siirrettäväksi sisäministeriön hallinnonalalle. Lisäksi teknisenä muutoksena kohdan sanamuotoa täsmennettäisiin viranomaisten nimi- ja tehtävämuutosten edellyttämällä tavalla.

Pykälän 2 momentin 8 a kohdassa hätätiedote muutettaisiin vaaratiedotteeksi. Lailla vaaratiedotteesta (466/2012) viranomaistiedotteiden terminologiaa on sekaannusten ja epäselvyyksien poistamiseksi selkeytetty siten, että on luovuttu termeistä hätätiedote ja muu viranomaistiedote. Uutena nimikkeenä on otettu käyttöön termi vaaratiedote.

Pykälän 2 momentin 8 c ja 8 d kohdissa säädetään liikenne- ja viestintäasioista vastaavien viranomaisten ja hallinnonalan laitosten tehtävistä evakuoinneissa. Termi evakuointi ei sellaisenaan ole riittävän yksiselitteinen ja saattaa sekoittaa esimerkiksi tämän lain 36 §:ssä säädettyyn suojaväistöön, puolustustilalain nojalla sotilasviranomaisen määräyksellä suoritettavaan väestönsiirtoon tai poliisilain nojalla poliisimiehen määräämään paikan tai alueen tyhjennykseen. Lisäksi lainkohdissa on kyse tehtävistä valmiuslain 121 §:ssä tarkoitettussa väestön siirtämisessä. Pykälän 2 momentin 8 d kohdassa säädetty tehtävät esitetään siirrettäväksi selkeyden vuoksi väestönsuojelua koskevaan 10 lukuun. Ilmailun etsintä- ja pelastuspalvelusta säädetään ilmailulain (864/2014) 121 §:ssä. Pykälän 2 momentin 8 d kohtaan esitetään lisättäväksi informatiivinen viittaus ilmailulakiin.

Pykälän 2 momentin 12 kohtaan lisättäisiin maakunnan viranomaiset. Tämä olisi perusteltua, koska merkittävä osa nykyisin kunnille ja muille viranomaisille kuuluvat tehtävät siirretään maakuntalain 6 §:n nojalla maakuntien tehtäväksi.

Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin uusi 13 kohta, jossa säädettäisiin Suomen ympäristökeskuksen, Liikenteen turvallisuusviraston ja Puolustusvoimien osallistumisesta alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaan.

Lisäksi pykälän ruotsinkieliseen sanamuotoon tehtäisiin kielellisiä korjauksia, jotka eivät vaikuta asiasisältöön.

47 §. Pelastustoimen suunnitelmat. Pykälässä säädettäisiin pelastuslaitoksen ja Rajavartiolaitoksen tehtävästä suunnitella pelastustoiminta ja toimintavalmius päivittäistä pelastustoimintaa, suuronnettomuustilanteita ja poikkeusoloja varten sekä kyseisessä tarkoituksessa laadittavista suunnitelmista.

Pykälän 1 momentin mukaan pelastuslaitoksen tulisi laatia maakunnan onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Momentissa tarkoitettuja suunnitelmia voisivat olla esimerkiksi metsäpalojen torjuntasuunnitelma, tulvantorjuntasuunnitelma, öljyntorjuntasuunnitelma, myrskytuhosuunnitelma, suunnitelma merellisissä suuronnettomuuksissa (MOMEVA), raideliikenneonnettomuussuunnitelma, monipotilastilannesuunnitelma, lento-onnettomuussuunnitelma ja CBRNE -suunnitelma. Lisäksi tulisi suunnitella pelastustoiminta vakavassa väkivaltatilanteessa (oman toiminnan suojaaminen).

Pykälän 2 momentin mukaan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset, jotka ovat velvollisia antamaan pelastusviranomaisille virka-apua ja asiantuntija-apua tai joiden asiantuntemusta muutoin tarvitaan pelastustoiminnassa ja siihen varautumisessa, olisivat velvollisia laatimaan pelastuslaitoksen johdolla ja yhteistoiminnassa keskenään tarpeelliset suunnitelmat tehtäviensä hoitamisesta pelastustoiminnan yhteydessä ja osallistumisesta pelastustoimintaan.

Pykälän 3 momentin mukaan merialueella tapahtuvaa alusöljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa koskevat suunnitelmat laadittaisiin kuitenkin Rajavartiolaitoksen johdolla. Pelastuslaitokset vastaisivat nykyiseen tapaan ympäristöonnettomuuksien torjunnasta rannikolla ja saaristossa. Yhteistyösuunnittelussa määritettäisiin tarkemmin ja Rajavartiolaitoksen ja pelastuslaitosten alueellinen vastuunjako alusöljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoiminnassa. Lisäksi Rajavartiolaitos yhteen sovittaisi 27 a §:n nojalla torjuntaan varautumista.

Pykälän 4 momentin mukaan selvitykset pelastustoimintaan käytettävissä olevista voimavaroista olisi annettava pelastuslaitosten lisäksi myös Rajavartiolaitokselle. Velvollisuus koskisi Rajavartiolaitoksen johdolla tapahtuvassa suunnittelussa tarvittavia tietoja.

Pykälän 5 momentin mukaan sisäministeriön asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä pelastustoimen suunnitelmista, niiden sisällöstä ja rakenteesta. Säännöksen perusteella voitaisiin määrätä, millaisia suunnitelmia pelastuslaitosten tai Rajavartiolaitoksen johdolla tulisi laatia. Lisäksi voitaisiin määrätä, mitä asioita suunnitelmissa tulisi käsitellä. Riittävän yhdenmukaisuuden varmistamiseksi voitaisiin määrätä myös suunnitelmien rakenteesta.

48 §. *Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoinen pelastussuunnitelma.* Pykälän 3 momentissa aluehallintovirasto muutettaisiin sisäministeriöksi.

Pykälän 4 momentissa *sisäasiainministeriö* muutettaisiin *sisäministeriöksi*.

49 §. *Velvollisuus antaa virka-apua ja asiantuntija-apua pelastusviranomaisille ja Rajavartiolaitokselle.* Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin maakunnan viranomaisille velvollisuus antaa pyynnöstä toimialaansa kuuluvaa tai siihen muuten soveltuvaa virka-apua pelastusviranomaisille ja Rajavartiolaitokselle. Tämä olisi perusteltua, koska merkittävä osa nykyisin kunnille ja muille viranomaisille kuuluvat tehtävät siirretään maakuntalain 6 §:n nojalla maakuntien tehtäväksi. Rajavartiolaitokselle olisi annettava virka-apua alusöljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoiminnassa. Sama velvollisuus virka-avun antamiseen olisi valtion omistamilla liikelaitoksilla ja yhtiöillä. Velvoitteen ulottaminen valtion omistamiin liikelaitoksiin ja yhtiöihin vastaa meripelastuslaissa säädettyä ja sen voidaan katsoa kuuluvan sellaiseen tavanomaiseen varautumiseen, jota valtion toimijoilta voidaan perustellusti edellyttää. Käytännössä kyseeseen tulisi esimerkiksi onnettomuuspaikan lähistöllä olevan aluksen hyödyntäminen pelastustoiminnassa. Päätöksen virka-avun pyytämisestä alusöljy ja aluskemikaalivahingoissa tekisi Rajavartiolaitos.

Viittaus metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetussa laissa (1474/1995) tarkoitetuista metsäkeskuksista muutettaisiin laissa Suomen metsäkeskuksesta (418/2011) tarkoitetuksi metsäkeskukseksi.

Puolustusvoimia ja eräitä muita viranomaisia koskevan lainsäädännön mukaan virka-apua voidaan antaa laissa erikseen säädetyille viranomaisille. Käytännössä muutkin, kuin lain mukaan virka-apuun oikeutetut viranomaiset ja yksityiset toimijat ovat tarvinneet tehtäviensä hoitamiseen puolustusvoimilla ja muilla virka-apua antavilla viranomaisilla olevaa kalustoa, henkilöstöä ja asiantuntemusta. Näissä tilanteissa pelastuslaitos on muodollisesti omaan avuntarpeeseensa vedoten käytännössä pyytänyt virka-apua muiden sitä tarvitsevien viranomaisten ja yksityisten toimijoiden puolesta.

Ottaen huomioon myös sen, että virka-avun antaja voi periä sitä pyytävältä korvauksen annettua avusta, ei soveltamiskäytäntöä voida pitää asianmukaisena. Muiden virka-apua tarvitsevien tahojen oikeus saada apua tulee ratkaista niiden omassa ja virka-apua antavien viranomaisten lainsäädännössä.

Pelastusviranomaisten oikeutta saada virka-apua ehdotetaan täsmennettäväksi niin, että niiden oikeus saada virka-apua rajoittuisi pelastusviranomaisten laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseen.

50 §. *Pelastusviranomaisten virka-apu muille viranomaisille.* Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin maakunta niiden viranomaisten joukkoon, joille pelastusviranomainen voi antaa virka-apua.

55 §. *Valtion vastuu koulutuksesta.* Pykälän 2 momentti esitetään kumottavaksi. Momentissa tarkoitettulla oppilaitoksella on käytännössä tarkoitettu Helsingin kaupungin pelastuskoulua.

Kuntien pelastustoimeen kuuluvat tehtävät siirretään vuoden 2020 alussa maakuntien tehtäviksi.

Maakuntaudistuksen yhteydessä nykyisen Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen pelastuskoulun tutkintokoulutus lakkaa ja vastaava koulutusvolyymi siirretään Pelastusopiston järjestettäväksi. Pelastusopisto toteuttaa Helsingin pelastuskoulun lakkaamisen johdosta tarvittavan ensimmäinen lisäyksen pelastajakoulutuksen koulutusvolyymiin jo vuoden 2019 aikana. Helsingin kaupungin pelastuskoulun lakkaamisen johdosta tarvittava Pelastusopiston koulutusvolyymiin lisääminen vuodesta 2019 alkaen on otettu huomioon sisäministeriön talousarviosuunnittelussa. Helsingin pelastuskoulun nykyisin toteuttama yhteistyö perustason ensihoitopätevyiden tuottamisessa pelastajakoulutuksen yhteydessä (pelastajakoulutukseen integroitu lähihoitajakoulutus pelastajaksi valmistumisen jälkeen) pyritään niin ikään turvaamaan maakunnallisen pelastuslaitoksen ja terveydenhuolto-oppilaitosten tiiviillä ja nykyistä vastaavalla yhteistyöllä pääkaupunkiseudulla.

Lakiin esitetään lisäksi otettavaksi Helsingin kaupungin pelastuskoulun toiminnan lakkaamisesta johtuvat tarpeelliset voimaapano- ja siirtymäsäännökset.

56 §. *Pelastuslaitoksen vastuu koulutuksesta.* Voimassa olevan pelastuslain 56 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee huolehtia siitä, että sen sivutoimisella henkilöstöllä sekä 25 §:ssä tarkoitettujen sopimuspalokunnan ja muun sopimuksen tehneen yhteisön henkilöstöllä on riittävä koulutus pelastustoimintaan.

Pykälän nykyinen sanamuoto on aiheuttanut epätietoisuutta ja alueellisia tulkintaeroja, koska siitä ei käy suoraan ilmi, millaista koulutusta on pidettävä riittävänä pelastustoimintaan osallistuvalla henkilöstöllä.

Pykälää esitetään muutettavaksi siten, että siinä säädetty riittävä koulutus täsmennettäisiin tarkoittamaan Pelastusopiston laatiman opetus suunnitelman mukaista koulutusta.

Pelastuslaitokset huolehtisivat lisäksi muusta pelastuslaitoksen ja sopimuspalokunnan keskenään sopimasta osaamista edistävästä koulutuksesta. Muusta osaamista edistävästä koulutuksesta ja sen toteuttamisesta sovittaisiin esimerkiksi pelastuslaitoksen ja palokunnan välisessä palokuntasopimuksessa.

57 §. *Pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset.* Voimassa olevan pelastuslain 57 §:n 2 momentin mukaan pelastustoimintaan osallistuvalla sivutoimiselta ja 25 §:ssä tarkoitettulta sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä vaaditaan riittävä koulutus. Koulutusvaatimuksiin kuuluvien pelastustoimen kurssien opetus suunnitelmat vahvistaa Pelastusopisto.

Momenttia esitetään muutettavaksi siten, että siinä säädetty riittävä koulutus täsmennettäisiin tarkoittamaan Pelastusopiston opetus suunnitelman mukaista koulutusta.

Opetus suunnitelman valmistelusta, ylläpidosta ja kehittämisestä, kouluttajakoulutuksesta, kouluttajarekisterin ylläpidosta sekä opetus materiaalin tuottamisesta säädettäisiin laissa Pelastusopistosta.

Lisäksi pykälän ruotsinkieliseen sanamuotoon tehtäisiin kielellisiä korjauksia, jotka eivät vaikuta asiiasältöön.

58 §. *Erivapaudet.* Pykälässä *sisäasiainministeriö* muutettaisiin *sisäministeriöksi*.

Lisäksi pykälän ruotsinkieliseen sanamuotoon tehtäisiin kielellisiä korjauksia, jotka eivät vaikuta asiasisältöön.

64 §. *Pelastustoimen viranomaisten varautuminen väestönsuojeluun.* Väestönsuojelulla tarkoitetaan Geneven yleissopimusten I lisäpöytäkirjassa tarkemmin määriteltyjen ihmisten auttamiseen pyrkivien tehtävien suorittamista, joiden tarkoituksena on siviiliväestön suojeleminen vihollisuuksien ja onnettomuuksien vaaroilta ja auttaminen selviytymään niiden välittömiltä vaikutuksilta sekä välttämättömien edellytysten luominen eloonjäämiselle. Väestönsuojaus kohdistuu yksinomaan aseellisen hyökkäyksen aikana tapahtuvaan toimintaan. Määritelmässä mainittu onnettomuus tarkoittaa tilannetta aseellisen hyökkäyksen aikana.

Väestönsuojaus kohdistuu toimintaan aseellisen hyökkäyksen eli sodan aikana. Väestönsuojeluun kuuluvien tehtävien ja siihen tarvittavien voimavarojen erottaminen viranomaisten muusta toiminnasta on tarpeen ensisijaisesti kansainvälisten sopimusten takaaman kunnioituksen ja suojeleminen laajuuden määrittämiseksi. Toiminta ei tällaista erottelua edellytä, vaan esimerkiksi sammutustoiminta voi tapahtua asiallisesti samoilla välineillä, keinoilla ja henkilöstöllä niin rauhan kuin sodankin aikana.

Geneven yleissopimusten I lisäpöytäkirjan 61 artiklassa tarkoitettuja väestönsuojelutehtäviä ovat hälytystoiminta, evakuointi, suojista huolehtiminen, pimennystoimenpiteiden hoito, pelastustoiminta, lääkintähuolto (mukaan lukien ensiapu ja hengellinen huolto), sammutustoiminta, vaarallisten alueiden tiedustelu ja merkitseminen, puhdistustoiminta ja vastaavat suojeletoimenpiteet, tilapäismajoituksen järjestäminen ja tarvikkeiden jakelu, osallistuminen hätätilanteessa järjestyksen palauttamiseen ja ylläpitämiseen tuhoalueella, välttämättömien julkisten palveluiden kiireinen kuntoon saattaminen, surmansa saaneista huolehtiminen, avustaminen elintärkeiden kohteiden säilyttämisessä sekä edellä mainittujen tehtävien edellyttämät lisätoimenpiteet, mukaan lukien muun muassa suunnittelu- ja järjestelytehtävät.

Väestönsuojelutehtävät ovat asiallisesti lisäpöytäkirjassa tarkoitettulla tavalla rajattu osa viranomaisten ja muiden toimijoiden säännönmukaisia tehtäviä. Rajaukset perustuvat joko toiminnan kohteeseen (*siviiliväestö*), toiminnan motiiviin (*humanitäärinen*), vastuun laajuuteen (*avustaminen*) tai tehtävän kiireellisyyteen (*hätätilanteessa, kiireellisesti*). Toisaalta tulee varautua siihen, että näiden tehtävien määrä todennäköisesti lisääntyy aseellisen hyökkäyksen aikana.

Viranomaisten yleisestä varautumisesta väestönsuojeluun on säädetty valmiuslaissa. Pelastuslain säännökset väestönsuojelusta ja siihen varautumisesta täydentävät valmiuslain mukaista yleistä varautumisvelvollisuutta poikkeusolojen varalle.

Voimassa olevan pelastuslain 64 §:n 1 momentin mukaan pelastustoimen viranomaisten on varauduttava toimintansa hoitamiseen poikkeusoloissa riittävin suunnitelmin ja etukäteen tapahtuvien valmisteluin kouluttamalla ja varaamalla henkilöstöä ja väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöä poikkeusolojen tehtäviin, huolehtimalla johtamis-, valvonta- ja hälytysjärjestelmien perustamisesta ja ylläpidosta, varautumalla evakuointeihin sekä huolehtimalla muistakin näitä vastaavista toimenpiteistä. Momenttia esitetään muutettavaksi siten, että varautumisvelvollisuus tarkennettaisiin koskemaan evakuointien sijaan valmiuslain 121 §:ssä säädettyä väestön siirtämistä. Tarkennus on tarpeen, koska termi evakuointi ei sellaisenaan ole riittävän yksiselitteinen ja saattaa sekoittaa esimerkiksi tämän lain 36 §:ssä säädettyyn suojaväistöön, puolustustilalain nojalla sotilasviranomaisen määräyksellä suoritettavaan väestönsiirtoon tai poliisilain (872/2011) nojalla poliisimiehen määräämään paikan tai alueen tyhjennykseen. Lisäksi momentin rakenne muutettaisiin selkeämmäksi.

Pykälän 2 momenttia esitetään tarkennettavaksi siten, että se koskisi vain pelastustoimen viranomaisten varautumista väestönsuojeluun. Muiden viranomaisten varautumisesta väestönsuojeluun säädetään valmiuslaissa ja niiden omassa lainsäädännössä. Väestönsuojeluun varautuminen edellyttää eri viranomaisten yhteistoimintaa. Esimerkiksi valmiuslain 121 §:ssä säädettyssä väestönsiirrossa tarvitaan pelastusviranomaisten toimien lisäksi Puolustusvoimien, sosiaali- ja terveystieteiden sekä liikenne- ja viestintäasioista vastaavien viranomaisten toimenpiteitä niiden omalla toimialalla. Viranomaisten yhteistoiminnasta väestönsuojelussa säädetään 65 §:ssä.

Pykälän 3 ja 4 momentti esitetään kumottavaksi ja niiden sisältö siirrettäväksi 65 pykälään.

65 §. *Yhteistoiminta väestönsuojeluun varautumisessa.* Pelastuslain 64 §:ssä säädetyt varautumistehtävät on kohdennettu ainoastaan pelastustoimen viranomaisille. Muiden hallinnonalojen väestönsuojelutehtävät hoitaa lähtökohtaisesti asianomainen viranomainen ja kukin hallinnonalan lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Kukin viranomainen vastaa osaltaan Geneven sopimuksen ja hallinnonalaan koskevan lainsäädäntönsä mukaisesti varautumisesta väestönsuojeluun. Lain 65 §:ään esitetään koottavaksi säännökset, joissa säädettäisiin yhteistoiminnasta väestönsuojeluun varautumisessa.

Pykälän 1 momentti vastaa voimassa olevan pelastuslain 65 §:ää lisättynä maakunnan viranomaisilla.

Pykälän 2 momentin mukaan kukin viranomainen huolehtisi väestönsuojelutehtäviin tarvitsemansa henkilöstön varaamisesta ja kouluttamisesta.

Pykälän 3 momentin mukaan pelastustoimen viranomaiset huolehtisivat niiden vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta. Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaan väestönsuojelu kuuluu valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Pelastuslain säännökset väestönsuojelusta ja väestönsuojien rakentamisesta tulevat näin ollen sovellettaviksi myös Ahvenanmaan maakunnassa. Päätös maakunnassa asuvien henkilöiden siirtämisestä maakunnan ulkopuolella sijaitsevalle paikkakunnalle voidaan kuitenkin tehdä vain maakunnan hallituksen suostumuksella. Pelastustoimi kuuluu väestönsuojelua lukuun ottamatta maakunnan lainsäädäntövaltaan. Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan maakunnan viranomaiset osallistuvat väestönsuojeluun siten kuin sopimusasetuksella säädetään. Lain nojalla on annettu tasavallan presidentin asetus poikkeusoloihin varautumista koskevien tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa (900/2000). Ehdotuksen mukaan Ahvenanmaan valtionvirasto huolehtisi yleisesti Ahvenanmaan maakuntaa koskevien väestönsuojeluvaihteluiden ja -järjestelyiden yhteensovittamisesta.

Pykälän 4 momentin mukaan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset, jotka ovat velvollisia varautumaan väestönsuojeluun, olisivat velvollisia laatimaan pelastuslaitoksen johdolla ja yhteistoiminnassa keskenään tarpeelliset suunnitelmat tehtäviensä hoitamisesta väestönsuojelussa. Pelastuslaitokselle olisi annettava selvitykset väestönsuojeluun käytettävissä olevista voimavaroista.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin muiden viranomaisten varautumisesta väestönsuojeluun. Ehdotettu säännös olisi informatiivinen ja perustuisi asianomaisille viranomaisille niitä koskevissa erityislaeissa säädettyyn tehtäväkenttään. Käytännössä väestönsuojeluun varautuminen merkitsee sitä, että viranomaiset varautuvat hoitamaan omia lakisääteisiä tehtäviään väestönsuojelutilanteessa.

HE 18/2018 vp

Pykälän 5 momentin 1 kohdan mukaan Puolustusvoimat antaisivat pelastusviranomaisille sodan ajan uhkien ja niiden vaikutusten arviointia varten tarvittavat tiedot. Näitä olisivat esimerkiksi arvio

- sotilaallisesta uhkasta siviiliväestölle, omaisuudelle ja ympäristölle,
- sotilaallisen toiminnan vaikutuksesta pelastustoimen järjestelyihin, pelastustoimintaan, väestön suojaamiseen ja väestön siirtämiseen, sekä
- tarpeesta toteuttaa valmiuslain 121 §:ssä tarkoitettu väestön tai sen osan siirtäminen.

Pykälän 5 momentin 2 kohdan mukaan sosiaali- ja terveystieteiden viranomaiset ja hallinnonalan laitokset vastaisivat niitä koskevista sääöksistä määrätyn työnjaon mukaisesti ensihoitopalvelun järjestämisestä sekä psykososiaalisen tuen palveluista sekä siirretyn väestön majoituksesta, muonituksesta ja muusta huollosta ja siirretyn väestön tilapäisestä majoittamisesta.

Pykälän 5 momentin 3 kohdan mukaan liikenne- ja viestintäasioista vastaavat viranomaiset ja hallinnonalan laitokset huolehtisivat liikenneväylien käytön yhteistoimintakäytävistä ja kuljetusten järjestämisestä valmiuslain 121 §:ssä tarkoitettua väestön siirtämisessä.

Pykälän 6 momentin mukaan viranomaisten, laitosten ja liikelaitosten yhteistyöstä ja suunnitelmista väestönsuojeluun varautumisessa voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

66 §. *Geneven yleissopimusten mukainen suojeleminen.* Pykälän 1 momenttiin esitetään lisättäväksi suojeleminen väestönsuojelussa käytettävät tilat.

Pykälän 2 momentissa *sisäministeriö* päättäisi asianomaisen ministeriön tai maakunnan pelastusviranomaisen esityksestä, mitä henkilöitä, materiaalia ja tiloja 1 momentissa tarkoitettu suojeleminen koskee. Ahvenmaan maakunnassa esityksen tekisi Ahvenanmaan valtionvirasto.

Esityksen mukaan sisäministeriö vahvistaisi nykyisestä poiketen suojeleminen kohteet jo normaalioloissa. Tämä on tarpeen, koska esimerkiksi tämän lain 67 §:ssä säädetty velvollisuus osallistua väestönsuojelukoulutukseen edellyttää, että velvolliset voidaan määrittää.

67 §. *Velvollisuus osallistua väestönsuojelukoulutukseen.* Voimassa olevan pelastuslain 67 §:n mukaan sisäasiainministeriö ja aluehallintovirasto voivat määrätä väestönsuojelun johto- ja muun erityishenkilöstön osallistumaan Pelastusopiston järjestämään väestönsuojelukoulutukseen enintään kymmeneksi vuorokaudeksi vuodessa. Aluehallintovirastojen tehtävät ehdotetaan siirrettäväksi vuoden 2020 alussa valtion lupa- ja valvontavirastolle kuitenkin niin, että aluehallintovirastojen pelastustoimeen ja varautumiseen kuuluvat tehtävät siirrettäisiin sisäministeriölle. Aluehallintovirastolle kuuluisi vuoden 2020 alusta lukien vain pelastustoimen järjestämisen ja tuottamisen sekä maakuntien varautumisen lainmukaisuuden valvonta.

Pykälää esitetään muutettavaksi siten, että sisäministeriö voisi asianomaisen ministeriön tai maakunnan pelastusviranomaisen esityksestä määrätä väestönsuojelun johto- ja muun erityishenkilöstön osallistumaan Pelastusopiston järjestämään väestönsuojelukoulutukseen enintään kymmeneksi vuorokaudeksi vuodessa. Ahvenmaan maakunnassa esityksen tekisi Ahvenanmaan valtionvirasto.

71 §. *Väestönsuojelun rakentamisvelvollisuus uudisrakentamisen yhteydessä.* Voimassa olevan pelastuslain 71 §:n 1 momentin mukaan rakennuksen omistajan on uudisrakentamisen yhtey-

dessä tehtävä rakennukseen tai sen läheisyyteen väestönsuoja, jonka suuruudeltaan voidaan arvioida riittävän rakennuksessa asuvia, pysyvästi työskenteleviä tai muutoin oleskelevia henkilöitä varten. Pysyvällä työskentelyllä säännöksessä tarkoitetaan vähintään yhden henkilön työskentelyä 8 tuntia arkipäivisin koko vuoden ajan tai vähintään kahden henkilön työskentelyä vähintään 6 kuukauden ajan 8 tuntia arkipäivisin. Väestönsuojan rakentamisvelvollisuus ei kuitenkaan koske tilapäistä enintään viisi vuotta käytössä olevaa rakennusta. Tilapäisenä pidetään rakennusta, joka sen rakenne, arvo ja käyttötarkoitus huomioon ottaen on katsottava tarkoitetun pysytettäväksi paikallaan enintään mainitun ajan.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan väestönsuojan rakentamisvelvollisuus ei kuitenkaan koskisi maakäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) tarkoitettua tilapäistä rakennusta tai määräajan paikallaan pysytettävää rakennusta eikä muuta sellaista rakennusta, jonka väestönsuojan rakennuskustannukset olisivat erityisen korkeat suhteessa koko rakennuksen rakentamiskustannuksiin. Tällaisia kevyesti rakennettuja rakennustyyppejä olisivat esimerkiksi lämmittämättömät urheilun harjoitusrakennukset, varastorakennukset, ratsastusmaneesit sekä peltirakenteiset hallit. Ehdotetussa säännöksessä tarkoitettujen rakennusten olisivat sellaisia, joille aluehallintovirasto on voinut yksittäistapauksessa myöntää vapautuksen väestönsuojan rakentamisvelvollisuudesta tämän lain 75 §:n 1 momentin nojalla.

Voimassa olevan pelastuslain 71 §:n 4 momentin mukaan rakennuslupan myöntävä viranomaisen voi alueen pelastusviranomaisista kuultuaan sallia rakennettavaksi kahta tai useampaa rakennusta varten yhteisen väestönsuojan, jos se rakennetaan viiden vuoden kuluessa ensimmäisen rakennuksen osittaisesta loppukatselmuksesta.

Yhteisväestönsuojia rakennetaan yleensä vain aluerakentamisen yhteydessä. Ratkaisut yhteis-suojista tehdään yleensä kaavoituksen yhteydessä. Nämä suojat ovat pääasiassa kalliosuojia. Myös teollisuusalueille on nykykäytännön mukaan rakennettu yhteissuojia. Samalla tontilla tai saman rakennuttajan tekemille asuinrakennukselle voidaan tehdä yhteinen suoja joko ensimmäisen rakennuksen yhteyteen tai vaikka viimeiseen rakennukseen. Ehtona on, että suojan tulee valmistua viiden vuoden kuluessa ensimmäisen rakennuksen käyttöönotosta. Ensimmäisen rakennuksen rakennuslupa on liitettävä myöhemmin rakennettavien rakennusten rakennussuunnitelmat ja suunnitelma yhteisen väestönsuojan sijainnista.

Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että rakennuslupan myöntävä viranomaisen voisi sallia yhteisen väestönsuojan rakennettavaksi myöhemminkin, kuin viiden vuoden kuluessa ensimmäisen rakennuksen osittaisesta loppukatselmuksesta, jos siihen on perusteltu syy eikä poikkeuksen tekeminen olennaisesti heikennä suojautumismahdollisuuksia. Perusteltuna syynä voitaisiin pitää sitä, että rakennushanke ja siihen kuuluva yhteinen väestönsuoja valmistuu suunnitelmien mukaan myöhemmin kuin viiden vuoden kuluessa ensimmäisen rakennuksen osittaisesta loppukatselmuksesta. Ensimmäisen rakennuksen rakennuslupa olisi myös tässä tapauksessa liitettävä myöhemmin rakennettavien rakennusten rakennussuunnitelmat ja suunnitelma yhteisen väestönsuojan sijainnista.

Pykälän 4 momentissa alueen pelastusviranomaisen muutettaisiin pelastusviranomaiseksi.

Lisäksi pykälän ruotsinkieliseen sanamuotoon tehtäisiin kielellisiä korjauksia, jotka eivät vaikuta asiasisältöön.

74 §. *Väestönsuojan rakenteelliset ja muut vaatimukset.* Pykälän 1 momentissa *sisäasiainministeriö* muutettaisiin *sisäministeriöksi*.

75 §. Helpotusten myöntäminen. Voimassa olevan pelastuslain 75 §:n 1 momentin mukaan aluehallintovirasto voi asianomaista pelastuslaitosta ja kunnan rakennusvalvontaviranomaista kuultuaan yksittäistapauksessa myöntää vapautuksen kokonaan tai määräajaksi laissa säädetystä väestönsuojan rakentamisvelvollisuudesta, jos väestönsuojan rakentamisesta aiheutuu tavanomaista huomattavasti korkeampia rakentamiskustannuksia suhteessa asianomaisen rakennuksen rakentamiskustannuksiin tai väestönsuojan rakentaminen ilman suuria teknisiä vaikeuksia ei käy päinsä. Säännöksessä tarkoitettut vapautukset on keskitetty Etelä-Suomen aluehallintovirastolle, joka käsittelee vuosittain 10 - 15 vapautushakemusta. Tavanomaista huomattavasti korkeammiksi rakentamiskustannuksiksi on aluehallintoviraston ja hallinto-oikeuksien ratkaisukäytännössä katsottu sitä, että väestönsuojan kustannukset ovat yli 4 prosenttia rakentamisen kokonaiskustannuksista. Teknisesti väestönsuoja olisi käytännössä mahdotonta rakentaa esimerkiksi asuntolaivan yhteyteen. Kokonaiskustannuksilla tarkoitetaan rakennettavan rakennuksen kustannuksia ja väestönsuojan kustannuksia yhteensä. Nykyisen ratkaisukäytännön mukaan teollisuus- ja varastorakennuksiin (ja rajoitetummin myös asuinrakennuksiin) myönnetään vapautuksia silloin, kun väestönsuojan rakentamiskustannukset ovat yli 6 prosenttia rakentamisen kokonaiskustannuksista.

Pykälän 1 momenttia esitetään muutettavaksi niin, että vapautuksesta päättäisi aluehallintoviraston sijaan rakennusluvan myöntävä viranomainen pelastusviranomaista kuultuaan. Vapautus myönnettäisiin nykyisestä poiketen aina pysyvästi. Tällä menettelyllä päätöksenteko olisi samalla paikallisella tasolla kunnassa, jossa rakentamisen päätöksenteko yleisesti on. Päätöksenteko olisi lähempänä rakentajia ja hakijan kannalta viranomaistoiminta olisi selkeämpää, kun poikkeuksista ja helpotuksista päättäisi aina rakennusluvan myöntävä viranomainen. Vapautuksen perusteisiin ei esitetä muutoksia. Esitetyllä muutoksella ei siten ole tarkoitus muuttaa aluehallintoviraston nykyisin soveltamaa ratkaisukäytäntöä kustannusten osalta tai muutenkaan laajentaa tämän vapautusperusteen käyttöä. Vapautuspäätökset olisivat aina yksittäistapauksia. Vapautuksen myöntäminen edellyttäisi käytännössä edelleen, että väestönsuojan kustannukset olisivat yli 4 prosenttia rakentamisen kokonaiskustannuksista.

Pykälän 2 momentissa pelastuslaitos muutettaisiin pelastusviranomaiseksi ja *sisäasiainministeriö* muutettaisiin *sisäministeriöksi*.

Pykälän 3 momentissa vapautuksen myöntäminen siirrettäisiin sisäministeriöltä rakennusluvan myöntävälle viranomaiselle, jonka olisi ennen päätöksentekoa kuultava pelastusviranomaista. Tällä muutoksella päätöksenteko olisi samalla paikallisella tasolla kunnassa, jossa rakentamisen päätöksenteko yleisesti on. Päätöksenteko olisi siten lähempänä rakentajia ja hakijan kannalta viranomaistoiminta olisi selkeämpää, kun poikkeuksista ja helpotuksista päättäisi aina rakennusluvan myöntävä viranomainen. Alueellisen vapauttamista koskevan päätösvallan siirtäminen rakennusluvan myöntävälle viranomaiselle helpottaisi eri helpotusmuotojen kokonaisvaltaista käyttöä. Alueen määrittely olisi nykytilan mukaisesti tapauskohtaista. Pykälässä tarkoitettu alue olisi käytännössä kunnan osa. Määrittelyn tulisi aina perustua arvioon siitä, että väestönsuojien rakentamisesta vapauttaminen ei heikennä väestön suojaustasoa. Edellytyksenä vapauttamiselle olisi siksi, että alueella on pelastusviranomaisen arvion mukaan ennestään riittävä määrä suojapaikkoja tai väestön suojaaminen on turvattu muulla tavoin.

79 §. Valvontasuunnitelma. Voimassa olevan lain mukaan valvontasuunnitelma on toimitettava tiedoksi aluehallintovirastolle. Aluehallintovirastojen tehtävät ehdotetaan siirrettäväksi vuoden 2020 alussa valtion lupa- ja valvontavirastolle kuitenkin niin, että aluehallintovirastojen pelastustoimeen ja varautumiseen kuuluvat tehtävät siirrettäisiin sisäministeriölle. Aluehallintovirastolle kuuluisi pelastustoimen järjestämisen ja tuottamisen sekä maakuntien varautumisen lainmukaisuuden valvonta niiden hoitaessa alueelliseen yhteiseen varautumiseen kuuluvia tehtäviä. Valvontasuunnitelma ehdotetaan toimitettavaksi tiedoksi sisäministeriölle.

80 §. *Palotarkastuksen ja muun valvontatehtävän toimittaminen.* Pykälän 1 momentissa alueen pelastusviranomaisen muutettaisiin maakunnan pelastusviranomaiseksi.

Pykälän 3 momentissa alueen pelastusviranomaisen muutettaisiin maakunnan pelastusviranomaiseksi. Momenttiin lisättäisiin toiminnanharjoittajalle velvollisuus toimittaa pyynnöstä maakunnan pelastusviranomaiselle 22 b ja 22 c §:ssä tarkoitetut suunnitelmat.

Pelastusviranomaisen tehtävänä olisi valvoa, että öljyvaraston, suuren öljyvaraston, sataman tai laitoksen toiminnanharjoittajalla on todellisuudessa suunnitelman mukainen kalusto ja henkilökunta torjuntatehtäviin. Pelastuslaitokset valvovat jo nykyisin pelastuslain ja kemikaaliturvallisuuslain nojalla samoja laitoksia. Käytännössä pelastusviranomaisen voi yhdistää näiden lakien mukaiset tehtävänsä samaan tarkastuskäyntiin laitoksella.

81 §. *Korjausmääräys ja toiminnan keskeyttäminen.* Pykälän 1 momentissa alueen pelastusviranomaisen muutettaisiin maakunnan pelastusviranomaiseksi.

Pykälän 2 momentissa alueen pelastusviranomaisen muutettaisiin maakunnan pelastusviranomaiseksi.

82 §. *Eriyiset turvallisuusvaatimukset.* Pykälän 1 momentissa alueen pelastusviranomaisen muutettaisiin maakunnan pelastusviranomaiseksi.

Pykälän 2 momentissa alueen pelastusviranomaisen muutettaisiin maakunnan pelastusviranomaiseksi.

83 §. *Puolustusvoimien salassa pidettävät kohteet.* Pykälän 1 momentissa alueen pelastusviranomaisen muutettaisiin maakunnan pelastusviranomaiseksi.

85 §. *Alueen pelastustoimen palvelutason valvonta.* Pykälä sisältää säännökset alueen pelastustoimen palvelutason valvonnasta. Maakunnan pelastustoimen palvelutason laillisuusvalvonnasta säädetään jatkossa laissa pelastustoimen järjestämisestä. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

87 §. *Velvollisuus tilastotietojen antamiseen.* Pykälän 1 momentissa alueen pelastusviranomaisen muutettaisiin maakunnan pelastusviranomaiseksi. *Sisäasiainministeriö* muutettaisiin *sisäministeriöksi*.

88 §. *Tiedonsaantioikeus palon- ja onnettomuuden tutkinnassa.* Pykälässä alueen pelastusviranomaisen muutettaisiin maakunnan pelastusviranomaiseksi.

89 §. *Tiedonsaantioikeus pelastustoimintaa ja valvontatehtäviä varten.* Pelastusviranomaisen tiedonsaantioikeuksia sisältävää pelastuslain 89 §:n sääntelyä tarkistettiin lailla 1171/2016, jonka nojalla tiedonsaantioikeudet laajenivat ja toisaalta tietojen käytön perusteita tarkennettiin. Nyt ehdotettavilla muutoksilla täydennettäisiin tiedonsaantioikeuksia väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 14 §:n 1 momentin 2 kohdan ja 15 §:n 1 momentin 2 kohdan osalta. Ensin mainitussa olevat tiedot ovat omistajan ja haltijan täydellinen nimi ja henkilötunnus tai syntymäaika taikka yritys- ja yhteisötunnus sekä omistajan ja haltijan osoite tai muut yhteystiedot. Jälkimmäisessä tiedot ovat omistajan tai haltijan henkilötunnus, yritys- ja yhteisötunnus tai täydellinen nimi ja syntymäaika sekä osoite tai muut yhteystiedot. Nämä tiedot ovat tarpeellisia sekä valvontatehtävien hoitamista että pelastustoiminnan suunnittelua ja toteutusta varten.

Maakuntalain 6 §:n 2 momentin nojalla maakunta voi lisäksi hoitaa kaikkien alueensa kuntien kanssa tekemällään sopimuksella maakunnan hoidettaviksi kunnista siirretyt rakennusvalvonnan ja ympäristötoimen järjestämisen tehtävät, joiden hoitamiseen kunnat ovat osoittaneet maakunnalle rahoituksen. Tämän johdosta pykälän 2 momentin 8 kohtaan lisättäisiin maakunnan rakennusvalvontaviranomainen.

Pykälän 5 momentissa alueen pelastusviranomainen muutettaisiin maakunnan pelastusviranomaiseksi.

89 a §. *Pelastustoimintaa öljy- ja aluskemikaalivahingoissa johtavan viranomaisen tiedonsaantioikeus.* Lakiin esitetään lisättäväksi uusi 89 a pykälä. Ehdotettu pykälä öljy- ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa johtavan viranomaisen tiedonsaantioikeudesta vastaa nykyisen öljyvahinkojen torjuntalain 31 §:n sääntelyä. Torjuntatehtävät ovat tyypillisesti sen luonteisia, että tarkoilla tiedoilla vahinkotilanteesta, vahinkoa aiheuttavasta aineesta, vahingon aiheuttajasta ja mahdollisista vahingon kärsijöistä on merkitystä tehtäessä vahingon torjuntaan liittyviä ratkaisuja. Ehdotettu tiedonsaantioikeus olisi laaja, mutta pykälän nimenomaisen maininnan mukaan tietojen tulisi olla tarpeellisia öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjumiseksi.

Torjuntavalmiuden ylläpitäminen edellyttää, että suunnittelusta vastaava viranomainen saa muilta viranomaisilta niiden toimintavalmiutta ja sijaintia koskevia tietoja sekä tarpeelliset henkilöstöä koskevat tiedot. Suunnittelussa tarvittavien tietojen luovuttamisesta säädettäisiin pykälän 1 momentissa. Koska tietojenluovuttajat olisivat torjuntaan osallistuvia viranomaisia ja kyse olisi siten niiden lakisääteisten tehtävien hoitamisesta, tiedot olisi annettava maksutta.

Pykälän 1 momentin nojalla esimerkiksi Rajavartiolaitoksella olisi aluksista aiheutuvien öljy- ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa merialueella johtavana viranomaisena oikeus saada pelastustoimen rekistereistä salassapitosäännösten estämättä muun muassa merialueen torjuntatoimen suunnittelussa ja yhteen sovittamisessa tarvitsemiaan tietoja.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi yksityiskohtaisesti niistä tiedoista, joita alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa johtavalla viranomaisella olisi vaaratilanteessa oikeus saada muilta viranomaisilta. Tietojen luovuttamisen edellytyksenä olisi käsillä oleva vaaratilanne ja se, että tiedot olisivat tarpeen öljyvahingon tai aluskemikaalivahingon torjumiseksi. Kustakin pykälän säännöksestä kävisi ilmi, kuka tietoja luovuttaa, minkälaisia tietoja luovutetaan ja mistä tietoja luovutetaan. Vaaratilanteella tarkoitetaan konkreettista tilannetta, jonka käsillä olo ratkaisi pelastustoimintaa johtavan viranomaisen tekemän tilanearvion perusteella.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa johtavalla viranomaisella olisi oikeus vaaratilanteessa saada hätäkeskustietojärjestelmästä salassapitosäännösten estämättä maksutta öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon torjumiseksi vahingon hätäilmoitusta ja vaaratilannetta koskevia tietoja.

Pykälän 2 momentin 2 ja 3 kohdassa ehdotetaan alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa johtavalle viranomaiselle oikeutta saada vaaratilanteessa tietoja satamilta ja kalatalousviranomaisilta. Satamien käytössä olevassa PortNet -järjestelmässä on tiedot satamissa käyvistä aluksista ja niiden lastista. Kalatalousviranomaisilla on tietoja kalastusaluksista ja niidenpyyntialueista.

Pykälän 2 momentin 4 kohdassa säädettäisiin alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa johtavalle viranomaiselle oikeus saada Liikenteen turvallisuusviraston ylläpitämästä

HE 18/2018 vp

liikenneasioiden rekisteristä ja Ahvenanmaan maakunnan rekisteriviranomaisen ylläpitämästä huvivenerekisteristä venettä sekä veneen omistajaa ja haltijaa koskevia tietoja.

Pykälän 2 momentin 5 kohdassa säädettäisiin alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa johtavalle viranomaiselle oikeus saada Liikenteen turvallisuusviraston ylläpitämästä liikenneasioiden rekisteristä ja Ahvenanmaan valtionviraston ylläpitämästä alusrekisteristä alusta sekä sen omistajaa ja haltijaa koskevia tietoja.

Pykälän 2 momentin 6 kohdassa säädettäisiin alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa johtavalle viranomaiselle oikeus saada Liikenneviraston alusliikennepalvelujärjestelmästä alusliikennettä koskevia tietoja sekä Puolustusvoimilta merialueen valvontaa koskevia tietoja.

Pykälän 2 momentin 7 kohdassa säädettäisiin alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa johtavalle viranomaiselle oikeus saada Tullin tietojärjestelmästä alus- ja tavaraliikennettä koskevia tietoja.

Pykälän 2 momentin 8 kohdassa säädettäisiin alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa johtavalle viranomaiselle oikeus saada Rajavartiolaitoksen meripelastusrekisteristä hätäilmoitusta ja vaaratilannetta koskevia tietoja.

Pykälän 2 momentin 9 kohdassa säädettäisiin alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa johtavalle viranomaiselle oikeus saada Maanmittauslaitoksen kiinteistötietojärjestelmästä kiinteistön omistajaa ja haltijaa sekä kiinteistöjaotusta koskevia tietoja.

Myös maa-alueiden öljyvahinkojen pelastustoimintaa johtavalle viranomaiselle esitetään oikeutta vaara tilanteessa saada salassapitosäännösten estämättä torjunnassa tarpeellisia tietoja eri viranomaisten rekistereistä. Maa-alueiden öljyvahinkojen luonteen vuoksi tiedon tarpeet ovat kuitenkin rajoitettuja kuin merialueilla sattuvissa vahingoissa.

Vastaavasti kuin 2 momentissa, esitetään myös maa-alueella sattuneen öljyvahingon pelastustoimintaa johtavalle viranomaiselle oikeutta saada tullilta alus- ja tavaraliikennettä koskevia tietoja. Tästä säädettäisiin pykälän 3 momentin 1 kohdassa.

Öljyvahinkojen torjunnan tehokas ja turvallinen järjestäminen alueella, jossa säilytetään tai käytetään öljytuotteita taikka muita kemikaaleja taikka räjähteitä, edellyttää että pelastustoimintaa johtavalla viranomaisella on käytettävissään kaikki tarpeellinen tieto näistä aineista sekä alueella harjoitettavasta toiminnasta. Pelastustoimintaa johtavalle viranomaiselle ehdotetaan pykälän 3 momentin 2 kohdassa oikeutta saada tiedot Turvallisuus- ja kemikaaliviraston pitämästä rekisteristä. Rekisteristä säädetään vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 130 §:ssä.

Maaöljyvahingon pelastustoimintaa johtavalle viranomaiselle ehdotetaan oikeutta saada tarvittaessa kiinteistöjaotusta, kiinteistön omistajaa ja haltijaa koskevia tietoja Maanmittauslaitoksen pitämästä kiinteistötietojärjestelmästä. Tietojärjestelmästä säädetään kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta annetussa laissa (453/2002).

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan säännöstä, joka mahdollistaisi 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen luovuttamisen teknisen käyttöyhteyden avulla tai konekielisessä muodossa. Tämä lisäisi tiedon siirtymisen nopeutta ja parantaisi useissa tapauksissa tietojensiirron turvallisuutta sekä vähentäisi siirtotyössä syntyviä virheitä ja työn määrää.

89 b §. *Pelastustoimintaa öljy- ja aluskemikaalivahingoissa johtavan viranomaisen oikeus tietojen saamiseen yrityksiltä ja yhteisöiltä.* Lakiin esitetään lisättäväksi uusi 89 b pykälä. Ehdotettu pykälä öljy- ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa johtavan viranomaisen tiedonsaantioikeudesta yrityksiltä ja yhteisöiltä vastaa nykyisen öljyvahinkojen torjuntalain 32 §:n sääntelyä. Öljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan nopea ja tehokas hoitaminen saattaa edellyttää erilaisten vahinkotilanteen torjumiseksi ja vahingon laajenemisen estämiseksi tarpeellisten tietojen saamista myös eräiltä yksityisiltä yrityksiltä ja yhteisöiltä. Nämä tiedot voivat osittain olla rekisterissä, osittain kyse voi taas olla mainituilla tahoilla muussa muodossa olevista torjuntatehtävien kannalta tärkeistä tiedoista.

Pykälän 1 kohdassa säädettäisiin alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa johtavalle viranomaiselle oikeudesta saada öljyn ja muun vaarallisen aineen varastoijalta tai jakeelijalta tietoja yrityksessä käytettävistä tuotteista ja niiden varastoinnista. Saatujen tietojen perusteella voitaisiin päättää torjuntataktiikasta ja -tekniikasta.

Kohdassa 2 säädettäisiin alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa johtavalle viranomaiselle oikeudesta saada tietoja varustamolta, veneilyalan järjestöltä, matka-, rahti-, satama- ja pelastuspalveluja tarjoavalta yritykseltä sekä telakkayritykseltä. Tiedot voisivat koskea alusta ja sen miehistöä, matkustajia ja lastia. Saatujen tietojen avulla voitaisiin arvioida uhkaavan ympäristövahingon suuruutta ja tarvittavien torjuntatoimenpiteiden laajuutta.

Lisäksi alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa johtavalle viranomaisella olisi oikeus saada teollisuus- ja liikeyrityksiltä tietoja niiden erilaisesta kalustosta ja tiloista, joita voitaisiin torjuntatilanteessa käyttää hyödyksi. Alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa johtavalle viranomaisella olisi myös oikeus saada mahdollisilta muilta vastaavilta tahoilta kaikkia sellaisia tietoja, jotka olisivat tarpeen vahinkojen torjumiseksi ja ehkäisemiseksi sekä henkilövahinkojen välttämiseksi. Näistä oikeuksista säädettäisiin pykälän 3 ja 4 kohdissa.

Pykälässä tarkoitettuja tietoja arvioidaan tarvittavan varsin harvoin. Tietojen antaminen ei aiheuttaisi kenellekään kohtuuttomia kuluja. Tiedon luovuttajan kannalta kyse olisi hänellä jo olevien tietojen luovuttamisesta tai kertomista tilanteesta, jossa todennäköisesti uhkaa mittava öljy- tai aluskemikaalivahinko.

Tiedot voitaisiin luovuttaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

96 §. *Eräiden suoritteiden maksullisuus.* Voimassa olevan lain mukaan perittävien maksujen suuruudesta päättää alueen pelastustoimi hyväksymässään taksassa. Maakuntalain 16 §:n 2 momentin 8 kohdan nojalla maakuntavaltuusto päättää palveluista ja muista suoritteista perittävien maksujen yleisistä perusteista sekä maakunnan järjestämisvastuulle kuuluvista palveluista perittävistä asiakasmaksuista. Tämän perusteella pykälän 2 momentti esitetään kumottavaksi.

Pykälän 3 momentissa alueen pelastusviranomainen muutettaisiin maakunnan pelastusviranomaiseksi. Ilmaisuuksien "erheellinen hälytys" muutettaisiin *erheelliseksi paloilmoitukseksi*.

Pelastuslaitoksen oikeudesta periä maksuja erheellisistä paloilmoituksista säädettäisiin nykyiseen tapaan, mutta säännöstä selvennettäisiin niin, että myös muut kuin laitteen vikaantumista johtuneet syyt ovat erheellisiä paloilmoituksia. Sanamuodon muutos selventäisi samalla sitä, että erheellisten paloilmoitusten ehkäiseminen voi edellyttää myös muita toimenpiteitä kuin paloilmottimen teknistä korjaamista. Paloilmottimen erheellisellä toiminnalla tarkoite-

taan paloilmoittimen hätäkeskukselle välittämiä ilmoituksia, jotka eivät kuitenkaan ole johtaneet kiinteistössä pelastuslaitoksen sammutus- tai pelastustoimiin.

Suurin yksittäinen erheellisten paloilmoitusten syy on ruoanvalmistus. Ruoanvalmistuksen aiheuttamat erheelliset paloilmoitukset olisivat estettävissä muun muassa ihmisten huolellisella toiminnalla, ilmanvaihdon suunnittelulla sekä ilmaisimen sijoittamisella ja soveltuvan ilmaisintyyppin valinnalla.

Lisäksi pykälän ruotsinkieliseen sanamuotoon tehtäisiin kielellisiä korjauksia, jotka eivät vaikuta asiasisältöön.

99 §. Metsä- ja maastopalojen sammutuskustannukset. Pykälässä pelastustoimen alue muutettaisiin maakunnan alueeksi.

99 a §. Öljy- ja aluskemikaalivahingon torjuntakustannusten korvaaminen. Ehdotetussa uudessa 99 a pykälässä säädettäisiin öljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan kustannusvastuusta. Vahinkojen torjunnasta aiheutuvista kustannuksista on vastuussa vahingon aiheuttaja tai muu lainsäädännön perusteella ensisijaisesti korvausvelvollinen taikka tämän vakuutuksenantaja. Ensisijaisen korvausvelvollisuuden synnyttäviä lakeja olisi ainakin ympäristövahinkolaki (737/1994), merilaki (674/1994), erityisesti sen 9, 10 ja 10 a luku, liikennevakuutuslaki (460/2016) ja raideliikennevastuulaki (113/1999). Vastuu voisi perustua myös muuhun, edellä mainitsemattomaan lakiin.

Pykälän 2 momentissa viitattaisiin torjuntatoimiin osallistuneiden viranomaisten mahdollisuuksiin saada öljyvahinkojen torjuntakustannuksista korvaus voimassa olevista toissijaisista korvausjärjestelmistä. Öljysuojarahastosta annetussa laissa säädetään niistä edellytyksistä, joiden perusteella rahastosta voidaan maksaa korvausta. Lähtökohtana on, että kustannuksia ei ole saatu perityksi ensisijaisesti vastuussa olevalta. Kansainvälisen öljyvahinkojen korvausrahaston ja sen lisärahoston korvausvelvollisuudesta on sovittu kansainvälisissä yleissopimuksissa.

Pykälän 3 momentin mukaan öljyvahinkojen torjunnasta aiheutuvat kustannukset maksaisi ensivaiheessa asianomainen torjuntatoimiin osallistunut viranomaisen. Yleisimmin tämä viranomaisen olisi pelastuslaitos, joka vastaa öljyvahinkojen torjumisesta alueellaan. Rajavartiolaitos vastaisi kustannuksista silloin, kun alusöljyvahinko on sattunut aavalla selällä. Torjuntatoimiin osallistuneen viranomaisen velvollisuus korvata torjunnasta aiheutuvat kustannukset siihen saakka, kunnes korvausvelvollinen tai 2 momentissa tarkoitettu rahasto maksaa korvauksen, ei merkitsisi muutosta nykytilanteeseen. Vahinkotilanteen alussa saattaa olla käytännössä mahdotonta selvittää, kuka on korvausvelvollinen, ja joissakin tilanteissa voi jopa vahingon alkuperän selvittäminen kestää useita päiviä. Vahingon torjuntatoimenpiteitä ei voida kuitenkaan lykätä siihen saakka, että ensisijainen korvausvelvollinen on selvitetty.

Öljyvahinkojen torjuntatoimiin osallistuvien viranomaisten taloudelliset mahdollisuudet vastata torjunnasta aiheutuvista kustannuksista ovat rajalliset ja vaihtelevat eri viranomaisten kesken. Rajavartiolaitos voi suuren öljyvahingon sattuessa saada valtion talousarviosta varoja torjuntakustannusten kattamiseen. Pelastustoimelle torjuntakustannuksista voi muodostua kohtuuton rasitus, jos esimerkiksi öljyvahinko on suuri tai vastuuselvittämiseksi tarpeelliset tutkimukset ja oikeudenkäynnit vievät pitkän aikaa. Tämän vuoksi öljyvahinkojen torjuntatoimiin osallistuvilla viranomaisilla on öljysuojarahastosta annetun lain 11 §:n perusteella mahdollisuus saada rahastosta ennakkokorvausta vahingontorjuntakuluista. Ennakkokorvausmenettelyn tarkoitus on turvata torjuntatoimiin osallistuneiden viranomaisten taloudel-

liset toimintaedellytykset vahingosta huolimatta, mutta se ei kuitenkaan poista ensisijaisesti korvausvelvollisen vastuuta kustannuksista.

Aluskemikaalivahinkojen torjunnasta aiheutuvat kustannukset maksaisi ensivaiheessa aina sisäministeriö.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin torjunnasta vastaavan viranomaisten takautumisoikeudesta. Siltä osin kuin torjunnasta vastaava viranomainen on maksanut tämän lain 102 pykälän mukaisia kustannuksia, sillä olisi oikeus saada korvaus kustannuksista ensisijaisesti vastuussa olevalta.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin valtion takautumisoikeudesta tämän lain 103 §:n perusteella maksetuista korvauksista. Valtiolla olisi maksamansa korvauksen osalta oikeus periä korvausta siltä, joka jonkin muun lain nojalla on ensisijaisesti korvausvelvollinen.

99 b §. *Pelastustyössä aiheutuneen vahingon korvaaminen.* Pykälässä säädettäisiin vahinkojen korvaamisesta tilanteessa, jossa Rajavartiolaitos 36 b §:n perusteella on määrännyt ryhdyttäväksi alusta tai sen lastia koskeviin pelastus- tai muihin toimenpiteisiin. Jos alukselle, sen lastille tai muulle siinä olevalle omaisuudelle aiheutuisi tässä yhteydessä enemmän vahinkoa, kuin mitä pelastustyötä tavanomaisesti suoritettaessa olisi ollut odotettavissa, korvaisi tämän yli menevän osan valtio. Edellytyksenä kuitenkin olisi, ettei kenenkään muun voida katsoa olevan näiden kustannusten osalta korvausvelvollinen.

100 §. *Valtionavustus.* Pykälässä säädettyjä avustuksia ei ole käytännössä myönnetty pelastustoimen alueellistamisen jälkeen. Vastuu pelastustoimen järjestämisestä esitetään siirrettäväksi maakunnille. Maakuntien rahoituslain 7 §:n 1 momentin nojalla maakunnan rahoitusta voidaan korottaa hakemuksesta harkinnanvaraisesti ja tilapäisesti valtion talousarvion rajoissa, jos maakunta ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten maakuntatalouden vaikeuksien vuoksi on lisärahoituksen tarpeessa. Lisärahoituksen tarpeeseen vaikuttavina seikkoina voidaan ottaa huomioon myös paikalliset erityisolosuhteet.

Edellä sanotun perusteella pykälästä poistettaisiin mahdollisuus myöntää avustuksia pelastustoimen alueille.

102 §. *Pelastustehtävästä maksettavat korvaukset ja palkkiot.* Pykälän 1 momentista poistettaisiin viittaus kumottavaksi esitettyyn 25 §:ään. Pykälään lisättäisiin säännökset Rajavartiolaitoksen velvollisuudesta maksaa korvauksia ja palkkioita sen johdettavana olevissa tilanteissa.

103 §. *Pelastustoiminnassa sattuneen tapaturman ja ammattitaudin korvaaminen.* Pykälän 1 ja 3 momentista poistettaisiin viittaus kumottavaksi esitettyyn 25 §:ään.

104 §. *Muutoksenhaku.* Voimassa olevan pykälän 5 momentissa säädetään muutoksenhausta tämän lain 29 §:ssä tarkoitettuun palvelutasopäätökseen, 59 §:n 3 momentissa säädettyyn nuohouksesta perittävää maksua koskevaan päätökseen ja 96 §:n 2 momentissa säädettyyn perittävien maksujen suuruutta koskevaan päätökseen.

Palvelutasopäätöksestä säädetään jatkossa vuoden 2020 alussa voimaan tulevassa pelastustoimen järjestämislaissa. Pykälän 5 momentin viittaus muutoksenhakuun palvelutasopäätöksestä esitetään poistettavaksi.

105 §. *Uhkasakko ja teettämishukka.* Pykälän 1 momentissa alueen pelastusviranomaisen muutettaisiin asianomaiseksi pelastusviranomaiseksi. Maakunnat voivat maakuntalain 8 luvun nojalla sopia yhteisistä viroista ja viranomaistehtävien hoitamisesta, joten on mahdollista, että pykälässä tarkoitettun määräyksen antaa muun maakunnan pelastusviranomaisen. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 15 kohta, jossa säädettäisiin mahdollisuus käyttää uhkasakkoa ja teettämishukkaa kohdassa lueteltujen säännösten vastaisen toiminnan yhteydessä. Pelastusviranomaisen voisi määrätä öljyntorjuntavaraston, suuren öljyvaraston, sataman ja laitoksen määrääjässä täyttämään lain 22 a—22 c §:ssä säädetyn suunnittelu- ja varautumisvelvollisuutensa.

Määräystä voitaisiin tehostaa uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella. Ehdotettu 15 kohdan säännös vastaa sisällöltään voimassa olevaa öljyvahinkojen torjuntalain 28 §:ää.

106 §. *Rangaistukset.* Pykälään lisättäisiin uusi 5 momentti, jonka mukaan joka laiminlyö 22 a—22 c §:ssä tarkoitettun suunnitelman laatimisen tai tarvikkeiden ja kaluston hankkimisen on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, öljyntorjuntarikkomuksesta sakkoon. Ehdotettu säännös vastaa voimassa olevan öljyvahinkojen torjuntalain 39 §:n 2 momentin 2 kohdassa säädettyä.

107 §. *Onnettomuuden tutkinta.* Pykälän 1 momentissa *sisäasiainministeriö* muutettaisiin *sisäministeriöksi*.

Pykälän 2 momentissa *sisäasiainministeriö* muutettaisiin *sisäministeriöksi*.

108 §. *Pelastustoimen laitteiden sijoittaminen rakennukseen.* Pykälässä alueen pelastusviranomaisen muutettaisiin maakunnan pelastusviranomaiseksi.

109 §. *Viranomaisverkon käytettävyyttä koskevat erityiset vaatimukset.* Pykälässä alueen pelastusviranomaisen muutettaisiin maakunnan pelastusviranomaiseksi. Pykälässä oleva säädösviittaus tarkistettaisiin. Lailla tietoyhteiskuntaaaren muuttamisesta (68/2018) lain nimike on muutettu laiksi sähköisen viestinnän palveluista.

110 §. *Pelastusviranomaisen henkilökortti.* Pykälän 1 momentissa *sisäasiainministeriö* muutettaisiin *sisäministeriöksi*.

Pykälän 2 momentissa *sisäasiainministeriö* muutettaisiin *sisäministeriöksi*.

111 §. *Pelastustoimen virkapuku ja pelastustoimen suoja-asujen tunnukset.* Pykälän 3 momentissa *sisäasiainministeriö* muutettaisiin *sisäministeriöksi*.

Pykälän 4 momentissa *sisäasiainministeriö* muutettaisiin *sisäministeriöksi*.

Pykälän 5 momentissa *sisäasiainministeriö* muutettaisiin *sisäministeriöksi*.

111 a §. *Öljyvahinkojen jälkitorjunta.* Lakiin esitetään lisättäväksi uusi 111 a pykälä, johon otettaisiin kumottavaksi ehdotettun öljyvahinkojen torjuntalain öljyvahinkojen jälkitorjuntaa koskevat säännökset. Voimassa olevan öljyvahinkojen torjuntalain 9 §:n mukaan kunta vastaa tarvittaessa jälkitorjunnasta alueellaan. Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevaa lakia. Jälkitorjunta ei kuulu pelastustoimintaan, eikä siten pelastustoimen viranomaisten tehtäväksi. Siitä ei siksi ole perusteltua säätää pelastustoimen viranomaisten tehtäviä koskevien säännösten yhteydessä. Koska öljyvahinkojen torjuntalaki esitetään kumottavaksi kokonaan, on tarpeen

siirtää siinä olevat jälkitorjuntaa koskevat säännökset muuhun lakiin. Näiden säännösten tarkoituksenmukaisempaa sijoittamista tarkasteltaisiin uudelleen ympäristönsuojelulain tai jätelain uudistuksen yhteydessä.

Pykälän 1 momentin mukaan öljyvahinkojen jälkitorjunnan yleinen ohjaus, seuranta ja kehittäminen kuuluisi ympäristöministeriölle.

Pykälän 2 momentin mukaan kunta vastaisi nykyiseen tapaan tarvittaessa jälkitorjunnasta alueellaan. Kunnan eri viranomaisten ja laitosten tulisi tarvittaessa osallistua jälkitorjuntaan. Öljyvahinkojen torjuntatoimiin osallistuvien viranomaisten taloudelliset mahdollisuudet vastata torjunnasta aiheutuvista kustannuksista ovat rajalliset ja vaihtelevat eri viranomaisten kesken. Jälkitorjunnasta vastaavalle yksittäiselle kunnalle torjuntakustannuksista voi muodostua kohutuuton rasitus, jos esimerkiksi öljyvahinko on suuri tai vastuuvollisen selvittämiseksi tarpeelliset tutkimukset ja oikeudenkäynnit vievät pitkän aikaa. Tämän vuoksi jälkitorjunnasta vastaavalla kunnalla on öljysuojarahastosta annetun lain 11 §:n perusteella mahdollisuus saada rahastosta ennakkokorvausta vahingontorjuntakuluista. Ennakkokorvausmenettelyn tarkoitus on turvata torjuntatoimiin osallistuneiden viranomaisten taloudelliset toimintaedellytykset vahingosta huolimatta, mutta se ei kuitenkaan poista ensisijaisesti korvausvelvollisen vastuuta kustannuksista.

Pykälän 3 momentin mukaan jälkitorjuntaa johtaisi asianomaisen kunnan määräämä viranomainen. Aluehallintovirasto ohjaisi ja sovittaisi yhteen jälkitorjuntatöitä, jos torjunta ulottuu usean kunnan alueelle.

Pykälän 4 momentin mukaan mitä pelastuslain 36 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään pelastustoiminnan johtajan toimivaltuuksista, koskisi soveltuvin osin jälkitorjuntaa johtavaa viranomaista.

Pykälän 5 momentin mukaan mitä pelastuslain 89 a ja 89 b §:ssä säädetään öljy- ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa johtavan viranomaisen tiedonsaantioikeudesta, koskisi soveltuvin osin jälkitorjuntaa johtavaa viranomaista.

Pykälän 6 momentin mukaan mitä pelastuslain 99 a §:ssä säädetään öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon torjuntakustannusten maksamisesta, koskisi soveltuvin osin jälkitorjuntaa johtavaa tai siihen osallistuvaa viranomaista.

Lain on tarkoitus tulla voimaan 1. päivänä tammikuuta 2020. Lain 1, 2, 2 a, 22 a, 27 a, 32 §:n 3 momentti, 34 §:n 2 ja 3 momentti, 35 §:n 3 momentti, 36 §, 36 a—36 c §, 40 §:n 1 momentti, 46 §:n 2 momentin 15 kohta, 56, 57, 71, 75, 89 a, 89 b, 99 a, 99 b, 105 §:n 1 momentin 15 kohta, 106 §:n 5 momentti ja 112 §:n 3 momentti tulisivat kuitenkin voimaan jo 1 päivänä tammikuuta 2019. Nämä säännökset koskevat ympäristövahinkojen torjuntaa, pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutusvaatimuksia sekä väestönsuojien rakentamisvelvollisuutta.

Lain 47 §:ssä tarkoitettut pelastustoimen suunnitelmat ja 65 §:ssä tarkoitettut väestönsuojelua koskevat suunnitelmat olisi päivitettävä ja uusittava vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Päivittäminen ja uusiminen ovat tarpeen, koska pelastustoimen ja väestönsuojelun näkökulmasta merkittäviä nykyisin kunnille kuuluvia tehtäviä siirtyy niiden vastuulta maakunnille.

Lain 71 §:n säännöstä väestönsuojien rakentamisvelvollisuudesta uudisrakentamisen yhteydessä sovellettaisiin sellaiseenkin rakennushankkeeseen, johon rakennuslupa on haettu jo ennen tämän lain voimaantuloa sen jälkeen, kun laki on vahvistettu, jos tämän lain soveltaminen

johtaa rakennuksen omistajan kannalta lievempiin väestönsuojan rakentamista koskeviin vaatimuksiin. Lain 71 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että väestönsuojan rakentamisvelvollisuus ei koskisi tilapäistä enintään viisi vuotta käytössä olevaa rakennusta tai muuta sellaista kevytrakenteista rakennusta, jonka väestönsuojan rakennuskustannukset olisivat erityisen korkeat suhteessa koko rakennuksen rakentamiskustannuksiin.

Lain 26 §:n 2 momentin mukaiset alueen pelastustoimen määräykset alueen pelastusviranomaiseksi pysyisivät voimassa, jollei maakunnan pelastuslaitoksen ylin viranhaltija tämän lain 26 §:n 2 momentin nojalla toisin määrää.

Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen pelastuslain 55 §:n 2 momenttiin perustuva pelastajakoulutus päättyy pelastustoimen tehtävien siirtyessä maakuntien vastuulle vuoden 2020 alussa.

Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen pelastuskoululuun valitaan vuoden 2018 alussa uusia pelastajaoppilaita, jotka valmistuvat opetussuunnitelman mukaan maakuntien aloitettua toimintansa vuonna 2020. Kyseisen puolen vuoden osalta koulutus on tarkoitettu hoitamaan Uudenmaan maakunnan pelastuslaitoksen toimista ja sen rahoituksella. Pelastuslakiin esitetään otettavaksi asiaa koskeva seuraava siirtymä- ja voimaannpanosäännös: Uudenmaan maakunnan ja sen pelastuslaitoksen tehtävänä on huolehtia tällä lailla kumotussa 55 §:n 2 momentissa tarkoitettua hyväksynnän nojalla pelastusalan ammatillista peruskoulutusta antaneen Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen pelastuskoulussa vuonna 2019 käynnissä olevasta pelastajakoulutuksesta siten, että asianomaista tutkintoa opiskelevat voivat suorittaa opintosuunnitelman mukaiset opintonsa päätökseen vuoden 2020 aikana.

Pelastustoimen sivutoimiseen tai sopimushenkilöstöön kuuluva henkilö, joka tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten tai ennen tämän lain voimaantuloa kumottujen säännösten mukaisesti on saanut kelpoisuuden pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön tai sopimushenkilöstön tehtäviin, olisi edelleen kelpoinen toimimaan vastaavassa tehtävässä.

1.2 Laki Pelastusopistosta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

1 §. *Lain soveltamisala.* Pelastusopistosta annetun lain 1 §:ssä *sisäasiainministeriö* muutettaisiin *sisäministeriöksi*. Lisäksi lain soveltamisalaa täsmennettäisiin.

2 §. *Pelastusopiston tehtävät.* Lain 2 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti.

Ehdotetun 3 momentin mukaan Pelastusopiston tehtävänä olisi vastata alueellisten maanpuolustuskurssien järjestämisestä. Kurssit toteutettaisiin yhteistyössä Puolustusvoimien ja maakuntien kanssa.

Aluehallintovirastot toteuttavat maanpuolustuskurssit nykyäänkin yhteistoiminnassa Puolustusvoimien kanssa. Alueellisten maanpuolustuskurssien valtakunnallisesta ohjauksesta huolehtii maanpuolustusopetuksen neuvottelukunta (MONK). Pelastusopiston lakisääteisenä tehtävänä on jo nykyään normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumiseen valmentavan koulutuksen antaminen.

Alueellisten maanpuolustuskurssien tavoitteena on antaa yleiskuva Suomen turvallisuuspolitiikan perusteista, maanpuolustuksen järjestelyistä ja eri alojen varautumisesta, kehittää maanpuolustuksen ja muun yhteiskunnan eri alojen yhteistoimintaa ja valmiutta, esitellä turvallisuudelle keskeisten alueellisten ja paikallisten organisaatioiden tehtäviä ja toimintavalmiutta erityisesti poikkeusoloissa sekä edistää alueen viranomaisten ja muiden johtavien henkilöiden

yhteistoimintaa ja toimintavalmiutta normaali- ja poikkeusoloissa. Alueellisille maanpuolustuskursseille kutsutaan alueellisesti keskeisiä valtion, kuntien ja muun julkishallinnon sekä taouselämän, tiedotusvälineiden ja eri yhteisöjen edustajia. Nykyisin alueelliset maanpuolustuskurssit ovat viikon mittaisia ja lisäksi järjestetään jatko- ja erikoiskursseja.

Pelastusopiston tehtävänä olisi myös vastata maakuntien yhteisten valmius- ja häiriötilanneharjoitusten järjestämisestä. Harjoitukset toteutettaisiin yhteistyössä maakuntien kanssa.

Nykyisin kukin aluehallintovirasto järjestää vuosittain yhteistyössä Pelastusopiston kanssa vähintään yhden maakunnallisen tai useamman maakunnan laajuisen alueellisen valmiusharjoituksen. Niissä testataan valmiussuunnitelmien, viestiyhteyksien ja johtamisjärjestelmän toimivuutta kuvatun tilanteen ja annettujen tehtävien pohjalta sekä kehitetään alueen toimijoiden valmiuksia varautumiseen ja häiriötilanteiden hallintaan. Harjoitukseen osallistuu alueen kuntia, aluehallintoa sekä tarpeen mukaan elinkeinoelämän, tiedotusvälineiden ja muiden yhteisöjen toimijoita.

Pelastusopiston tehtävä valmius- ja häiriötilanneharjoitusten järjestämisessä koskisi useamman kuin yhden maakunnan yhteisiä harjoituksia. Harjoitusten tarkoituksena olisi testata ja kehittää yhtä maakuntaa laajempien alueiden alueellisia varautumisjärjestelyitä. Harjoitus voisi olla myös kaikkien maakuntien alueita koskeva valtakunnallinen harjoitus. Harjoitukset järjestettäisiin yhteistyössä kyseisten maakuntien kanssa sisäministeriön ohjauksen mukaisesti ja tarvittavassa yhteistoiminnassa muun valtionhallinnon kanssa.

Pelastusopiston tehtävänä olisi lisäksi vastata pelastustoimintaan osallistuvan sivutoimisen henkilöstön sekä pelastuslain 2 a §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetun sopimuspalokunnan ja muun sopimuksen tehneen yhteisön henkilöstön koulutuksen opetussuunnitelman valmistelusta, ylläpidosta ja kehittämisestä, kouluttajakoulutuksesta, kouluttajarekisterin ylläpidosta sekä opetusmateriaalin tuottamisesta.

Pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön osaamisen suunnitelmallisen ja tehokkaan kehittämisen kannalta on perusteltua, että Pelastusopisto vastaisi nykyistä kokonaisvaltaisemmin pelastustoiminnan osaamisen kehittämisestä. Tämä edellyttää osaltaan, että Pelastusopisto vastaisi myös pelastustoimintaan osallistuvan sopimushenkilöstön koulutuksen opetussuunnitelman valmistelusta, ylläpidosta ja kehittämisestä, kouluttajakoulutuksesta, kouluttajarekisterin ylläpidosta sekä opetusmateriaalin tuottamisesta.

Kouluttajakoulutuksen kehittämisen tarkoituksena on lisätä kouluttajien pedagogista osaamista ja kehittää systemaattista kouluttajaosaamista valtakunnallisesti. Tavoitteena on kehittää kansallinen kouluttajakoulutus, joka antaa valmiudet toimia kouluttajina kaikissa sopimuspalokuntien hälytystoimintakelpoisuuteen johtavassa koulutuksessa. Nykyisellään ei systemaattista koulutusjärjestelmää ole ollut, joten esitys yhdenmukaistuu ja jännevöittää kouluttajakoulutusta.

Lain on tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020. Lain 2 §:n 5 momentti tulisi kuitenkin voimaan jo 1 päivänä tammikuuta 2019.

1.3 Laki palosuojelurahastolain muuttamisesta

5 §. *Palosuojelumaksun tilitys.* Voimassa olevan pykälän mukaan vakuutusvälittäjän on suoritettava palosuojelumaksu oma-aloitteisesti sisäasiainministeriön määräämään maksupaikkaan viimeistään kalenterivuoden loppuun mennessä. Säännöstä muutettaisiin siten, että palosuojelumaksu olisi suoritettava viimeistään 15 päivänä syyskuuta. Maksuajankohdan ai-

kaistaminen olisi tarpeellista rahaston talouden suunnittelun sekä vuodenvaihteen kirjanpidon kannalta.

Lisäksi pykälässä *sisäasiainministeriö* muutettaisiin *sisäministeriöksi*.

10 §. *Palosuojelurahaston hallinto.* Valtiontalouden tarkastusvirasto on valtion talousarvion ulkopuolisten rahastojen ohjausta ja hallintoa koskevan tarkastuksen perusteella todennut, että valtion talousarvion ulkopuolisille rahastoille tai niitä hoitaville organisaatioille olisi asetettava selkeät ja mitattavissa olevat tulostavoitteet ja että ohjaavan ministeriön olisi solmittava tulossopimus rahastojen tai niitä hoitavien organisaatioiden kanssa. Valtiontalouden tarkastusviraston mukaan rahaston ohjaamattomuus muodostaa riskin sikäli, että rahastossa olevat varat saattavat jäädä talousarviovaroja vähemmälle huomiolle eikä rahastojen varojen käyttöä valvota välttämättä tuloksellisuuden kannalta yhtä tehokkaasti kuin talousarviovaroja (Tuloksellisuustarkastuskertomus 184/2009, s. 83 - 84).

Valtiontalouden tarkastusviraston lausuman johdosta sisäministeriön ohjausroolia pykälässä vahvistettaisiin. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan Palosuojelurahaston toiminnan yleinen ohjaus ja valvonta kuuluisi sisäministeriölle. Sisäministeriöllä olisi oikeus antaa rahaston hallinnon järjestämistä ja rahaston talouden hoitoa koskevia yleisiä määräyksiä. Lisäksi sisäministeriön velvollisuus hoitaa rahaston kirjanpito korvattaisiin velvollisuudella valvoa kirjanpidon asianmukaista hoitamista. Käytännössä sisäministeriö ei viime vuosina ole hoitanut rahaston kirjanpitoa.

Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka mukaan sisäministeriö hyväksyy rahaston tulostavoitteet rahaston hallituksen esityksestä. Tulostavoitteet voisivat koskea esimerkiksi rahastosta myönnettävien avustusten kohdentamista, toiminnan tehostamista, henkilöstöresursseja, osaamisen kehittämistä sekä hallintomenojen suhteellista osuutta. Tulostavoitteet kirjattaisiin rahaston ja sisäministeriön välisen tulossopimuksen muotoon. Koska lakimuutoksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2020 alussa, olisi tarkoituksenmukaista, että sisäministeriö hyväksyisi rahaston tulostavoitteet vasta vuodesta 2021 alkaen.

Voimassa olevan pykälän 2 momentin mukaan Palosuojelurahastossa voi olla valtion palveluksessa olevaa henkilöstöä rahaston varojen puitteissa. Momenttia muutettaisiin siten, että jatkossa Palosuojelurahastossa voisi olla sisäministeriön palveluksessa olevaa henkilöstöä rahaston varojen puitteissa. Käytännössä Palosuojelurahaston henkilöstö on nykyisinkin jo sisäministeriön palveluksessa.

Voimassa olevan pykälän 3 momentin 3 kohdan mukaan hallituksen tehtävänä on päättää rahastosta myönnettävistä avustuksista ja muusta rahoituksesta. Selvyyden vuoksi lainkohtaa täsmennettäisiin siten, että rahastosta myönnettävistä avustuksista ja muusta rahoituksesta päätettäisiin tulossopimuksen puitteissa.

Pykälän 3 momentin 4 kohdan mukaan hallituksen tehtävänä on päättää rahastossa olevan henkilöstön ottamisesta ja vapauttamisesta tehtävistään. Säännös kumottaisiin. Vakiintuneen käytännön mukaan sisäministeriö huolehtii tarvittavan henkilöstön rekrytointiprosessista Palosuojelurahaston tehtäviin ja rahaston tehtäviä suorittava henkilöstö nimitetään sisäministeriön virkaan tai virkasuhteeseen sekä määrätään toimimaan pelastusosaston yhteydessä toimivan Palosuojelurahaston sihteeristön tehtävissä. Jatkossa rahaston hallitus ei enää muodollisesti ottaisi ja vapauttaisi sen tehtävissä toimivaa henkilöstöä. Esitetty muutos perustuu siihen, että henkilöstö on tosiasiallisesti sisäministeriön henkilöstöä, eikä näin ollen ole tarkoituksenmukaista ja perusteltua säätää rahaston hallitukselle henkilöstön palvelussuhteisiin liittyvää toimivaltaa. Palosuojelurahaston hallitus voisi kuitenkin esimerkiksi rahaston vuotuista talo-

usarviota ja tulostavoitteita koskevassa esityksessään sisäministeriölle esittää myös tarvittaessa henkilöstöön ja sen rekrytointiin liittyviä asioita.

Pykälän 3 momentin 6 kohdan mukaan hallituksen tehtävänä on hyväksyä ja allekirjoittaa rahaston tilinpäätös ja toimittaa se sisäasiainministeriölle maaliskuun loppuun mennessä. Säännöksestä poistettaisiin aikamääre maaliskuun loppuun mennessä. Tilinpäätöksen hyväksymisajankohdasta säädetään erikseen valtion talousarviosta annetussa asetuksessa (1243/1992) eikä ajankohdasta ei ole tarkoituksenmukaista säätää laissa.

Lisäksi voimassa olevan pykälän 1, 3 ja 4 momentissa *sisäasiainministeriö* muutettaisiin *sisäministeriöksi* ja 3 momentissa olevien kohtien 5—7 numerointi muutettaisiin numeroiksi 4—6.

Lisäksi pykälän ruotsinkieliseen sanamuotoon tehtäisiin kielellisiä korjauksia, jotka eivät vaikuta asiasisältöön.

12 §. Kirjanpito, maksuliike ja tilinpäätös. Pykälän 2 momentin mukaan sisäministeriö päättää huhtikuun loppuun mennessä rahaston tilinpäätöksen vahvistamisesta, rahaston ylijäämän käyttämisestä ja alijäämän kattamisesta rahaston varoista sekä muista toimenpiteistä, joihin rahaston tilinpäätös antaa aihetta. Säännöksestä poistettaisiin aikamääre huhtikuun loppuun mennessä. Valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) mukaan ministeriön on annettava talousarvion ulkopuolisten rahastojen vahvistetut tilinpäätökset valtioneuvoston kanslian asettamien määräaikojen mukaisesti. Tilinpäätöksen vahvistamisen ajankohdasta ei näin ollen ole tarkoituksenmukaista säätää erikseen.

Lisäksi *sisäasiainministeriö* muutettaisiin *sisäministeriöksi* pykälän 2 momentissa.

13 §. Tilintarkastus. Pykälän 3 momentissa *sisäasiainministeriö* muutettaisiin *sisäministeriöksi*.

14 §. Avustukset ja muu rahoitus. Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin maakunnat niiden tahojen joukkoon, joille rahastosta voitaisiin myöntää erityisavustuksia. Vastaavasti säännöksestä poistettaisiin alueen pelastustoimi. Kunnat jätettäisiin erityisavustuksen saajien joukkoon, sillä paloasemat jäävät maakuntaudistuksessa niiden omistukseen. Kunnille voitaisiin myöntää erityisavustusta paloasemien peruskorjauksiin.

18 §. Tarkemmat säännökset. Pykälän 2 momentissa *sisäasiainministeriö* muutettaisiin *sisäministeriöksi*.

Lain on tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020.

1.4 Laki pelastustoimen laitteista annetun lain 13 ja 17 §:n muuttamisesta

13 §. Arviointilaitoksen ja tarkastuslaitoksen tehtävät. Pykälän 3 momentissa alueen pelastusviranomaisen muutettaisiin maakunnan pelastusviranomaiseksi.

17 §. Valvonta. Pykälän 2 momentissa alueen pelastusviranomaisen muutettaisiin maakunnan pelastusviranomaiseksi.

Lain on tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020.

1.5 Laki tieliikennelain 49 §:n muuttamisesta

49 §. *Liikenteen ohjaajat.* Tieliikennelain (267/1981) 49 §:n 3 momentin 9 kohdassa oleva vanhentunut säädösviittaus esitetään muutettavaksi siten, että säännöksessä viitataan voimassa olevaan pelastuslakiin (379/2011).

Lain on tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020.

1.6 Laki ajoneuvolain 20 §:n muuttamisesta

20 §. *Pelastusauto, poliisiajoneuvo, Tullin ajoneuvo ja Rajavartiolaitoksen ajoneuvo.* Ajoneuvolain (1090/2002) 20 §:n 1 momentissa oleva viittaus kunnan tai kuntayhtymän pelastuslaitokseen ehdotetaan muutettavaksi siten, että säännöksessä tarkoitetaan maakunnan pelastuslaitosta.

Lain on tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020.

1.7 Laki matkustaja-aluksen henkilöluetteloista annetun lain 12 §:n muuttamisesta

12 §. *Henkilöluettelointijärjestelmän toimintavaatimukset.* Matkustaja-aluksen henkilöluetteloista annetun lain (1038/2009) 12 §:n 2 kohdassa oleva vanhentunut säädösviittaus esitetään muutettavaksi siten, että säännöksessä viitataan voimassa olevaan pelastuslakiin (379/2011).

Lisäksi pykälän ruotsinkieliseen sanamuotoon tehtäisiin kielellisiä korjauksia, jotka eivät vaikuta asiasisältöön.

Lain on tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020.

1.8 Laki meripelastuslain 4 §:n muuttamisesta

4 §. *Muut meripelastukseen osallistuvat viranomaiset ja toimijat.* Meripelastuslain (1145/2001) 4 §:n 1 momentissa alueen pelastustoimi esitetään muutettavaksi maakunnan pelastustoimeksi.

Meripelastuslain 4 §:n 2 momentin 5 kohdassa alueen pelastustoimi esitetään muutettavaksi maakunnan pelastustoimeksi.

Momentin 8 kohtaa esitetään muutettavaksi niin, että ympäristöviranomaisten tehtävä aluksista aiheutuvien alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan järjestämisestä merionnettomuuksien yhteydessä kumotaan. Ympäristöviranomaiset antaisivat kuitenkin jatkossakin Rajavartiolaitoksen käyttöön toimialaansa kuuluvaa asiantuntemusta.

Lain on tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020. Lain 4 §:n 2 momentin 8 kohta tulisi kuitenkin voimaan jo 1 päivänä tammikuuta 2019.

1.9 Laki merenkulun ympäristönsuojelulain muuttamisesta

12 luku Valvonta ja hallintopakko

6 §. *Rajavartiolaitoksen valvontatehtävät.* Merenkulun ympäristönsuojelulain 12 luvun Rajavartiolaitoksen valvontatehtäviä koskevan 6 §:n 1 momenttiin ehdotetaan siirrettäväksi voimassa olevan lain 12 luvun 3 §:ssä säädetty Suomen ympäristökeskuksen johtavan valvontavi-

ranomaisen tehtävä koskien aluksista veteen meneviä päästöjä Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä. Samalla 3 § kumottaisiin.

14 §. *Vakuuden asettaminen.* Voimassa olevan lain 12 luvun 14 §:n mukaan jos on ilmeistä, että alukselta on Suomen aluevesillä tai talousvyöhykkeellä rikottu tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä siten, että Suomen rantaviivalle tai siihen liittyville eduille taikka Suomen aluemereren tai talousvyöhykkeen luonnonvaroilta aiheutuu huomattavaa vahinkoa tai sen vaaraa, aluksen matkan jatkamisen ehdoksi voidaan määrätä, että aluksen puolesta on asetettava riittävä vakuus mahdollisen korvausvelvollisuuden täyttämiseksi. Vakuuden asettamisesta ja sen määrästä päättää Suomen ympäristökeskus.

Ehdotetun 2 momentin mukaan vakuuden asettamisesta ja sen määrästä päättäisi sisäministeriö.

Lisäksi pykälän ruotsinkieliseen sanamuotoon tehtäisiin kielellisiä korjauksia, jotka eivät vaikuta asiasisältöön.

Lain on tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

1.10 Laki pelastuslain väliaikaisesta muuttamisesta

Laki pelastuslain muuttamisesta tulisi voimaan samaan aikaan maakuntauudistuksen kanssa 1. päivänä tammikuuta 2020. Eräät öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntaa koskevat maakuntauudistuksesta riippumattomat säännökset tulisivat kuitenkin voimaan jo 1 päivänä tammikuuta 2019. Tämän johdosta on tarpeen säätää pelastuslakiin tehtävistä väliaikaisista muutoksista, jotka olisivat voimassa vuoden 2019 loppuun saakka.

22 b §. *Suuren öljyvaraston haltijan velvollisuus huolehtia torjuntavalmiudesta.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 22 b pykälä, jonka velvoitteet vastaavat öljyvahinkojen torjuntalain 15 pykälää. Jos öljyn määrä muualla kuin rannikolla sijaitsevalla varastoalueella on miljoona litraa tai suurempi, varastoija olisi velvollinen laatimaan suunnitelman alueella sattuvan öljyvahingon varalta. Varastojen olisi myös hankittava öljyvahinkojen ehkäisemiseksi ja rajoittamiseksi tarpeellista kalustoa sekä huolehdittava siitä, että saatavissa on sen käyttöön perehtynyttä henkilöstöä. Torjuntavalmiuden valvonnasta olisi voimassa, mitä tämän lain 12 luvussa säädetään. Suunnitelma torjunnan järjestämisestä olisi lisäksi saatettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tietoon. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa muun muassa ympäristönsuojelulain, vesilain ja jätelain mukaisista valvontatehtävistä. Vahinkotilanteessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus arvioisi suunnitelman riskiarvion ja varautumista koskevien tietojen perusteella ympäristöuhan suuruutta.

22 c §. *Sataman pitäjän ja rannikkoalueen toiminnanharjoittajan velvollisuus huolehtia torjuntavalmiudesta.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 22 c pykälä, jonka velvoitteet vastaavat öljyvahinkojen torjuntalain 16 pykälää. Pääasiassa kauppamerenkulun käyttöön tarkoitettun sataman pitäjän ja muun rannikkoalueella miljoona litraa tai sitä enemmän öljyä tai muita haitallisia aineita varastoivan laitoksen toiminnan harjoittaja olisi velvollinen laatimaan suunnitelman alueella sattuvan öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon varalta. Sataman pitäjän ja toiminnan harjoittajan olisi hankittava öljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen ehkäisemiseksi ja rajoittamiseksi tarpeellista kalustoa. Toiminnanharjoittajan tulisi myös huolehtia siitä, että torjuntakaluston käyttäjiksi on saatavissa koulutettua henkilöstöä. Torjuntavalmiuden valvonnasta olisi voimassa, mitä tämän lain 12 luvussa säädetään. Suunnitelma torjunnan järjestämisestä olisi lisäksi saatettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tietoon. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa muun muassa ympäristönsuojelulain, vesilain ja jätelain mukai-

sista valvontatehtävistä. Vahinkotilanteessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus arvioisi suunnitelman riskiarvion ja varautumista koskevien tietojen perusteella ympäristöuhan suuruutta.

47 §. Pelastustoimen suunnitelmat. Pykälässä säädettäisiin pelastuslaitoksen ja Rajavartiolaituksen tehtävästä suunnitella pelastustoiminta ja toimintavalmius päivittäistä pelastustoimintaa, suuronnettomuustilanteita ja poikkeusoloja varten sekä kyseisessä tarkoituksessa laadittavista suunnitelmista.

Pykälän 1 momentin mukaan pelastuslaitoksen tulisi laatia maakunnan onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Momentissa tarkoitettuja suunnitelmia voisivat olla esimerkiksi metsäpalojen torjuntasuunnitelma, tulvantorjuntasuunnitelma, öljyntorjuntasuunnitelma, myrskytuhosuunnitelma, suunnitelma merellisissä suuronnettomuuksissa (MOMEVA), raideliikenneonnettomuussuunnitelma, monipotilastilannesuunnitelma, lento-onnettomuussuunnitelma ja CBRNE -suunnitelma. Lisäksi tulisi suunnitella pelastustoiminta vakavassa väkivaltatilanteessa (oman toiminnan suojaaminen).

Pykälän 2 momentin mukaan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset, jotka ovat velvollisia antamaan pelastusviranomaisille virka-apua ja asiantuntija-apua tai joiden asiantuntemusta muutoin tarvitaan pelastustoiminnassa ja siihen varautumisessa, olisivat velvollisia laatimaan pelastuslaitoksen johdolla ja yhteistoiminnassa keskenään tarpeelliset suunnitelmat tehtäviensä hoitamisesta pelastustoiminnan yhteydessä ja osallistumisesta pelastustoimintaan.

Pykälän 3 momentin mukaan merialueella tapahtuvaa alusöljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa koskevat suunnitelmat laadittaisiin kuitenkin Rajavartiolaituksen johdolla. Pelastuslaitokset vastaisivat nykyiseen tapaan ympäristöonnettomuuksien torjunnasta rannikolla ja saaristossa. Yhteistyösuunnittelussa määritettäisiin tarkemmin Rajavartiolaituksen ja pelastuslaitosten alueellinen vastuunjako alusöljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoiminnassa. Lisäksi Rajavartiolaitos yhteen sovittaisi 27 a §:n nojalla torjuntaan varautumista.

Pykälän 4 momentin mukaan selvitykset pelastustoimintaan käytettävissä olevista voimavaroista olisi annettava pelastuslaitosten lisäksi myös Rajavartiolaitukselle. Velvollisuus koskisi Rajavartiolaituksen johdolla tapahtuvassa suunnittelussa tarvittavia tietoja.

Pykälän 5 momentin mukaan sisäministeriön asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä pelastustoimen suunnitelmista, niiden sisällöstä ja rakenteesta. Säännöksen perusteella voitaisiin määrätä, millaisia suunnitelmia pelastuslaitosten tai Rajavartiolaituksen johdolla tulisi laatia. Lisäksi voitaisiin määrätä, mitä asioita suunnitelmissa tulisi käsitellä. Riittävän yhdenmukaisuuden varmistamiseksi voitaisiin määrätä myös suunnitelmien rakenteesta.

49 §. Velvollisuus antaa virka-apua ja asiantuntija-apua pelastusviranomaisille ja Rajavartiolaitukselle. Ehdotetun pykälän 1 momentissa säädettäisiin valtion ja kunnan viranomaisille velvollisuus antaa pyynnöstä toimialaansa kuuluvaa tai siihen muuten soveltuvaa virka-apua pelastusviranomaisille ja Rajavartiolaitukselle. Rajavartiolaitukselle annettava virka-apu koskisi tässä laissa Rajavartiolaitukselle säädettyä alusöljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntaan liittyvää pelastustoimintaa. Sama velvollisuus olisi valtion omistamilla liikelaitoksilla ja yhtiöillä. Velvoitteen ulottaminen valtion omistamiin liikelaitoksiin ja yhtiöihin vastaa meripelastuslaissa säädettyä ja sen voidaan katsoa kuuluvan sellaiseen tavanomaiseen varautumiseen, jota valtion toimijoilta voidaan perustellusti edellyttää. Käytännössä kyseeseen tulisi esimerkiksi onnettomuuspaikan lähistöllä olevan aluksen hyödyntäminen pelastustoiminnassa.

Viittaus metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetussa laissa (1474/1995) tarkoitetuista metsäkeskuksista muutettaisiin laissa Suomen metsäkeskuksesta (418/2011) tarkoitetuksi metsäkeskukseksi.

Puolustusvoimia ja eräitä muita viranomaisia koskevan lainsäädännön mukaan virka-apua voidaan antaa laissa erikseen säädetyille viranomaisille. Käytännössä muutkin, kuin lain mukaan virka-apuun oikeutetut viranomaiset ja yksityiset toimijat ovat tarvinneet tehtäviensä hoitamiseen Puolustusvoimilla ja muilla virka-apua antavilla viranomaisilla olevaa kalustoa, henkilöstöä ja asiantuntemusta. Näissä tilanteissa pelastuslaitos on muodollisesti omaan avuntarpeeseensa vedoten käytännössä pyytänyt virka-apua muiden sitä tarvitsevien viranomaisten ja yksityisten toimijoiden puolesta.

Ottaen huomioon myös sen, että virka-avun antaja voi periä sitä pyytävältä korvauksen annettusta avusta, ei soveltamiskäytäntöä voida pitää asianmukaisena. Muiden virka-apua tarvitsevien tahojen oikeus saada apua tulee ratkaista niiden omassa ja virka-apua antavien viranomaisten lainsäädännössä.

Pelastusviranomaisten oikeutta saada virka-apua ehdotetaan täsmennettäväksi niin, että niiden oikeus saada virka-apua rajoittuisi pelastusviranomaisten laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseen.

80 §. *Palotarkastuksen ja muun valvontatehtävän toimittaminen.* Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin toiminnanharjoittajalle velvollisuus toimittaa pyynnöstä alueen pelastusviranomaiselle 22 b ja 22 c §:ssä tarkoitettut suunnitelmat.

Pelastusviranomaisen tehtävänä olisi valvoa, että öljyvaraston, suuren öljyvaraston, sataman tai laitoksen toiminnanharjoittajalla on todellisuudessa suunnitelman mukainen kalusto ja henkilökunta torjuntatehtäviin. Pelastuslaitokset valvovat jo nykyisin pelastuslain ja kemikaaliturvallisuuslain nojalla samoja laitoksia. Käytännössä pelastusviranomainen voi yhdistää näiden lakien mukaiset tehtävänsä samaan tarkastuskäyntiin laitoksella.

111 a §. *Öljyvahinkojen jälkitorjunta.* Ehdotettuun 111 a pykälään otettaisiin kumottavaksi esitettävän öljyvahinkojen torjuntalain öljyvahinkojen jälkitorjuntaa koskevat säännökset. Voimassa olevan öljyvahinkojen torjuntalain 9 §:n mukaan kunta vastaa tarvittaessa jälkitorjunnasta alueellaan. Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevaa lakia. Kunnan eri viranomaisten ja laitosten tulee tarvittaessa osallistua öljyvahinkojen torjuntaan. Jälkitorjunta ei kuulu pelastustoimintaan, eikä siten pelastustoimen viranomaisten tehtäväksi. Siitä ei siksi ole perusteltua säätää pelastustoimen viranomaisten tehtäviä koskevien säännöksiä yhteydessä. Koska öljyvahinkojen torjuntalaki esitetään kumottavaksi kokonaan, on tarpeen siirtää siinä olevat jälkitorjuntaa koskevat säännökset muuhun lakiin. Näiden säännösten tarkoituksenmukaisempaa sijoittamista tarkasteltaisiin uudelleen ympäristönsuojelulain tai jätelain uudistuksen yhteydessä.

Pykälän 1 momentin mukaan öljyvahinkojen jälkitorjunnan yleinen ohjaus, seuranta ja kehittäminen kuuluisi ympäristöministeriölle.

Pykälän 2 momentin mukaan kunta vastaisi nykyiseen tapaan tarvittaessa jälkitorjunnasta alueellaan. Kunnan eri viranomaisten ja laitosten tulisi tarvittaessa osallistua jälkitorjuntaan.

Pykälän 3 momentin mukaan jälkitorjuntaa johtaisi asianomaisen kunnan määräämä viranomainen. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ohjaisi ja sovittaisi yhteen jälkitorjuntatöitä, jos torjunta ulottuu usean kunnan alueelle.

Pykälän 4 momentin mukaan mitä pelastuslain 36 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään pelastustoiminnan johtajan toimivaltuuksista, koskisi soveltuvin osin jälkitorjuntaa johtavaa viranomaista.

Pykälän 5 momentin mukaan mitä pelastuslain 89 a ja 89 b §:ssä säädetään öljy- ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa johtavan viranomaisen tiedonsaantioikeudesta, koskisi soveltuvin osin jälkitorjuntaa johtavaa viranomaista.

Pykälän 6 momentin mukaan mitä pelastuslain 99 a §:ssä säädetään öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon torjuntakustannusten maksamisesta, koskisi soveltuvin osin jälkitorjuntaa johtavaa tai siihen osallistuvaa viranomaista.

Lain on tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

1.11 Laki öljyvahinkojen torjuntalain kumoamisesta

Lailla kumottaisiin öljyvahinkojen torjuntalaki (1673/2009). Öljyvahinkojen torjuntalain nykyiset säännökset siirrettäisiin tarvittavin osin pelastuslakiin ja eräisiin muihin lakeihin.

Lain on tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Voimassa olevan pelastuslain sisäasiainministeriön ja aluehallintoviraston tehtäviä koskevassa 23 §:ssä sekä alueen pelastustoimen palvelutasopäätöstä koskevassa 29 §:ssä säädetty asetuksenantovaltuus kumottaisiin. Pelastuslain nykyiset asetuksenantovaltuudet säilyisivät muilta osin voimassa. Teknisenä muutoksena *sisäasiainministeriön* asetus muutettaisiin kuitenkin *sisäministeriön* asetukseksi.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin lisäksi tarvittaessa säätää tarkemmin: suurelta öljyvarastolta edellytettävästä suunnitelmasta ja tarvittavasta torjuntakalustosta (22 b §), satamalta ja laitokselta edellytettävästä suunnitelmasta ja tarvittavasta torjuntakalustosta (22 c §) sekä viranomaisten, laitosten ja liikelaitosten yhteistyöstä ja suunnitelmista väestönsuojeluun varautumisessa (65 §).

Sisäministeriön asetuksella voitaisiin lisäksi tarvittaessa säätää tarkemmin: Rajavartiolaitoksen tehtävistä pelastustoimessa (27 a §) sekä pelastustoimen suunnitelmista, niiden sisällöstä ja rakenteesta (47 §).

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020. Pelastuslain öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntaa, sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutusvaatimuksia sekä väestönsuojien rakentamista koskevat säännökset tulisivat kuitenkin voimaan jo 1 päivänä tammikuuta 2019. Sama koskee lakia pelastuslain väliaikaisesta muuttamisesta sekä lakeja meripelastuslain 4 §:n 2 momentin 8 kohdan, merenkulun ympäristönsuojelulain ja pelastusopistolain 2 §:n 5 momentin muuttamisesta.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Hallituksen käsityksen mukaan ehdotetut muutokset eivät ole ongelmallisia perustuslain kannalta.

Suomen perustuslain (731/1999) 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Esityksessä ehdotetaan useissa säännöksissä muutoksia siihen, mikä on toimivaltainen viranomainen tai minkä viranomaisen tehtäväksi jokin asia kuuluu. Esityksellä on kiinteä yhteys lakiin pelastustoimen järjestämisestä, jossa säädetään maakuntien vastuusta pelastustoimen järjestämisessä maakuntalaissa tarkoitetuissa maakunnissa. Pelastustoimen järjestämislain takia pelastuslakia on muutettava vastaavasti siten, ettei siinä säädetä samoista asioista kuin järjestämislaissa ja toisaalta pelastuslakiin edelleen jäävät säännökset toimivaltaisista viranomaisista vastaisivat muuttuvaa hallinnollista rakennetta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että laissa (kunnallisen) alueen pelastustoimen tehtäviksi säädetyt asiat siirtyisivät maakunnan pelastustoimen tehtäviksi. Esitykseen liittyy maakuntauudistuksen ohella myös valtion aluehallintouudistus, joka niin ikään vaikuttaa siihen sääntelyyn, jossa määritetään aluehallintovirastojen toimivaltaa ja tehtäviä.

Pelastuslain 36 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi pelastustoimintaa johtavan viranomaisen toimivallasta öljyvahingon tai aluskemikaalivahingon torjumiseksi ja vahinkojen seurausten rajoittamiseksi. Vastaava toimivalta perustuu tällä hetkellä öljyvahinkojen torjuntalain (1673/2009) 20, 23, 25 ja 41 §:n säännöksiin, jotka ovat käytännössä tarkoitus siirtää sellaisinaan pelastuslakiin. Sääntely on merkityksellistä useiden perusoikeuksien kannalta, joita on osaltaan käsitelty öljyvahinkojen torjuntalakia koskevassa hallituksen esityksen (HE 248/2009 vp) suhdetta perustuslakiin koskevassa osiossa.

Ehdotetut pelastuslain 89 a ja 89 b §:t sisältävät sääntelyä pelastustoimintaa johtavan viranomaisen tiedonsaantioikeuksista. Myös tämä ehdotettu sääntely on tällä hetkellä voimassa olevassa öljyvahinkojen torjuntalaissa ja se ehdotetaan pieniä teknisiä yksityiskohtia lukuun ottamatta siirrettäväksi sellaisenaan pelastuslakiin.

Perustuslain 120 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnalla on itsehallinto sen mukaan kuin Ahvenanmaan itsehallintolaissa erikseen säädetään. Väestönsuojelu kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 28 kohdan nojalla valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Voimassa olevassa pelastuslaissa ei ole sääntelyä liittyen väestönsuojelutehtävien hoitamisesta Ahvenanmaalla ja ehdotettu sääntely liittyy valtion aluehallintouudistukseen. Pelastuslain väestönsuojeluun liittyvissä säännöksissä ehdotetaan säädettäväksi siitä, että Ahvenanmaalla väestönsuojeluvirasto huolehtisi yleisesti Ahvenanmaan maakuntaa koskevien väestönsuojeluväestönsuojelun ja -järjestelyiden yhteensovittamisesta, esityksen tekemisestä sisäministeriölle siitä mitä henkilöitä, materiaalia ja tiloja Geneven yleissopimusten mukainen suojeleminen, sekä esityksen tekemisestä sisäministeriölle väestönsuojelun johto- ja muun erityishenkilöstön määräämisestä osallistumaan Pelastusopiston järjestämään väestönsuojelukoulutukseen. Tämä sääntely on sopusoinnussa perustuslaissa ja Ahvenanmaan itsehallintolaissa säädetyin kanssa.

Edellä kerrotun perusteella lait voidaan hallituksen käsityksen mukaan säätää tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

pelastuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan pelastuslain (379/2011) 23—25, 28, 29 ja 44 §, 55 §:n 2 momentti sekä 85 §, sellaisena kuin niistä on 24 § osaksi laissa 415/2015,
muutetaan 1, 2 ja 6 §, 10 §:n 3 momentin, 11 §:n 3 momentin ja 12 §:n 3 momentin suomenkielinen sanamuoto, 16 §:n 3 momentti, 17 §:n 3 momentin suomenkielinen sanamuoto, 18 §:n 2 momentti, 19 §:n 3 momentti, 20, 21, 26, 27, 30, 31, 33, 34, 36 §:n 1 momentti, 38 §:n 4 momentti, 39 §:n suomenkielinen sanamuoto, 40, 42 §:n 2 momentti, 46 ja 47 §, 48 §:n 3 momentti ja 4 momentin suomenkielinen sanamuoto, 49, 50, 56—58 §, 64—67 ja 71 §, 74 §:n 1 momentin suomenkielinen sanamuoto, 75 §, 79 §:n 3 momentti, 80—83 §, 87 §:n 1 momentti, 88, 89, 96, 99, 100, 102, 103 §, 104 §:n 5 momentti, 105 §:n 1 momentti ja 106 §, 107 §:n 1 ja 2 momentin suomenkielinen sanamuoto, 108 ja 109 § sekä 110 §:n ja 111 §:n 3—5 momentin suomenkielinen sanamuoto,
sellaisina kuin niistä ovat 38 §:n 4 momentti laissa 424/2017, 89 § laissa 1171/2016, 103 § osaksi laissa 470/2015 ja 104 §:n 5 momentti laissa 928/2015, sekä
lisätään lakiin uusi 2 a, 22 a—22 c ja 27 a §, 32 §:ään uusi 3 ja 4 momentti, 35 §:ään uusi 3 momentti sekä lakiin uusi 36 a—36 c, 89 a, 89 b, 99 a, 99 b ja 111 a § seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tavoite

Tämän lain tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Lain tavoitteena on myös, että onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua ihmiset pelastetaan, tärkeät toiminnot turvataan ja onnettomuuden seurauksia rajoitetaan tehokkaasti niin, että ihmisille, omaisuudelle ja ympäristölle aiheutuvat haitat jäävät mahdollisimman vähäisiksi.

2 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään ihmisten, yritysten sekä muiden yhteisöjen ja oikeushenkilöiden velvollisuudesta:

- 1) ehkäistä tulipaloja ja muita onnettomuuksia;
- 2) varautua onnettomuuksiin sekä toimintaan onnettomuuksien uhatessa ja sattuessa;
- 3) rajoittaa onnettomuuksien seurauksia;
- 4) rakentaa ja ylläpitää väestönsuojia;
- 5) osallistua pelastustoiminnan tehtäviin ja väestönsuojelukoulutukseen.

Tässä laissa säädetään lisäksi:

HE 18/2018 vp

1) pelastustoimen viranomaisten tehtävästä ohjata, neuvoa, ja valvoa 1 momentissa tarkoitettuja tahoja momentissa säädettyjen velvollisuuksien täyttämiseksi;

2) pelastustoimen viranomaisten ja Rajavartiolaitoksentehtävistä pelastustoiminnassa; sekä

3) pelastustoimen viranomaisten ja Rajavartiolaitoksentoimivallasta pelastustoimessa.

Tässä laissa säädetään myös yhteistoiminnasta 2 momentissa mainittujen tehtävien hoitamisessa sekä niihin varautumisessa.

Lisäksi pelastustoimen viranomaisille voi kuulua tehtäviä sen mukaan kuin muussa laissa säädetään.

Tämän lain mukainen toiminta on suunniteltava ja järjestettävä siten, että se on mahdollista myös valmiuslain (1552/2011) mukaisissa poikkeusoloissa. Pelastustoimen erityisistä toimivaltuuksista poikkeusoloissa säädetään valmiuslaissa.

2 a §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *pelastustoimella* tehtäväalaa, joka koostuu tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisystä sekä pelastustoiminnasta;

2) *pelastustoiminnalla* kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuesssa sekä rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia;

3) *suojaväistöllä* ihmisten ja omaisuuden kiireellistä evakuointia, joka tapahtuu pelastusviranomaisen määräyksestä tulipalon tai muun onnettomuuden tai niiden välittömän uhan vuoksi;

4) *väestönsuojelulla* valmiuslain 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettujen poikkeusolojen aikana tapahtuvaa humanitaaristen tehtävien suorittamista, joiden tarkoituksena on siviiliväestön suojeleminen vihollisuuksien ja onnettomuuksien vaaroja vastaan ja siviiliväestön auttaminen selviytymään niiden välittömiltä vaikutuksilta sekä välittömien edellytysten luominen eloonjäämiselle;

5) *pelastuslaitoksella* maakunnan pelastustoimen tehtävistä vastaavaa maakuntalain (/) 52 §:ssä tarkoitettua maakunnan liikelaitosta;

6) *sopimuspalokunnalla* pelastustoimen järjestelmään kuuluvaa vapaaehtoista palokuntaa, laitospalokuntaa, teollisuuspalokuntaa, sotilaspalokuntaa, joka on tehnyt pelastuslaitoksen kanssa sopimuksen pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta.

Lisäksi tässä laissa tarkoitetaan:

1) *öljyllä* kivennäisöljyä kaikissa muodoissaan, raakaöljy, polttoöljy, öljyliete, öljyjäte ja jalostetut tuotteet mukaan luettuina, sekä öljypitoista seosta ja jätettä;

2) *muulla haitallisella aineella* muuta sellaista ainetta kuin öljyä, jonka joutuminen mereen saattaa aiheuttaa pilaantumista;

3) *aluksella* merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 1 luvun 2 §:n 14 kohdassa tarkoitettua vesikulkuneuvoa;

4) *maa-alueen öljyvahingolla* sellaista maa-alueella tapahtuvaa vahinkoa tai haittaa, jonka maahan tai veteen joutunut öljy aiheuttaa ihmiselle tai ympäristölle liikaamalla, turmelemalla tai pilaamalla maaperää, vesiä, kasvillisuutta, eläimistöä, laitteita tai rakenteita;

5) *alusöljyvahingolla* aluksesta aiheutuvaa tapahtumaa tai samaa alkuperää olevaa tapahtumasarjaa, joka johtaa tai saattaa johtaa öljypäästöön ja joka vaarantaa tai saattaa vaarantaa vesistön tai meriympäristön taikka rannikon tilan tai niihin liittyviä etuja, ja joka vaatii kiireellisesti suoritettavia toimia;

6) *öljyvahingolla* maa-alueen öljyvahinkoa ja alusöljyvahinkoa;

7) *aluskemikaalivahingolla* aluksesta merialueella aiheutuvaa tapahtumaa tai samaa alkuperää olevaa tapahtumasarjaa, joka johtaa tai saattaa johtaa muun haitallisen aineen kuin öljyn

HE 18/2018 vp

päästöön ja joka vaarantaa tai saattaa vaarantaa meriympäristön taikka rannikon tilan tai niihin liittyviä etuja, ja joka vaatii kiireellisesti suoritettavia toimia;

8) jälkitorjunnalla öljyvahingon torjuntaa, jota tehdään öljyn pilaaman maaperän, pohjaveden ja rannikon puhdistamiseksi ja kunnostamiseksi sen jälkeen, kun välttämättömät torjuntatoimet vahingon rajoittamiseksi ja öljyn keräämiseksi on tehty.

6 §

Avotulen teko

Nuotiota tai muuta avotulta ei saa sytyttää Ilmatieteen laitoksen antaman metsä- tai ruohikkopalovaroituksen aikana tai jos olosuhteet kuivuuden, tuulen tai muun syyn takia ovat sellaiset, että metsäpalon, ruohikkopalon tai muun tulipalon vaara on ilmeinen.

Avotulta ei saa tehdä toisen maalle ilman maanomistajan lupaa.

Maakunnan pelastusviranomainen voi perustellusta syystä kieltää avotulen teon maakunnassa tai osassa sitä määrääjäksi. Päätöksestä tulee tiedottaa tarpeellisessa laajuudessa.

3 luku

Toiminnanharjoittajan sekä rakennuksen omistajan ja haltijan velvollisuudet

10 §

Rakennusten uloskäytävät

Uloskäytävät ja kulkureitit niille tulee tarvittaessa merkitä ja valaista asianmukaisesti. Merkitsemisestä ja valaisemisesta voidaan antaa tarkempia säännöksiä sisäministeriön asetuksella.

11 §

Kiinteistöjen pelastustiet

Sisäministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä pelastustien merkitsemisestä.

12 §

Laitteiden kunnossapito

Sisäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

- 1) laitteiden toimintakunnossa pitämiseen liittyvistä teknisistä yksityiskohdista ja menettelytavoista sekä kunnossapito-ohjelmasta;
- 2) laitteista, joille on tehtävä käyttöönotto- tai määräaikaistarkastus tai jotka on huollettava määrävällein;
- 3) huollon ja tarkastuksen ajankohdasta ja määrävälillä;
- 4) toimenpiteiden kirjaamisesta.

16 §

Yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma

Yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma on toimitettava viimeistään 14 vuorokautta ennen tilaisuuden alkamista tiedoksi maakunnan pelastusviranomaiselle. Maakunnan pelastusviranomaisen voi erityisestä syystä hyväksyä, että yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma toimitetaan sille tiedoksi edellä mainitun määräajan jälkeen. Jos 2 momentissa tarkoitettu selvitys ja arvio tilaisuuden vaaroista ja riskeistä tai niiden perusteella määritellyt turvallisuusjärjestelyt ja ohjeet ovat maakunnan pelastusviranomaisen arvion mukaan puutteelliset, maakunnan pelastusviranomaisen voi palauttaa suunnitelman täydennettäväksi. Maakunnan pelastusviranomaisen tulee myös tarvittaessa suorittaa kohteessa 80 §:n mukainen palotarkastus ja ryhtyä 81 ja 82 §:n mukaisiin toimenpiteisiin. Maakunnan pelastusviranomaisen tulee tarvittaessa ilmoittaa sille toimitetusta suunnitelmasta poliisille ja ensihoidosta vastaavalle terveysviranomaiselle. Velvollisuudesta ilmoittaa pelastusviranomaiselle räjähteiden tai vaarallisten kemikaalien käytöstä erikoistehosteena säädetään vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 81 §:ssä.

17 §

Palovaroittimet

Sisäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen laitteiden määrästä, sijoittamisesta sekä toiminnasta.

18 §

Poistumisturvallisuus hoitolaitoksissa sekä palvelu- ja tukiasumisessa

Edellä 1 momentin mukaisella toiminnanharjoittajalla tarkoitetaan hoitolaitoksen ylläpidosta ja palvelu- ja tukiasumisen järjestämisestä huolehtivaa maakuntaa, kuntaa ja muuta julkisoikeudellista yhteisöä. Toiminnanharjoittajalla tarkoitetaan myös yritystä ja muuta yhteisöä, joka maakunnan, kunnan tai muun julkisoikeudellisen yhteisön kanssa tehdyn sopimuksen perusteella tai muutoin vastaa tai huolehtii hoitolaitoksen ylläpidosta tai palvelu- ja tukiasumisen järjestämisestä.

19 §

Poistumisturvallisuusselvitys

Poistumisturvallisuusselvitys ja sen muutokset on toimitettava maakunnan pelastusviranomaiselle 20 §:n 1 momentissa tarkoitettun arvion tekemistä varten. Poistumisturvallisuusselvitys on toimitettava lisäksi tiedoksi rakennusvalvontaviranomaiselle.

20 §

Poistumisturvallisuuden arviointi ja poistumisturvallisuuden toteuttamissuunnitelma

Maakunnan pelastusviranomaisen tulee arvioida poistumisturvallisuus selvityksen perusteella, täyttääkö poistumisturvallisuus 18 §:ssä säädetyt vaatimukset.

Ennen 1 momentissa tarkoitettujen asian ratkaisemista maakunnan pelastusviranomaisen voi velvoittaa toiminnanharjoittajan määräajassa täydentämään 19 §:ssä tarkoitettua poistumisturvallisuus selvitystä ja toteuttamaan yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa kohteessa poistumiskokeen.

Jos poistumisturvallisuus ei täytä 18 §:ssä säädettyjä vaatimuksia, toiminnanharjoittajan tulee laatia maakunnan pelastusviranomaisen asettamassa määräajassa suunnitelma poistumisturvallisuuden saattamiseksi laissa säädettyjen vaatimusten mukaiseksi.

21 §

Poistumisturvallisuuden toteuttamismääräys

Jos toiminnanharjoittajan 20 §:n 3 momentin mukaisesti suunnittelemissa toimenpiteillä ei voida saattaa kohteen poistumisturvallisuutta vaatimusten mukaiseksi, maakunnan pelastusviranomaisen on annettava 81 §:n mukainen korjaus määräys, jonka yhteydessä voidaan myös määrätä 82 §:n mukaisia erityisiä turvallisuus vaatimuksia.

22 a §

Öljyvaraston haltijan velvollisuus huolehtia torjuntavalmiudesta

Jokainen, joka varastoi öljyä samalla varastoalueella vähintään 100 000 litraa, mutta kuitenkin alle miljoona litraa, on velvollinen pitämään varastoalueella paikallisten olosuhteiden vaatiman määrän torjuntaan soveltuvaa imeytys- tai muuta vastaavaa ainetta ja torjuntaan tarvittavaa kalustoa sekä huolehtimaan siitä, että saatavissa on niiden käyttöön perehtynyttä henkilöstöä. Jos varastoalue sijaitsee siten, että sieltä voi öljyvuodon yhteydessä joutua öljyä vesistöön, on varastoalueella oltava niin paljon öljyvuomia, että sen avulla voidaan estää öljyn leviäminen vesistöissä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen varaston haltijan on huolehdittava siitä, että varaston henkilökunta on perehtynyt öljyvahinkojen hälytysjärjestelmään ja että henkilökunnan tiedossa ovat ne paikat, jotka viranomaisen on hyväksynyt öljyisen jätteen keräys- ja hävitys paikoiksi.

Jakeluasemilta edellytettävästä torjuntavalmiudesta säädetään vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetussa laissa.

22 b §

Suuren öljyvaraston haltijan velvollisuus huolehtia torjuntavalmiudesta

Jos öljyn määrä muualla kuin rannikolla sijaitsevalla varastoalueella on miljoona litraa tai suurempi, varastoiija on velvollinen laatimaan suunnitelman alueella sattuvan öljyvahingon varalta. Varastoiijan on myös hankittava öljyvahinkojen ehkäisemiseksi ja rajoittamiseksi tarpeellista kalustoa sekä huolehdittava siitä, että saatavissa on sen käyttöön perehtynyttä henkilöstöä. Suunnitelma on toimitettava tiedoksi aluehallintovirastolle.

Tarkemmat säännökset 1 momentissa tarkoitetuista suunnitelmasta ja tarvittavasta torjuntakalustosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

22 c §

Sataman pitäjän ja rannikkoalueen toiminnanharjoittajan velvollisuus huolehtia torjuntavalmiudesta

Pääasiassa kauppamerenkulun käyttöön tarkoitettun sataman pitäjä ja muun rannikkoalueella miljoona litraa tai sitä enemmän öljyä tai muita haitallisia aineita varastoivan laitoksen toiminnan harjoittaja on velvollinen laatimaan suunnitelman alueella sattuvan öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon varalta. Sataman pitäjän ja toiminnan harjoittajan on hankittava öljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen ehkäisemiseksi ja rajoittamiseksi tarpeellista kalustoa. Toiminnanharjoittajan tulee myös huolehtia siitä, että torjuntakaluston käyttäjiksi on saatavissa koulutettua henkilöstöä. Suunnitelma on toimitettava tiedoksi aluehallintovirastolle.

Tarkemmat säännökset 1 momentissa tarkoitetuista suunnitelmasta ja tarvittavasta torjuntakalustosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

26 §

Pelastusviranomaiset

Valtion pelastusviranomaisia ovat sisäministeriön pelastusylijohtaja ja hänen määräämänsä sisäministeriön virkamiehet.

Maakunnan pelastusviranomaisia ovat pelastuslaitoksen ylin viranhaltija ja hänen määräämänsä pelastuslaitoksen viranhaltijat.

27 §

Maakunnan pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tehtävät

Maakunta vastaa pelastustoimen järjestämisestä siten kuin maakuntalaissa ja pelastustoimen järjestämisestä (/) annetussa laissa säädetään. Maakunta vastaa lisäksi pelastustoimen vastuulle kuuluvien nuohouspalvelujen järjestämisestä siten kuin tässä laissa säädetään.

Pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan:

- 1) pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, neuvonnasta ja turvallisuusviestinnästä, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa;
- 2) pelastustoimen valvontatehtävistä;
- 3) väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä;
- 4) pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä.

Edellä 2 momentissa säädetyn lisäksi pelastuslaitos:

- 1) hoitaa ensihoitopalveluun kuuluvia tehtäviä siten kuin maakunta siitä päättää;
- 2) osallistuu 38 §:ssä tarkoitettuun pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon;
- 3) huolehtii muistakin muussa laissa maakunnan pelastustoimelle säädetyistä tehtävistä.

Maakunnan ja pelastuslaitoksen tehtävistä pelastustoimessa voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

27 a §

Rajavartiolaitoksen tehtävät pelastustoimessa

Rajavartiolaitos huolehtii pelastustoiminnasta Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä tapahtuneissa alusöljyvahingoissa ja aluskemikaalivahingoissa ja sovittaa yhteen siihen varautumista.

Meripelastuskeskus toimii Suomea sitovien kansainvälisten meriympäristövahinkojen torjuntaa koskevien sopimusten yhteyspisteenä ja vastaa tällaisten sopimusten edellyttämästä alusöljy- ja aluskemikaalivahinkoihin liittyvien ilmoitusten tekemisestä muille valtioille. Lisäksi meripelastuskeskus toimii merellä tapahtuvan öljyn- ja kaasunporaustoiminnan turvallisuudesta ja direktiivin 2004/35/EY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/30/EU 32 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna yhteyspisteenä ja toimittaa mainitun artiklan 4 b kohdassa tarkoitettua tietoa kohdassa tarkoitettulle jäsenvaltiolle.

Rajavartiolaitoksen tehtävistä pelastustoimessa voidaan antaa tarkempia säännöksiä sisäministeriön asetuksella.

30 §

Sammutusvesi

Pelastuslaitoksen tulee tehdä suunnitelma sammutusveden hankinnasta ja toimittamisesta (*sammutusvesisuunnitelma*) yhteistyössä maakuntaan kuuluvien kuntien ja maakunnan alueella toimintaa harjoittavien vesihuoltolaissa (119/2001) tarkoitettujen vesihuoltolaitosten sekä näille vettä toimittavien vesilaitosten kanssa. Sammutusvesisuunnitelma on laadittava siten, että sammutusveden hankinta ja toimittaminen vastaavat pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 12 §:ssä tarkoitettua palvelutasopäätöksessä määriteltyjä onnettomuusuhkia. Sammutusvesisuunnitelman hyväksyy maakuntavaltuusto.

Kunnan tulee huolehtia alueellaan sammutusveden hankinnasta pelastuslaitoksen tarpeisiin sammutusvesisuunnitelmassa määritellyllä tavalla. Kunnan tulee ottaa sammutusveden hankinta huomioon vesihuoltolain mukaisessa vesihuollon kehittämissuunnitelmassa sekä hyväksyessään vesihuoltolaitokselle vesihuoltolaissa tarkoitettua toiminta-alueen. Kunnan vastuulla olevaan sammutusveden hankintaan kuuluu lisäksi velvollisuus huolehtia sammutusvesisuunnitelmassa määriteltävistä sammutusveden ottopaikoista luonnonvesilähteisiin.

Vesihuoltolaissa tarkoitettu vesihuoltolaitos ja tälle vettä toimittava vesilaitos toimittaa sammutusvettä vesijohtoverkostosta sammutusvesisuunnitelmassa määritellyllä tavalla pelastuslaitoksen tarpeisiin. Sammutusveden toimittamiseen kuuluu vedenhankinta ja johtaminen vesihuoltolaitoksen verkostoon kuuluviin paloposteihin ja sammutusvesiasemille. Lisäksi sammutusveden toimittamiseen kuuluu palopostien ja sammutusvesiasemien kunnossapito ja huolto. Sammutusveden toimittamisesta aiheutuvien kustannusten jakamisen perusteista sovietaan sammutusvesisuunnitelmassa sammutusveden hankinnasta 2 momentin mukaisesti vastaavan kunnan tai maakunnan pelastustoimen ja sammutusvettä toimittavan vesihuoltolaitoksen kesken.

31 §

Vastuu metsäpalojen tähytyksestä ja metsä- ja ruohikkopalovaroituksen antamisesta

Sisäministeriön tehtävänä on järjestää harvaan asutulla seudulla tehokas metsäpalojen tähytys, jos metsäpalo vaara on ilmeinen.

Ilmatieteen laitoksen tulee antaa metsä- tai ruohikkopalovaroitusta alueelle, jossa metsä- tai ruohikkopalon vaaran arvioidaan maanpinnan kuivuuden ja sääolosuhteiden johdosta olevan

HE 18/2018 vp

ilmeinen. Ilmatieteen laitoksen tulee huolehtia siitä, että varoituksesta tiedotetaan tarpeellises-
sa laajuudessa.

32 §

Pelastustoiminnan sisältö

Pelastustoimintaa öljy- ja aluskemikaalivahingoissa johtavan viranomaisen tulee kiireellises-
ti ryhtyä vahinkojen torjumiseksi tai rajoittamiseksi kaikkiin sellaisiin tarpeellisiin toimenpi-
teisiin, joista aiheutuvat kustannukset tai vahingot eivät ole ilmeisessä epäsuhteessa uhattuina
oleviin taloudellisiin ja muihin arvoihin. Torjuntatoimenpiteet on suoritettava niin, ettei luon-
non ja ympäristön saattamista samaan tilaan, jossa se oli ennen vahinkotapahtumaa, tarpeet-
tomasti vaikeuteta.

Olosuhteiden vaatiessa tehtävät on asetettava kiireellisyys- ja tärkeysjärjestykseen.

33 §

Hälytysohje

Pelastuslaitoksen tulee yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien vi-
ranomaisten sekä Hätäkeskuslaitoksen kanssa laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvitta-
vien voimavarojen hälyttämisestä. Hälytysohjeessa tulee ottaa huomioon myös pelastuslaitos-
ten maakuntalain 51 §:ssä tarkoitettuun sopimukseen perustuva yhteistoiminta ja tämän lain
45 §:ssä pelastuslaitokselle säädetty velvollisuus antaa apua toiselle pelastuslaitokselle.

Hälytysohje on laadittava siten, että hätäkeskus voi hälyttää pelastustoimintaan lähimmät
tarkoituksenmukaiset yksiköt riippumatta siitä, mistä maakunnasta ne ovat.

Pelastuslaitosten on huolehdittava hälytysohjeiden valtakunnallisesta yhteensovittamisesta
sekä pelastuslaitosten kesken että Hätäkeskuslaitoksen kanssa.

34 §

Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastustoiminnan johtajana toimii sen maakunnan pelastusviranomainen, jossa onnetto-
muus tai vaaratilanne on saanut alkunsa, jollei maakuntalain 51 §:n nojalla toisin ole sovittu
tai pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 3 §:n nojalla säädetty. Pelastustoimintaa voi
kuitenkin tilapäisesti johtaa muu pelastuslaitoksen palveluksessa oleva tai sopimuspalokun-
taan kuuluva siihen saakka, kun toimivaltainen pelastusviranomainen ottaa pelastustoiminnan
johtaakseen. Pelastustoiminnan johtaja toimii virkavastuun alaisena.

Alusöljyvahingossa ja aluskemikaalivahingossa Suomen aluevesillä aavalla selällä tai talo-
usvyöhykkeellä pelastustoiminnan johtajan asettaa kuitenkin Rajavartiolaitos.

Valtion pelastusviranomaisella on oikeus antaa pelastustoimintaa koskevia käskyjä ja mää-
rätä pelastustoiminnan johtajasta ja hänen toimialueestaan toisin kuin 1 momentissa säädetään.

Jos eri viranomaisille ja tahoille kuuluvien vastuiden ja toimivaltuuksien selkiyttämiseksi on
tarpeen, pelastustoiminnan johtajan tulee tehdä pelastustoiminnan aloittamisesta tai lopettami-
sesta nimenomainen päätös. Päätöksestä on ilmoitettava asianomaisille viranomaisille ja asi-
anosaisille heti, kun se on mahdollista. Pyydettyä päätös on vahvistettava kirjallisesti. Jälki-
raivaukseen ja -vartiointiin liittyvästä pelastustoiminnan johtajan päätöksestä lopettaa pelas-
tustoiminta säädetään 40 §:ssä.

35 §

Johtaminen yhteistoimintatilanteessa

Öljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoimintaa varten perustettavaan johtoryhmään tulee kutsua ympäristönsuojelun asiantuntija tai varata tällaiselle asiantuntijalle tilaisuus tulla kuuluksi.

36 §

Pelastustoiminnan johtajan toimivaltuudet

Tulipalon sammuttamiseksi ja sen leviämisen estämiseksi sekä muun onnettomuuden torjumiseksi ja vahinkojen rajoittamiseksi sekä vaaran välttämiseksi maakunnan pelastusviranomaisella ja valtion pelastusviranomaisella on oikeus, jos tilanteen hallitseminen ei muutoin ole mahdollista:

- 1) määrätä ihmisiä suojautumaan sekä panna toimeen suojaväistö;
- 2) ryhtyä sellaisiin välttämättömiin toimenpiteisiin, joista voi aiheutua vahinkoa kiinteälle tai irtaimelle omaisuudelle;
- 3) määrätä antamaan käytettäväksi rakennuksia, viesti- ja tietoliikenneyhteyksiä ja välineitä sekä pelastustoiminnassa tarvittavaa kalustoa, välineitä ja tarvikkeita, elintarvikkeita, poltto- ja voiteluaineita ja sammutusaineita;
- 4) ryhtyä muihinkin pelastustoiminnassa tarpeellisiin toimenpiteisiin.

36 a §

Pelastustoiminnan johtajan toimivaltuudet öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon torjunnassa

Jos öljyvahingon tai aluskemikaalivahingon torjumiseksi ja vahinkojen seurausten rajoittamiseksi on välttämätöntä, pelastustoimintaa johtavalla viranomaisella on oikeus:

- 1) ottaa tilapäisesti käyttöön vahinkojen torjuntaan sopivia laitteita ja tarvikkeita, tarpeellisia viestintä- ja kuljetusvälineitä, työkoneita ja -välineitä sekä lastaukseen, purkaukseen tai väliaikaiseen varastointiin tarvittavia tiloja ja paikkoja;
- 2) nousta maihin ja liikkua toisen alueella;
- 3) määrätä maa- ja vesirakennustoimenpiteistä toisen alueella;
- 4) rajoittaa vesiliikennettä; sekä
- 5) ryhtyä muihin öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon torjumiseksi tarpeellisiin toimiin.

Jos öljyvahinko tai aluskemikaalivahinko, sen vaara tai vahingon leviämisen mahdollisuus on niin suuri, että pelastustoimintaa johtavan viranomaisen käytössä oleva henkilöstö tai kalusto ei riitä vahingon tehokkaaseen torjumiseen tai ehkäisyyn, pelastustoimintaa johtavalla viranomaisella on oikeus määrätä sataman pitäjä, laitoksen haltija, öljyn varastoija tai muu, jolla on torjuntakalustoa tai niiden käyttöön perehtynyttä henkilöstöä, asettamaan nämä pelastustoimintaa johtavan viranomaisen käyttöön, jollei tästä aiheudu toiminnan harjoittajalle kohtuutonta haittaa.

36 b §

Alusta ja sen lastia koskevat toimenpiteet

Jos Suomen aluevesillä tai talousvyöhykkeellä alus uppoaa, joutuu karille tai yhteentörmäyksen osapuoleksi, saa vuodon tai konevian taikka muutoin joutuu tilaan, johon liittyy ilmeinen öljyn tai muun haitallisen aineen vuodon vaara, Rajavartiolaitos voi määrätä ryhdyttäväksi sellaisiin alukseen ja sen lastiin kohdistuviin pelastus- tai muihin toimenpiteisiin, jotka se katsoo välttämättömiksi vesien pilaantumisen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi. Ennen toimenpiteisiin ryhtymistä Rajavartiolaitoksen on neuvoteltava tilanteesta Liikenteen turvallisuusviraston kanssa sekä kuultava asianomaista ympäristöviranomaista, ellei tilanteen kiireellisyys muuta edellytä. Lisäksi Rajavartiolaitoksen on neuvoteltava aluksen omistajan, toimeksiannon saaneen pelastusyhtiön ja vakuutuksenantajien edustajien kanssa, jos se voi tapahtua aiheuttamatta tarpeetonta viivytystä.

Mitä 1 momentissa säädetään Rajavartiolaitoksen oikeuksista ja velvollisuuksista, sovelletaan myös pelastustoiminnan johtajaan, jos 1 momentissa tarkoitettu alusta koskeva tapahtuma sattuu Suomen sisävesialueella.

Sen aluksen päällikkö, josta vesien pilaantuminen tai sen vaara on aiheutunut, on velvollinen antamaan viranomaisille vahingollisten seurausten estämiseksi kaikkea apua, jota olosuhteet huomioon ottaen voidaan vaatia.

36 c §

Torjuntakemikaalin käyttö

Sisäministeriö voi poikkeustapauksessa päättää merenkulun ympäristönsuojelulain 2 luvun 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen öljypitoisten aineiden tai mainitun lain 4 luvun 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen haitallisten nestemäisten aineiden (*torjuntakemikaali*) käytöstä alusöljy- ja aluskemikaalivahingon torjunnassa.

Sisäministeriön on ennen päätöksen tekemistä kuultava Suomen ympäristökeskusta ja varmistuttava, että torjuntakemikaali on kyseisen vahingon torjunnassa huomattavasti muita torjuntamenetelmiä parempi eikä torjuntakemikaalin käytöstä aiheudu ilmeistä vesien pilaantumisen vaaraa eikä muuta haittaa ihmisen terveydelle tai ympäristölle.

38 §

Kansainvälinen pelastustoiminta

Pelastustoimeen kuuluvan avun antamiseen osallistuvan suomalaisen henkilöstön palvelusuhteesta, kelpoisuudesta ja henkilöstön asemasta avustustoiminnassa säädetään siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annetussa laissa (1287/2004).

39 §

Pelastustoimintaan osallistuvan toimintakyky

Pelastuslaitoksen ja sopimuspalokunnan henkilöstöön kuuluvan pelastustoimintaan osallistuvan henkilön tulee ylläpitää tehtäviensä edellyttämiä perustaitoja ja kuntoa. Pelastustoimintaan kuuluvien eri tehtävien edellyttämien perustaitojen ja kunnon tasosta sekä kuntotestien järjestämisestä voidaan antaa tarkempia säännöksiä sisäministeriön asetuksella.

40 §

Jälkiraivaus ja -vartiointi sekä jälkitorjunta

Kohteen omistaja on velvollinen huolehtimaan tulipalon jälkiraivauksesta ja -vartioinnista sen jälkeen, kun tilanne ei enää vaadi pelastuslaitoksen toimenpiteitä. Ajankohdan ratkaisee pelastustoiminnan johtaja. Pelastustoiminnan johtajan tulee tehdä 34 §:n 3 momentissa tarkoitettu päätös pelastustoiminnan lopettamisesta ja ilmoittaa siitä kohteen omistajalle. Öljyvahingoissa ilmoitus tulee tehdä öljyvahinkojen jälkitorjunnasta vastaavalle viranomaiselle. Pyydetäessä päätös on vahvistettava kirjallisesti.

Jos kohteen omistajaa ei tavoiteta tai tämä ei huolehdi jälkiraivauksen ja -vartioinnin suorittamisesta, maakunnan pelastusviranomaisella on oikeus teettää välttämättömät toimenpiteet omistajan kustannuksella.

42 §

Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemisessä

Jos viranomaiset virkatoimiensa yhteydessä havaitsevat tai muutoin saavat tietää rakennuksessa, asunnossa tai muussa kohteessa ilmeisen palonvaaran tai muun onnettomuusriskin, heidän tulee mahdollisten salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa asiasta maakunnan pelastusviranomaiselle. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös maakuntaa, kuntaa, muuta julkisyhteisöä ja näiden palveluksessa olevaa henkilöstöä sekä 18 §:n 2 momentissa tarkoitettua hoitolaitoksen ylläpidosta ja palvelu- ja tukiasumisen järjestämisestä huolehtivaa toiminnanharjoittajaa ja tämän palveluksessa olevaa henkilöstöä.

46 §

Yhteistyö pelastustoiminnassa

Valtion, maakunnan ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun siten kuin 47 §:ssä säädetään sekä toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti.

Edellä 1 momentissa säädettyssä tarkoituksessa:

1) hätäkeskukset vastaanottavat hätäilmoituksia ja välittävät ilmoitukset asianomaisille yksiköille sekä toimivat pelastustoimen viestikeskuksena siten kuin siitä hätäkeskustoiminnasta annetussa laissa (692/2010) säädetään;

2) Puolustusvoimat osallistuu pelastustoimintaan antamalla käytettäväksi pelastustoimintaan tarvittavaa kalustoa, henkilöstöä ja asiantuntijapalveluja siten kuin siitä puolustusvoimista annetussa laissa (551/2007) säädetään;

3) sen lisäksi, mitä tässä laissa muuten säädetään, Rajavartiolaitos osallistuu pelastustoimintaan antamalla käytettäväksi kalustoa, henkilöitä ja asiantuntijapalveluita siten kuin siitä Rajavartiolaissa (578/2005) säädetään;

4) poliisi huolehtii kadonneiden etsinnästä maa-alueilla ja sisävesillä, vaara-alueiden eristämisestä ja muista järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen kuuluvista tehtävistä onnettomuuspaikalla;

5) sosiaali- ja terveysviranomaiset ja hallinnonalan laitokset vastaavat niitä koskevista säädöksissä määrätyn työnjaon mukaisesti ensihoitopalvelun järjestämisestä sekä psykososiaalisen tuen palveluista ja onnettomuuden johdosta hätään joutuneiden huollosta ja majoituksesta;

6) ympäristöterveydenhuollon järjestämisestä vastaavat viranomaiset ja hallinnonalan laitokset huolehtivat yksilön ja hänen elinympäristönsä terveydensuojelua koskevista tehtävistä niitä koskevissa säädöksissä määrätyn työnjaon mukaisesti;

7) ympäristöviranomaiset, maa- ja metsätalousviranomaiset ja vesitalousviranomaiset sekä hallinnonalojen laitokset huolehtivat niitä koskevissa säädöksissä määrätyn työnjaon mukaisesti ympäristönsuojelusta, tulvariskien hallinnasta ja patoturvallisuudesta;

8) liikenne- ja viestintäasioista vastaavat viranomaiset ja hallinnonalan laitokset huolehtivat:

a) vaaratiedotteiden välittämisestä väestölle sähköisten joukkoviestimien kautta;

b) liikenneväylien raivauksesta;

c) liikenneväylien käytön yhteistoimintakysymyksistä suojaväistöissä;

d) ilmailun etsintä- ja pelastuspalvelun järjestämisestä siten kuin siitä ilmailulain (864/2014) 121 §:ssä säädetään;

9) Säteilyturvakeskus valvoo ydinenergian ja säteilyn käytön turvallisuutta ja turva- ja valmiusjärjestelyjä sekä säteilytilannetta, ylläpitää tehtäviensä edellyttämää valmiutta normaalista poikkeavien säteilytilanteiden varalta, ilmoittaa, varoittaa ja raportoi poikkeavista säteilytilanteista, arvioi säteilytapahtumien turvallisuusmerkitystä sekä antaa suojelutoimia koskevia suosituksia;

10) Ilmatieteen laitos luovuttaa asianomaiselle viranomaiselle pelastustoiminnassa ja sen suunnittelussa tarpeelliset säätiedot, varoitukset, havainnot ja ennusteet sekä ajelehtimisarviot merialueille ja arviot radioaktiivisten ja muiden vaarallisten aineiden kulkeutumisesta ilmakehässä;

11) siviilipalveluskeskus osallistuu pelastustoimintaan ja väestönsuojeluun sen mukaan kuin osallistumisesta erikseen säädetään tai määrätään;

12) valtion eri toimialoista vastaavat virastot, laitokset ja liikelaitokset, maakunnan sekä kunnan ja kuntayhtymien eri toimialoista vastaavat virastot, laitokset ja liikelaitokset varautuvat ja osallistuvat pelastustoimintaan tehtäväalueensa, keskinäisen työnjakonsa ja niitä koskevan lainsäädännön mukaisesti;

13) Suomen ympäristökeskus, Liikenteen turvallisuusvirasto ja Puolustusvoimat osallistuvat alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntaan siten kuin tässä tai muussa laissa tarkemmin säädetään.

Viranomaisten, laitosten ja liikelaitosten yhteistyöstä pelastustoiminnassa voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

47 §

Pelastustoimen suunnitelmat

Pelastuslaitoksen tulee laatia maakunnan onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat.

Viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset, jotka ovat velvollisia antamaan pelastusviranomaisille virka-apua ja asiantuntija-apua tai joiden asiantuntemusta muutoin tarvitaan pelastustoiminnassa ja siihen varautumisessa, ovat velvollisia laatimaan pelastuslaitoksen johdolla ja yhteistoiminnassa keskenään tarpeelliset suunnitelmat tehtäviensä hoitamisesta pelastustoiminnan yhteydessä ja osallistumisesta pelastustoimintaan.

Merialueella tapahtuvaa alusöljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa koskevat suunnitelmat laaditaan kuitenkin Rajavartiolaitoksen johdolla.

Pelastuslaitokselle ja Rajavartiolaitokselle on annettava selvitykset pelastustoimintaan käytettävissä olevista voimavaroista.

Sisäministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä laadittavista pelastustoimen suunnitelmista sekä niiden sisällöstä ja rakenteesta.

48 §

Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoinen pelastussuunnitelma

Ulkaisen pelastussuunnitelman ja harjoitusten toteutumista valvoo sisäministeriö. Tapahtuneesta onnettomuudesta on tehtävä merkinnät 91 §:ssä tarkoitettuun toimenpiderekisteriin.

Sisäministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä ulkoisen pelastussuunnitelman laatimisesta, uusimisesta ja sisällöstä, väestön kuulemisesta suunnitelman laatimisen yhteydessä ja suunnitelmasta tiedottamisesta, suunnitelman mukaisista harjoituksista, suunnitelman ja harjoitusten toteutumisen valvonnasta sekä asianomaisissa kohteissa tapahtuneita onnettomuuksia koskevien tietojen merkitsemisestä pelastustoimen toimenpiderekisteriin.

49 §

Velvollisuus antaa virka-apua ja asiantuntija-apua pelastusviranomaisille ja Rajavartiolaitokselle

Sen lisäksi, mitä 46 §:ssä säädetään viranomaisten yhteistyöstä pelastustoiminnassa, valtion, maakunnan ja kunnan viranomaiset ja laitokset sekä Suomen metsäkeskuksesta annetussa laissa (418/2011) tarkoitettu Suomen metsäkeskus ovat velvollisia antamaan pyynnöstä pelastusviranomaisille ja Rajavartiolaitokselle toimialaansa kuuluvaa tai siihen muuten soveltuvaa virka-apua pelastusviranomaisten ja Rajavartiolaitoksen tässä laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi. Sama velvollisuus on valtion omistamilla liikelaitoksilla ja yhtiöillä.

Poliisi on lisäksi velvollinen antamaan virka-apua, joka on tarpeen 80 §:n mukaisen palotarkastuksen ja muun valvontatehtävän toimittamiseksi, 81 §:n 3 momentissa tarkoitettuna onnettomuusvaaran estämiseksi sekä 88 §:n mukaisen tiedonsaantioikeuden toteuttamiseksi.

Metsähallitus on velvollinen antamaan pelastusviranomaisille asiantuntija-apua metsäpalojen torjunnassa ja varautumaan omatoimisesti hallinnassaan olevalla valtion maalla tapahtuvien metsäpalojen ehkäisyyn ja torjuntaan yhteistyössä pelastusviranomaisten kanssa.

Päätöksen 1 ja 2 momentissa tarkoitettuna virka-avun ja 3 momentissa tarkoitettuna asiantuntija-avun pyytämistä tekee asianomainen pelastusviranomainen tai Rajavartiolaitos.

Virka- ja asiantuntija-avusta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

50 §

Pelastusviranomaisen virka-apu muille viranomaisille

Pelastusviranomainen voi antaa toimialaansa soveltuvaa virka-apua valtion, maakunnan tai kunnan viranomaisen ja laitoksen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi.

Virka-avun antamisesta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

56 §

Pelastuslaitoksen vastuu koulutuksesta

Pelastuslaitoksen tulee huolehtia siitä, että sen sivutoimisella henkilöstöllä sekä sopimuspalokunnan ja muun sopimuksen tehneen yhteisön henkilöstöllä on 57 §:n 2 momentissa säädetty koulutus.

57 §

Pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset

Pelastustoimintaan osallistuvalla pelastuslaitoksen päätoimiselta miehistöltä, alipäällystöltä ja päällystöltä vaaditaan virkaa tai tehtävää vastaava pelastusalan tutkinto.

Pelastustoimintaan osallistuvalla sivutoimiselta sekä sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä vaaditaan Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista tutkinnoista ja koulutuksesta.

58 §

Erivapaudet

Sisäministeriö voi erityisistä syistä antaa erivapauden tässä laissa säädetyistä kelpoisuusvaatimuksista pelastuslaitoksen virkaan tai tehtävään.

64 §

Pelastustoimen viranomaisten varautuminen väestönsuojeluun

Pelastustoimen viranomaisten on varauduttava toimialaansa kuuluvien väestönsuojelutehtävien hoitamiseen riittävin suunnitelmin ja etukäteen tapahtuvin valmisteluin:

1) huolehtimalla väestönsuojelutehtävien edellyttämästä sodan ajan uhkien ja niiden vaikutusten arvioinnista;

2) kouluttamalla ja varaamalla henkilöstöä ja väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöä sekä muuta henkilöstöä väestönsuojelutehtäviin;

3) huolehtimalla väestönsuojelun johtamis-, valvonta- ja hälytysjärjestelmien perustamisesta ja ylläpidosta;

4) varautumalla valmiuslain 121 §:ssä tarkoitettuun väestön siirtämiseen; sekä

5) huolehtimalla muistakin näitä vastaavista toimenpiteistä.

Edellä 1 momentissa säädetyin lisäksi pelastustoimen viranomaisten varautumisesta poikkeusoloihin säädetään valmiuslaissa.

65 §

Yhteistoiminta väestönsuojeluun varautumisessa

Valtion, maakunnan ja kunnan viranomaisen, laitoksen ja liikelaitoksen sekä muun julkisyhteisön vastuulla olevat väestönsuojelutehtävät ja niihin varautuminen kuuluvat niissä palvelevan viran- tai toimenhaltijan virkavelvollisuuksiin ja työsopimussuhteessa olevan henkilön tehtäviin. Edellä sanottu koskee myös näiden tehtävien suorittamista varten tarpeelliseen koulutukseen osallistumista.

Kukin viranomaisen huolehtii väestönsuojelutehtäviin tarvitsemansa henkilöstön varaamisesta ja kouluttamisesta.

Pelastustoimen viranomaiset huolehtivat niiden vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta. Ahvenanmaan valtionvirasto huolehtii yleisesti Ahvenanmaan maakuntaa koskevien väestönsuojelunvalmistelujen ja -järjestelyjen yhteensovittamisesta.

Viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset, jotka ovat velvollisia varautumaan väestönsuojeluun, ovat velvollisia laatimaan pelastuslaitoksen johdolla ja yhteistoiminnassa keskenään tarpeelliset suunnitelmat tehtäviensä hoitamisesta väestönsuojelussa. Pelastuslaitokselle on annettava selvitykset väestönsuojeluun käytettävissä olevista voimavaroista.

Edellä 4 momentissa säädetyssä tarkoituksessa:

1) Puolustusvoimat antaa pelastusviranomaisille sodan ajan uhkien ja niiden vaikutusten arviointia varten tarvittavat tiedot;

2) sosiaali- ja terveystieteelliset ja hallinnonalan laitokset vastaavat niitä koskeissa säädöksissä määrätyn työnjaon mukaisesti ensihoitopalvelun järjestämisestä sekä psykososiaalisen tuen palveluista sekä valmiuslain 121 §:n nojalla siirretyn väestön majoituksesta, muonituksesta ja muusta huollosta ja siirretyn väestön tilapäisestä majoittamisesta;

3) liikenne- ja viestintäasioista vastaavat viranomaiset ja hallinnonalan laitokset huolehtivat liikenneväylien käytön yhteistoimintakysymyksistä ja kuljetusten järjestämisestä valmiuslain 121 §:ssä tarkoitettussa väestön siirtämisessä.

Viranomaisten, laitosten ja liikelaitosten yhteistyöstä ja suunnitelmista väestönsuojeluun varautumisessa voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

66 §

Geneven yleissopimusten mukainen suojelu

Väestönsuojelutehtäviä hoitava henkilöstö nauttii aseellisissa selkkauksissa humanitäarisiiä tehtäviä suorittaessaan kunnioitusta ja suojelua, josta on sovittu Geneven yleissopimuksissa sekä kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta ja kansainvälistä luonnetta vailla olevien aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta tehdyssä Geneven yleissopimusten I lisäpöytäkirjan 61 artiklassa. Sama koskee artiklassa määritellyissä tehtävissä käytettävää materiaalia ja tiloja.

Sisäministeriö päättää asianomaisen ministeriön tai maakunnan pelastusviranomaisen esityksestä, mitä henkilöitä, materiaalia ja tiloja 1 momentissa tarkoitettu suojelu koskee. Ahvenmaan maakunnassa esityksen tekee Ahvenanmaan valtionvirasto.

67 §

Velvollisuus osallistua väestönsuojelukoulutukseen

Sisäministeriö voi asianomaisen ministeriön tai maakunnan pelastusviranomaisen esityksestä määrätä väestönsuojelun johto- ja muun erityishenkilöstön osallistumaan Pelastusopiston järjestämään väestönsuojelukoulutukseen enintään kymmeneksi vuorokaudeksi vuodessa. Ahvenmaan maakunnassa esityksen tekee Ahvenanmaan valtionvirasto.

71 §

Väestönsuojan rakentamisvelvollisuus uudisrakentamisen yhteydessä

Rakennuksen omistajan on uudisrakentamisen yhteydessä tehtävä rakennukseen tai sen läheisyyteen väestönsuoja, jonka suuruudeltaan voidaan arvioida riittävän rakennuksessa asuvia, pysyvästi työskenteleviä tai muutoin oleskelevia henkilöitä varten. Väestönsuojan rakentamisvelvollisuus ei kuitenkaan koske maakäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 176 §:ssä tarkoitettua tilapäistä rakennusta tai muuta määräajan paikallaan pysytettävää rakennusta eikä muuta sellaista rakennusta, jonka väestönsuojan rakennuskustannukset olisivat erityisen korkeat suhteessa koko rakennuksen rakentamiskustannuksiin.

Väestönsuoja on rakennettava rakennusta tai samalla tontilla tai rakennuspaikalla olevaa rakennusryhmää varten, jos sen kerrosala on vähintään 1 200 neliometriä ja siinä asutaan tai työskennellään tai oleskellaan muutoin pysyvästi. Teollisuus-, tuotanto-, varasto- ja kokoon-tumisrakennusta varten väestönsuoja on edellä tässä momentissa säädetystä poiketen rakennet-tava, jos rakennuksen tai rakennusryhmän kerrosala on vähintään 1 500 neliometriä. Väestön-suojan rakentamisvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos tontilla tai rakennuspaikalla tai yhteises-sä väestönsuojassa on ennestään tässä laissa ja sen nojalla annetuissa asetuksissa säädetty määrä vaatimukset täyttäviä suojapaikkoja.

Samalla tontilla tai rakennuspaikalla jo olevia rakennuksia, joita varten on väestönsuoja, ei oteta huomioon uudisrakennuksen väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta määrättäessä eikä myöskään rakennuksia, joiden osittaisesta loppukatselmuksesta on kulunut yli viisi vuotta en-nen rakennuslupahakemuksen vireille tuloa.

Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi pelastusviranomaista kuultuaan sallia rakennet-tavaksi kahta tai useampaa rakennusta varten yhteisen väestönsuojan, jos se rakennetaan vii-den vuoden kuluessa ensimmäisen rakennuksen osittaisesta loppukatselmuksesta. Rakennus-luvan myöntävä viranomainen voi sallia yhteisen väestönsuojan rakennettavaksi myöhemmin-kin kuin viiden vuoden kuluessa ensimmäisen rakennuksen osittaisesta loppukatselmuksesta, jos siihen on perusteltu syy eikä poikkeuksen tekeminen olennaisesti heikennä suojautumis-mahdollisuuksia.

74 §

Väestönsuojien rakenteelliset ja muut vaatimukset

Väestönsuojan tulee antaa siinä oleskeleville suoja asevaikutuksilta ja rakennussortumilta sekä ionisoivalta säteilyltä ja myrkyllisiltä aineilta. Väestönsuojan lämpötilan, ilmanlaadun ja hygieenisen varustetason tulee olla tilan käyttötarkoitus huomioon ottaen riittävä. Valtioneu-voston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä suojan koosta, rakenteesta ja sijainnista. Väestönsuojan teknisistä yksityiskohdista annetaan tarkempia säännöksiä sisäministeriön ase-tuksella.

75 §

Helpotusten myöntäminen

Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi pelastusviranomaista kuultuaan yksittäistapauk-sessa myöntää vapautuksen laissa säädetystä väestönsuojan rakentamisvelvollisuudesta, jos väestönsuojan rakentamisesta aiheutuu tavanomaista huomattavasti korkeampia rakentamis-kustannuksia suhteessa asianomaisen rakennuksen rakentamiskustannuksiin tai väestönsuojan rakentaminen ilman suuria teknisiä vaikeuksia ei käy päinsä.

Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi pelastusviranomaista kuultuaan myöntää poik-keuksen tämän lain nojalla säädetystä väestönsuojaa koskevista teknisistä vaatimuksista tai koko- ja sijaintivaatimuksesta, jos siihen on perusteltu syy eikä poikkeuksen tekeminen olen-naisesti heikennä suojautumismahdollisuuksia.

Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi pelastusviranomaista kuultuaan myöntää vapau-tuksen väestönsuojien rakentamisesta tietyllä alueella, jos siellä pelastusviranomaisen arvion mukaan on ennestään riittävä määrä suojapaikkoja tai väestön suojaaminen on turvattu muulla tavoin.

79 §

Valvontasuunnitelma

Valvontasuunnitelman tulee perustua maakunnan pelastustoimen palvelutasopäätökseen. Valvontasuunnitelma on tarkistettava vuosittain ja muutoinkin, jos tarkistamiseen on erityinen syy. Valvontasuunnitelma on toimitettava tiedoksi sisäministeriölle.

80 §

Palotarkastuksen ja muun valvontatehtävän toimittaminen

Palotarkastuksia ja muita 78 §:n mukaisen valvontatehtävän edellyttämiä toimenpiteitä saa suorittaa maakunnan pelastusviranomainen.

Palotarkastus saadaan suorittaa rakennuksessa ja rakennelmassa, niihin kuuluvissa huoneistoissa ja asunnoissa sekä muissa kohteissa. Palotarkastuksen suorittaja on päästettävä kaikkiin tarkastettaviin tiloihin ja kohteisiin. Tarkastettavan kohteen edustajan on esitettävä säädöksissä vaaditut suunnitelmat, muut asiakirjat ja järjestelyt.

Kiinteistön omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan on pyynnöstä toimitettava maakunnan pelastusviranomaiselle maksutta 15 §:ssä tarkoitettu pelastussuunnitelma, 22 b ja 22 c §:ssä tarkoitettu suunnitelma ja mahdolliset muut sellaiset kohteen palo- ja poistumisturvallisuudesta laaditut asiakirjat, joita maakunnan pelastusviranomainen tarvitsee 78 §:n mukaisessa valvontatehtävässään.

Palotarkastuksesta on laadittava pöytäkirja, jossa tulee riittävästi yksilöidä tarkastuskohde, tarkastuksen kulku, tarkastajan tekemät keskeiset havainnot, tarkastettavan kohteen edustajan esittämä selvitys sekä johtopäätökset ja niiden perustelut. Pöytäkirja on myös laadittava, jos maakunnan pelastusviranomainen muutoin valvonnan yhteydessä antaa 81 §:ssä tarkoitettua korjausmääräyksen tai keskeyttää välittömän tulipalon tai muun onnettomuuden vaaraa aiheuttavan toiminnan. Pöytäkirja on viipymättä annettava tiedoksi asianosaisille.

81 §

Korjausmääräys ja toiminnan keskeyttäminen

Jos maakunnan pelastusviranomainen valvontatehtävää suorittaessaan havaitsee puutteita tässä laissa säädettyjen velvoitteiden toteuttamisessa, pelastusviranomaisen on määrättävä ne korjattaviksi. Jos puutteita ei voida heti korjata, korjaamiselle tulee antaa määräaika.

Jos maakunnan pelastusviranomainen tämän lain mukaista valvontatehtävää suorittaessaan havaitsee puutteita muussa laissa säädettyjen velvoitteiden toteuttamisessa ja arvioi puutteiden aiheuttavan vakavaa vaaraa henkilöturvallisuudelle, pelastusviranomainen voi määrätä puutteet korjattaviksi. Jos puutteita ei voida heti korjata, asiasta tulee ilmoittaa asianomaiselle valvontaviranomaiselle.

Jos valvontatehtävässä tai muutoin havaittu puutteellisuus tai virheellinen menettely aiheuttaa välittömän tulipalon tai muun onnettomuuden vaaran, pelastusviranomaisella on oikeus tarvittaessa heti keskeyttää toiminta ja määrätä onnettomuuden ehkäisemiseksi välttämättömistä toimenpiteistä. Määräystä on heti noudatettava.

82 §

Erityiset turvallisuusvaatimukset

Kohteeseen, jossa harjoitettu toiminta tai olosuhteet aiheuttavat henkilö- tai paloturvallisuudelle tai ympäristölle tavanomaista suuremman vaaran, maakunnan pelastusviranomaisen voi, jos se on välttämätöntä, määrätä toiminnanharjoittajan hankkimaan tarkoituksenmukaista sammutuskalustoa ja muita pelastustyötä helpottavia laitteita tai asentamaan automaattisen sammutuslaitteiston taikka ryhtymään kohteessa muihin välttämättömiin toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä ihmisten ja omaisuuden turvaamiseksi onnettomuuden varalta.

Maakunnan pelastusviranomaisen tulee kuulla maankäyttö- ja rakennuslain 124 §:ssä tarkoitettua kunnan rakennusvalvontaviranomaista valmisteltaessa 1 momentissa tarkoitettua määrystä kohteessa edellytettävistä turvallisuusvaatimuksista, jos turvallisuusvaatimusten toteuttaminen edellyttää rakennuslupaa tai toimenpidelupaa.

83 §

Puolustusvoimien salassa pidettävät kohteet

Mitä 78 §:ssä säädetään, ei koske sellaisia Puolustusvoimien hallinnassa olevia kohteita, jotka valtakunnan turvallisuuden vuoksi on pidettävä salassa ja joiden valvontatehtävästä Puolustusvoimat on maakunnan pelastusviranomaiselle ilmoittanut pitävänsä huolta. Puolustusvoimat vastaa näiden kohteiden palotarkastuksista. Tarkastustoiminnasta voidaan antaa tarkempia säännöksiä puolustusministeriön asetuksella.

87 §

Velvollisuus tilastotietojen antamiseen

Maakunnan pelastusviranomaisen tulee toimittaa pelastustoimen suoritteista, voimavaroista, järjestelyistä ja muusta varautumisesta sekä toimenpiderekisteristä maksutta sisäministeriölle ja Pelastusopistolle tietoja, jotka ovat tarpeen tilastojen tekemistä varten. Tiedot voidaan tarvittaessa luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla, ja ne voivat sisältää myös salassa pidettäviä tietoja.

88 §

Tiedonsaantioikeus palon- ja onnettomuuden tutkinnassa

Edellä 41 §:ssä tarkoitettua palontutkintaa suorittavalla maakunnan pelastusviranomaisella ja 107 §:n mukaista onnettomuuden tutkintaa suorittamaan määrättyllä tutkintalautakunnan jäsenellä ja asiantuntijalla on oikeus päästä onnettomuuskohteeseen ja ottaa näytteitä sekä saada salassapitosäännösten estämättä maksutta tutkinnassa välttämättömiä tietoja ja asiakirjoja onnettomuuskohteen edustajalta ja viranomaisilta.

Tiedonsaantioikeus pelastustoimintaa ja valvontatehtäviä varten

Pelastusviranomaisella on sille tässä laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta pelastustoiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa sekä pelastustoimelle säädettyjen valvontatehtävien hoitamisessa tarpeellisia tietoja.

Tässä tarkoituksessa pelastusviranomaisella on oikeus saada tietoja sekä valvontatehtävien hoitamista että pelastustoiminnan suunnittelua ja toteutusta varten:

1) paikkatietoinfrastruktuurista annetussa laissa (421/2009) tarkoitetuista paikkatietoaineistoista;

2) väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009):

a) 13 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu täydellisestä nimestä;

b) 13 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu henkilötunnuksesta;

c) 13 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu kotikunnasta ja siellä olevasta asuinpaikasta, tilapäisestä asuinpaikasta sekä sellaiset tiedot kiinteistöstä, rakennuksesta ja huoneistosta, jotka yksilöivät henkilön kotikunnan ja siellä olevan asuinpaikan;

d) 13 §:n 1 momentin 20 kohdassa tarkoitettu henkilön ilmoittamasta äidinkielestä ja asiantielestä;

e) 13 §:n 1 momentin 22 kohdassa tarkoitettu henkilön ilmoittamasta postiosoitteesta ja muusta yhteystiedosta sekä ammatista;

f) 14 §:ssä tarkoitettuista tiedoista;

g) 15 §:ssä tarkoitettuista tiedoista;

h) 16 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuista huoneistosta ja sen ominaisuuksista kuvaavista tiedoista;

i) 16 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuista asuinhuoneiston hallintaperustetta ja käytösäoloa koskevista tiedoista;

3) valvontakohteista Turvallisuus- ja kemikaaliviraston valvontakohderekisteristä;

4) poliisilta kokoontumislain (530/1999) 14 §:n mukaisista yleisötilaisuuden järjestämiseen liittyvistä ilmoituksista;

5) ensivaste- ja ensihoitotehtävien koordinaateista sekä tehtäväkoodeista sairaanhoitopiiriltä sillä tavoin yksilöityinä, ettei tietojen perusteella voida tunnistaa yksittäistä luonnollista henkilöä;

6) yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuista yritys- ja yhteisötietojärjestelmän tunnistetiedoista;

7) Maanmittauslaitokselta kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta annetun lain (453/2002) 3 §:ssä tarkoitettuista kiinteistötietojärjestelmästä tietoja kiinteistöjen omistajista ja heidän yhteystiedoistaan sekä kiinteistöjen sijainnista ja tunnistetiedoista;

8) kuntien tai maakuntien rakennusvalvontaviranomaisilta maankäyttö- ja rakennuslain 125 §:n mukaisista rakennusluvista ja 126 §:n mukaisista toimenpideluvista sekä niiden 131 §:n mukaisista hakemuksista rakennusvalvontaviranomaisen kanssa yhteisesti sovittavalla tavalla;

9) hätäkeskustietojärjestelmästä hätäkeskustoiminnasta annetun lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettuja hätäkeskustietojärjestelmään tallennettuja pelastusviranomaisen turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta tarpeellisia työturvallisuustietoja;

10) tämän lain 90 §:n 3 momentissa tarkoitettuista tiedoista.

Pelastusviranomaisella on sen lisäksi mitä edellä 2 momentissa säädetään, oikeus saada valvontatehtävien hoitamista varten tietoja:

1) väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain:

a) 13 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettu siviilisäädystä;

b) 13 §:n 1 momentin 14 kohdassa tarkoitettu kansalaisuudesta;

2) tämän lain 42 §:n 1 momentissa säädettyssä tarkoituksessa muilta viranomaisilta onnettomuuksien ehkäisyn kannalta erityisistä riskikohteista sillä tavoin yksilöityinä, ettei tietojen perusteella voida tunnistaa yksittäistä luonnollista henkilöä.

Pelastusviranomaisella on sen lisäksi mitä 2 momentissa säädetään, oikeus saada pelastustoiminnan suunnittelua ja toteutusta varten:

1) Liikenteen turvallisuusvirastolta:

a) vesikulkuneuvorekisteristä annetun lain (424/2014) 15 §:ssä tarkoitetuista perustiedoista ja 17 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuista teknisistä tiedoista ja yksilöintitiedoista;

b) alusrekisterilain (512/1993) 9 §:ssä tarkoitetuista alusrekisteriin tehtävistä merkinnöistä;

c) ilmailulain (864/2014) 13 §:ssä tarkoitetuista ilma-alusrekisteristä ilma-alusta ja ilma-aluksen omistajaa ja haltijaa koskevista perustiedoista sekä 14 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuista teknisistä tiedoista ja yksilöintitiedoista;

2) teleyrityksiltä tietoyhteiskuntakaaren (917/2014) 323 §:n mukaisesti pelastustoiminnan ylläpitämiseksi säädetyn tehtävän suorittamiseksi tarpeellisia tietoja.

Edellä tässä pykälässä tarkoitettut tiedot on oikeus saada myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muuten sähköisessä muodossa.

Mitä 1—4 momentissa säädetään, ei koske 83 §:ssä tarkoitettua salassa pidettävää kohdetta. Puolustusvoimien tulee kuitenkin antaa maakunnan pelastusviranomaiselle ja hätäkeskukselle pelastustehtävän asianmukaisen ja turvallisen suorittamisen edellyttämät tiedot kohteesta.

89 a §

Pelastustoimintaa öljy- ja aluskemikaalivahingoissa johtavan viranomaisen tiedonsaantioikeus

Pelastustoimintaa öljy- ja aluskemikaalivahingoissa johtavalla viranomaisella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta pelastustoimintaan osallistuvilta ja siihen virka-apua antavalta viranomaiselta pelastustoiminnan suunnittelussa tarvittavia, tämän viranomaisen toimintavalmiutta koskevia tietoja ja henkilöstön valmius-, tunnistetietoja ja yhteystietoja sekä sellaisia tietoja pelastuslain 91—94 §:ssä tarkoitetuista rekistereistä, jotka ovat välttämättömiä pelastustoiminnan suunnittelussa.

Pelastustoimintaa öljy- ja aluskemikaalivahingoissa johtavalla viranomaisella on oikeus vaaratilanteessa saada salassapitosäännösten estämättä maksutta öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon torjumiseksi tarpeellisia tietoja seuraavasti:

1) hätäkeskustietojärjestelmästä vahingon hätäilmoitusta ja vaaratilannetta koskevia tietoja;

2) satamalaitoksen tietojärjestelmästä aluksia sekä alus- ja tavaraliikennettä koskevia tietoja;

3) kalatalousviranomaisilta kalastusalusta, aluksen omistajaa ja haltijaa sekä aluksen toimintaa koskevia tietoja;

4) Liikenteen turvallisuusviraston ylläpitämästä liikenneasioiden rekisteristä ja Ahvenanmaan maakunnan rekisteriviranomaisen ylläpitämästä huvivenerekisteristä venettä sekä veneen omistajaa ja haltijaa koskevia tietoja;

5) Liikenteen turvallisuusviraston ylläpitämästä liikenneasioiden rekisteristä ja Ahvenanmaan valtionviraston ylläpitämästä alusrekisteristä alusta sekä sen omistajaa ja haltijaa koskevia tietoja;

6) Liikenneviraston alusliikennepalvelujärjestelmästä alusliikennettä koskevia tietoja sekä Puolustusvoimilta merialueen valvontaa koskevia tietoja;

7) Tullin tietojärjestelmästä alus- ja tavaraliikennettä koskevia tietoja;

8) Rajavartiolaitoksen meripelastusrekisteristä hätäilmoitusta ja vaaratilannetta koskevia tietoja; sekä

9) Maanmittauslaitoksen kiinteistötietojärjestelmästä kiinteistön omistajaa ja haltijaa sekä kiinteistöjaotusta koskevia tietoja.

HE 18/2018 vp

Pelastustoimintaa maaöljyvahingoissa johtavalla viranomaisella on oikeus vaaratilanteessa saada salassapitosäännösten estämättä maksutta öljyvahingon torjumiseksi tarpeellisia tietoja seuraavasti:

- 1) Tullin tietojärjestelmästä alus- ja tavaraliikennettä koskevia tietoja;
- 2) vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain 130 §:ssä tarkoitettu Turvallisuus- ja kemikaaliviraston rekisteristä yrityksen toiminnan laatua sekä vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden määrää koskevia tietoja;
- 3) Maanmittauslaitoksen kiinteistötietojärjestelmästä kiinteistön omistajaa ja haltijaa sekä kiinteistöjaotusta koskevia tietoja.

Tiedot voidaan luovuttaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

89 b §

Pelastustoimintaa öljy- ja aluskemikaalivahingoissa johtavan viranomaisen oikeus tietojen saamiseen yrityksiltä ja yhteisöiltä

Pelastustoimintaa öljy- ja aluskemikaalivahingoissa johtavalla viranomaisella on oikeus vaaratilanteessa saada öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon torjumiseksi tarpeellisia tietoja:

- 1) öljyn ja muun haitallisen aineen varastojalta ja jakelijalta yrityksessä käytetyistä tuotteista ja niiden varastoinnista;
- 2) varustamolta, veneilyalan järjestöltä sekä matka-, rahti-, satama-, telakka- ja pelastuspalveluja tarjoavalta yritykseltä aluksen miehistöstä, matkustajista ja lastista;
- 3) teollisuus- ja liikeyritykseltä viestintä- ja kuljetusvälineistä, työkoneista ja -välineistä sekä lastaukseen, purkaukseen tai väliaikaiseen varastointiin tarvittavista tiloista ja paikoista; sekä
- 4) muulta vastaavalta taholta, jolla on hallussaan öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjumiseksi, ehkäisemiseksi ja henkilövahinkojen välttämiseksi tarpeellisia tietoja.

Tiedot voidaan luovuttaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

96 §

Eräiden suoritteiden maksullisuus

Tässä laissa tarkoitetuista maakunnan pelastusviranomaisen suoritteiden maksullisuudesta ja perittävien maksujen suuruudesta päättää maakuntavaltuusto siten kuin maakuntalaissa säädetään. Maksu voidaan periä:

- 1) 79 §:ssä tarkoitetun valvontasuunnitelman mukaisen palotarkastuksen tai muun valvontatoimenpiteen suorittamisesta;
- 2) tehtävästä, jonka on aiheuttanut hätäkeskukseen liitetyn paloilmoittimen toistuva erheellinen toiminta;
- 3) tehtävästä, joka on muussa laissa erikseen säädetty maksulliseksi.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun maksun perimisen edellytyksenä on, että paloilmoin on aikaisemmin aiheuttanut erheellisen ilmoituksen ja maakunnan pelastusviranomaisen on kirjallisesti kehottanut kohteen omistajaa, haltijaa tai toiminnanharjoittajaa korjaamaan laitteen tai ryhtymään muihin tarpeellisiin toimenpiteisiin erheellisten paloilmoitusten estämiseksi. Edellä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut maksut saadaan periä kohteen omistajalta, haltijalta tai toiminnanharjoittajalta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut maksut ovat suoraan ulosottokelpoisia. Niiden perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007). Jos toimenpiteestä määrättyä maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, saadaan viivästyneelle määrälle periä vuotuista viivästyskorkoa enintään korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan. Eräpäivä voi olla aikaisintaan kahden viikon kuluttua maksun määräytymi-

HE 18/2018 vp

sen perusteena olevan palvelun saamisesta. Viivästyskoron sijasta viranomainen voi periä viiden euron suuruisen viivästysmaksun, jos viivästyskoron määrä jää tätä pienemmäksi.

99 §

Metsä- ja maastopalojen sammutuskustannukset

Jos metsä- tai maastopalo on ulottunut useamman maakunnan alueelle, sammutuskustannukset maksaa se pelastuslaitos, jonka alueella palo on saanut alkunsa, jollei toisin sovita. Muiden pelastuslaitosten on korvattava näistä kustannuksista osuutensa palaneen pinta-alan tai muun kohtuullisen perusteen mukaan.

99 a §

Öljy- ja aluskemikaalivahingon torjuntakustannusten korvaaminen

Öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon torjumisesta vastaavalla viranomaisella sekä siihen osallistuneella tai siihen virka-apua antaneella viranomaisella on oikeus saada vahingon torjunnasta aiheutuneista kustannuksista korvaus vahingosta vastuulliselta tai hänen vakuutusenantajaltaan sen mukaisesti kuin ympäristövahinkojen korvaamisesta annetussa laissa (737/1994), merilaissa (674/1994), liikennevakuutuslaissa (460/2016), raideliikennevastuulaissa (113/1999) tai muussa laissa säädetään.

Öljyvahingon torjumisesta vastaavan viranomaisen sekä siihen osallistuneen tai siihen virka-apua antaneen viranomaisen oikeudesta saada korvaus öljyvahinkojen torjuntakustannuksista öljysuojarahastosta säädetään öljysuojarahastosta annetussa laissa (1406/2004). Torjumisesta vastaavan viranomaisen sekä siihen osallistuneen tai siihen virka-apua antaneen viranomaisen oikeuteen saada korvaus kansainvälisestä öljyvahinkojen korvausrahastosta sovelletaan, mitä siitä on Suomea sitovasti sovittu.

Öljyvahingon torjumisesta vastaava Rajavartiolaitos tai pelastuslaitos maksaa torjuntatoimista aiheutuvat kustannukset kuitenkin siihen saakka, kunnes 1 tai 2 momentissa tarkoitettu korvaus on saatu. Sisäministeriö maksaa vastaavasti aluskemikaalivahingon torjunnasta aiheutuvat kustannukset.

Tämän lain 102 §:n nojalla öljyvahingon torjumisesta vastaavan viranomaisen varoista korvausta saaneen oikeus saada korvausta vahingosta vastuussa olevalta siirtyy torjumisesta vastaavalle viranomaiselle siltä osin kuin korvausta on maksettu.

Tämän lain 103 §:n nojalla valtiolta korvausta saaneen oikeus saada korvausta vahingosta vastuussa olevalta siirtyy valtiolle siltä osin kuin korvausta on maksettu.

99 b §

Pelastustyössä aiheutuneen vahingon korvaaminen

Jos alukselle, sen lastille tai muulle siinä olevalle omaisuudelle on 36 b §:ssä tarkoitettussa tapauksessa aiheutettu enemmän vahinkoa kuin mitä pelastustyötä tavanomaisesti suoritettaessa olisi ollut odotettavissa eikä kenenkään muun voida katsoa olevan korvausvelvollinen, korvaa ylimenevän osan valtio.

100 §

Valtionavustus

Kunnalle voidaan myöntää valtion talousarviossa päätetyissä rajoissa harkinnanvaraista avustusta väestönsuojelutoimenpiteistä aiheutuviin kustannuksiin, jos ne muodostuvat sille erityisen raskaiksi.

Avustukseen sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001).

102 §

Pelastustehtävästä maksettavat korvaukset ja palkkiot

Pelastuslaitos tai Rajavartiolaitos suorittaa korvauksen turmeltuneista tai hävinneistä henkilökohtaisista vaatteista, varusteista ja työvälineistä sille, joka on:

- 1) ryhtynyt omatoimisiin pelastustoimenpiteisiin 3 §:ssä säädetyn toimintavelvollisuuden perusteella;
- 2) osallistunut pelastustoimintaan sopimuspalokunnan tai muun sopimuksen tehneen yhteisön jäsenenä;
- 3) määrätty avustamaan pelastustoiminnassa 37 §:n 1 momentin mukaisesti; tai
- 4) vapaaehtoisesti osallistunut pelastustoimintaan 51 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun korvauksen maksamisen edellytyksenä on, että vahingosta on ensi tilassa ilmoitettu pelastustoiminnan johtajalle tai pelastuslaitokselle. Korvausta on haettava kirjallisesti kolmen kuukauden kuluessa vahingon tapahtumisesta.

Pelastuslaitos tai Rajavartiolaitos maksaa pelastustoiminnassa 37 §:n 1 momentin mukaisesti avustamaan määrätylle henkilölle kohtuullisen palkkion.

103 §

Pelastustoiminnassa sattuneen tapaturman ja ammattitaudin korvaaminen

Pelastustoiminnassa tai väestönsuojelutehtävissä sattuneesta tapaturmasta tai siinä saadusta ammattitaudista suoritetaan korvausta valtion varoista samojen perusteiden mukaan kuin työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) säädetään työtapaturmasta ja ammattitaudista. Korvaus suoritetaan vain siltä osin kuin vahingoittuneella ei ole oikeutta vähintään samansuuruiseen korvaukseen muun lain mukaan. Korvausta suoritetaan niille, jotka:

- 1) ovat 3 §:ssä säädetyn toimintavelvollisuuden perusteella ryhtyneet omatoimisiin pelastustoimenpiteisiin;
- 2) kuuluvat sopimuspalokuntaan tai muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön mutta eivät ole oikeutettuja korvauksiin työtapaturma- ja ammattitautilain mukaan;
- 3) on 37 §:n 1 momentin mukaisesti määrätty avustamaan pelastustoiminnassa;
- 4) ovat vapaaehtoisesti osallistuneet pelastustoimintaan 51 §:ssä tarkoitetulla tavalla; tai
- 5) on 67 §:n perusteella määrätty väestönsuojelukoulutukseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu korvaus maksetaan kuitenkin aina, jos tapaturma on sattunut tai ammattitauti aiheutunut käytettäessä teollisuus- tai laitospalokuntaa pelastustoimintaan laitoksen ulkopuolella.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös sopimuspalokunnan ja muun sopimuksen tehneen yhteisön tämän lain mukaista koulustoittoa ja sopimuksen mukaisiin tehtäviin liittyvää kiinteistön ja kaluston hoitoa sekä ensivastetoimintaa.

Asian, joka koskee korvauksen suorittamista tämän pykälän nojalla valtion varoista, käsittelee Valtiokonttori. Korvausasian käsittelyyn ja muutoksenhakuun korvausasiassa annettuun päätökseen sovelletaan työtapaturma- ja ammattitautilain säännöksiä.

104 §

Muutoksenhaku

Tämän lain 59 §:n 3 momentin nojalla tehtyyn nuohouksesta perittävää maksua koskevaan päätökseen ja 96 §:n 2 momentin nojalla tehtyyn perittävien maksujen suuruutta koskevaan päätökseen saa hakea muutosta siten kuin kuntalaissa (410/2015) säädetään.

105 §

Uhkasakko ja teettämisuhka

Joka

1) laiminlyö 11 §:n 1 momentissa säädetyn velvollisuuden merkitä pelastustie asianmukaisesti,

2) laiminlyö 12 §:n 1 momentissa säädetyn velvollisuuden pitää sammutus-, pelastus- ja torjuntakalusto, sammutus- ja pelastustyötä helpottavat laitteet ja palonilmaisulaitteet sekä muut hälytys- ja onnettomuuden vaaraa ilmaisevat laitteet, poistumisreittien opasteet ja valaistuksen tai väestönsuojien varusteet ja laitteet toimintakunnossa sekä huollettuina ja tarkastettuina asianmukaisesti,

3) laiminlyö 13 §:ssä säädetyn velvollisuuden huolehtia nuohouksesta ja ilmanvaihtokanavien ja -laitteiden huollosta ja puhdistamisesta tai tikkaiden, kattokulkuteiden ja turvavarusteiden pitämisestä kunnossa,

4) laiminlyö 15 §:ssä säädetyn velvollisuuden laatia pelastussuunnitelma,

5) laiminlyö 17 §:ssä säädetyn velvollisuuden varustaa asunto, majoitustilat, hoitolaitos tai palvelu- ja tukiasumiseen kuuluvat tilat palovaroitimilla tai muilla laitteilla, jotka mahdollisimman aikaisin havaitsevat alkavan tulipalon ja varoittavat siitä,

6) laiminlyö 19 §:ssä säädetyn velvollisuuden laatia poistumisturvallisuusselvitys ja jättää toimittamatta sen pelastusviranomaiselle ja rakennusvalvontaviranomaiselle,

7) laiminlyö 20 §:ssä säädetyn velvollisuuden laatia poistumisturvallisuuden toteuttamissuunnitelma asetetussa määräajassa,

8) laiminlyö 48 §:ssä säädetyn velvollisuuden laatia erityistä vaaraa aiheuttavan kohteen ulkoinen pelastussuunnitelma, tiedottaa suunnitelmasta tai järjestää harjoituksia suunnitelman toimivuuden varmistamiseksi,

9) laiminlyö 71 §:ssä säädetyn väestönsuojan rakentamisvelvollisuuden,

10) laiminlyö 72 §:ssä säädetyn väestönsuojan kunnostamisvelvollisuuden muutos- ja korjauksen yhteydessä,

11) laiminlyö 81 §:ssä säädetyn korjausmääräyksen noudattamisen,

12) ei noudata tai toteuta 82 §:n mukaisesti määrättyjä erityisiä turvallisuusvaatimuksia,

13) vastustaa 108 §:ssä tarkoitettujen pelastustoimen tarvitsemien laitteiden sijoittamista rakennukseen tai rakennelmaan,

14) laiminlyö velvollisuuden hankkia ja pitää toimintakunnossa pelastusviranomaisen 109 §:n nojalla määräämiä viranomaisverkon käytettävyyttä varmistavia laitteita, taikka

15) laiminlyö 22 a—22 c §:ssä säädetyn velvollisuuden varautua öljyvahingon tai aluskemikaalivahingon torjuntaan,

voidaan asianomaisen pelastusviranomaisen päätöksellä velvoittaa määräajassa oikaisemaan se, mitä on tehty tai lyöty laimin; edellä 8 kohdassa tarkoitettussa asiassa päätöksen tekee kuitenkin aluehallintovirasto.

Rangaistukset

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

- 1) laiminlyö 3 §:ssä säädetyn toimintavelvollisuuden,
- 2) olennaisesti laiminlyö 4 §:n 1 momentissa säädetyn velvollisuuden osoittaa huolellisuutta tulipalon tai muun onnettomuuden vaaran ja vahingon välttämiseksi,
- 3) rikkoo 6 §:ssä säädettyä avotulen sytyttämiskieltoa,
- 4) kulottaa metsämaata ilman 7 §:n 2 momentissa tarkoitetun metsäammattilaisen valvontaa,
- 5) laiminlyö 8 §:ssä säädetyn velvollisuuden ilmoittaa pelastuslaitokselle kulotuksesta,
- 6) jättää noudattamatta 9 §:ssä säädettyjä palo- tai poistumisturvallisuusvaatimuksia tai säilyttää pykälässä säädetyn vastaisesti helposti syttyvää materiaalia tai muuta tavaraa,
- 7) laiminlyö 10 §:ssä säädetyn velvollisuuden huolehtia rakennusten uloskäytävistä tai kulkureiteistä, rikkoo kieltoa säilyttää uloskäytävillä ja kulkureiteillä tavaraa tai laiminlyö velvollisuuden tarvittaessa merkitä ja valaista uloskäytävät ja kulkureitit asianmukaisesti,
- 8) laiminlyö 11 §:ssä säädetyn velvollisuuden pitää pelastustiet ajokelpoisina ja esteettöminä tai rikkoo kieltoa pysäköidä pelastustielle tai asettaa sille muutakaan estettä,
- 9) laiminlyö 16 §:ssä säädetyn velvollisuuden toimittaa yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma pelastusviranomaiselle määräajassa,
- 10) laiminlyö 22 §:ssä säädetyn velvollisuuden keskeyttää turvetuotanto,
- 11) laiminlyö 37 §:n 1 momentissa tarkoitetun velvollisuuden osallistua pelastustoimintaan,
- 12) rikkoo 37 §:n 4 momentissa säädettyä kieltoa lähteä palo- tai onnettomuuspaikalta,
- 13) laiminlyö 61 §:ssä säädetyn velvollisuuden ilmoittaa tulisijoissa ja savuhormeissa olevista vioista tai puutteista,
- 14) laiminlyö 62 §:ssä säädetyn velvollisuuden pitää luetteloja nuohotuista kohteista tai säilyttää tietoja nuohouksen suorittamisesta taikka
- 15) laiminlyö 80 §:n 2 momentissa säädetyn velvollisuuden esittää siinä tarkoitetut asiakirjat,

on tuomittava, jollei tekoa ole pidettävä vähäisenä tai jollei teosta muualla säädetä ankarampaa rangaistusta, *pelastusrikkomuksesta* sakkoon.

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö 67 §:n mukaisen velvollisuuden osallistua koulutukseen, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *väestönsuojelurikkomuksesta* sakkoon.

Rangaistus pelastustoimen laiminlyönnistä säädetään rikoslain 21 luvun 15 §:ssä ja tulen vaaromattomasta käsittelystä rikoslain 44 luvun 12 §:ssä.

Pysäköintivirhemaksusta pelastustielle pysäköimisen seuraamuksena säädetään erikseen.

Joka laiminlyö 22 a—22 c §:ssä tarkoitetun suunnitelman laatimisen tai tarvikkeiden ja kaluston hankkimisen on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *öljyntorjuntarikkomuksesta* sakkoon.

Onnettomuuden tutkinta

Sisäministeriön määräyksestä voidaan palon tai muun onnettomuuden selvittämiseksi suorittaa erityinen tutkinta. Sisäministeriö voi asettaa tutkinnan suorittamista varten tutkintalautakunnan.

Tutkintalautakunnassa on puheenjohtaja ja tarvittaessa varapuheenjohtaja sekä tarpeellinen määrä jäseniä. Sisäministeriö voi tutkintalautakunnan ehdotuksesta kutsua yhden tai useamman pysyvän asiantuntijan osallistumaan tutkintaan.

108 §

Pelastustoimen laitteiden sijoittaminen rakennukseen

Maakunnan pelastusviranomaisella on oikeus sijoittaa rakennukseen tai rakennelmaan pelastustoimen tarvitsemia laitteita. Rakennuksen tai rakennelman omistajaa ja haltijaa tulee kuulla ennen laitteiden sijoittamista. Laitteiden sijoittamiseen sovelletaan, mitä maankäyttö- ja rakennuslain 161—163 §:ssä säädetään yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittamisesta.

109 §

Viranomaisverkon käytettävyyttä koskevat erityiset vaatimukset

Jos sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 250 §:n 1 momentissa tarkoitetun viranomaisverkon käytettävyyden rakennuksessa tai rakennelmassa, jossa on tavanomaista suurempi henkilöturvallisuusriski, on estynyt rakennuksesta tai rakennelmasta johtuvasta rakenteellisesta syystä ja viranomaisverkon käytettävyyden ei ole riittävä pelastustoiminnan asianmukaiseksi suorittamiseksi, maakunnan pelastusviranomaisella voi määrätä rakennuksen tai rakennelman omistajan hankkimaan välttämättömiä viranomaisverkon käytettävyyttä varmistavia laitteita ja pitämään ne toimintakunnossa.

110 §

Pelastusviranomaisen henkilökortti

Pelastusviranomaisella on oltava virkatehtävissään mukana virka-aseman tunnisteeksi tarkoitettu sisäministeriön vahvistama henkilökortti.

Sisäministeriön asetuksella annetaan säännökset pelastusviranomaisen henkilökortin tietosäilytyksestä ja valmistamisesta sekä henkilökortin tilaamisesta ja palauttamisesta.

111 §

Pelastustoimen virkapuku ja pelastustoimen suoja-asujen tunnukset

Sopimuspalokunnan sekä muun vapaaehtoisen palokunnan, laitospalokunnan, teollisuuspalokunnan ja sotilaspalokunnan henkilöstöön kuuluvalla on oikeus käyttää edellä 1 momentissa tarkoitettua pelastustoimen virkapukua palokuntapukuna. Pelastusalan koulutus-, neuvonta- ja valistustehtävissä toimivan yhdistyksen henkilöstöllä on oikeus käyttää pelastustoimen virkapukua palokuntapukuna, mikäli sisäministeriö niin päättää.

Puolustusvoimien palotarkastuksista huolehtivilla Puolustusvoimien virkamiehillä on oikeus käyttää edellä 1 momentissa tarkoitettua pelastustoimen virkapukua Puolustusvoimien pelastushenkilöstön virkapukuna. Sisäministeriö ja Pääesikunta sopivat Puolustusvoimien pelastushenkilöstön virkapuvussa käytettävistä virka-asematunnuksista ja muista tunnuksista.

Sisäministeriön asetuksella annetaan säännöksiä pelastustoimen virkapuvusta, siihen kuuluvista virka-asematunnuksista ja muista tunnuksista sekä tarkempia säännöksiä puvun käytämisestä. Edellä 2 momentissa tarkoitettu opiskelijapuvu ja 3 momentissa tarkoitettu palokuntapuvu ei saa käyttää virka-asematunnuksia tai muita viranomaisasemaa kuvaavia tunnuksia. Palokuntapuvun ja opiskelijapuvun on oltava erotettavissa pelastustoimen virkapuvusta. Sisäministeriön asetuksella säädetään palokuntapuvun ja opiskelijapuvun merkitsemisestä ja tunnusten käytöstä. Pelastustoimen palveluksesta eläkkeelle jääneen henkilön oikeus-

desta käyttää pelastustoimen virkapukua pelastustoimen yhteisöjen tilaisuuksissa voidaan säätää sisäasiainministeriön asetuksella. Sisäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä pelastustoiminnan johtajan tunnuksista pelastustoimen suoja-asuissa sekä muista pelastustoiminnassa käytettävistä suoja-asujen tunnuksista.

111 a §

Öljyvahinkojen jälkitorjunta

Öljyvahinkojen jälkitorjunnan yleinen ohjaus, seuranta ja kehittäminen kuuluu ympäristöministeriölle.

Kunta vastaa tarvittaessa jälkitorjunnasta alueellaan. Kunnan eri viranomaisten ja laitosten tulee tarvittaessa osallistua jälkitorjuntaan.

Jälkitorjuntaa johtaa asianomaisen kunnan määräämä viranomainen. Aluehallintovirasto ohjaa ja sovittaa yhteen jälkitorjuntatöitä, jos torjunta ulottuu usean kunnan alueelle.

Mitä 36 §:n 2 momentissa ja 36 a §:ssä säädetään pelastustoiminnan johtajan toimivaltuuksista, koskee myös jälkitorjuntaa johtavaa viranomaista.

Mitä 89 a ja 89 b §:ssä säädetään öljy- ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa johtavan viranomaisen tiedonsaantioikeudesta, koskee myös jälkitorjuntaa johtavaa viranomaista.

Mitä 99 a §:n 1 momentissa säädetään viranomaisten oikeudesta saada korvaus öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon torjunnasta aiheutuneista kustannuksista, sovelletaan myös kunnan oikeuteen saada korvaus jälkitorjunnasta aiheutuneista kustannuksista. Kunnan oikeudesta saada korvaus jälkitorjunnan kustannuksista öljysuojarahastosta säädetään öljysuojarahastosta annetussa laissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 1, 2, 2 a §:n 2 momentti, 22 a ja 27 a §, 32 §:n 3 momentti, 34 §:n 2 ja 3 momentti, 35 §:n 3 momentti ja 36 a—36 c §, 40 §:n 1 momentti, 46 §:n 2 momentin 13 kohta, 56, 57, 71, 75, 89 a, 89 b, 99 a ja 99 b, 102, 103 §, 105 §:n 1 momentin 15 kohta ja 106 §:n 5 momentti tulevat kuitenkin voimaan jo 1 päivänä tammikuuta 2019.

Tämän lain 47 §:ssä tarkoitetut pelastustoimen suunnitelmat on päivitettävä ja tarvittaessa uusittava ja 65 §:ssä tarkoitetut väestönsuojelua koskevat suunnitelmat laadittava vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Tämän lain 71 §:n 1 momentin säännöstä väestönsuojan rakentamisvelvollisuudesta uudisrakentamisen yhteydessä sovelletaan sellaiseenkin rakennushankkeeseen, johon rakennuslupa on haettu jo ennen tämän lain voimaantuloa sen jälkeen, kun laki on vahvistettu, jos tämän lain soveltaminen johtaa rakennuksen omistajan kannalta lievempiin väestönsuojan rakentamista koskeviin vaatimuksiin.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleet alueen pelastuslaitoksen ylimmän viranhaltijan määräykset pelastuslaitoksen viranhaltijoista pysyvät voimassa, jollei maakunnan pelastuslaitoksen ylin viranhaltija 26 §:n 2 momentin nojalla toisin määrää.

Uudenmaan maakunnan ja sen pelastuslaitoksen tehtävänä on huolehtia tällä lailla kumotussa 55 §:n 2 momentissa tarkoitetun hyväksynnän nojalla pelastusalan ammatillista peruskoulutusta antaneen Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen pelastuskoulussa vuonna 2019 käynnissä olevasta pelastajakoulutuksesta siten, että asianomaista tutkintoa opiskelevat voivat suorittaa opintosuunnitelman mukaiset opintonsa päätökseen vuoden 2020 aikana.

Pelastustoimen sivutoiminen henkilö tai sopimushenkilöstöön kuuluva, jolla on tämän lain voimaan tullessa kelpoisuus pelastustoimen sivutoimiseksi henkilöksi tai sopimushenkilöstön tehtäviin, on edelleen kelpoinen toimimaan vastaavassa tehtävässä.

2.

Laki

Pelastusopistosta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Pelastusopistosta annetun lain (607/2006) 1 § ja
lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 472/2008, uusi 3 momentti seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään valtion ylläpitämän sisäministeriön alaisen Pelastusopiston tehtävistä ja hallinnosta, Pelastusopistossa annettavasta koulutuksesta sekä opiskelijoiden oikeuksista ja velvollisuuksista.

2 §

Pelastusopiston tehtävät

Pelastusopiston tehtävänä on myös vastata:

- 1) alueellisten maanpuolustuskurssien järjestämisestä ja niiden toteuttamisesta yhteistyössä Puolustusvoimien ja maakuntien kanssa;
- 2) maakuntien yhteisten valmius- ja häiriötilanneharjoitusten järjestämisestä ja niiden toteuttamisesta yhteistyössä maakuntien kanssa; sekä
- 3) pelastustoimintaan osallistuvan sivutoimimisen henkilöstön sekä pelastuslain 2 a §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetun sopimuspalokunnan ja muun sopimuksen tehneen yhteisön henkilöstön opetussuunnitelman valmistelusta, ylläpidosta ja kehittämisestä, kouluttajakoulutuksesta, kouluttajarekisterin ylläpidosta sekä opetusmateriaalin tuottamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20____. Lain 2 §:n 3 momentin 3 kohta tulee kuitenkin voimaan jo 1 päivänä tammikuuta 2019.

3.

Laki

palosuojelurahastolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan palosuojelurahastolain (306/2003) 5, 10 ja 12 §, 13 §:n 3 momentti, 14 §:n 2 momentti ja 18 §:n 2 momentin suomenkielinen sanamuoto, sellaisina kuin niistä ovat 5 § laissa 1422/2009 ja 14 §:n 2 momentti laissa 1057/2006, seuraavasti:

5 §

Palosuojelumaksun tilitys

Aluehallintoviraston on suoritettava palosuojelumaksut palosuojelurahastoon maksuunpannon toimittamista koskevan kalenterivuoden loppuun mennessä. Edellä 2 §:n 2 momentissa tarkoitetun vakuutuksenvälittäjän on suoritettava palosuojelumaksu oma-aloitteisesti sisäministeriön määräämään maksupaikkaan viimeistään 15 päivänä syyskuuta.

10 §

Palosuojelurahaston hallinto

Palosuojelurahasto on sisäministeriön hoidossa ja valvonnassa. Palosuojelurahaston toiminnan yleinen ohjaus ja valvonta kuuluu sisäministeriölle. Ministeriöllä on oikeus antaa rahaston hallinnon järjestämistä ja rahaston talouden hoitoa koskevia yleisiä määräyksiä. Sisäministeriön tehtävänä on erityisesti valvoa rahaston taloutta ja toimintaa sekä kirjanpidon asianmukaisista hoitamista. Sisäministeriöllä on oikeus saada rahastolta kaikki tarvittavat tiedot ja selvitykset.

Sisäministeriö hyväksyy rahaston tulostavoitteet rahaston hallituksen esityksestä.

Palosuojelurahastossa voi olla sisäministeriön palveluksessa olevaa henkilöstöä rahaston varojen puitteissa.

Palosuojelurahaston hallinnosta sekä talouden ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä huolehtii rahaston hallitus. Hallituksen tehtävänä on päättää rahaston toiminnan ja talouden kannalta merkityksellisistä ja laajakantoisista asioista sekä huolehtia kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä. Hallituksen tehtävänä on erityisesti:

- 1) päättää rahaston toiminta- ja taloussuunnitelmasta;
- 2) päättää rahaston talousarviosta ja varojen käyttösuunnitelmasta;
- 3) päättää rahastosta myönnettävistä avustuksista ja muusta rahoituksesta tulostavoitteiden puitteissa;
- 4) huolehtia rahaston maksuvalmiudesta;
- 5) hyväksyä ja allekirjoittaa rahaston tilinpäätös ja toimittaa se sisäministeriölle; sekä
- 6) tehdä ehdotus sisäministeriölle rahaston ylijäämän käyttämisestä tai alijäämän kattamisesta rahaston varoista.

Palosuojelurahaston hallitukseen kuuluu hallituksen puheenjohtaja sekä seitsemän jäsentä, joilla jokaisella on henkilökohtainen varajäsen. Sisäministeriö nimeää hallituksen puheenjohtajan sekä jäsenet ja varajäsenet kerrallaan kolmen vuoden toimikaudeksi. Sisäministeriö vapauttaa hallituksen tai sen puheenjohtajan, jäsenen taikka varajäsenen tehtävästään.

Hallituksen ja rahaston henkilöstön palkkaukset ja muut toiminnasta aiheutuvat hallintomenot suoritetaan palosuojelurahaston varoista.

12 §

Kirjanpito, maksuliike ja tilinpäätös

Palosuojelurahaston kirjanpidon, maksuliikkeen, muun laskentatoimen ja tilinpäätöksen osalta noudatetaan valtion talousarviosta annettua lakia (423/1988) ja sen nojalla annettuja säännöksiä.

Sisäministeriö päättää rahaston tilinpäätöksen vahvistamisesta, rahaston ylijäämän käyttämisestä ja alijäämän kattamisesta rahaston varoista sekä muista toimenpiteistä, joihin rahaston tilinpäätös antaa aihetta. Sisäministeriö hankkii rahaston tilintarkastajien lausunnon lisäksi päätöksensä perustaksi tarvittavat tiedot ja selvitykset rahaston taloudesta ja toiminnasta.

13 §

Tilintarkastus

Jos tilintarkastaja kesken tilikauden havaitsee merkittävää huomauttamista palosuojelurahaston hallinnosta ja taloudesta, on asiasta viipymättä ilmoitettava rahaston hallitukselle ja sisäministeriölle.

14 §

Avustukset ja muu rahoitus

Palosuojelurahastosta voidaan myöntää yleisavustusta ja erityisavustuksia pelastusalan järjestöille ja muille vastaaville yhteisöille sekä erityisavustuksia kunnille, maakunnille ja sopi-muspalokunnille.

18 §

Tarkemmat säännökset

Sisäministeriön asetuksella annetaan tarvittaessa tarkempia säännöksiä palosuojelurahaston työjärjestyksestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

4.

Laki

pelastustoimen laitteista annetun lain 13 ja 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan pelastustoimen laitteista annetun lain (10/2007) 13 §:n 3 momentti ja 17 §:n 2 momentti sellaisena kuin niistä on 17 §:n 2 momentti laissa 1270/2010, seuraavasti:

13 §

Arviointilaitoksen ja tarkastuslaitoksen tehtävät

Tarkastustoiminnassaan havaitsemistaan vakavista puutteista, jotka koskevat palonilmaisulaitteistoa tai automaattista sammutuslaitteistoa, tulee tarkastuslaitoksen ilmoittaa maakunnan pelastusviranomaiselle.

17 §

Valvonta

Maakunnan pelastusviranomaisen tulee ilmoittaa palotarkastuksessa tai muussa toiminnassaan havaitsemistaan pelastustoimen laitteita taikka asennusliikkeiden tai tarkastuslaitosten toimintaa koskevista vakavista puutteista Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

5.

Laki

tieliikennelain 49 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tieliikennelain (267/1981) 49 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa
523/2009, seuraavasti:

49 §

Liikenteen ohjaajat

Liikenteen turvallisuuden ja sujuvuuden varmistamiseksi liikenteen ohjaajina toimivat myös henkilöt, jotka:

- 1) Liikennevirasto määrää ohjaamaan liikennettä tien ja rautatien tasoristeyksessä;
 - 2) kunnallinen viranomainen määrää ohjaamaan liikennettä paikassa, jossa raitiovaunuliikenteestä voi aiheutua vaaraa tai haittaa muulle tieliikenteelle;
 - 3) liikenteen ohjauksesta vastaava viranomainen määrää ohjaamaan liikennettä tiellä tai sen läheisyydessä tehtävän työn tai tutkimuksen vuoksi;
 - 4) Liikenteen turvallisuusvirasto tai poliisi määrää ohjaamaan liikennettä erikoiskuljetuksessa;
 - 5) poliisi määrää ohjaamaan liikennettä laajan ja pitkäkestoisen liikenneruuhkan vuoksi;
 - 6) poliisi määrää tilapäisesti ohjaamaan liikennettä urheilukilpailujen, kansanjuhlien, näyttelyiden tai muiden vastaavien syiden vuoksi;
 - 7) poliisi määrää ohjaamaan liikennettä lauttapaikalla, pysäköintialueella tai -laitoksessa;
 - 8) poliisi määrää ohjaamaan liikennettä onnettomuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi;
 - 9) pelastusviranomainen tai muu pelastustoiminnan johtaja määrää ohjaamaan liikennettä, kun tehtävä liittyy pelastuslain (379/2011) mukaiseen avustamiseen pelastustoiminnassa.
-

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

6.

Laki

ajoneuvolain 20 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ajoneuvolain (1090/2002) 20 §:n otsikko ja 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1042/2014, seuraavasti:

20 §

Pelastusauto, poliisiajoneuvo, Tullin ajoneuvo ja Rajavartiolaitoksen ajoneuvo

Pelastusauto on pelastustoimen käyttöön erityisesti valmistettu, kokonaismassaltaan yli 3,5 tonnia oleva M- tai N-luokan ajoneuvo. Pelastusauto on myös muu M- tai N-luokan ajoneuvo, joka on maakunnan pelastuslaitoksen tai valtion pelastushallinnon viranomaisen, Pelastusopiston tai lentoaseman pitäjän hallinnassa ja jota käytetään yksinomaan pelastustoimen tehtäviin. Pelastusauto on myös palokunnan omistuksessa oleva miehistöauto, jossa on kuljettajan lisäksi tilaa vähintään kahdeksalle henkilölle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 _____.

7.

Laki

matkustaja-aluksen henkilöluetteloista annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan matkustaja-aluksen henkilöluetteloista annetun lain (1038/2009) 12 § seuraavasti:

12 §

Henkilöluettelointijärjestelmän toimintavaatimukset

Yhtiön on suunniteltava ja toteutettava henkilöluettelointijärjestelmänsä siten, että:

- 1) järjestelmään tallennetut tiedot ovat helposti luettavassa muodossa;
- 2) järjestelmään tallennetut tiedot ovat tarvittaessa vaivattomasti Rajavartiolaitoksen, Liikenteen turvallisuusviraston, Hätäkeskuslaitoksen, poliisin, Tullin, Onnettomuustutkintakeskuksen sekä pelastuslaissa (379/2011) tarkoitettujen pelastusviranomaisten ja pelastuslaitoksen saatavilla;
- 3) järjestelmä toimii joustavasti ja ettei alukseen tulevia tai sieltä poistuvia matkustajia viivytetä aiheuttomasti;
- 4) järjestelmään tallennetut tiedot suojataan tarpeellisilla teknisillä ja organisatorisilla toimenpiteillä, jotta ne eivät tuhoutuisi tai häviäisi vahingossa, tai niitä ei vahingossa tai laittomasti hävitettäisi, muutettaisi, luovutettaisi, paljastettaisi, siirrettäisi tai annettaisi käyttöön ilman lupaa, taikka muutoin käsiteltäisi laittomasti.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

8.

Laki

meripelastuslain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan meripelastuslain (1145/2001) 4 §:n 1 ja 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 momentti laissa 752/2014 ja 2 momentti laeissa 1660/2009 ja 752/2014, seuraavasti:

4 §

Muut meripelastukseen osallistuvat viranomaiset ja toimijat

Hätäkeskuslaitos, Ilmatieteen laitos, pelastuslaissa (379/2011) tarkoitettu maakunnan pelastusviranomainen, Liikenteen turvallisuusvirasto, Liikennevirasto, poliisi, Puolustusvoimat, sosiaali- ja terveystoimikunta, Tulli ja ympäristöviranomaiset (*muu meripelastusviranomaisen*) ovat Rajavartiolaitoksen ohella velvollisia osallistumaan korvauksetta meripelastustoimen tehtäviin, jos se on niiden toimialaan kuuluvien tehtävien kannalta perusteltua taikka jos se vaaratilanteen vakavuus ja erityisluonne huomioon ottaen on tarpeen, eikä meripelastustoimen tehtävän suorittaminen merkittäväällä tavalla vaaranna viranomaisen muun tärkeän lakisääteisen tehtävän suorittamista.

Muiden meripelastusviranomaisten tehtävät meripelastustoimessa ovat seuraavat:

- 1) hätäkeskuslaitos osallistuu etsintä- ja pelastusyksiköiden sekä meripelastustoimen tehtäviin osallistuvan henkilöstön hälyttämiseen sen mukaan kuin siitä erikseen sovitaan;
- 2) Liikenteen turvallisuusvirasto vastaa alusturvallisuudesta ja sen kehittamisestä sekä antaa rajavartiolaitoksen käyttöön toimialaansa kuuluvaa asiantuntemusta;
- 3) Ilmatieteen laitos antaa rajavartiolaitoksen käyttöön toimialaansa kuuluvaa asiantuntemusta sekä tuottaa rajavartiolaitokselle meripelastustoimen tarvitsemat sää- ja meripalvelut;
- 4) Liikennevirasto ylläpitää alusliikennepalvelulaissa (623/2005) tarkoitettua alusliikennepalvelua sekä osallistuu etsintä- ja pelastustoimintaan tarjoamalla käytettäväksi sille kuuluvaa henkilöstöä ja kalustoa;
- 5) maakunnan pelastusviranomainen, poliisi ja Tulli osallistuvat etsintä- ja pelastustoimintaan tarjoamalla käytettäväksi niille kuuluvaa henkilöstöä ja kalustoa; maakunnan pelastustoimi osallistuu pelastustoimen erikoiskoulutetun meritoimintaryhmän toimintaan, jos tästä on maakunnan pelastustoimen ja Rajavartiolaitoksen kesken erikseen sovittu;
- 6) puolustusvoimat valvoo merialuetta onnettomuus- ja vaaratilanteiden havaitsemiseksi ja paikantamiseksi alueellisen koskemattomuuden valvontaan liittyen sekä osallistuu etsintä- ja pelastustoimintaan tarjoamalla käytettäväksi sille kuuluvaa erityisasiantuntemusta, henkilöstöä ja kalustoa;
- 7) sosiaali- ja terveystoimikunta vastaavat ensihoitopalvelun järjestämisestä sekä puhelinvälitteisten lääkäripalveluiden tuottamisesta;
- 8) ympäristöviranomaiset antavat Rajavartiolaitoksen käyttöön toimialaansa kuuluvaa asiantuntemusta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ . Lain 4 §:n 2 momentin 8 kohta tulee kuitenkin voimaan jo 1 päivänä tammikuuta 2019.

9.

Laki

merenkulun ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 12 luvun 3 § ja
muutetaan 12 luvun 6 §:n 1 momentti ja 14 §:n 2 momentti seuraavasti:

12 luku

Valvonta ja hallintopakko

6 §

Rajavartiolaitoksen valvontatehtävät

Rajavartiolaitos on johtava valvontaviranomainen valvonnassa, joka koskee aluksesta veteen menevistä päästöistä tässä laissa ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä.

14 §

Vakuuden asettaminen

Vakuuden asettamisesta ja sen määrästä päättää sisäministeriö. Päätökseen haetaan muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta. Hallinto-oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Vakuuden tallettamisesta on voimassa, mitä rahan, arvo-osuuksien, arvopaperien tai asiakirjain tallettamisesta velan maksuna tai vapautumiseksi muusta suoritusvelvollisuudesta annetussa laissa säädetään. Vakuus on palautettava sen asettajalle, kun edellytyksiä sen pitämiselle ei enää ole.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

10.

Laki

pelastuslain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väliaikaisesti pelastuslain (379/2011) 47 §, 49 §:n 1 ja 4 momentti sekä 80 §:n 3 momentti ja

lisätään lakiin väliaikaisesti uusi 22 b, 22 c ja 111 a § seuraavasti:

22 b §

Suuren öljyvaraston haltijan velvollisuus huolehtia torjuntavalmiudesta

Jos öljyn määrä muualla kuin rannikolla sijaitsevalla varastoalueella on miljoona litraa tai suurempi, varastoija on velvollinen laatimaan suunnitelman alueella sattuvan öljyvahingon varalta. Varastoijan on myös hankittava öljyvahinkojen ehkäisemiseksi ja rajoittamiseksi tarpeellista kalustoa sekä huolehdittava siitä, että saatavissa on sen käyttöön perehtynyttä henkilöstöä. Suunnitelma on toimitettava tiedoksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Tarkemmat säännökset 1 momentissa tarkoitetuista suunnitelmasta ja tarvittavasta torjuntakalustosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

22 c §

Sataman pitäjän ja rannikkoalueen toiminnanharjoittajan velvollisuus huolehtia torjuntavalmiudesta

Pääasiassa kauppamerenkulun käyttöön tarkoitetun sataman pitäjä ja muun rannikkoalueella miljoona litraa tai sitä enemmän öljyä tai muita haitallisia aineita varastoivan laitoksen toiminnan harjoittaja on velvollinen laatimaan suunnitelman alueella sattuvan öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon varalta. Sataman pitäjän ja toiminnan harjoittajan on hankittava öljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen ehkäisemiseksi ja rajoittamiseksi tarpeellista kalustoa. Toiminnanharjoittajan tulee myös huolehtia siitä, että torjuntakaluston käyttäjiksi on saatavissa koulutettua henkilöstöä. Suunnitelma on toimitettava tiedoksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Tarkemmat säännökset 1 momentissa tarkoitetusta suunnitelmasta ja tarvittavasta torjuntakalustosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

47 §

Pelastustoimen suunnitelmat

Pelastuslaitoksen tulee laatia alueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat.

Viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset, jotka ovat velvollisia antamaan pelastusviranomaisille virka-apua ja asiantuntija-apua tai joiden asiantuntemusta muutoin tarvitaan pelastustoiminnassa ja siihen varautumisessa, ovat velvollisia laatimaan pelastuslaitoksen johdolla ja yhteistoiminnassa keskenään tarpeelliset suunnitelmat tehtäviensä hoitamisesta pelastustoiminnan yhteydessä ja osallistumisesta pelastustoimintaan.

HE 18/2018 vp

Merialueella tapahtuvaa alusöljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa koskevat suunnitelmat laaditaan kuitenkin Rajavartiolaitoksen johdolla.

Pelastuslaitokselle ja Rajavartiolaitokselle on annettava selvitykset pelastustoimintaan käytävissä olevista voimavaroista.

Sisäministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä laadittavista pelastustoimen suunnitelmista sekä niiden sisällöstä ja rakenteesta.

49 §

Velvollisuus antaa virka-apua ja asiantuntija-apua pelastusviranomaisille ja Rajavartiolaitokselle

Sen lisäksi mitä 46 §:ssä säädetään viranomaisten yhteistyöstä pelastustoiminnassa, valtion ja kunnan viranomaiset ja laitokset sekä Suomen metsäkeskuksesta annetussa laissa (418/2011) tarkoitettu Suomen metsäkeskus ovat velvollisia antamaan pyynnöstä pelastusviranomaisille ja Rajavartiolaitokselle toimialaansa kuuluvaa tai siihen muuten soveltuvaa virka-apua pelastusviranomaisten ja Rajavartiolaitoksen tässä laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi. Sama velvollisuus on valtion omistamilla liikelaitoksilla ja yhtiöillä.

Päätöksen 1 ja 2 momentissa tarkoitettun virka-avun ja 3 momentissa tarkoitettun asiantuntija-avun pyytämisestä tekee asianomainen pelastusviranomainen tai Rajavartiolaitos.

80 §

Palotarkastuksen ja muun valvontatehtävän toimittaminen

Kiinteistön omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan on pyynnöstä toimitettava alueen pelastusviranomaiselle maksutta 15 §:ssä tarkoitettu pelastussuunnitelma, 22 b ja 22 c §:ssä tarkoitettu suunnitelma ja mahdolliset muut sellaiset kohteen palo- ja poistumisturvallisuudesta laaditut asiakirjat, joita pelastusviranomainen tarvitsee 78 §:n mukaisessa valvontatehtävässään.

111 a §

Öljyvahinkojen jälkitorjunta

Öljyvahinkojen jälkitorjunnan yleinen ohjaus, seuranta ja kehittäminen kuuluu ympäristöministeriölle.

Kunta vastaa tarvittaessa jälkitorjunnasta alueellaan. Kunnan eri viranomaisten ja laitosten tulee tarvittaessa osallistua jälkitorjuntaan.

Jälkitorjuntaa johtaa asianomaisen kunnan määräämä viranomainen. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ohjaa ja sovittaa yhteen jälkitorjuntatöitä, jos torjunta ulottuu usean kunnan alueelle.

Mitä 36 §:n 2 momentissa ja 36 a §:ssä säädetään pelastustoiminnan johtajan toimivaltuuksista, koskee myös jälkitorjuntaa johtavaa viranomaista.

Mitä 89 a ja 89 b §:ssä säädetään öljy- ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa johtavan viranomaisen tiedonsaantioikeudesta, koskee myös jälkitorjuntaa johtavaa viranomaista.

Mitä 99 a §:n 1 momentissa säädetään viranomaisten oikeudesta saada korvaus öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon torjunnasta aiheutuneista kustannuksista, sovelletaan myös kunnan

HE 18/2018 vp

oikeuteen saada korvaus jälkitorjunnasta aiheutuneista kustannuksista. Kunnan oikeudesta saada korvaus jälkitorjunnan kustannuksista öljysuojarahastosta säädetään öljysuojarahastosta annetussa laissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ja on voimassa 31. päivään joulukuuta 2019.

11.

Laki

öljyvahinkojen torjuntalain kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Tällä lailla kumotaan 1 §
öljyvahinkojen torjuntalaki (1673/2009).

Tämä laki tulee voimaan 2 §
päivänä kuuta 20.

Helsingissä 15 päivänä maaliskuuta 2018

Pääministeri

Juha Sipilä

Sisäministeri Kai Mykkänen

1.

Laki**pelastuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan pelastuslain (379/2011) 23—25, 28, 29 ja 44 §, 55 §:n 2 momentti sekä 85 §, sellaisena kuin niistä on 24 § osaksi laissa 415/2015,

muutetaan 1, 2 ja 6 §, 10 §:n 3 momentin, 11 §:n 3 momentin ja 12 §:n 3 momentin suomenkielinen sanamuoto, 16 §:n 3 momentti, 17 §:n 3 momentin suomenkielinen sanamuoto, 18 §:n 2 momentti, 19 §:n 3 momentti, 20, 21, 26, 27, 30, 31, 33, 34, 36 §:n 1 momentti, 38 §:n 4 momentti, 39 §:n suomenkielinen sanamuoto, 40, 42 §:n 2 momentti, 46 ja 47 §, 48 §:n 3 momentti ja 4 momentin suomenkielinen sanamuoto, 49, 50, 56—58 §, 64—67 ja 71 §, 74 §:n 1 momentin suomenkielinen sanamuoto, 75 §, 79 §:n 3 momentti, 80—83 §, 87 §:n 1 momentti, 88, 89, 96, 99, 100, 102, 103 §, 104 §:n 5 momentti, 105 §:n 1 momentti ja 106 §, 107 §:n 1 ja 2 momentin suomenkielinen sanamuoto, 108 ja 109 § sekä 110 §:n ja 111 §:n 3—5 momentin suomenkielinen sanamuoto,

sellaisina kuin niistä ovat 38 §:n 4 momentti laissa 424/2017, 89 § laissa 1171/2016, 103 § osaksi laissa 470/2015 ja 104 §:n 5 momentti laissa 928/2015, sekä

lisätään lakiin uusi 2 a, 22 a—22 c ja 27 a §, 32 §:ään uusi 3 ja 4 momentti, 35 §:ään uusi 3 momentti sekä lakiin uusi 36 a—36 c, 89 a, 89 b, 99 a, 99 b ja 111 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset**Yleiset säännökset**

1 §

1 §

*Lain tavoite**Lain tavoite*

Tämän lain tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Lain tavoitteena on myös, että onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua ihmiset pelastetaan, tärkeät toiminnot turvataan ja onnettomuuden seurauksia rajoitetaan tehokkaasti.

Tämän lain tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Lain tavoitteena on myös, että onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua ihmiset pelastetaan, tärkeät toiminnot turvataan ja onnettomuuden seurauksia rajoitetaan tehokkaasti *niin, että ihmisille, omaisuudelle ja ympäristölle aiheutuvat haitat jäävät mahdollisimman vähäisiksi.*

2 §

2 §

*Lain soveltamisala**Lain soveltamisala*

Tässä laissa säädetään ihmisten, yritysten

Tässä laissa säädetään ihmisten, yritysten

Voimassa oleva laki

sekä muiden yhteisöjen ja oikeushenkilöiden velvollisuudesta:

1) ehkäistä tulipaloja ja muita onnettomuuksia;

2) varautua onnettomuuksiin sekä toimintaan onnettomuuksien uhatessa ja sattuessaa;

3) rajoittaa onnettomuuksien seurauksia;

4) rakentaa ja ylläpitää väestönsuojia;

5) osallistua pelastustoiminnan tehtäviin ja väestönsuojelukoulutukseen.

Tässä laissa säädetään lisäksi *pelastustoimen viranomaisten*:

1) tehtävästä ohjata, neuvoa, *valistaa* ja valvoa 1 momentissa tarkoitettuja tahoja momentissa säädettyjen velvollisuuksien täyttämässä;

2) kiireellisistä tehtävistä, joiden tarkoituksena on pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuessaa sekä rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia (pelastustoiminta);

3) *organisaatiosta, hallinnosta ja toimivallasta*.

Pelastustoimen viranomaiset huolehtivat toimialaansa kuuluvista maasotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden aseman parantamisesta, merisotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden, sairaiden ja haaksirikkoutuneiden aseman parantamisesta, sotavankien kohtelusta sekä siviilihenkilöiden suojelemisesta sodan aikana tehdyissä Geneven sopimuksissa (SopS 8/1955), jäljempänä Geneven yleissopimukset, sekä kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta ja kansainvälistä luonnetta vailla olevien aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta tehdyissä Geneven yleissopimusten lisäpöytäkirjoissa (SopS 82/1980) määritellyistä väestönsuojelutehtävistä.

Tässä laissa säädetään myös yhteistoiminnasta 2 ja 3 momentissa mainittujen tehtävien hoitamisessa sekä niihin varautumisessa.

Lisäksi pelastustoimen viranomaisille voi kuulua tehtäviä sen mukaan kuin muussa laissa säädetään.

Tämän lain mukainen toiminta on suunniteltava ja järjestettävä siten, että se on mahdollista myös valmiuslain (1080/1991) mu-

Ehdotus

sekä muiden yhteisöjen ja oikeushenkilöiden velvollisuudesta:

1) ehkäistä tulipaloja ja muita onnettomuuksia;

2) varautua onnettomuuksiin sekä toimintaan onnettomuuksien uhatessa ja sattuessaa;

3) rajoittaa onnettomuuksien seurauksia;

4) rakentaa ja ylläpitää väestönsuojia;

5) osallistua pelastustoiminnan tehtäviin ja väestönsuojelukoulutukseen.

Tässä laissa säädetään lisäksi:

1) *pelastustoimen viranomaisten* tehtävästä ohjata, neuvoa ja valvoa 1 momentissa tarkoitettuja tahoja momentissa säädettyjen velvollisuuksien täyttämässä;

2) *pelastustoimen viranomaisten ja Rajavartiolaitoksen tehtävistä pelastustoiminnassa; sekä*

3) *pelastustoimen viranomaisten ja Rajavartiolaitoksen toimivallasta pelastustoimessa.*

(kumotaan)

Tässä laissa säädetään myös yhteistoiminnasta 2 momentissa mainittujen tehtävien hoitamisessa sekä niihin varautumisessa.

Lisäksi pelastustoimen viranomaisille voi kuulua tehtäviä sen mukaan kuin muussa laissa säädetään.

Tämän lain mukainen toiminta on suunniteltava ja järjestettävä siten, että se on mahdollista myös valmiuslain (1552/2011) mu-

Voimassa oleva laki

kaisissa poikkeusoloissa. Pelastustoimen erityisistä toimivaltuuksista poikkeusoloissa säädetään valmiuslaissa.

(uusi)

Ehdotus

kaisissa poikkeusoloissa. Pelastustoimen erityisistä toimivaltuuksista poikkeusoloissa säädetään valmiuslaissa.

2 a §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) pelastustoimella tehtävää alaa, joka koostuu tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisystä sekä pelastustoiminnasta;

2) pelastustoiminnalla kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuesssa sekä rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia;

3) suojaväistöllä ihmisten ja omaisuuden kiireellistä evakointia, joka tapahtuu pelastusviranomaisen määräyksestä tulipalon tai muun onnettomuuden tai niiden välittömän uhkan vuoksi;

4) väestönsuojelulla valmiuslain 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettujen poikkeusolojen aikana tapahtuvaa humanitaaristen tehtävien suorittamista, joiden tarkoituksena on siviiliväestön suojelu vihollisuuksien ja onnettomuuksien vaaroja vastaan ja siviiliväestön auttaminen selviytymään niiden välittömiltä vaikutuksilta sekä välittömien edellytysten luominen eloonjäämiselle;

5) pelastuslaitoksella maakunnan pelastustoimen tehtävistä vastaavaa maakuntalain 52 §:ssä tarkoitettua maakunnan liikelaitosta;

6) sopimuspalokunnalla pelastustoimen järjestelmään kuuluvaa vapaaehtoista palokuntaa, laitospalokuntaa, teollisuuspalokuntaa, sotilaspalokuntaa, joka on tehnyt pelastuslaitoksen kanssa sopimuksen pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta.

Lisäksi tässä laissa tarkoitetaan:

1) öljyllä kivennäisöljyä kaikissa muodoissaan, raakaöljy, polttoöljy, öljyliete, öljyjäte ja jalostetut tuotteet mukaan luettuina, sekä öljypitoista seosta ja jätettä;

2) muulla haitallisella aineella muuta sellaista ainetta kuin öljyä, jonka joutuminen mereen saattaa aiheuttaa pilaantumista;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3) aluksella merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 1 luvun 2 §:n 14 kohdassa tarkoitettua vesikulkuneuvoa;

4) maa-alueen öljyvahingolla sellaista maa-alueella tapahtuvaa vahinkoa tai haittaa, jonka maahan tai veteen joutunut öljy aiheuttaa ihmiselle tai ympäristölle likaamalla, turmelemalla tai pilaamalla maaperää, vesiä, kasvillisuutta, eläimistöä, laitteita tai rakenteita;

5) alusöljyvahingolla aluksesta aiheutuvaa tapahtumaa tai samaa alkuperää olevaa tapahtumasarjaa, joka johtaa tai saattaa johtaa öljypäästöön ja joka vaarantaa tai saattaa vaarantaa vesistön tai meriympäristön taikka rannikon tilan tai niihin liittyviä etuja, ja joka vaatii kiireellisesti suoritettavia toimia;

6) öljyvahingolla maa-alueen öljyvahinkoa ja alusöljyvahinkoa;

7) aluskemikaalivahingolla aluksesta meri-alueella aiheutuvaa tapahtumaa tai samaa alkuperää olevaa tapahtumasarjaa, joka johtaa tai saattaa johtaa muun haitallisen aineen kuin öljyn päästöön ja joka vaarantaa tai saattaa vaarantaa meriympäristön taikka rannikon tilan tai niihin liittyviä etuja, ja joka vaatii kiireellisesti suoritettavia toimia;

8) jälkitorjunnalla öljyvahingon torjuntaa, jota tehdään öljyn pilaaman maaperän, pohjaveden ja rannikon puhdistamiseksi ja kunnostamiseksi sen jälkeen, kun välttämättömät torjuntatoimet vahingon rajoittamiseksi ja öljyn keräämiseksi on tehty.

6 §

Avotulen teko

Nuotiota tai muuta avotulta ei saa sytyttää, jos olosuhteet kuivuuden, tuulen tai muun syyn takia ovat sellaiset, että metsäpalon, ruohikkopalon tai muun tulipalon vaara on ilmeinen.

Avotulta ei saa tehdä toisen maalle ilman maanomistajan lupaa.

Alueen pelastusviranomainen voi perustellusta syystä kieltää avotulen teon pelastustoimen alueella tai osassa sitä määrääjäksi.

6 §

Avotulen teko

Nuotiota tai muuta avotulta ei saa sytyttää Ilmatieteen laitoksen antaman metsä- tai ruohikkopalovaroituksen aikana tai jos olosuhteet kuivuuden, tuulen tai muun syyn takia ovat sellaiset, että metsäpalon, ruohikkopalon tai muun tulipalon vaara on ilmeinen.

Avotulta ei saa tehdä toisen maalle ilman maanomistajan lupaa.

Maakunnan pelastusviranomainen voi perustellusta syystä kieltää avotulen teon maakunnassa tai osassa sitä määrääjäksi. Päätök-

Voimassa oleva laki

Päätöksestä tulee tiedottaa tarpeellisessa laajuudessa.

3 luku

Toiminnanharjoittajan sekä rakennuksen omistajan ja haltijan velvollisuudet

10 §

Rakennusten uloskäytävät

Uloskäytävät ja kulkureitit niille tulee tarvittaessa merkitä ja valaista asianmukaisesti. Merkitsemisestä ja valaisemisesta voidaan antaa tarkempia säännöksiä sisäasiainministeriön asetuksella.

11 §

Kiinteistöjen pelastustiet

Sisäasiainministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä pelastustien merkitsemisestä.

12 §

Laitteiden kunnossapito

Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

- 1) laitteiden toimintakunnossa pitämiseen liittyvistä teknisistä yksityiskohdista ja menettelytavoista sekä kunnossapito-ohjelmasta;
- 2) laitteista, joille on tehtävä käyttöönotto- tai määräaikaistarkastus tai jotka on huollettava määrävälein;
- 3) huollon ja tarkastuksen ajankohdasta ja määrävälistä;
- 4) toimenpiteiden kirjaamisesta.

Ehdotus

sestä tulee tiedottaa tarpeellisessa laajuudessa.

3 luku

Toiminnanharjoittajan sekä rakennuksen omistajan ja haltijan velvollisuudet

10 §

Rakennusten uloskäytävät

Uloskäytävät ja kulkureitit niille tulee tarvittaessa merkitä ja valaista asianmukaisesti. Merkitsemisestä ja valaisemisesta voidaan antaa tarkempia säännöksiä *sisäministeriön* asetuksella.

11 §

Kiinteistöjen pelastustiet

Sisäministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä pelastustien merkitsemisestä.

12 §

Laitteiden kunnossapito

Sisäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

- 1) laitteiden toimintakunnossa pitämiseen liittyvistä teknisistä yksityiskohdista ja menettelytavoista sekä kunnossapito-ohjelmasta;
- 2) laitteista, joille on tehtävä käyttöönotto- tai määräaikaistarkastus tai jotka on huollettava määrävälein;
- 3) huollon ja tarkastuksen ajankohdasta ja määrävälistä;
- 4) toimenpiteiden kirjaamisesta.

Voimassa oleva laki

16 §

Yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma

Yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma on toimitettava viimeistään 14 vuorokautta ennen tilaisuuden alkamista tiedoksi alueen pelastusviranomaiselle. Alueen pelastusviranomaisen voi erityisestä syystä hyväksyä, että yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma toimitetaan sille tiedoksi edellä mainitun määräajan jälkeen. Jos 2 momentissa tarkoitettu selvitys ja arvio tilaisuuden vaaroista ja riskeistä tai niiden perusteella määritellyt turvallisuusjärjestelyt ja ohjeet ovat alueen pelastusviranomaisen arvion mukaan puutteelliset, alueen pelastusviranomaisen voi palauttaa suunnitelman täydennettäväksi. Alueen pelastusviranomaisen tulee myös tarvittaessa suorittaa kohteessa 80 §:n mukainen palotarkastus ja ryhtyä 81 ja 82 §:n mukaisiin toimenpiteisiin. Alueen pelastusviranomaisen tulee tarvittaessa ilmoittaa sille toimitetusta suunnitelmasta poliisille ja ensihoidosta vastaavalle terveysturvaviranomaiselle. Räjähdeiden tai palo- ja räjähdysvaarallisten kemikaalien käytöstä erikoistehosteena tulee ilmoittaa etukäteen alueen pelastusviranomaiselle siten kuin asiasta säädetään vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 81 §:ssä.

17 §

Palovaroittimet

Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen laitteiden määrästä, sijoittamisesta sekä toiminnasta.

18 §

Poistumisturvallisuus hoitolaitoksissa sekä palvelu- ja tukiasumisessa

Ehdotus

16 §

Yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma

Yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma on toimitettava viimeistään 14 vuorokautta ennen tilaisuuden alkamista tiedoksi *maakunnan* pelastusviranomaiselle. *Maakunnan* pelastusviranomaisen voi erityisestä syystä hyväksyä, että yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma toimitetaan sille tiedoksi edellä mainitun määräajan jälkeen. Jos 2 momentissa tarkoitettu selvitys ja arvio tilaisuuden vaaroista ja riskeistä tai niiden perusteella määritellyt turvallisuusjärjestelyt ja ohjeet ovat *maakunnan* pelastusviranomaisen arvion mukaan puutteelliset, *maakunnan* pelastusviranomaisen voi palauttaa suunnitelman täydennettäväksi. *Maakunnan* pelastusviranomaisen tulee myös tarvittaessa suorittaa kohteessa 80 §:n mukainen palotarkastus ja ryhtyä 81 ja 82 §:n mukaisiin toimenpiteisiin. *Maakunnan* pelastusviranomaisen tulee tarvittaessa ilmoittaa sille toimitetusta suunnitelmasta poliisille ja ensihoidosta vastaavalle terveysturvaviranomaiselle. *Velvollisuudesta ilmoittaa pelastusviranomaiselle räjähteiden tai vaarallisten kemikaalien käytöstä erikoistehosteena säädetään vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 81 §:ssä.*

17 §

Palovaroittimet

Sisäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen laitteiden määrästä, sijoittamisesta sekä toiminnasta.

18 §

Poistumisturvallisuus hoitolaitoksissa sekä palvelu- ja tukiasumisessa

Voimassa oleva laki

Edellä 1 momentin mukaisella toiminnanharjoittajalla tarkoitetaan hoitolaitoksen ylläpidosta ja palvelu- ja tukiasumisen järjestämisestä huolehtivaa kuntaa ja muuta julkisoikeudellista yhteisöä. Toiminnanharjoittajalla tarkoitetaan myös yritystä ja muuta yhteisöä, joka kunnan tai muun julkisoikeudellisen yhteisön kanssa tehdyn sopimuksen perusteella tai muutoin vastaa tai huolehtii hoitolaitoksen ylläpidosta tai palvelu- ja tukiasumisen järjestämisestä.

19 §

Poistumisturvallisuusselvitys

Poistumisturvallisuusselvitys ja sen muutokset on toimitettava alueen pelastusviranomaiselle 20 §:n 1 momentissa tarkoitetun arvion tekemistä varten. Poistumisturvallisuusselvitys on toimitettava lisäksi tiedoksi rakennusvalvontaviranomaiselle.

20 §

Poistumisturvallisuuden arviointi ja poistumisturvallisuuden toteuttamissuunnitelma

Alueen pelastusviranomaisen tulee arvioida poistumisturvallisuusselvityksen perusteella, täyttääkö poistumisturvallisuus 18 §:ssä säädetyt vaatimukset.

Ennen 1 momentissa tarkoitetun asian ratkaisemista alueen pelastusviranomaisen voi velvoittaa toiminnanharjoittajan määräajassa täydentämään 19 §:ssä tarkoitettua poistumisturvallisuusselvitystä ja toteuttamaan yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa kohteessa poistumiskokeen.

Jos poistumisturvallisuus ei täytä 18 §:ssä säädetyjä vaatimuksia, toiminnanharjoittajan tulee laatia alueen pelastusviranomaisen asettamassa määräajassa suunnitelma poistumisturvallisuuden saattamiseksi laissa säädettyjen vaatimusten mukaiseksi.

Ehdotus

Edellä 1 momentin mukaisella toiminnanharjoittajalla tarkoitetaan hoitolaitoksen ylläpidosta ja palvelu- ja tukiasumisen järjestämisestä huolehtivaa *maakuntaa*, kuntaa ja muuta julkisoikeudellista yhteisöä. Toiminnanharjoittajalla tarkoitetaan myös yritystä ja muuta yhteisöä, joka *maakunnan*, kunnan tai muun julkisoikeudellisen yhteisön kanssa tehdyn sopimuksen perusteella tai muutoin vastaa tai huolehtii hoitolaitoksen ylläpidosta tai palvelu- ja tukiasumisen järjestämisestä.

19 §

Poistumisturvallisuusselvitys

Poistumisturvallisuusselvitys ja sen muutokset on toimitettava *maakunnan* pelastusviranomaiselle 20 §:n 1 momentissa tarkoitetun arvion tekemistä varten. Poistumisturvallisuusselvitys on toimitettava lisäksi tiedoksi rakennusvalvontaviranomaiselle.

20 §

Poistumisturvallisuuden arviointi ja poistumisturvallisuuden toteuttamissuunnitelma

Maakunnan pelastusviranomaisen tulee arvioida poistumisturvallisuusselvityksen perusteella, täyttääkö poistumisturvallisuus 18 §:ssä säädetyt vaatimukset.

Ennen 1 momentissa tarkoitetun asian ratkaisemista *maakunnan* pelastusviranomaisen voi velvoittaa toiminnanharjoittajan määräajassa täydentämään 19 §:ssä tarkoitettua poistumisturvallisuusselvitystä ja toteuttamaan yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa kohteessa poistumiskokeen.

Jos poistumisturvallisuus ei täytä 18 §:ssä säädetyjä vaatimuksia, toiminnanharjoittajan tulee laatia *maakunnan* pelastusviranomaisen asettamassa määräajassa suunnitelma poistumisturvallisuuden saattamiseksi laissa säädettyjen vaatimusten mukaiseksi.

Voimassa oleva laki

21 §

Poistumisturvallisuuden toteuttamismääräys

Jos toiminnanharjoittajan 20 §:n 3 momentin mukaisesti suunnittelemissa toimenpiteillä ei voida saattaa kohteen poistumisturvallisuutta vaatimusten mukaiseksi, alueen pelastusviranomaisen on annettava 81 §:n mukainen korjausmääräys, jonka yhteydessä voidaan myös määrätä 82 §:n mukaisia erityisiä turvallisuusvaatimuksia.

(uusi)

Ehdotus

21 §

Poistumisturvallisuuden toteuttamismääräys

Jos toiminnanharjoittajan 20 §:n 3 momentin mukaisesti suunnittelemissa toimenpiteillä ei voida saattaa kohteen poistumisturvallisuutta vaatimusten mukaiseksi, *maakunnan* pelastusviranomaisen on annettava 81 §:n mukainen korjausmääräys, jonka yhteydessä voidaan myös määrätä 82 §:n mukaisia erityisiä turvallisuusvaatimuksia.

22 a §

Öljyvaraston haltijan velvollisuus huolehtia torjuntavalmiudesta

Jokainen, joka varastoi öljyä samalla varastoalueella vähintään 100 000 litraa, mutta kuitenkin alle miljoona litraa, on velvollinen pitämään varastoalueella paikallisten olosuhteiden vaatiman määrän torjuntaan soveltuva imeytys- tai muuta vastaavaa ainetta ja torjuntaan tarvittavaa kalustoa sekä huolehtimaan siitä, että saatavissa on niiden käyttöön perehtynyttä henkilöstöä. Jos varastoalue sijaitsee siten, että sieltä voi öljyvuodon yhteydessä joutua öljyä vesistöön, on varastoalueella oltava niin paljon öljyvuomia, että sen avulla voidaan estää öljyn leviäminen vesistöissä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun varaston haltijan on huolehdittava siitä, että varaston henkilökunta on perehtynyt öljyvahinkojen hälytysjärjestelmään ja että henkilökunnan tiedossa ovat ne paikat, jotka viranomaisen on hyväksynyt öljyisen jätteen keräys- ja hävityspaikoiksi.

Jakeluasemilta edellytettävästä torjuntavalmiudesta säädetään vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetussa laissa.

(uusi)

22 b §

Suuren öljyvaraston haltijan velvollisuus huolehtia torjuntavalmiudesta

Jos öljyn määrä muualla kuin rannikolla

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sijaitsevalla varastoalueella on miljoona litraa tai suurempi, varastoija on velvollinen laatimaan suunnitelman alueella sattuvan öljyvahingon varalta. Varastoijan on myös hankittava öljyvahinkojen ehkäisemiseksi ja rajoittamiseksi tarpeellista kalustoa sekä huolehdittava siitä, että saatavissa on sen käyttöön perehtynyttä henkilöstöä. Suunnitelma on toimitettava tiedoksi aluehallintovirastolle.

Tarkemmat säännökset 1 momentissa tarkoitetuista suunnitelmasta ja tarvittavasta torjuntakalustosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

(uusi)

22 c §

Sataman pitäjän ja rannikkoalueen toiminnanharjoittajan velvollisuus huolehtia torjuntavalmiudesta

Pääasiassa kauppamerenkulun käyttöön tarkoitetun sataman pitäjä ja muun rannikkoalueella miljoona litraa tai sitä enemmän öljyä tai muita haitallisia aineita varastoivan laitoksen toiminnan harjoittaja on velvollinen laatimaan suunnitelman alueella sattuvan öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon varalta. Sataman pitäjän ja toiminnan harjoittajan on hankittava öljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen ehkäisemiseksi ja rajoittamiseksi tarpeellista kalustoa. Toiminnanharjoittajan tulee myös huolehtia siitä, että torjuntakaluston käyttäjiksi on saatavissa koulutettua henkilöstöä. Suunnitelma on toimitettava tiedoksi aluehallintovirastolle.

Tarkemmat säännökset 1 momentissa tarkoitetuista suunnitelmasta ja tarvittavasta torjuntakalustosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

23 §

Sisäasiainministeriön ja aluehallintoviraston tehtävät

Sisäasiainministeriö johtaa, ohjaa ja valvoo pelastustointia ja sen palvelujen saatavuutta ja tasoa, huolehtii pelastustoimen valtakunnallisista valmisteluista ja järjestelyis-

23 §

Sisäasiainministeriön ja aluehallintoviraston tehtävät

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tä, yhteensovittaa eri ministeriöiden ja toimialojen toimintaa pelastustoimessa ja sen kehittämiseksi sekä huolehtii muista sisäasiainministeriölle tässä laissa säädetyistä tehtävistä.

Aluehallintovirasto valvoo pelastustointia sekä pelastustoimen palvelujen saatavuutta ja tasoa toimialueellaan. Aluehallintovirasto tukee lisäksi sisäasiainministeriötä 1 momentissa säädetyissä tehtävissä sekä huolehtii muista aluehallintovirastolle tässä laissa säädetyistä tehtävistä.

Sisäasiainministeriön ja aluehallintoviraston tehtävistä pelastustoimessa voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

24 §

Kuntien vastuu pelastustoimesta

Kunnat vastaavat pelastustoimesta yhteistoiminnassa pelastustoimen alueilla (alueen pelastustoimi) siten kuin tässä laissa jäljempänä tarkemmin säädetään.

Valtioneuvosto päättää maan jakamisesta pelastustoimen alueisiin ja vahvistetun aluejaon muuttamisesta. Päätöksen aluejaon muuttamisesta valtioneuvosto tekee omasta tai pelastustoimen alueen kuntien kuntalain (410/2015) 57 §:n 1 momentin mukaisella enemmistöllä tekemästä aloitteesta. Aluejaon muuttamisen yhteydessä valtioneuvosto asettaa määräajan 3 momentissa tarkoitettujen voimassa olevien sopimusten muuttamiselle. Aluejakoa ja sen muuttamista koskevaa päätöstä tehtäessä on kuultava kuntia, joita aluejako tai sen muutos koskee.

Pelastustoimen alueeseen kuuluvilla kunnilla tulee olla sopimus pelastustoimen järjestämisestä. Sopimuksen hyväksymiseen ja muuttamiseen sovelletaan, mitä kuntalain 57 §:n 1 momentissa säädetään kuntayhtymän perussopimuksen muuttamisesta. Sopimukseen sovelletaan muuten, mitä kuntien yhteistoiminnasta säädetään kuntalaissa.

Jos kunnat eivät 2 momentissa tarkoitettun aluejaon muutoksen yhteydessä sovi pelastustoimen yhteistoiminnan järjestämisestä 3 momentissa tarkoitettulla tavalla valtioneu-

24 §

Kuntien vastuu pelastustoimesta

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

voston asettamassa määräajassa, valtioneuvosto päättää kustannusten jaosta, hallintomallista, virkojen ja tehtävien järjestämisen perusteista ja muista I momentissa tarkoitettua yhteistoiminnan järjestämiseksi välttämättömistä asioista, joista kunnat eivät ole sopineet. Valtioneuvoston päätös on voimassa, kunnes asianomaisilla kunnilla on sopimus pelastustoimen järjestämisestä.

25 §

Pelastuslaitos sekä sopimuspalokunnat ja muut vastaavat yhteisöt

Pelastustoimen tehtävien hoitamista varten alueen pelastustoimella tulee olla pelastuslaitos. Alueen pelastustoimi voi käyttää 32 §:n mukaisessa pelastustoiminnassa apunaan vapaaehtoisia palokuntaa, laitospalokuntaa, teollisuuspalokuntaa, sotilaspalokuntaa (sopimuspalokunnat) tai muuta pelastusalalla toimivaa yhteisöä sen mukaan kuin niiden kanssa sovitaan.

26 §

Pelastusviranomaiset

Valtion pelastusviranomaisia ovat sisäasiainministeriön pelastusylijohtaja ja hänen määräämänsä sisäasiainministeriön ja aluehallintoviraston virkamiehet.

Alueen pelastustoimen pelastusviranomaisia ovat pelastuslaitoksen ylin viranhaltija ja hänen määräämänsä pelastuslaitoksen viranhaltijat sekä alueen pelastustoimen asianomainen monijäseninen toimielin.

27 §

Alueen pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tehtävät

Alueen pelastustoimi vastaa pelastustoimen palvelutasosta ja pelastuslaitoksen toiminnan ja nuohouspalvelujen asianmukaisesta järjestämisestä sekä muista tässä laissa sille säädettyistä tehtävistä.

25 §

Pelastuslaitos sekä sopimuspalokunnat ja muut vastaavat yhteisöt

(kumotaan)

26 §

Pelastusviranomaiset

Valtion pelastusviranomaisia ovat sisäministeriön pelastusylijohtaja ja hänen määräämänsä sisäministeriön virkamiehet.

Maakunnan pelastusviranomaisia ovat pelastuslaitoksen ylin viranhaltija ja hänen määräämänsä pelastuslaitoksen viranhaltijat.

27 §

Maakunnan pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tehtävät

Maakunta vastaa pelastustoimen järjestämisestä siten kuin maakuntalaissa ja pelastustoimen järjestämisestä annetussa laissa säädetään. Maakunta vastaa lisäksi pelastustoimen vastuulle kuuluvien nuohouspalvelu-

Voimassa oleva laki

Pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan:

1) pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, *valistuksesta* ja neuvonnasta, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa;

2) pelastustoimen valvontatehtävistä;

3) väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä;

4) pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä.

Edellä 2 momentissa säädetyn lisäksi pelastuslaitos:

1) voi suorittaa ensihoitopalveluun kuuluvia tehtäviä, jos ensihoitopalvelun järjestämisestä yhteistoiminnassa alueen pelastustoimen ja sairaanhoitopiirin kuntayhtymän kesken on sovittu terveydenhuoltolain (1326/2010) 39 §:n 2 momentin perusteella;

2) tukee pelastustoimen alueeseen kuuluvan kunnan valmiussuunnittelua, jos siitä on kunnan kanssa sovittu;

3) huolehtii öljyntorjunnasta ja muistakin muussa laissa alueen pelastustoimelle säädettyistä tehtävistä.

Alueen pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tehtävistä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

(uusi)

Ehdotus

jen järjestämisestä siten kuin tässä laissa säädetään.

Pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan:

1) pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, neuvonnasta ja *turvallisuusviestinnästä*, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa;

2) pelastustoimen valvontatehtävistä;

3) väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä;

4) pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä.

Edellä 2 momentissa säädetyn lisäksi pelastuslaitos:

1) *hoitaa ensihoitopalveluun kuuluvia tehtäviä siten kuin maakunta siitä päättää;*

2) *osallistuu 38 §:ssä tarkoitettuun pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon;*

3) huolehtii muistakin muussa laissa *maakunnan* pelastustoimelle säädettyistä tehtävistä.

Maakunnan ja pelastuslaitoksen tehtävistä *pelastustoimessa* voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

27 a §

Rajavartiolaitoksen tehtävät pelastustoimessa

Rajavartiolaitos huolehtii pelastustoiminnasta Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä tapahtuneissa alusöljyvahingoissa ja aluskemikaalivahingoissa ja sovittaa yhteen siihen varautumista.

Meripelastuskeskus toimii Suomea sitovien kansainvälisten meriympäristövahinkojen

Voimassa oleva laki

Ehdotus

torjuntaa koskevien sopimusten yhteyspisteenä ja vastaa tällaisten sopimusten edellyttämistä alusöljy- ja aluskemikaalivahinkoihin liittyvien ilmoitusten tekemisestä muille valtioille. Lisäksi meripelastuskeskus toimii merellä tapahtuvan öljyn- ja kaasunporaustoitinnan turvallisuudesta ja direktiivin 2004/35/EY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/30/EU 32 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna yhteyspisteenä ja toimittaa mainitun artiklan 4 b kohdassa tarkoitettut tiedot kohdassa tarkoitettulle jäsenvaltiolle.

Rajavartiolaitoksen tehtävistä pelastustoimessa voidaan antaa tarkempia säännöksiä sisäministeriön asetuksella.

28 §

28 §

Alueen pelastustoimen palvelutaso

Alueen pelastustoimen palvelutaso

Pelastustoimen palvelutason tulee vastata paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia. Palvelutasoa määriteltäessä on otettava huomioon myös toiminta poikkeusoloissa.

(kumotaan)

Pelastuslaitokselle 27 §:n 2 momentissa säädetyt tehtävät on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti. Olosuhteiden vaatiessa tehtävät on asetettava tärkeysjärjestykseen.

29 §

29 §

Alueen pelastustoimen palvelutasopäätös

Alueen pelastustoimen palvelutasopäätös

Alueen pelastustoimi päättää palvelutasosta kuntia kuultuaan. Päätöksessä on selvitettävä alueella esiintyvät uhat, arvioitava niistä aiheutuvat riskit, määriteltävä toiminnan tavoitteet ja käytettävät voimavarat sekä palvelut ja niiden taso. Palvelutasopäätökseen tulee myös sisältyä suunnitelma palvelutason kehittamisestä.

(kumotaan)

Päätös on voimassa määräajan.

Palvelutasopäätös on toimitettava aluehallintovirastolle. Jos palvelutasopäätös on

Voimassa oleva laki

Ehdotus

puutteellinen, aluehallintovirasto voi palauttaa asiakirjan täydennettäväksi.

Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta.

30 §

30 §

*Sammutusvesi**Sammutusvesi*

Pelastuslaitoksen tulee tehdä suunnitelma sammutusveden hankinnasta ja toimittamisesta (*sammutusvesisuunnitelma*) yhteistyössä pelastustoimen alueeseen kuuluvien kuntien ja pelastustoimen alueella toimintaa harjoittavien vesihuoltolaissa (119/2001) tarkoitettujen vesihuoltolaitosten sekä näille vettä toimittavien vesilaitosten kanssa. Sammutusvesisuunnitelma on laadittava siten, että sammutusveden hankinta ja toimittaminen vastaavat 29 §:ssä palvelutasopäätöksessä määriteltyjä onnettomuusuhkia. Sammutusvesisuunnitelman hyväksyy alueen pelastustoimi.

Kunnan tulee huolehtia alueellaan sammutusveden hankinnasta pelastuslaitoksen tarpeisiin sammutusvesisuunnitelmassa määritellyllä tavalla. Kunnan tulee ottaa sammutusveden hankinta huomioon vesihuoltolain mukaisessa vesihuollon kehittämissuunnitelmassa sekä hyväksyessään vesihuoltolaitokselle vesihuoltolaissa tarkoitettua toimintaa alueen. Kunnan vastuulla olevaan sammutusveden hankintaan kuuluu lisäksi velvollisuus huolehtia sammutusvesisuunnitelmassa määriteltävistä sammutusveden ottopaikoista luonnonvesilähteisiin. *Pelastustoimen alueeseen kuuluvat kunnat voivat edellä tässä momentissa säädetystä poiketen sopia siitä, että sammutusveden hankinnasta huolehtii alueen pelastustoimi. Sopimuksen hyväksymiseen ja muuttamiseen sovelletaan, mitä kuntalain 79 §:n 1 momentissa säädetään kuntayhtymän perussopimuksen muuttamisesta. Sopimukseen sovelletaan muuten, mitä kuntien yhteistoiminnasta säädetään kuntalaissa.*

Vesihuoltolaissa tarkoitettua vesihuoltolaitoksen ja tälle vettä toimittavan vesilaitoksen

Pelastuslaitoksen tulee tehdä suunnitelma sammutusveden hankinnasta ja toimittamisesta (*sammutusvesisuunnitelma*) yhteistyössä *maakuntaan* kuuluvien kuntien ja *maakunnan* alueella toimintaa harjoittavien vesihuoltolaissa (119/2001) tarkoitettujen vesihuoltolaitosten sekä näille vettä toimittavien vesilaitosten kanssa. Sammutusvesisuunnitelma on laadittava siten, että sammutusveden hankinta ja toimittaminen vastaavat *pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 12 §:ssä tarkoitettua* palvelutasopäätöksessä määriteltyjä onnettomuusuhkia. Sammutusvesisuunnitelman hyväksyy *maakuntavaltuusto*.

Kunnan tulee huolehtia alueellaan sammutusveden hankinnasta pelastuslaitoksen tarpeisiin sammutusvesisuunnitelmassa määritellyllä tavalla. Kunnan tulee ottaa sammutusveden hankinta huomioon vesihuoltolain mukaisessa vesihuollon kehittämissuunnitelmassa sekä hyväksyessään vesihuoltolaitokselle vesihuoltolaissa tarkoitettua toimintaa alueen. Kunnan vastuulla olevaan sammutusveden hankintaan kuuluu lisäksi velvollisuus huolehtia sammutusvesisuunnitelmassa määriteltävistä sammutusveden ottopaikoista luonnonvesilähteisiin.

Vesihuoltolaissa tarkoitettu vesihuoltolaitos ja tälle vettä toimittava *vesilaitos toimitt*

Voimassa oleva laki

tulee toimittaa sammutusvettä vesijohtoverkostosta sammutusvesisuunnitelmassa määritellyllä tavalla pelastuslaitoksen tarpeisiin. Sammutusveden toimittamiseen kuuluu vedenhankinta ja johtaminen vesihuoltolaitoksen verkostoon kuuluviin paloposteihin ja sammutusvesiasemille. Lisäksi sammutusveden toimittamiseen kuuluu palopostien ja sammutusvesiasemien kunnossapito ja huolto. Sammutusveden toimittamisesta aiheutuvien kustannusten jakamisen perusteista sovitaan sammutusvesisuunnitelmassa sammutusveden hankinnasta 2 momentin mukaisesti vastaavan kunnan tai alueen pelastustoimen ja sammutusvettä toimittavan vesihuoltolaitoksen kesken.

31 §

Vastuu metsäpalojen tähytyksestä ja metsäpalovaroituksen antamisesta

Aluehallintoviraston on järjestettävä harvaan asutulla seudulla tehokas metsäpalojen tähytys, jos metsäpalon vaara on ilmeinen.

Ilmatieteen laitoksen tulee antaa metsäpalovaroitus alueelle, jossa metsäpalon vaaran arvioidaan maanpinnan kuivuuden ja sääolosuhteiden johdosta olevan ilmeinen. Ilmatieteen laitoksen tulee huolehtia siitä, että metsäpalovaroituksesta tiedotetaan tarpeellisessa laajuudessa.

32 §

Pelastustoiminnan sisältö

Ehdotus

taa sammutusvettä vesijohtoverkostosta sammutusvesisuunnitelmassa määritellyllä tavalla pelastuslaitoksen tarpeisiin. Sammutusveden toimittamiseen kuuluu vedenhankinta ja johtaminen vesihuoltolaitoksen verkostoon kuuluviin paloposteihin ja sammutusvesiasemille. Lisäksi sammutusveden toimittamiseen kuuluu palopostien ja sammutusvesiasemien kunnossapito ja huolto. Sammutusveden toimittamisesta aiheutuvien kustannusten jakamisen perusteista sovitaan sammutusvesisuunnitelmassa sammutusveden hankinnasta 2 momentin mukaisesti vastaavan kunnan tai *maakunnan* pelastustoimen ja sammutusvettä toimittavan vesihuoltolaitoksen kesken.

31 §

Vastuu metsäpalojen tähytyksestä ja metsä- ja ruohikkopalovaroituksen antamisesta

Sisäministeriön tehtävänä on järjestää harvaan asutulla seudulla tehokas metsäpalojen tähytys, jos metsäpalon vaara on ilmeinen.

Ilmatieteen laitoksen tulee antaa metsä- tai ruohikkopalovaroitus alueelle, jossa metsä- tai ruohikkopalon vaaran arvioidaan maanpinnan kuivuuden ja sääolosuhteiden johdosta olevan ilmeinen. Ilmatieteen laitoksen tulee huolehtia siitä, että *varoituksesta* tiedotetaan tarpeellisessa laajuudessa.

32 §

Pelastustoiminnan sisältö

*Pelastustoimintaa öljy- ja aluskemikaali-
vahingoissa johtavan viranomaisen tulee kii-
reellisesti ryhtyä vahinkojen torjumiseksi tai
rajoittamiseksi kaikkiin sellaisiin tarpeellisiin
toimenpiteisiin, joista aiheutuvat kustannuk-
set tai vahingot eivät ole ilmeisessä epäsuhteen-
teessa uhattuina oleviin taloudellisiin ja mui-
hin arvoihin. Torjuntatoimenpiteet on suori-
tettava niin, ettei luonnon ja ympäristön saat-
tamista samaan tilaan, jossa se oli ennen vahinko-
tapahutusta, tarpeettomasti vaikeuteta.*

Olosuhteiden vaatiessa tehtävät on asetet-

Voimassa oleva laki

33 §

Hälytysohje

Pelastuslaitoksen tulee yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien viranomaisten sekä Häätäkeskuslaitoksen kanssa laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä. Hälytysohjeessa tulee ottaa huomioon myös pelastuslaitosten 44 §:n mukainen yhteistoiminta ja 45 §:n mukainen avunanto.

Hälytysohje on laadittava siten, että häätäkeskus voi hälyttää pelastustoimintaan lähimmät tarkoituksenmukaiset yksiköt riippumatta siitä, miltä alueelta ne ovat.

Pelastuslaitosten on huolehdittava hälytysohjeiden valtakunnallisesta yhteensovittamisesta sekä pelastuslaitosten kesken että Häätäkeskuslaitoksen kanssa.

34 §

Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastustoiminnan johtaja on siltä pelastustoimen alueelta, jossa onnettomuus tai vaaratilanne on saanut alkunsa, jollei toisin ole sovittu. Pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen. Pelastustoimintaa voi kuitenkin tilapäisesti johtaa muu pelastuslaitoksen palveluksessa oleva tai sopimuspalokuntaan kuuluva siihen saakka, kun toimivaltainen pelastusviranomainen ottaa pelastustoiminnan johtakseen. Pelastustoiminnan johtaja toimii virkavastuun alaisena.

Sisäasiainministeriön pelastusviranomaisella on oikeus antaa pelastustoimintaa koskevia käskyjä ja määrätä pelastustoiminnan johta-

Ehdotus

tava kiireellisyys- ja tärkeysjärjestykseen.

33 §

Hälytysohje

Pelastuslaitoksen tulee yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien viranomaisten sekä Häätäkeskuslaitoksen kanssa laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä. Hälytysohjeessa tulee ottaa huomioon myös pelastuslaitosten *maakuntalain 51 §:ssä tarkoitettuun sopimukseen perustuva yhteistoiminta ja tämän lain 45 §:ssä pelastuslaitokselle säädetty velvollisuus antaa apua toiselle pelastuslaitokselle.*

Hälytysohje on laadittava siten, että häätäkeskus voi hälyttää pelastustoimintaan lähimmät tarkoituksenmukaiset yksiköt riippumatta siitä, *mistä maakunnasta* ne ovat.

Pelastuslaitosten on huolehdittava hälytysohjeiden valtakunnallisesta yhteensovittamisesta sekä pelastuslaitosten kesken että Häätäkeskuslaitoksen kanssa.

34 §

Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastustoiminnan *johtajana toimii sen maakunnan pelastusviranomainen*, jossa onnettomuus tai vaaratilanne on saanut alkunsa, jollei *maakuntalain 51 §:n nojalla* toisin ole sovittu *tai pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 3 §:n nojalla säädetty*. Pelastustoimintaa voi kuitenkin tilapäisesti johtaa muu pelastuslaitoksen palveluksessa oleva tai sopimuspalokuntaan kuuluva siihen saakka, kun toimivaltainen pelastusviranomainen ottaa pelastustoiminnan johtakseen. Pelastustoiminnan johtaja toimii virkavastuun alaisena.

Alusöljyvahingossa ja aluskemikaalivahingossa Suomen aluevesillä aavalla selällä tai talousvyöhykkeellä pelastustoiminnan johtajan asettaa kuitenkin Rajavartiolaitos.

Valtion pelastusviranomaisella on oikeus antaa pelastustoimintaa koskevia käskyjä ja määrätä pelastustoiminnan johtajasta ja hä-

Voimassa oleva laki

jasta ja hänen toimialueestaan toisin kuin 1 momentissa on säädetty.

Jos eri viranomaisille ja tahoille kuuluvien vastuiden ja toimivaltuuksien selkiyttämiseksi on tarpeen, pelastustoiminnan johtajan tulee tehdä pelastustoiminnan aloittamisesta tai lopettamisesta nimenomainen päätös. Päätöksestä on ilmoitettava asianomaisille viranomaisille ja asianosaisille heti, kun se on mahdollista. Pyydettyessä päätös on vahvistettava kirjallisesti. Jälkiraivaukseen ja -vartiointiin liittyvästä pelastustoiminnan johtajan päätöksestä lopettaa pelastustoiminta säädetään 40 §:ssä.

35 §

Johtaminen yhteistoimintatilanteessa

36 §

Pelastustoiminnan johtajan toimivaltuudet

Tulipalon sammuttamiseksi ja sen leviämisen estämiseksi sekä muun onnettomuuden torjumiseksi ja vahinkojen rajoittamiseksi sekä vaaran välttämiseksi alueen pelastusviranomaisella ja sisäasiainministeriön pelastusviranomaisella on oikeus, jos tilanteen hallitseminen ei muutoin ole mahdollista:

- 1) määrätä ihmisiä suojautumaan sekä evakuoita ihmisiä ja omaisuutta;
- 2) ryhtyä sellaisiin välttämättömiin toimenpiteisiin, joista voi aiheutua vahinkoa kiinteälle tai irtaimelle omaisuudelle;
- 3) määrätä antamaan käytettäväksi rakennuksia, viesti- ja tietoliikenneyhteyksiä ja välineitä sekä pelastustoiminnassa tarvittavaa kalustoa, välineitä ja tarvikkeita, elintarvikkeita, poltto- ja voiteluaineita ja sammutusaineita;
- 4) ryhtyä muihinkin pelastustoiminnassa tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Ehdotus

nen toimialueestaan toisin kuin 1 momentissa säädetään.

Jos eri viranomaisille ja tahoille kuuluvien vastuiden ja toimivaltuuksien selkiyttämiseksi on tarpeen, pelastustoiminnan johtajan tulee tehdä pelastustoiminnan aloittamisesta tai lopettamisesta nimenomainen päätös. Päätöksestä on ilmoitettava asianomaisille viranomaisille ja asianosaisille heti, kun se on mahdollista. Pyydettyessä päätös on vahvistettava kirjallisesti. Jälkiraivaukseen ja -vartiointiin liittyvästä pelastustoiminnan johtajan päätöksestä lopettaa pelastustoiminta säädetään 40 §:ssä.

35 §

Johtaminen yhteistoimintatilanteessa

36 §

Pelastustoiminnan johtajan toimivaltuudet

Öljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoimintaa varten perustettavaan johtoryhmään tulee kutsua ympäristönsuojelun asiantuntija tai varata tällaiselle asiantuntijalle tilaisuus tulla kuulluksi.

Tulipalon sammuttamiseksi ja sen leviämisen estämiseksi sekä muun onnettomuuden torjumiseksi ja vahinkojen rajoittamiseksi sekä vaaran välttämiseksi *maakunnan* pelastusviranomaisella ja *valtion* pelastusviranomaisella on oikeus, jos tilanteen hallitseminen ei muutoin ole mahdollista:

- 1) määrätä ihmisiä suojautumaan sekä *panna toimeen suojaväistö*;
- 2) ryhtyä sellaisiin välttämättömiin toimenpiteisiin, joista voi aiheutua vahinkoa kiinteälle tai irtaimelle omaisuudelle;
- 3) määrätä antamaan käytettäväksi rakennuksia, viesti- ja tietoliikenneyhteyksiä ja välineitä sekä pelastustoiminnassa tarvittavaa kalustoa, välineitä ja tarvikkeita, elintarvikkeita, poltto- ja voiteluaineita ja sammutusaineita;
- 4) ryhtyä muihinkin pelastustoiminnassa tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(uusi)

36 a §

Pelastustoiminnan johtajan toimivaltuudet öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon torjunnassa

Jos öljyvahingon tai aluskemikaalivahingon torjumiseksi ja vahinkojen seurausten rajoittamiseksi on välttämätöntä, pelastustoimintaa johtavalla viranomaisella on oikeus:

1) ottaa tilapäisesti käyttöön vahinkojen torjuntaan sopivia laitteita ja tarvikkeita, tarpeellisia viestintä- ja kuljetusvälineitä, työkoneita ja -välineitä sekä lastaukseen, purkaukseen tai väliaikaiseen varastointiin tarvittavia tiloja ja paikkoja;

2) nousta maihin ja liikkua toisen alueella;

3) määrätä maa- ja vesirakennustoimenpiteistä toisen alueella;

4) rajoittaa vesiliikennettä; sekä

5) ryhtyä muihin öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon torjumiseksi tarpeellisiin toimiin.

Jos öljyvahinko tai aluskemikaalivahinko, sen vaara tai vahingon leviämisen mahdollisuus on niin suuri, että pelastustoimintaa johtavan viranomaisen käytössä oleva henkilöstö tai kalusto ei riitä vahingon tehokkaiseen torjumiseen tai ehkäisyyn, pelastustoimintaa johtavalla viranomaisella on oikeus määrätä sataman pitäjä, laitoksen haltija, öljyn varastoija tai muu, jolla on torjuntakalustoa tai niiden käyttöön perehtynyttä henkilöstöä, asettamaan nämä pelastustoimintaa johtavan viranomaisen käyttöön, jollei tästä aiheudu toiminnan harjoittajalle kohtuutonta haittaa.

(uusi)

36 b §

Alusta ja sen lastia koskevat toimenpiteet

Jos Suomen aluevesillä tai talousvyöhykkeellä alus uppoaa, joutuu karille tai yhteentörmäyksen osapuoleksi, saa vuodon tai konevian taikka muutoin joutuu tilaan, johon liittyy ilmeinen öljyn tai muun haitallisen ai-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

neen vuodon vaara, Rajavartiolaitos voi määrätä ryhdyttäväksi sellaisiin alukseen ja sen lastiin kohdistuviin pelastus- tai muihin toimenpiteisiin, jotka se katsoo välttämättömiksi vesien pilaantumisen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi. Ennen toimenpiteisiin ryhtymistä Rajavartiolaitoksen on neuvoteltava tilanteesta Liikenteen turvallisuusviraston kanssa sekä kuultava asianomaista ympäristöviranomaisista, ellei tilanteen kiireellisyys muuta edellytä. Lisäksi Rajavartiolaitoksen on neuvoteltava aluksen omistajan, toimeksiannon saaneen pelastusyhtiön ja vakuutusenantajien edustajien kanssa, jos se voi tapahtua aiheuttamatta tarpeetonta viivytystä.

Mitä 1 momentissa säädetään Rajavartiolaitoksen oikeuksista ja velvollisuuksista, sovelletaan myös pelastustoiminnan johtajaan, jos 1 momentissa tarkoitettu alusta koskeva tapahtuma sattuu Suomen sisävesialueella.

Sen aluksen päällikkö, josta vesien pilaantuminen tai sen vaara on aiheutunut, on velvollinen antamaan viranomaisille vahingollisten seurausten estämiseksi kaikkea apua, jota olosuhteet huomioon ottaen voidaan vaatia.

(uusi)

36 c §

Torjuntakemikaalin käyttö

Sisäministeriö voi poikkeustapauksessa päättää merenkulun ympäristönsuojelulain 2 luvun 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen öljypitoisten aineiden tai mainitun lain 4 luvun 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen haitallisten nestemäisten aineiden (torjuntakemikaali) käytöstä alusöljy- ja aluskemikaalivahingon torjunnassa.

Sisäministeriön on ennen päätöksen tekemistä kuultava Suomen ympäristökeskusta ja varmistuttava, että torjuntakemikaali on kyseisen vahingon torjunnassa huomattavasti muita torjuntamenetelmiä parempi eikä torjuntakemikaalin käytöstä aiheudu ilmeistä vesien pilaantumisen vaaraa eikä muuta haittaa ihmisen terveydelle tai ympäristölle.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

38 §

38 §

*Kansainvälinen pelastustoiminta**Kansainvälinen pelastustoiminta*

Pelastustoimeen kuuluvan avun antamiseen osallistuvan suomalaisen henkilöstön palvelussuhteesta ja henkilöstön asemasta avustustoiminnassa säädetään siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annetussa laissa (1287/2004).

Pelastustoimeen kuuluvan avun antamiseen osallistuvan suomalaisen henkilöstön palvelussuhteesta, *kelpoisuudesta* ja henkilöstön asemasta avustustoiminnassa säädetään siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annetussa laissa (1287/2004).

39 §

39 §

*Pelastustoimintaan osallistuvan toimintakyky**Pelastustoimintaan osallistuvan toimintakyky*

Pelastuslaitoksen ja sopimuspalokunnan henkilöstöön kuuluvan pelastustoimintaan osallistuvan henkilön tulee ylläpitää tehtäviensä edellyttämiä perustaitoja ja kuntoa. Pelastustoimintaan kuuluvien eri tehtävien edellyttämien perustaitojen ja kunnan tasosta sekä kuntotestien järjestämisestä voidaan antaa tarkempia säännöksiä sisäasiainministeriön asetuksella.

Pelastuslaitoksen ja sopimuspalokunnan henkilöstöön kuuluvan pelastustoimintaan osallistuvan henkilön tulee ylläpitää tehtäviensä edellyttämiä perustaitoja ja kuntoa. Pelastustoimintaan kuuluvien eri tehtävien edellyttämien perustaitojen ja kunnan tasosta sekä kuntotestien järjestämisestä voidaan antaa tarkempia säännöksiä *sisäministeriön* asetuksella.

40 §

40 §

*Jälkiraivaus ja -vartiointi**Jälkiraivaus ja -vartiointi sekä jälkitorjunta*

Kohteen omistaja on velvollinen huolehtimaan tulipalon jälkiraivauksesta ja -vartioinnista sen jälkeen, kun tilanne ei enää vaadi pelastuslaitoksen toimenpiteitä. Ajankohdan ratkaisee pelastustoiminnan johtaja. Pelastustoiminnan johtajan tulee tehdä 34 §:n 3 momentissa tarkoitettu päätös pelastustoiminnan lopettamisesta ja ilmoittaa siitä kohteen omistajalle. Pyydettyessä päätös on vahvistettava kirjallisesti.

Kohteen omistaja on velvollinen huolehtimaan tulipalon jälkiraivauksesta ja -vartioinnista sen jälkeen, kun tilanne ei enää vaadi pelastuslaitoksen toimenpiteitä. Ajankohdan ratkaisee pelastustoiminnan johtaja. Pelastustoiminnan johtajan tulee tehdä 34 §:n 3 momentissa tarkoitettu päätös pelastustoiminnan lopettamisesta ja ilmoittaa siitä kohteen omistajalle. *Öljyvahingoissa ilmoitus tulee tehdä öljyvahinkojen jälkitorjunnasta vastaavalle viranomaiselle.* Pyydettyessä päätös on vahvistettava kirjallisesti.

Jos kohteen omistajaa ei tavoiteta tai tämä ei huolehdi jälkiraivauksen ja -vartioinnin suorittamisesta, alueen pelastusviranomaisella on oikeus teettää välttämättömät toimenpiteet omistajan kustannuksella.

Jos kohteen omistajaa ei tavoiteta tai tämä ei huolehdi jälkiraivauksen ja -vartioinnin suorittamisesta, *maakunnan* pelastusviranomaisella on oikeus teettää välttämättömät toimenpiteet omistajan kustannuksella.

Voimassa oleva laki

42 §

Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemisessä

Jos viranomaiset virkatoimiensa yhteydessä havaitsevat tai muutoin saavat tietää rakennuksessa, asunnossa tai muussa kohteessa ilmeisen palonvaaran tai muun onnettomuusriskin, heidän tulee mahdollisten salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa asiasta alueen pelastusviranomaiselle. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös kuntaa, muuta julkisyhteisöä ja näiden palveluksessa olevaa henkilöstöä sekä 18 §:n 2 momentissa tarkoitettua hoitolaitoksen ylläpidosta ja palvelu- ja tukiasumisen järjestämisestä huolehtivaa toiminnanharjoittajaa ja tämän palveluksessa olevaa henkilöstöä.

44 §

Pelastuslaitosten yhteistoiminta

Alueen pelastustoimi voi sopia tämän lain mukaisten tehtävien hoitamisesta myös toisella pelastustoimen alueella.

46 §

Yhteistyö pelastustoiminnassa

Valtion ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun siten kuin 47 §:ssä säädetään sekä toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti.

Edellä 1 momentissa säädettyssä tarkoituksessa:

1) hätäkeskukset vastaanottavat hätäilmoituksia ja välittävät ilmoitukset asianomaisille yksiköille sekä toimivat pelastustoimen viestikeskuksena siten kuin siitä hätäkeskustoiminnasta annetussa laissa (692/2010) säädetään;

2) puolustusvoimat osallistuu pelastustoimintaan antamalla käytettäväksi pelastustoimintaan tarvittavaa kalustoa, henkilöstöä ja

Ehdotus

42 §

Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemisessä

Jos viranomaiset virkatoimiensa yhteydessä havaitsevat tai muutoin saavat tietää rakennuksessa, asunnossa tai muussa kohteessa ilmeisen palonvaaran tai muun onnettomuusriskin, heidän tulee mahdollisten salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa asiasta *maakunnan* pelastusviranomaiselle. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös *maakuntaa*, kuntaa, muuta julkisyhteisöä ja näiden palveluksessa olevaa henkilöstöä sekä 18 §:n 2 momentissa tarkoitettua hoitolaitoksen ylläpidosta ja palvelu- ja tukiasumisen järjestämisestä huolehtivaa toiminnanharjoittajaa ja tämän palveluksessa olevaa henkilöstöä.

44 §

Pelastuslaitosten yhteistoiminta

(kumotaan)

46 §

Yhteistyö pelastustoiminnassa

Valtion, *maakunnan* ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun siten kuin 47 §:ssä säädetään sekä toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti.

Edellä 1 momentissa säädettyssä tarkoituksessa:

1) hätäkeskukset vastaanottavat hätäilmoituksia ja välittävät ilmoitukset asianomaisille yksiköille sekä toimivat pelastustoimen viestikeskuksena siten kuin siitä hätäkeskustoiminnasta annetussa laissa (692/2010) säädetään;

2) Puolustusvoimat osallistuu pelastustoimintaan antamalla käytettäväksi pelastustoimintaan tarvittavaa kalustoa, henkilöstöä ja

Voimassa oleva laki

asiantuntijapalveluja siten kuin siitä puolustusvoimista annetussa laissa (551/2007) säädetään;

3) rajavartiolaitos osallistuu pelastustoimintaan antamalla käytettäväksi kalustoa, henkilöitä ja asiantuntijapalveluita siten kuin siitä rajavartiolaissa (578/2005) säädetään;

4) poliisi huolehtii kadonneiden etsinnästä maa-alueilla ja sisävesillä, vaara-alueiden eristämisestä ja muista järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen kuuluvista tehtävistä onnettomuuspaikalla;

5) sosiaali- ja terveystieteiden viranomaiset ja hallinnonalan laitokset vastaavat niitä koskevissa säädöksissä määrätyn työnjaon mukaisesti ensihoitopalvelun järjestämisestä sekä psykososiaalisen tuen palveluista ja onnettomuuden johdosta hätään joutuneiden huollosta ja majoituksesta;

6) ympäristöterveydenhuollon järjestämisestä vastaavat viranomaiset ja hallinnonalan laitokset huolehtivat yksilön ja hänen elinympäristönsä terveydensuojelua koskevista tehtävistä niitä koskevissa säädöksissä määrätyn työnjaon mukaisesti;

7) ympäristöviranomaiset ja maa- ja metsätaloustieteiden viranomaiset sekä hallinnonalojen laitokset huolehtivat niitä koskevissa säädöksissä määrätyn työnjaon mukaisesti öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunnasta, ympäristönsuojelusta, tulvasuojelusta, tulvantorjunnasta ja patoturvallisuudesta;

8) liikenne- ja viestintäasioista vastaavat viranomaiset ja hallinnonalan laitokset huolehtivat:

a) häätä- ja muiden viranomaistiedotteiden välittämisestä väestölle sähköisten joukkoviestimien kautta;

b) liikenneväylien raivauksesta;

c) liikenneväylien käytön yhteistoimintakysymyksistä evakuoinneissa;

d) kuljetusten järjestämisestä evakuoinneissa;

e) ilmailun etsintä- ja pelastuspalvelun järjestämisestä;

9) Säteilyturvakeskus valvoo ydinenergian ja säteilyn käytön turvallisuutta ja turva- ja

Ehdotus

asiantuntijapalveluja siten kuin siitä puolustusvoimista annetussa laissa (551/2007) säädetään;

3) *sen lisäksi, mitä tässä laissa muuten säädetään*, Rajavartiolaitos osallistuu pelastustoimintaan antamalla käytettäväksi kalustoa, henkilöitä ja asiantuntijapalveluita siten kuin siitä rajavartiolaissa (578/2005) säädetään;

4) poliisi huolehtii kadonneiden etsinnästä maa-alueilla ja sisävesillä, vaara-alueiden eristämisestä ja muista järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen kuuluvista tehtävistä onnettomuuspaikalla;

5) sosiaali- ja terveystieteiden viranomaiset ja hallinnonalan laitokset vastaavat niitä koskevissa säädöksissä määrätyn työnjaon mukaisesti ensihoitopalvelun järjestämisestä sekä psykososiaalisen tuen palveluista ja onnettomuuden johdosta hätään joutuneiden huollosta ja majoituksesta;

6) ympäristöterveydenhuollon järjestämisestä vastaavat viranomaiset ja hallinnonalan laitokset huolehtivat yksilön ja hänen elinympäristönsä terveydensuojelua koskevista tehtävistä niitä koskevissa säädöksissä määrätyn työnjaon mukaisesti;

7) ympäristöviranomaiset, maa- ja metsätaloustieteiden viranomaiset ja vesitaloustieteiden viranomaiset sekä hallinnonalojen laitokset huolehtivat niitä koskevissa säädöksissä määrätyn työnjaon mukaisesti, ympäristönsuojelusta, tulvariskien hallinnasta ja patoturvallisuudesta;

8) liikenne- ja viestintäasioista vastaavat viranomaiset ja hallinnonalan laitokset huolehtivat:

a) vaaratiedotteiden välittämisestä väestölle sähköisten joukkoviestimien kautta;

b) liikenneväylien raivauksesta;

c) liikenneväylien käytön yhteistoimintakysymyksistä suojaväistöissä;

(kumotaan)

d) ilmailun etsintä- ja pelastuspalvelun järjestämisestä siten kuin siitä ilmailulain (864/2014) 121 §:ssä säädetään;

9) Säteilyturvakeskus valvoo ydinenergian ja säteilyn käytön turvallisuutta ja turva- ja

Voimassa oleva laki

valmiusjärjestelyjä sekä säteilytilannetta, ylläpitää tehtäviensä edellyttämää valmiutta normaalista poikkeavien säteilytilanteiden varalta, ilmoittaa, varoittaa ja raportoi poikkeavista säteilytilanteista, arvioi säteilytapahutumien turvallisuusmerkitystä sekä antaa suojelutoimia koskevia suosituksia;

10) Ilmatieteen laitos luovuttaa asianomaiselle viranomaiselle pelastustoiminnassa ja sen suunnittelussa tarpeelliset säätiedot, varoitukset, havainnot ja ennusteet sekä ajelehtimisarviot merialueille ja arviot radioaktiivisten ja muiden vaarallisten aineiden kulkeutumisesta ilmakehässä;

11) siviilipalveluskeskus osallistuu pelastustoimintaan ja väestönsuojeluun sen mukaan kuin osallistumisesta erikseen säädetään tai määrätään;

12) valtion eri toimialoista vastaavat virastot, laitokset ja liikelaitokset sekä kunnan ja kuntayhtymien eri toimialoista vastaavat virastot, laitokset ja liikelaitokset varautuvat ja osallistuvat pelastustoimintaan tehtäväalueensa, keskinäisen työnjakonsa ja niitä koskevan lainsäädännön mukaisesti.

Viranomaisten, laitosten ja liikelaitosten yhteistyöstä pelastustoiminnassa voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

47 §

Pelastustoimen suunnitelmat

Viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset, jotka ovat velvollisia antamaan pelastusviranomaisille virka-apua ja asiantuntija-apua tai joiden asiantuntemusta muutoin tarvitaan pelastustoiminnassa ja siihen varautumisessa, ovat velvollisia laatimaan pelastuslaitoksen johdolla ja yhteistoiminnassa keskenään tar-

Ehdotus

valmiusjärjestelyjä sekä säteilytilannetta, ylläpitää tehtäviensä edellyttämää valmiutta normaalista poikkeavien säteilytilanteiden varalta, ilmoittaa, varoittaa ja raportoi poikkeavista säteilytilanteista, arvioi säteilytapahutumien turvallisuusmerkitystä sekä antaa suojelutoimia koskevia suosituksia;

10) Ilmatieteen laitos luovuttaa asianomaiselle viranomaiselle pelastustoiminnassa ja sen suunnittelussa tarpeelliset säätiedot, varoitukset, havainnot ja ennusteet sekä ajelehtimisarviot merialueille ja arviot radioaktiivisten ja muiden vaarallisten aineiden kulkeutumisesta ilmakehässä;

11) siviilipalveluskeskus osallistuu pelastustoimintaan ja väestönsuojeluun sen mukaan kuin osallistumisesta erikseen säädetään tai määrätään;

12) valtion eri toimialoista vastaavat virastot, laitokset ja liikelaitokset, *maakunnan* sekä kunnan ja kuntayhtymien eri toimialoista vastaavat virastot, laitokset ja liikelaitokset varautuvat ja osallistuvat pelastustoimintaan tehtäväalueensa, keskinäisen työnjakonsa ja niitä koskevan lainsäädännön mukaisesti;

13) *Suomen ympäristökeskus, Liikenteen turvallisuusvirasto ja Puolustusvoimat osallistuvat alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntaan siten kuin tässä tai muussa laissa tarkemmin säädetään.*

Viranomaisten, laitosten ja liikelaitosten yhteistyöstä pelastustoiminnassa voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

47 §

Pelastustoimen suunnitelmat

Pelastuslaitoksen tulee laatia maakunnan onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat.

Viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset, jotka ovat velvollisia antamaan pelastusviranomaisille virka-apua ja asiantuntija-apua tai joiden asiantuntemusta muutoin tarvitaan pelastustoiminnassa ja siihen varautumisessa, ovat velvollisia laatimaan pelastuslaitoksen johdolla ja yhteistoiminnassa keskenään tar-

Voimassa oleva laki

peelliset suunnitelmat tehtäviensä hoitamisesta pelastustoiminnan yhteydessä ja osallistumisesta pelastustoimintaan. Pelastuslaitokselle on annettava selvitykset pelastustoimintaan käytettävissä olevista voimavaroista.

48 §

Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoinen pelastussuunnitelma

Ulkoisen pelastussuunnitelman ja harjoitusten toteutumista valvoo aluehallintovirasto. Tapahtuneesta onnettomuudesta on tehtävä merkinnät 91 §:ssä tarkoitettuun toimenpiderakisteriin.

Sisäasiainministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä ulkoisen pelastussuunnitelman laatimisesta, uusimisesta ja sisällöstä, väestön kuulemisesta suunnitelman laatimisen yhteydessä ja suunnitelmasta tiedottamisesta, suunnitelman mukaisista harjoituksista, suunnitelman ja harjoitusten toteutumisen valvonnasta sekä asianomaisissa kohteissa tapahtuneita onnettomuuksia koskevien tietojen merkitsemisestä pelastustoimen toimenpiderekisteriin.

49 §

Velvollisuus antaa virka-apua ja asiantuntija-apua pelastusviranomaisille

Sen lisäksi mitä 46 §:ssä säädetään viranomaisten yhteistyöstä pelastustoiminnassa, valtion ja kunnan viranomaiset ja laitokset sekä metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetussa laissa (1474/1995) tarkoitettut metsäkeskukset ovat

Ehdotus

peelliset suunnitelmat tehtäviensä hoitamisesta pelastustoiminnan yhteydessä ja osallistumisesta pelastustoimintaan.

Merialueella tapahtuvaa alusöljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa koskevat suunnitelmat laaditaan kuitenkin Rajavartiolaitoksen johdolla.

Pelastuslaitokselle ja Rajavartiolaitokselle on annettava selvitykset pelastustoimintaan käytettävissä olevista voimavaroista.

Sisäministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä laadittavista pelastustoimen suunnitelmista sekä niiden sisällöstä ja rakenteesta.

48 §

Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoinen pelastussuunnitelma

Ulkoisen pelastussuunnitelman ja harjoitusten toteutumista valvoo sisäministeriö. Tapahtuneesta onnettomuudesta on tehtävä merkinnät 91 §:ssä tarkoitettuun toimenpiderakisteriin.

Sisäministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä ulkoisen pelastussuunnitelman laatimisesta, uusimisesta ja sisällöstä, väestön kuulemisesta suunnitelman laatimisen yhteydessä ja suunnitelmasta tiedottamisesta, suunnitelman mukaisista harjoituksista, suunnitelman ja harjoitusten toteutumisen valvonnasta sekä asianomaisissa kohteissa tapahtuneita onnettomuuksia koskevien tietojen merkitsemisestä pelastustoimen toimenpiderekisteriin.

49 §

Velvollisuus antaa virka-apua ja asiantuntija-apua pelastusviranomaisille ja Rajavartiolaitokselle

Sen lisäksi, mitä 46 §:ssä säädetään viranomaisten yhteistyöstä pelastustoiminnassa, valtion, maakunnan ja kunnan viranomaiset ja laitokset sekä Suomen metsäkeskuksesta annetussa laissa (418/2011) tarkoitettu Suomen metsäkeskus ovat velvollisia antamaan

Voimassa oleva laki

velvollisia antamaan pyynnöstä pelastusviranomaisille toimialaansa kuuluvaa tai siihen muuten soveltuvaa virka-apua.

Poliisi on lisäksi velvollinen antamaan virka-apua, joka on tarpeen 80 §:n mukaisen palotarkastuksen ja muun valvontatehtävän toimittamiseksi, 81 §:n 3 momentissa tarkoitettuna onnettomuusvaaran estämiseksi sekä 88 §:n mukaisen tiedonsaantioikeuden toteuttamiseksi.

Metsähallitus on velvollinen antamaan pelastusviranomaisille asiantuntija-apua metsäpalojen torjunnassa ja varautumaan omatoimisesti hallinnassaan olevalla valtion maalla tapahtuvien metsäpalojen ehkäisyyn ja torjuntaan yhteistyössä pelastusviranomaisten kanssa.

Päätöksen 1 ja 2 momentissa tarkoitettuna virka-avun ja 3 momentissa tarkoitettuna asiantuntija-avun pyytämistä tekee asianomainen pelastusviranomainen.

Virka- ja asiantuntija-avusta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

50 §

Pelastusviranomaisen virka-apu muille viranomaisille

Pelastusviranomainen voi antaa toimialaansa soveltuvaa virka-apua valtion tai kunnan viranomaisen ja laitoksen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi.

Virka-avun antamisesta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

55 §

Valtion vastuu koulutuksesta

Sisäasiainministeriö voi hyväksyä myös muun julkisyhteisön ylläpitämän oppilaitok-

Ehdotus

pyynnöstä pelastusviranomaisille ja Rajavartiolaitokselle toimialaansa kuuluvaa tai siihen muuten soveltuvaa virka-apua pelastusviranomaisten ja Rajavartiolaitoksen tässä laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi. Sama velvollisuus on valtion omistamilla liikelaitoksilla ja yhtiöillä.

Poliisi on lisäksi velvollinen antamaan virka-apua, joka on tarpeen 80 §:n mukaisen palotarkastuksen ja muun valvontatehtävän toimittamiseksi, 81 §:n 3 momentissa tarkoitettuna onnettomuusvaaran estämiseksi sekä 88 §:n mukaisen tiedonsaantioikeuden toteuttamiseksi.

Metsähallitus on velvollinen antamaan pelastusviranomaisille asiantuntija-apua metsäpalojen torjunnassa ja varautumaan omatoimisesti hallinnassaan olevalla valtion maalla tapahtuvien metsäpalojen ehkäisyyn ja torjuntaan yhteistyössä pelastusviranomaisten kanssa.

Päätöksen 1 ja 2 momentissa tarkoitettuna virka-avun ja 3 momentissa tarkoitettuna asiantuntija-avun pyytämistä tekee asianomainen pelastusviranomainen tai Rajavartiolaitos.

Virka- ja asiantuntija-avusta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

50 §

Pelastusviranomaisen virka-apu muille viranomaisille

Pelastusviranomainen voi antaa toimialaansa soveltuvaa virka-apua valtion, maakunnan tai kunnan viranomaisen ja laitoksen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi.

Virka-avun antamisesta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

55 §

Valtion vastuu koulutuksesta

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sen kuin Pelastusopiston antamaan pelastusalan ammatillista peruskoulutusta.

56 §

Pelastuslaitoksen vastuu koulutuksesta

Pelastuslaitoksen tulee huolehtia siitä, että sen sivutoimisella henkilöstöllä sekä 25 §:ssä tarkoitetun sopimuspalokunnan ja muun sopimuksen tehneen yhteisön henkilöstöllä on riittävä koulutus pelastustoimintaan.

57 §

Pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset

Pelastustoimintaan osallistuvalla pelastuslaitoksen päätoimiselta miehistöltä, alipäällystöltä ja päällystöltä vaaditaan virkaa tai tehtävää vastaava pelastusalan tutkinto.

Pelastustoimintaan osallistuvalla sivutoimiselta ja 25 §:ssä tarkoitetulta sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä vaaditaan riittävä koulutus. *Koulutusvaatimuksiin kuuluvien pelastustoimen kurssien opetussuunnitelmat vahvistaa Pelastusopisto.*

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista tutkinnoista ja koulutuksesta.

58 §

Erivapaudet

Sisäasiainministeriö voi erityisistä syistä antaa erivapauden tässä laissa säädetyistä kelpoisuusvaatimuksista pelastuslaitoksen virkaan tai tehtävään.

64 §

Pelastustoimen varautuminen väestönsuojeluun

Pelastustoimen viranomaisten on varauduttava toimintansa hoitamiseen poikkeusoloissa

56 §

Pelastuslaitoksen vastuu koulutuksesta

Pelastuslaitoksen tulee huolehtia siitä, että sen sivutoimisella henkilöstöllä sekä sopimuspalokunnan ja muun sopimuksen tehneen yhteisön henkilöstöllä on 57 §:n 2 momentissa säädetty koulutus.

57 §

Pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset

Pelastustoimintaan osallistuvalla pelastuslaitoksen päätoimiselta miehistöltä, alipäällystöltä ja päällystöltä vaaditaan virkaa tai tehtävää vastaava pelastusalan tutkinto.

Pelastustoimintaan osallistuvalla sivutoimiselta sekä sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä vaaditaan *Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus.*

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista tutkinnoista ja koulutuksesta.

58 §

Erivapaudet

Sisäministeriö voi erityisistä syistä antaa erivapauden tässä laissa säädetyistä kelpoisuusvaatimuksista pelastuslaitoksen virkaan tai tehtävään.

64 §

*Pelastustoimen **viranomaisten** varautuminen väestönsuojeluun*

Pelastustoimen viranomaisten on varauduttava toimialaansa *kuuluvien väestönsuojelu-*

Voimassa oleva laki

riittävin suunnitelmin ja etukäteen tapahtuvin valmisteluin kouluttamalla ja varaamalla henkilöstöä ja väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöä poikkeusolojen tehtäviin, huolehtimalla johtamis-, valvonta- ja hälytysjärjestelmien perustamisesta ja ylläpidosta, varautumalla evakointeihin sekä huolehtimalla muistakin näitä vastaavista toimenpiteistä.

Edellä 1 momentissa säädetyn lisäksi viranomaisten varautumisesta poikkeusoloihin säädetään valmiuslaissa.

Kukin viranomainen huolehtii poikkeusolojen väestönsuojelutehtäviin tarvitsemansa henkilöstön varaamisesta ja kouluttamisesta.

Pelastustoimen viranomaiset huolehtivat pelastustoimintaan liittyvän poikkeusolojen toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta

65 §

Palvelussuhteeseen liittyvät tehtävät väestönsuojelussa

Valtion ja kunnan viranomaisen, laitoksen ja liikelaitoksen sekä muun julkisyhteisön vastuulla olevat väestönsuojelutehtävät ja niihin varautuminen kuuluvat niissä palvelevan viran- tai toimenhaltijan virkavelvollisuuksiin ja työsopimussuhteessa olevan henkilön tehtäviin. Edellä sanottu koskee myös näiden tehtävien suorittamista varten tarpeelliseen koulutukseen osallistumista.

Ehdotus

tehtävien hoitamiseen riittävin suunnitelmin ja etukäteen tapahtuvin valmisteluin:

1) huolehtimalla väestönsuojelutehtävien edellyttämästä sodan ajan uhkien ja niiden vaikutusten arvioinnista;

2) kouluttamalla ja varaamalla henkilöstöä ja väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöä sekä muuta henkilöstöä väestönsuojelutehtäviin;

3) huolehtimalla väestönsuojelun johtamis-, valvonta- ja hälytysjärjestelmien perustamisesta ja ylläpidosta;

4) varautumalla valmiuslain 121 §:ssä tarkoitettuun väestön siirtämiseen; sekä

5) huolehtimalla muistakin näitä vastaavista toimenpiteistä.

Edellä 1 momentissa säädetyn lisäksi *pelastustoimen* viranomaisten varautumisesta poikkeusoloihin säädetään valmiuslaissa.

(kumotaan)

(kumotaan)

65 §

Yhteistoiminta väestönsuojeluun varautumisessa

Valtion, *maakunnan* ja kunnan viranomaisen, laitoksen ja liikelaitoksen sekä muun julkisyhteisön vastuulla olevat väestönsuojelutehtävät ja niihin varautuminen kuuluvat niissä palvelevan viran- tai toimenhaltijan virkavelvollisuuksiin ja työsopimussuhteessa olevan henkilön tehtäviin. Edellä sanottu koskee myös näiden tehtävien suorittamista varten tarpeelliseen koulutukseen osallistumista.

Kukin viranomainen huolehtii väestönsuojelutehtäviin tarvitsemansa henkilöstön varaamisesta ja kouluttamisesta.

Pelastustoimen viranomaiset huolehtivat niiden vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta. Ahvenanmaan valtionvirasto huolehtii yleisesti Ahvenanmaan

Voimassa oleva laki

Ehdotus

maakuntaa koskevien väestönsuojeluvalmistelu- ja -järjestelyjen yhteensovittamisesta.

Viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset, jotka ovat velvollisia varautumaan väestönsuojeluun, ovat velvollisia laatimaan pelastuslaitoksen johdolla ja yhteistoiminnassa keskenään tarpeelliset suunnitelmat tehtäviensä hoitamisesta väestönsuojelussa. Pelastuslaitokselle on annettava selvitykset väestönsuojeluun käytettävissä olevista voimavaroista.

Edellä 4 momentissa säädettyssä tarkoituksessa:

1) Puolustusvoimat antaa pelastusviranomaisille sodan ajan uhkien ja niiden vaikutusten arviointia varten tarvittavat tiedot;

2) sosiaali- ja terveystieteelliset ja hallinnon laitokset vastaavat niitä koskevista sääädöksissä määrätyn työnjaon mukaisesti ensihoitopalvelun järjestämisestä sekä psykososiaalisen tuen palveluista sekä valmiuslain 121 §:n nojalla siirretyn väestön majoituksen, muonituksen ja muun huollosta ja siirretyn väestön tilapäisestä majoittamisesta;

3) liikenne- ja viestintäasioista vastaavat viranomaiset ja hallinnon laitokset huolehtivat liikenneväylien käytön yhteistoimintakysymyksistä ja kuljetusten järjestämisestä valmiuslain 121 §:ssä tarkoitetussa väestön siirtämisessä.

Viranomaisten, laitosten ja liikelaitosten yhteistyöstä ja suunnitelmista väestönsuojeluun varautumisessa voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

66 §

Geneven yleissopimusten mukainen suojele

Väestönsuojelutehtäviä hoitava henkilöstö nauttii aseellisissa selkkauksissa humanitäarisii tehtäviä suorittaessaan kunnioitusta ja suojeleua, josta on sovittu Geneven yleissopimuksissa sekä kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta ja kansainvälistä luonnetta vailla olevien aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta tehdyssä Geneven yleissopimusten I lisäpöytäkirjan 61 artiklassa. Sama koskee artiklassa määritel-

66 §

Geneven yleissopimusten mukainen suojele

Väestönsuojelutehtäviä hoitava henkilöstö nauttii aseellisissa selkkauksissa humanitäarisii tehtäviä suorittaessaan kunnioitusta ja suojeleua, josta on sovittu Geneven yleissopimuksissa sekä kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta ja kansainvälistä luonnetta vailla olevien aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta tehdyssä Geneven yleissopimusten I lisäpöytäkirjan 61 artiklassa. Sama koskee artiklassa määritel-

Voimassa oleva laki

lyissä tehtävissä käytettävää materiaalia.

Sisäasiainministeriö päättää *tilanteen niin edellyttäessä*, mitä henkilöitä ja materiaalia 1 momentissa tarkoitettu suojele koskee.

67 §

Velvollisuus osallistua väestönsuojelukoulutukseen

Sisäasiainministeriö ja aluehallintovirasto voivat määrätä väestönsuojelun johto- ja muun erityishenkilöstön osallistumaan Pelastusopiston järjestämään väestönsuojelukoulutukseen enintään kymmeneksi vuorokaudeksi vuodessa.

71 §

Väestönsuojan rakentamisvelvollisuus uudisrakentamisen yhteydessä

Rakennuksen omistajan on uudisrakentamisen yhteydessä tehtävä rakennukseen tai sen läheisyyteen väestönsuoja, jonka suuruudeltaan voidaan arvioida riittävän rakennuksessa asuvia, pysyvästi työskenteleviä tai muutoin oleskeleviä henkilöitä varten. Väestönsuojan rakentamisvelvollisuus ei kuitenkaan koske tilapäistä *enintään viisi vuotta käytössä olevaa* rakennusta.

Väestönsuoja on rakennettava rakennusta tai samalla tontilla tai rakennuspaikalla olevaa rakennusryhmää varten, jos sen kerrosala on vähintään 1 200 neliometriä ja siinä asutaan tai työskennellään tai oleskellaan muutoin pysyvästi. Teollisuus-, tuotanto-, varasto- ja kokoontumisrakennusta varten väes-

Ehdotus

lyissä tehtävissä käytettävää materiaalia ja tiloja.

Sisäministeriö päättää asianomaisen ministeriön tai maakunnan pelastusviranomaisen esityksestä, mitä henkilöitä, materiaalia ja tiloja 1 momentissa tarkoitettu suojele koskee. *Ahvenmaan maakunnassa esityksen tekee Ahvenanmaan valtionvirasto.*

67 §

Velvollisuus osallistua väestönsuojelukoulutukseen

Sisäministeriö voi asianomaisen ministeriön tai maakunnan pelastusviranomaisen esityksestä määrätä väestönsuojelun johto- ja muun erityishenkilöstön osallistumaan Pelastusopiston järjestämään väestönsuojelukoulutukseen enintään kymmeneksi vuorokaudeksi vuodessa. *Ahvenmaan maakunnassa esityksen tekee Ahvenanmaan valtionvirasto.*

71 §

Väestönsuojan rakentamisvelvollisuus uudisrakentamisen yhteydessä

Rakennuksen omistajan on uudisrakentamisen yhteydessä tehtävä rakennukseen tai sen läheisyyteen väestönsuoja, jonka suuruudeltaan voidaan arvioida riittävän rakennuksessa asuvia, pysyvästi työskenteleviä tai muutoin oleskeleviä henkilöitä varten. Väestönsuojan rakentamisvelvollisuus ei kuitenkaan koske *maakäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 176 §:ssä tarkoitettua* tilapäistä rakennusta tai muuta määräajan paikallaan pysytettävää rakennusta eikä muuta sellaista rakennusta, jonka väestönsuojan rakennuskustannukset olisivat erityisen korkeat suhteessa koko rakennuksen rakentamiskustannuksiin.

Väestönsuoja on rakennettava rakennusta tai samalla tontilla tai rakennuspaikalla olevaa rakennusryhmää varten, jos sen kerrosala on vähintään 1 200 neliometriä ja siinä asutaan tai työskennellään tai oleskellaan muutoin pysyvästi. Teollisuus-, tuotanto-, varasto- ja kokoontumisrakennusta varten väes-

Voimassa oleva laki

tönsuoja on edellä tässä momentissa säädetystä poiketen rakennettava, jos rakennuksen tai rakennusryhmän kerrosala on vähintään 1 500 neliometriä. Väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos tontilla tai rakennuspaikalla tai yhteisessä väestönsuojassa on ennestään tässä laissa ja sen nojalla annetuissa asetuksissa säädetty määrä vaatimukset täyttäviä suojapaikkoja.

Samalla tontilla tai rakennuspaikalla jo olevia rakennuksia, joita varten on väestönsuoja, ei oteta huomioon uudisrakennuksen väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta määrittäessä eikä myöskään rakennuksia, joiden osittaisesta loppukatselmuksesta on kulunut yli viisi vuotta ennen rakennuslupahakemusten vireille tuloa.

Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi *alueen* pelastusviranomaista kuultuaan sallia rakennettavaksi kahta tai useampaa rakennusta varten yhteisen väestönsuojan, jos se rakennetaan viiden vuoden kuluessa ensimmäisen rakennuksen osittaisesta loppukatselmuksesta.

74 §

Väestönsuojien rakenteelliset ja muut vaatimukset

Väestönsuojan tulee antaa siinä oleskeleville suoja asevaikutuksilta ja rakennussortumilta sekä ionisoivalta säteilyltä ja myrkyllisiltä aineilta. Väestönsuojan lämpötilan, ilmanlaadun ja hygieenisen varustetason tulee olla tilan käyttötarkoitus huomioon ottaen riittävä. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä suojan koosta, rakenteesta ja sijainnista. Väestönsuojan teknisistä yksityiskohdista annetaan tarkempia säännöksiä sisäasiainministeriön asetuksella.

75 §

Ehdotus

tönsuoja on edellä tässä momentissa säädetystä poiketen rakennettava, jos rakennuksen tai rakennusryhmän kerrosala on vähintään 1 500 neliometriä. Väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos tontilla tai rakennuspaikalla tai yhteisessä väestönsuojassa on ennestään tässä laissa ja sen nojalla annetuissa asetuksissa säädetty määrä vaatimukset täyttäviä suojapaikkoja.

Samalla tontilla tai rakennuspaikalla jo olevia rakennuksia, joita varten on väestönsuoja, ei oteta huomioon uudisrakennuksen väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta määrittäessä eikä myöskään rakennuksia, joiden osittaisesta loppukatselmuksesta on kulunut yli viisi vuotta ennen rakennuslupahakemusten vireille tuloa.

Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi pelastusviranomaista kuultuaan sallia rakennettavaksi kahta tai useampaa rakennusta varten yhteisen väestönsuojan, jos se rakennetaan viiden vuoden kuluessa ensimmäisen rakennuksen osittaisesta loppukatselmuksesta. *Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi sallia yhteisen väestönsuojan rakennettavaksi myöhemminkin kuin viiden vuoden kuluessa ensimmäisen rakennuksen osittaisesta loppukatselmuksesta, jos siihen on perusteltu syy eikä poikkeuksen tekeminen olennaisesti heikennä suojautumismahdollisuuksia.*

74 §

Väestönsuojien rakenteelliset ja muut vaatimukset

Väestönsuojan tulee antaa siinä oleskeleville suoja asevaikutuksilta ja rakennussortumilta sekä ionisoivalta säteilyltä ja myrkyllisiltä aineilta. Väestönsuojan lämpötilan, ilmanlaadun ja hygieenisen varustetason tulee olla tilan käyttötarkoitus huomioon ottaen riittävä. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä suojan koosta, rakenteesta ja sijainnista. Väestönsuojan teknisistä yksityiskohdista annetaan tarkempia säännöksiä sisäministeriön asetuksella.

75 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*Helpotusten myöntäminen**Helpotusten myöntäminen*

Aluehallintovirasto voi *asianomaista* pelastuslaitosta ja *kunnan rakennusvalvontaviranomaista* kuultuaan yksittäistapauksessa myöntää vapautuksen *kokonaan tai määräjäksi* laissa säädetystä väestönsuojan rakentamisvelvollisuudesta, jos väestönsuojan rakentamisesta aiheutuu tavanomaista huomattavasti korkeampia rakentamiskustannuksia suhteessa asianomaisen rakennuksen rakentamiskustannuksiin tai väestönsuojan rakentaminen ilman suuria teknisiä vaikeuksia ei käy päinsä.

Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi *asianomaista* pelastuslaitosta kuultuaan myöntää poikkeuksen väestönsuojalle *sisäasiainministeriön asetuksella* säädetystä teknisistä vaatimuksista tai *valtioneuvoston asetuksella* väestönsuojalle säädetystä koko- ja sijaintivaatimuksesta, jos siihen on perusteltu syy eikä poikkeuksen tekeminen olennaisesti heikennä suojautumismahdollisuuksia.

Sisäasiainministeriö voi *kunnan hakemuksesta* myöntää vapautuksen väestönsuojien rakentamisesta tietyllä alueella, jos siellä *arvioidaan olevan* ennestään riittävä määrä suojapaikkoja tai väestön suojaaminen on turvattu muulla tavoin.

79 §

Valvontasuunnitelma

Valvontasuunnitelman tulee perustua alueen pelastustoimen palvelutasopäätökseen. Valvontasuunnitelma on tarkistettava vuosittain ja muutoinkin, jos tarkistamiseen on erityinen syy. Valvontasuunnitelma on toimitettava tiedoksi aluehallintovirastolle.

80 §

Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi *pelastusviranomaista* kuultuaan yksittäistapauksessa myöntää vapautuksen laissa säädetystä väestönsuojan rakentamisvelvollisuudesta, jos väestönsuojan rakentamisesta aiheutuu tavanomaista huomattavasti korkeampia rakentamiskustannuksia suhteessa asianomaisen rakennuksen rakentamiskustannuksiin tai väestönsuojan rakentaminen ilman suuria teknisiä vaikeuksia ei käy päinsä.

Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi *pelastusviranomaista* kuultuaan myöntää poikkeuksen *tämän lain nojalla säädetystä väestönsuojaa koskevasta* teknisistä vaatimuksista tai koko- ja sijaintivaatimuksesta, jos siihen on perusteltu syy eikä poikkeuksen tekeminen olennaisesti heikennä suojautumismahdollisuuksia.

Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi *pelastusviranomaista* kuultuaan myöntää vapautuksen väestönsuojien rakentamisesta tietyllä alueella, jos siellä *pelastusviranomaisen arvion mukaan* on ennestään riittävä määrä suojapaikkoja tai väestön suojaaminen on turvattu muulla tavoin.

79 §

Valvontasuunnitelma

Valvontasuunnitelman tulee perustua maakunnan pelastustoimen palvelutasopäätökseen. Valvontasuunnitelma on tarkistettava vuosittain ja muutoinkin, jos tarkistamiseen on erityinen syy. Valvontasuunnitelma on toimitettava tiedoksi *sisäministeriölle*.

80 §

*Voimassa oleva laki**Ehdotus**Palotarkastuksen ja muun valvontatehtävän toimittaminen**Palotarkastuksen ja muun valvontatehtävän toimittaminen*

Palotarkastuksia ja muita 78 §:n mukaisen valvontatehtävän edellyttämiä toimenpiteitä saa suorittaa alueen pelastusviranomainen.

Palotarkastuksia ja muita 78 §:n mukaisen valvontatehtävän edellyttämiä toimenpiteitä saa suorittaa *maakunnan* pelastusviranomainen.

Palotarkastus saadaan suorittaa rakennuksessa ja rakennelmassa, niihin kuuluvissa huoneistoissa ja asunnoissa sekä muissa kohteissa. Palotarkastuksen suorittaja on päästettävä kaikkiin tarkastettaviin tiloihin ja kohteisiin. Tarkastettavan kohteen edustajan on esitettävä säädöksissä vaaditut suunnitelmat, muut asiakirjat ja järjestelyt.

Palotarkastus saadaan suorittaa rakennuksessa ja rakennelmassa, niihin kuuluvissa huoneistoissa ja asunnoissa sekä muissa kohteissa. Palotarkastuksen suorittaja on päästettävä kaikkiin tarkastettaviin tiloihin ja kohteisiin. Tarkastettavan kohteen edustajan on esitettävä säädöksissä vaaditut suunnitelmat, muut asiakirjat ja järjestelyt.

Kiinteistön omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan on pyynnöstä toimitettava alueen pelastusviranomaiselle maksutta 15 §:ssä tarkoitettu pelastussuunnitelma ja mahdolliset muut sellaiset kohteen palo- ja poistumisturvallisuudesta laaditut asiakirjat, joita alueen pelastusviranomainen tarvitsee 78 §:n mukaisessa valvontatehtävässään.

Kiinteistön omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan on pyynnöstä toimitettava *maakunnan* pelastusviranomaiselle maksutta 15 §:ssä tarkoitettu pelastussuunnitelma, 22 b ja 22 c §:ssä tarkoitettu suunnitelma ja mahdolliset muut sellaiset kohteen palo- ja poistumisturvallisuudesta laaditut asiakirjat, joita *maakunnan* pelastusviranomainen tarvitsee 78 §:n mukaisessa valvontatehtävässään.

Palotarkastuksesta on laadittava pöytäkirja, jossa tulee riittävästi yksilöidä tarkastuskohde, tarkastuksen kulku, tarkastajan tekemät keskeiset havainnot, tarkastettavan kohteen edustajan esittämä selvitys sekä johtopäätökset ja niiden perustelut. Pöytäkirja on myös laadittava, jos alueen pelastusviranomainen muutoin valvonnan yhteydessä antaa 81 §:ssä tarkoitettua korjausmääräyksen tai keskeyttää välittömän tulipalon tai muun onnettomuuden vaaraa aiheuttavan toiminnan. Pöytäkirja on viipymättä annettava tiedoksi asianosaisille.

Palotarkastuksesta on laadittava pöytäkirja, jossa tulee riittävästi yksilöidä tarkastuskohde, tarkastuksen kulku, tarkastajan tekemät keskeiset havainnot, tarkastettavan kohteen edustajan esittämä selvitys sekä johtopäätökset ja niiden perustelut. Pöytäkirja on myös laadittava, jos *maakunnan* pelastusviranomainen muutoin valvonnan yhteydessä antaa 81 §:ssä tarkoitettua korjausmääräyksen tai keskeyttää välittömän tulipalon tai muun onnettomuuden vaaraa aiheuttavan toiminnan. Pöytäkirja on viipymättä annettava tiedoksi asianosaisille.

81 §

81 §

*Korjausmääräys ja toiminnan keskeyttäminen**Korjausmääräys ja toiminnan keskeyttäminen*

Jos alueen pelastusviranomainen valvontatehtävää suorittaessaan havaitsee puutteita tässä laissa säädettyjen velvoitteiden toteuttamisessa, pelastusviranomaisen on määrättävä ne korjattaviksi. Jos puutteita ei voida heti korjata, korjaamiselle tulee antaa määrä-

Jos *maakunnan* pelastusviranomainen valvontatehtävää suorittaessaan havaitsee puutteita tässä laissa säädettyjen velvoitteiden toteuttamisessa, pelastusviranomaisen on määrättävä ne korjattaviksi. Jos puutteita ei voida heti korjata, korjaamiselle tulee antaa määrä-

Voimassa oleva laki

aika.

Jos alueen pelastusviranomaisen tämän lain mukaista valvontatehtävää suorittaessaan havaitsee puutteita muussa laissa säädettyjen velvoitteiden toteuttamisessa ja arvioi puutteiden aiheuttavan vakavaa vaaraa henkilöturvallisuudelle, pelastusviranomaisen voi määrätä puutteet korjattaviksi. Jos puutteita ei voida heti korjata, asiasta tulee ilmoittaa asianomaiselle valvontaviranomaiselle.

Jos valvontatehtävässä tai muutoin havaittu puutteellisuus tai virheellinen menettely aiheuttaa välittömän tulipalon tai muun onnettomuuden vaaran, pelastusviranomaisella on oikeus tarvittaessa heti keskeyttää toiminta ja määrätä onnettomuuden ehkäisemiseksi välttämättömistä toimenpiteistä. Määräystä on heti noudatettava.

82 §

Erityiset turvallisuusvaatimukset

Kohteeseen, jossa harjoitettu toiminta tai olosuhteet aiheuttavat henkilö- tai paloturvallisuudelle tai ympäristölle tavanomaista suuremman vaaran, alueen pelastusviranomaisen voi, jos se on välttämätöntä, määrätä toiminnanharjoittajan hankkimaan tarkoituksenmukaista sammukskalustoa ja muita pelastustyötä helpottavia laitteita tai asentamaan automaattisen sammutuslaitteiston taikka ryhtymään kohteessa muihin välttämättömiin toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä ihmisten ja omaisuuden turvaamiseksi onnettomuuden varalta.

Alueen pelastusviranomaisen tulee kuulla maankäyttö- ja rakennuslain 124 §:ssä tarkoitettua kunnan rakennusvalvontaviranomaista valmisteltaessa 1 momentissa tarkoitettua määräystä kohteessa edellytettävistä turvallisuusvaatimuksista, jos turvallisuusvaatimusten toteuttaminen edellyttää rakennuslupaa tai toimenpidelupaa.

Ehdotus

aika.

Jos *maakunnan* pelastusviranomaisen tämän lain mukaista valvontatehtävää suorittaessaan havaitsee puutteita muussa laissa säädettyjen velvoitteiden toteuttamisessa ja arvioi puutteiden aiheuttavan vakavaa vaaraa henkilöturvallisuudelle, pelastusviranomaisen voi määrätä puutteet korjattaviksi. Jos puutteita ei voida heti korjata, asiasta tulee ilmoittaa asianomaiselle valvontaviranomaiselle.

Jos valvontatehtävässä tai muutoin havaittu puutteellisuus tai virheellinen menettely aiheuttaa välittömän tulipalon tai muun onnettomuuden vaaran, pelastusviranomaisella on oikeus tarvittaessa heti keskeyttää toiminta ja määrätä onnettomuuden ehkäisemiseksi välttämättömistä toimenpiteistä. Määräystä on heti noudatettava.

82 §

Erityiset turvallisuusvaatimukset

Kohteeseen, jossa harjoitettu toiminta tai olosuhteet aiheuttavat henkilö- tai paloturvallisuudelle tai ympäristölle tavanomaista suuremman vaaran, *maakunnan* pelastusviranomaisen voi, jos se on välttämätöntä, määrätä toiminnanharjoittajan hankkimaan tarkoituksenmukaista sammukskalustoa ja muita pelastustyötä helpottavia laitteita tai asentamaan automaattisen sammutuslaitteiston taikka ryhtymään kohteessa muihin välttämättömiin toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä ihmisten ja omaisuuden turvaamiseksi onnettomuuden varalta.

Maakunnan pelastusviranomaisen tulee kuulla maankäyttö- ja rakennuslain 124 §:ssä tarkoitettua kunnan rakennusvalvontaviranomaista *tai maakunnan rakennusvalvontaviranomaista, jos kunnat ovat maakuntalain 6 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettulla sopimuksella siirtäneet rakennusvalvonnan tehtävät maakunnan hoidettavaksi*, valmisteltaessa 1 momentissa tarkoitettua määräystä kohteessa edellytettävistä turvallisuusvaatimuksista, jos turvallisuusvaatimusten toteuttaminen edellyttää rakennuslupaa tai toimenpidelupaa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

83 §

83 §

*Puolustusvoimien salassa pidettävät kohteet**Puolustusvoimien salassa pidettävät kohteet*

Mitä 78 §:ssä säädetään, ei koske sellaisia puolustusvoimien hallinnassa olevia kohteita, jotka valtakunnan turvallisuuden vuoksi on pidettävä salassa ja joiden valvontatehtävästä puolustusvoimat on alueen pelastusviranomaiselle ilmoittanut pitävänsä huolta. Puolustusvoimat vastaa näiden kohteiden palotarkastuksista. Tarkastustoiminnasta voidaan antaa tarkempia säännöksiä puolustusministeriön asetuksella.

Mitä 78 §:ssä säädetään, ei koske sellaisia Puolustusvoimien hallinnassa olevia kohteita, jotka valtakunnan turvallisuuden vuoksi on pidettävä salassa ja joiden valvontatehtävästä Puolustusvoimat on *maakunnan* pelastusviranomaiselle ilmoittanut pitävänsä huolta. Puolustusvoimat vastaa näiden kohteiden palotarkastuksista. Tarkastustoiminnasta voidaan antaa tarkempia säännöksiä puolustusministeriön asetuksella.

85 §

85 §

*Alueen pelastustoimen palvelutason valvonta**Alueen pelastustoimen palvelutason valvonta*

Aluehallintoviraston tehtävänä on valvoa, että alueen pelastustoimen palvelutaso on riittävä. Tässä tarkoituksessa aluehallintovirastolla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta alueen pelastustoimelta tarpeellisia tietoja ja selvityksiä.

(kumotaan)

*Jos palvelutasossa on huomattavia epäkoh-
tia eikä niitä korjata aluehallintoviraston
asettamassa määräajassa, aluehallintoviras-
to voi 105 §:n 2 momentissa säädetyllä taval-
la velvoittaa alueen pelastustoimen saatta-
maan palvelut tässä laissa vaaditulle tasolle.*

87 §

87 §

*Velvollisuus tilastotietojen antamiseen**Velvollisuus tilastotietojen antamiseen*

Alueen pelastusviranomaisen tulee toimit-
taa pelastustoimen suoritteista, voimavarois-
ta, järjestelyistä ja muusta varautumisesta se-
kä toimenpiderekisteristä maksutta sisäasi-
ainministeriölle, *aluehallintovirastolle* ja Pe-
lastusopistolle tietoja, jotka ovat tarpeen ti-
lastojen tekemistä varten. Tiedot voidaan tar-
vittaessa luovuttaa teknisen käyttöyhteyden
avulla, ja ne voivat sisältää myös salassa pi-
dettäviä tietoja.

Maakunnan pelastusviranomaisen tulee
toimittaa pelastustoimen suoritteista, voima-
varoista, järjestelyistä ja muusta varautumi-
sesta sekä toimenpiderekisteristä maksutta *si-
säministeriölle* ja Pelastusopistolle tietoja,
jotka ovat tarpeen tilastojen tekemistä varten.
Tiedot voidaan tarvittaessa luovuttaa tekni-
sen käyttöyhteyden avulla, ja ne voivat sisäl-
tää myös salassa pidettäviä tietoja.

Voimassa oleva laki

88 §

*Tiedonsaantioikeus palon- ja onnettomuuden
tutkinnassa*

Tämän lain 41 §:n mukaista palontutkintaa suorittavalla alueen pelastusviranomaisella ja 107 §:n mukaista onnettomuuden tutkintaa suorittamaan määrättyllä tutkintalautakunnan jäsenellä ja asiantuntijalla on oikeus päästä onnettomuuskohteeseen ja ottaa näytteitä sekä saada salassapitosäännösten estämättä maksutta tutkinnassa välttämättömiä tietoja ja asiakirjoja onnettomuuskohteen edustajalta ja viranomaisilta.

89 §

Tiedonsaantioikeus pelastustoimintaa ja valvontatehtäviä varten

Pelastusviranomaisella on sille tässä laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta pelastustoiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa sekä pelastustoimelle säädettyjen valvontatehtävien hoitamisessa tarpeellisia tietoja.

Tässä tarkoituksessa pelastusviranomaisella on oikeus saada tietoja sekä valvontatehtävien hoitamista että pelastustoiminnan suunnittelua ja toteutusta varten:

1) paikkatietoinfrastruktuurista annetussa laissa (421/2009) tarkoitetuista paikkatietoaineistoista;

2) väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009):

a) 13 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitusta täydellisestä nimestä;

b) 13 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitusta henkilötunnuksesta;

c) 13 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitusta kotikunnasta ja siellä olevasta asuinpaikasta, tilapäisestä asuinpaikasta sekä sellaiset tiedot kiinteistöstä, rakennuksesta ja huoneistosta, jotka yksilöivät henkilön kotikunnan ja siellä olevan asuinpaikan;

d) 13 §:n 1 momentin 20 kohdassa tarkoitusta henkilön ilmoittamasta äidinkielestä ja

Ehdotus

88 §

*Tiedonsaantioikeus palon- ja onnettomuuden
tutkinnassa*

Edellä 41 §:ssä tarkoitettua palontutkintaa suorittavalla *maakunnan* pelastusviranomaisella ja 107 §:n mukaista onnettomuuden tutkintaa suorittamaan määrättyllä tutkintalautakunnan jäsenellä ja asiantuntijalla on oikeus päästä onnettomuuskohteeseen ja ottaa näytteitä sekä saada salassapitosäännösten estämättä maksutta tutkinnassa välttämättömiä tietoja ja asiakirjoja onnettomuuskohteen edustajalta ja viranomaisilta.

89 §

Tiedonsaantioikeus pelastustoimintaa ja valvontatehtäviä varten

Pelastusviranomaisella on sille tässä laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta pelastustoiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa sekä pelastustoimelle säädettyjen valvontatehtävien hoitamisessa tarpeellisia tietoja.

Tässä tarkoituksessa pelastusviranomaisella on oikeus saada tietoja sekä valvontatehtävien hoitamista että pelastustoiminnan suunnittelua ja toteutusta varten:

1) paikkatietoinfrastruktuurista annetussa laissa (421/2009) tarkoitetuista paikkatietoaineistoista;

2) väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009):

a) 13 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitusta täydellisestä nimestä;

b) 13 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitusta henkilötunnuksesta;

c) 13 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitusta kotikunnasta ja siellä olevasta asuinpaikasta, tilapäisestä asuinpaikasta sekä sellaiset tiedot kiinteistöstä, rakennuksesta ja huoneistosta, jotka yksilöivät henkilön kotikunnan ja siellä olevan asuinpaikan;

d) 13 §:n 1 momentin 20 kohdassa tarkoitusta henkilön ilmoittamasta äidinkielestä ja

Voimassa oleva laki

asiointikielestä;

e) 13 §:n 1 momentin 22 kohdassa tarkoitetusta henkilön ilmoittamasta postiosoitteesta ja muusta yhteystiedosta sekä ammatista;

f) 14 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetusta kiinteistötunnuksesta ja muusta kiinteistön ja rekisteriyksikön yksilöivästä tunnistetiedosta;

g) 15 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetusta rakennustunnuksesta ja muusta rakennushankkeen ja rakennuksen yksilöivästä tunnistetiedosta;

h) 15 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista koordinaateista, käyttötarkoituksesta, valmistumisvuodesta, kerrosluvusta, huoneistoalasta ja tilavuudesta;

i) 15 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetuista rakennushankkeesta ja rakennusta, sen rakenteita ja ominaisuuksia kuvaavista muista tiedoista;

j) 16 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista huoneistoa ja sen ominaisuuksia kuvaavista tiedoista;

k) 16 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista asuinhuoneiston hallintaperustetta ja käytössäoloa koskevista tiedoista;

3) valvontakohteista Turvallisuus- ja kemikaaliviraston valvontakohderekisteristä;

4) poliisilta kokoontumislain (530/1999) 14 §:n mukaisista yleisötilaisuuden järjestämiseen liittyvistä ilmoituksista;

5) ensivaste- ja ensihoitotehtävien koordinaateista sekä tehtäväkoodeista sairaanhoidopiiriltä sillä tavoin yksilöityinä, ettei tietojen perusteella voida tunnistaa yksittäistä luonnollista henkilöä;

6) yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetuista yritys- ja yhteisötietojärjestelmän tunnistetiedoista;

7) Maanmittauslaitokselta kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta annetun lain (453/2002) 3 §:ssä tarkoitettua kiinteistötietojärjestelmästä tietoja kiinteistöjen omistajista ja heidän yhteystiedoistaan sekä kiinteistöjen sijainnista ja tunnistetiedoista;

8) kuntien rakennusvalvontaviranomaisilta maankäyttö- ja rakennuslain 125 §:n mukaisista rakennusluvista ja 126 §:n mukaisista toimenpideluvista sekä niiden 131 §:n mu-

Ehdotus

asiointikielestä;

e) 13 §:n 1 momentin 22 kohdassa tarkoitetusta henkilön ilmoittamasta postiosoitteesta ja muusta yhteystiedosta sekä ammatista;

f) 14 §:ssä tarkoitetuista tiedoista;

g) 15 §:ssä tarkoitetuista tiedoista;

(kumotaan)

(kumotaan)

h) 16 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista huoneistoa ja sen ominaisuuksia kuvaavista tiedoista;

i) 16 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista asuinhuoneiston hallintaperustetta ja käytössäoloa koskevista tiedoista;

3) valvontakohteista Turvallisuus- ja kemikaaliviraston valvontakohderekisteristä;

4) poliisilta kokoontumislain (530/1999) 14 §:n mukaisista yleisötilaisuuden järjestämiseen liittyvistä ilmoituksista;

5) ensivaste- ja ensihoitotehtävien koordinaateista sekä tehtäväkoodeista sairaanhoidopiiriltä sillä tavoin yksilöityinä, ettei tietojen perusteella voida tunnistaa yksittäistä luonnollista henkilöä;

6) yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetuista yritys- ja yhteisötietojärjestelmän tunnistetiedoista;

7) Maanmittauslaitokselta kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta annetun lain (453/2002) 3 §:ssä tarkoitettua kiinteistötietojärjestelmästä tietoja kiinteistöjen omistajista ja heidän yhteystiedoistaan sekä kiinteistöjen sijainnista ja tunnistetiedoista;

8) kuntien tai maakuntien rakennusvalvontaviranomaisilta maankäyttö- ja rakennuslain 125 §:n mukaisista rakennusluvista ja 126 §:n mukaisista toimenpideluvista sekä niiden

Voimassa oleva laki

kaisista hakemuksista rakennusvalvontaviranomaisen kanssa yhteisesti sovittavalla tavalla;

9) hätäkeskustietojärjestelmästä hätäkeskustoiminnasta annetun lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettuja hätäkeskustietojärjestelmään tallennettuja pelastusviranomaisen turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta tarpeellisia työturvallisuustietoja;

10) tämän lain 90 §:n 3 momentissa tarkoitettuista tiedoista.

Pelastusviranomaisella on sen lisäksi mitä edellä 2 momentissa säädetään, oikeus saada valvontatehtävien hoitamista varten tietoja:

1) väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain:

a) 13 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua siviilisäädystä;

b) 13 §:n 1 momentin 14 kohdassa tarkoitettua kansalaisuudesta;

2) tämän lain 42 §:n 1 momentissa säädettyssä tarkoituksessa muilta viranomaisilta onnettomuuksien ehkäisyn kannalta erityisesti riskikohteista sillä tavoin yksilöityinä, ettei tietojen perusteella voida tunnistaa yksittäistä luonnollista henkilöä.

Pelastusviranomaisella on sen lisäksi mitä 2 momentissa säädetään, oikeus saada pelastustoiminnan suunnittelua ja toteutusta varten:

1) Liikenteen turvallisuusvirastolta:

a) vesikulkuneuvorekisteristä annetun lain (424/2014) 15 §:ssä tarkoitetuista perustiedoista ja 17 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuista teknisistä tiedoista ja yksilöintitiedoista;

b) alusrekisterilain (512/1993) 9 §:ssä tarkoitetuista alusrekisteriin tehtävistä merkinnöistä;

c) ilmailulain (864/2014) 13 §:ssä tarkoitettua ilma-alusrekisteristä ilma-alusta ja ilma-aluksen omistajaa ja haltijaa koskevista perustiedoista sekä 14 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuista teknisistä tiedoista ja yksilöintitiedoista;

2) teleyrityksiltä tietoyhteiskuntakaaren (917/2014) 323 §:n mukaisesti pelastustoiminnan ylläpitämiseksi säädetyn tehtävän suorittamiseksi tarpeellisia tietoja.

Ehdotus

131 §:n mukaisista hakemuksista rakennusvalvontaviranomaisen kanssa yhteisesti sovittavalla tavalla;

9) hätäkeskustietojärjestelmästä hätäkeskustoiminnasta annetun lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettuja hätäkeskustietojärjestelmään tallennettuja pelastusviranomaisen turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta tarpeellisia työturvallisuustietoja;

10) tämän lain 90 §:n 3 momentissa tarkoitettuista tiedoista

Pelastusviranomaisella on sen lisäksi mitä edellä 2 momentissa säädetään, oikeus saada valvontatehtävien hoitamista varten tietoja:

1) väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain:

a) 13 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua siviilisäädystä;

b) 13 §:n 1 momentin 14 kohdassa tarkoitettua kansalaisuudesta;

2) tämän lain 42 §:n 1 momentissa säädettyssä tarkoituksessa muilta viranomaisilta onnettomuuksien ehkäisyn kannalta erityisesti riskikohteista sillä tavoin yksilöityinä, ettei tietojen perusteella voida tunnistaa yksittäistä luonnollista henkilöä.

Pelastusviranomaisella on sen lisäksi mitä 2 momentissa säädetään, oikeus saada pelastustoiminnan suunnittelua ja toteutusta varten:

1) Liikenteen turvallisuusvirastolta:

a) vesikulkuneuvorekisteristä annetun lain (424/2014) 15 §:ssä tarkoitetuista perustiedoista ja 17 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuista teknisistä tiedoista ja yksilöintitiedoista;

b) alusrekisterilain (512/1993) 9 §:ssä tarkoitetuista alusrekisteriin tehtävistä merkinnöistä;

c) ilmailulain (864/2014) 13 §:ssä tarkoitettua ilma-alusrekisteristä ilma-alusta ja ilma-aluksen omistajaa ja haltijaa koskevista perustiedoista sekä 14 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuista teknisistä tiedoista ja yksilöintitiedoista;

2) teleyrityksiltä tietoyhteiskuntakaaren (917/2014) 323 §:n mukaisesti pelastustoiminnan ylläpitämiseksi säädetyn tehtävän suorittamiseksi tarpeellisia tietoja.

Voimassa oleva laki

Edellä tässä pykälässä tarkoitettut tiedot on oikeus saada myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muuten sähköisessä muodossa.

Mitä 1—4 momentissa säädetään, ei koske 83 §:ssä tarkoitettua salassa pidettävää kohdetta. Puolustusvoimien tulee kuitenkin antaa alueen pelastusviranomaiselle ja hätäkeskukselle pelastustehtävän asianmukaisen ja turvallisen suorittamisen edellyttämät tiedot kohteesta.

(uusi)

Ehdotus

Edellä tässä pykälässä tarkoitettut tiedot on oikeus saada myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muuten sähköisessä muodossa.

Mitä 1—4 momentissa säädetään, ei koske 83 §:ssä tarkoitettua salassa pidettävää kohdetta. Puolustusvoimien tulee kuitenkin antaa *maakunnan* pelastusviranomaiselle ja hätäkeskukselle pelastustehtävän asianmukaisen ja turvallisen suorittamisen edellyttämät tiedot kohteesta.

89 a §

Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa johtavan viranomaisen tiedonsaantioikeus

Pelastustoimintaa öljy- ja aluskemikaalivahingoissa johtavalla viranomaisella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta pelastustoimintaan osallistuvilta ja siihen virka-apua antavalta viranomaiselta pelastustoiminnan suunnittelussa tarvittavia, tämän viranomaisen toimintavalmiutta koskevia tietoja ja henkilöstön valmius-, tunnistete- ja yhteystietoja sekä sellaisia tietoja pelastuslain 91—94 §:ssä tarkoitetuista rekistereistä, jotka ovat välttämättömiä pelastustoiminnan suunnittelussa.

Pelastustoimintaa öljy- ja aluskemikaalivahingoissa johtavalla viranomaisella on oikeus vaaratilanteessa saada salassapitosäännösten estämättä maksutta öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon torjumiseksi tarpeellisia tietoja seuraavasti:

1) hätäkeskustietojärjestelmästä vahingon hätäilmoitusta ja vaaratilannetta koskevia tietoja;

2) satamalaitoksen tietojärjestelmästä aluksia sekä alus- ja tavaraliikennettä koskevia tietoja;

3) kalatalousviranomaisilta kalastusalusta, aluksen omistajaa ja haltijaa sekä aluksen toimintaa koskevia tietoja;

4) Liikenteen turvallisuusviraston ylläpitämästä liikenneasioiden rekisteristä ja Ahvenanmaan maakunnan rekisteriviranomaisen ylläpitämästä huvivenerekisteristä venettä sekä veneen omistajaa ja haltijaa koskevia tietoja;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5) Liikenteen turvallisuusviraston ylläpitämästä liikenneasioiden rekisteristä ja Ahvenanmaan valtionviraston ylläpitämästä alusrekisteristä alusta sekä sen omistajaa ja haltijaa koskevia tietoja;

6) Liikenneviraston alusliikennepalvelujärjestelmästä alusliikennettä koskevia tietoja sekä Puolustusvoimilta merialueen valvontaa koskevia tietoja;

7) Tullin tietojärjestelmästä alus- ja tavaraliikennettä koskevia tietoja;

8) Rajavartiolaitoksen meripelastusrekisteristä hätäilmoitusta ja vaaratilannetta koskevia tietoja; sekä

9) Maanmittauslaitoksen kiinteistötietojärjestelmästä kiinteistön omistajaa ja haltijaa sekä kiinteistöjaotusta koskevia tietoja.

Pelastustoimintaa maaöljyvahingoissa johtavalla viranomaisella on oikeus vaaratilanteessa saada salassapitosäännösten estämättä maksutta öljyvahingon torjumiseksi tarpeellisia tietoja seuraavasti:

1) Tullin tietojärjestelmästä alus- ja tavaraliikennettä koskevia tietoja;

2) vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain 130 §:ssä tarkoitettu Turvallisuus- ja kemikaaliviraston rekisteristä yrityksen toiminnan laatua sekä vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden määrää koskevia tietoja;

3) Maanmittauslaitoksen kiinteistötietojärjestelmästä kiinteistön omistajaa ja haltijaa sekä kiinteistöjaotusta koskevia tietoja.

Tiedot voidaan luovuttaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

(uusi)

89 b §

Pelastustoimintaa öljy- ja aluskemikaalivahingoissa johtavan viranomaisen oikeus tietojen saamiseen yrityksiltä ja yhteisöiltä

Pelastustoimintaa öljy- ja aluskemikaalivahingoissa johtavalla viranomaisella on oikeus vaaratilanteessa saada öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon torjumiseksi tarpeellisia tietoja:

1) öljyn ja muun haitallisen aineen varastoijalta ja jakelijalta yrityksessä käytetyistä

Voimassa oleva laki

Ehdotus

96 §

Eräiden suoritteiden maksullisuus

Pelastuslaitos voi periä maksun:

- 1) tämän lain 79 §:ssä tarkoitetun valvontasuunnitelman mukaisen palotarkastuksen tai muun valvontatoimenpiteen suorittamisesta;
- 2) tehtävästä, jonka on aiheuttanut hätäkeskukseen liitetyn paloilmioittimen toistuva erheellinen toiminta;
- 3) tehtävästä, joka on muussa laissa erikseen säädetty maksulliseksi.

Perittävien maksujen suuruudesta päättää alueen pelastustoimi hyväksymässään taksassa. Alueen pelastustoimen tulee määrätä suoritteistaan perimänsä maksut siten, että ne vastaavat suuruudeltaan enintään suoritteen tuottamisesta alueen pelastustoimelle aiheutuneiden kokonaiskustannusten määrää.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun maksun perimisen edellytyksenä on, että paloilmioitin on aikaisemmin aiheuttanut erheellisen hälytyksen ja alueen pelastusviranomaisen on kirjallisesti kehottanut kohteen omistajaa, haltijaa tai toiminnanharjoittajaa korjaamaan sen. Edellä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut maksut saadaan periä

96 §

Eräiden suoritteiden maksullisuus

tuotteista ja niiden varastoinnista;

2) varustamolta, veneilyalan järjestöltä sekä matka-, rahti-, satama-, telakka- ja pelastuspalveluja tarjoavalta yritykseltä aluksen miehistöstä, matkustajista ja lastista;

3) teollisuus- ja liikeyritykseltä viestintä- ja kuljetusvälineistä, työkoneista ja -välineistä sekä lastaukseen, purkaukseen tai väliaikaiseen varastointiin tarvittavista tiloista ja paikoista; sekä

4) muulta vastaavalta taholta, jolla on hallussaan öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjumiseksi, ehkäisemiseksi ja henkilövahinkojen välttämiseksi tarpeellisia tietoja.

Tiedot voidaan luovuttaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

Tässä laissa tarkoitetuista maakunnan pelastusviranomaisen suoritteiden maksullisuudesta ja perittävien maksujen suuruudesta päättää maakuntavaltuusto siten kuin maakuntalaissa säädetään. Maksu voidaan periä:

- 1) 79 §:ssä tarkoitetun valvontasuunnitelman mukaisen palotarkastuksen tai muun valvontatoimenpiteen suorittamisesta;
- 2) tehtävästä, jonka on aiheuttanut hätäkeskukseen liitetyn paloilmioittimen toistuva erheellinen toiminta;
- 3) tehtävästä, joka on muussa laissa erikseen säädetty maksulliseksi.

(kumotaan)

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun maksun perimisen edellytyksenä on, että paloilmioitin on aikaisemmin aiheuttanut erheellisen ilmoituksen ja maakunnan pelastusviranomaisen on kirjallisesti kehottanut kohteen omistajaa, haltijaa tai toiminnanharjoittajaa korjaamaan *laitteen tai ryhtymään muihin tarpeellisiin toimenpiteisiin erheellisten*

Voimassa oleva laki

kohteen omistajalta, haltijalta tai toiminnanharjoittajalta.

Maksut saadaan periä ilman tuomiota tai päätöstä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään. Jos toimenpiteestä määrättyä maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, saadaan viivästyneelle määrälle periä vuotuista viivästyskorkoa enintään korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan. Eräpäivä voi olla aikaisintaan kahden viikon kuluttua maksun määräytymisen perusteena olevan palvelun saamisesta. Viivästyskoron sijasta viranomaisen voi periä viiden euron suuruisen viivästysmaksun, jos viivästyskoron määrä jää tätä pienemmäksi.

99 §

Metsä- ja maastopalojen sammutuskustannukset

Jos metsä- tai maastopalo on ulottunut useammalle pelastustoimen alueelle, sammutuskustannukset maksaa se pelastuslaitos, jonka toimialueella palo on saanut alkunsa, jollei toisin sovita. Muiden pelastuslaitosten on korvattava näistä kustannuksista osuutensa palaneen pinta-alan tai muun kohtuullisen perusteen mukaan.

(uusi)

Ehdotus

paloilmoitusten estämiseksi. Edellä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut maksut saadaan periä kohteen omistajalta, haltijalta tai toiminnanharjoittajalta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut maksut ovat suoraan ulosottokelpoisia. Niiden perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007). Jos toimenpiteestä määrättyä maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, saadaan viivästyneelle määrälle periä vuotuista viivästyskorkoa enintään korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan. Eräpäivä voi olla aikaisintaan kahden viikon kuluttua maksun määräytymisen perusteena olevan palvelun saamisesta. Viivästyskoron sijasta viranomaisen voi periä viiden euron suuruisen viivästysmaksun, jos viivästyskoron määrä jää tätä pienemmäksi.

99 §

Metsä- ja maastopalojen sammutuskustannukset

Jos metsä- tai maastopalo on ulottunut useamman *maakunnan* alueelle, sammutuskustannukset maksaa se pelastuslaitos, jonka *alueella* palo on saanut alkunsa, jollei toisin sovita. Muiden pelastuslaitosten on korvattava näistä kustannuksista osuutensa palaneen pinta-alan tai muun kohtuullisen perusteen mukaan.

99 a §

Öljy- ja aluskemikaalivahingon torjuntakustannusten korvaaminen

Öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon torjumisesta vastaavalla viranomaisella sekä siihen osallistuneella tai siihen virka-apua antaneella viranomaisella on oikeus saada vahingon torjunnasta aiheutuneista kustannuksista korvaus vahingosta vastuulliselta tai hänen vakuutusenantajaltaan sen mukaisesti kuin ympäristövahinkojen korvaamisesta annetussa laissa (737/1994), merilaisissa (674/1994), liikennevakuutuslaissa (460/2016), raideliikennevakuutuslaissa

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(113/1999) tai muussa laissa säädetään.

Öljyvahingon torjumisesta vastaavan viranomaisen sekä siihen osallistuneen tai siihen virka-apua antaneen viranomaisen oikeudesta saada korvaus öljyvahinkojen torjuntakustannuksista öljysuojarahastosta säädetään öljysuojarahastosta annetussa laissa (1406/2004). Torjumisesta vastaavan viranomaisen sekä siihen osallistuneen tai siihen virka-apua antaneen viranomaisen oikeuteen saada korvaus kansainvälisestä öljyvahinkojen korvausrahastosta sovelletaan, mitä siitä on Suomea sitovasti sovittu.

Öljyvahingon torjumisesta vastaava Rajavartiolaitos tai pelastuslaitos maksaa torjuntatoimista aiheutuvat kustannukset kuitenkin siihen saakka, kunnes 1 tai 2 momentissa tarkoitettu korvaus on saatu. Sisäministeriö maksaa vastaavasti aluskemikaalivahingon torjunnasta aiheutuvat kustannukset.

Tämän lain 102 §:n nojalla öljyvahingon torjumisesta vastaavan viranomaisen varoista korvausta saaneen oikeus saada korvausta vahingosta vastuussa olevalta siirtyy torjumisesta vastaavalle viranomaiselle siltä osin kuin korvausta on maksettu.

Tämän lain 103 §:n nojalla valtiolta korvausta saaneen oikeus saada korvausta vahingosta vastuussa olevalta siirtyy valtiolle siltä osin kuin korvausta on maksettu.

(uusi)

99 b §

Pelastustyössä aiheutuneen vahingon korvaaminen

Jos alukselle, sen lastille tai muulle siinä olevalle omaisuudelle on 36 b §:ssä tarkoitettussa tapauksessa aiheutettu enemmän vahinkoa kuin mitä pelastustyötä tavanomaisesti suoritettaessa olisi ollut odotettavissa eikä kenenkään muun voida katsoa olevan korvausvelvollinen, korvaa ylimenevän osan valtio.

100 §

100 §

Harkinnanvaraiset avustukset

Valtionavustus

Jos pelastustehtävä on aiheuttanut alueen pelastustoimelle poikkeuksellisen suuria kus-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tannuksia, sille voidaan myöntää harkinnanvaraista avustusta valtion talousarvion rajoissa.

Kunnalle ja alueen pelastustoimelle voidaan myöntää valtion talousarviossa päätetyissä rajoissa harkinnanvaraista avustusta väestönsuojelutoimenpiteistä aiheutuviin kustannuksiin, jos ne muodostuvat sille erityisen raskaiksi.

Tässä laissa tarkoitettuun valtionavustukseen sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001).

102 §

Pelastustehtävästä maksettavat korvaukset ja palkkiot

Pelastuslaitos suorittaa korvauksen turmeltuneista tai hävinneistä henkilökohtaisista vaatteista, varusteista ja työvälineistä sille, joka on:

- 1) ryhtynyt omatoimisiin pelastustoimenpiteisiin 3 §:ssä säädetyn toimintavelvollisuuden perusteella;
- 2) osallistunut pelastustoimintaan 25 §:ssä tarkoitetun sopimuspalokunnan tai muun sopimuksen tehneen yhteisön jäsenenä;
- 3) määrätty avustamaan pelastustoiminnassa 37 §:n 1 momentin mukaisesti; tai
- 4) vapaaehtoisesti osallistunut pelastustoimintaan 51 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun korvauksen maksamisen edellytyksenä on, että vahingosta on ensi tilassa ilmoitettu pelastustoiminnan johtajalle tai pelastuslaitokselle. Korvausta on haettava *pelastuslaitokselta* kirjallisesti kolmen kuukauden kuluessa vahingon tapahtumisesta.

Pelastuslaitos maksaa pelastustoiminnassa 37 §:n 1 momentin mukaisesti avustamaan määrätylle henkilölle kohtuullisen palkkion.

103 §

Pelastustoiminnassa sattuneen tapaturman ja ammattitaudin korvaaminen

Pelastustoiminnassa tai väestönsuojeluteh-

Kunnalle voidaan myöntää valtion talousarviossa päätetyissä rajoissa harkinnanvaraista avustusta väestönsuojelutoimenpiteistä aiheutuviin kustannuksiin, jos ne muodostuvat sille erityisen raskaiksi. *Avustukseen* sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001).

102 §

Pelastustehtävästä maksettavat korvaukset ja palkkiot

Pelastuslaitos tai Rajavartiolaitos suorittaa korvauksen turmeltuneista tai hävinneistä henkilökohtaisista vaatteista, varusteista ja työvälineistä sille, joka on:

- 1) ryhtynyt omatoimisiin pelastustoimenpiteisiin 3 §:ssä säädetyn toimintavelvollisuuden perusteella;
- 2) osallistunut pelastustoimintaan sopimuspalokunnan tai muun sopimuksen tehneen yhteisön jäsenenä;
- 3) määrätty avustamaan pelastustoiminnassa 37 §:n 1 momentin mukaisesti; tai
- 4) vapaaehtoisesti osallistunut pelastustoimintaan 51 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun korvauksen maksamisen edellytyksenä on, että vahingosta on ensi tilassa ilmoitettu pelastustoiminnan johtajalle tai pelastuslaitokselle. Korvausta on haettava kirjallisesti kolmen kuukauden kuluessa vahingon tapahtumisesta.

Pelastuslaitos tai Rajavartiolaitos maksaa pelastustoiminnassa 37 §:n 1 momentin mukaisesti avustamaan määrätylle henkilölle kohtuullisen palkkion.

103 §

Pelastustoiminnassa sattuneen tapaturman ja ammattitaudin korvaaminen

Pelastustoiminnassa tai väestönsuojeluteh-

Voimassa oleva laki

tävissä sattuneesta tapaturmasta tai siinä saadusta ammattitaudista suoritetaan korvausta valtion varoista samojen perusteiden mukaan kuin työtapaturma- ja ammattitautilaissa (459/2015) säädetään työtapaturmasta ja ammattitaudista. Korvaus suoritetaan vain siltä osin kuin vahingoittuneella ei ole oikeutta vähintään samansuuruiseen korvaukseen muun lain mukaan. Korvausta suoritetaan niille, jotka:

1) ovat 3 §:ssä säädetyn toimintavelvollisuuden perusteella ryhtyneet omatoimisiin pelastustoimenpiteisiin;

2) kuuluvat 25 §:ssä tarkoitettuun sopimuspalokuntaan tai muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön mutta eivät ole oikeutettuja korvauksiin työtapaturma- ja ammattitautilain mukaan;

3) on 37 §:n 1 momentin mukaisesti määrätty avustamaan pelastustoiminnassa;

4) ovat vapaaehtoisesti osallistuneet pelastustoimintaan 51 §:ssä tarkoitetulla tavalla; tai

5) on 67 §:n perusteella määrätty väestönsuojelukoulutukseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu korvaus maksetaan kuitenkin aina, jos tapaturma on sattunut tai ammattitauti aiheutunut käytettäessä teollisuus- tai laitospalokuntaa pelastustoimintaan laitoksen ulkopuolella.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös sopimuspalokunnan ja muun 25 §:n mukaisesti sopimuksen tehneen yhteisön tämän lain mukaista koulutustoimintaa ja sopimuksen mukaisiin tehtäviin liittyvää kiinteistön ja kaluston hoitoa sekä ensivastetoimintaa.

Asian, joka koskee korvauksen suorittamista tämän pykälän nojalla valtion varoista, käsittelee Valtiokonttori. Korvausasian käsittelyyn ja muutoksenhakuun korvausasiassa annettuun päätökseen sovelletaan työtapaturma- ja ammattitautilain säännöksiä.

104 §

Muutoksenhaku

Tämän lain 29 §:n nojalla tehtyyn alueen pelastustoimen palvelutasopäätökseen, 59

Ehdotus

tävissä sattuneesta tapaturmasta tai siinä saadusta ammattitaudista suoritetaan korvausta valtion varoista samojen perusteiden mukaan kuin työtapaturma- ja ammattitautilaissa (459/2015) säädetään työtapaturmasta ja ammattitaudista. Korvaus suoritetaan vain siltä osin kuin vahingoittuneella ei ole oikeutta vähintään samansuuruiseen korvaukseen muun lain mukaan. Korvausta suoritetaan niille, jotka:

1) ovat 3 §:ssä säädetyn toimintavelvollisuuden perusteella ryhtyneet omatoimisiin pelastustoimenpiteisiin;

2) kuuluvat sopimuspalokuntaan tai muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön mutta eivät ole oikeutettuja korvauksiin työtapaturma- ja ammattitautilain mukaan;

3) on 37 §:n 1 momentin mukaisesti määrätty avustamaan pelastustoiminnassa;

4) ovat vapaaehtoisesti osallistuneet pelastustoimintaan 51 §:ssä tarkoitetulla tavalla; tai

5) on 67 §:n perusteella määrätty väestönsuojelukoulutukseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu korvaus maksetaan kuitenkin aina, jos tapaturma on sattunut tai ammattitauti aiheutunut käytettäessä teollisuus- tai laitospalokuntaa pelastustoimintaan laitoksen ulkopuolella.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös sopimuspalokunnan ja muun sopimuksen tehneen yhteisön tämän lain mukaista koulutustoimintaa ja sopimuksen mukaisiin tehtäviin liittyvää kiinteistön ja kaluston hoitoa sekä ensivastetoimintaa.

Asian, joka koskee korvauksen suorittamista tämän pykälän nojalla valtion varoista, käsittelee Valtiokonttori. Korvausasian käsittelyyn ja muutoksenhakuun korvausasiassa annettuun päätökseen sovelletaan työtapaturma- ja ammattitautilain säännöksiä.

104 §

Muutoksenhaku

Tämän lain 59 §:n 3 momentin nojalla tehtyyn nuohouksesta perittävää maksua koske-

Voimassa oleva laki

§:n 3 momentin nojalla tehtyyn nuohouksesta perittävää maksua koskevaan päätökseen ja 96 §:n 2 momentin nojalla tehtyyn perittäviin maksujen suuruutta koskevaan päätökseen saa hakea muutosta siten kuin kuntalaissa (410/2015) säädetään.

105 §

Uhkasakko ja teettämisuhka

Joka

1) laiminlyö 11 §:n 1 momentissa säädetyn velvollisuuden merkitä pelastustie asianmukaisesti,

2) laiminlyö 12 §:n 1 momentissa säädetyn velvollisuuden pitää sammutus-, pelastus- ja torjuntakalusto, sammutus- ja pelastustyötä helpottavat laitteet ja palonilmaisulaitteet sekä muut hälytys- ja onnettomuuden vaaraa ilmaisevat laitteet, poistumisreittien opasteet ja valaistuksen tai väestönsuojien varusteet ja laitteet toimintakunnossa sekä huollettuina ja tarkastettuina asianmukaisesti,

3) laiminlyö 13 §:ssä säädetyn velvollisuuden huolehtia nuohouksesta ja ilmanvaihtokanavien ja -laitteiden huollosta ja puhdistamisesta tai tikkaiden, kattokulkuteiden ja turvavarusteiden pitämisestä kunnossa,

4) laiminlyö 15 §:ssä säädetyn velvollisuuden laatia pelastussuunnitelma,

5) laiminlyö 17 §:ssä säädetyn velvollisuuden varustaa asunto, majoitustilat, hoitolaitos tai palvelu- ja tukiasumiseen kuuluvat tilat palovaroittimilla tai muilla laitteilla, jotka mahdollisimman aikaisin havaitsevat alkavan tulipalon ja varoittavat siitä,

6) laiminlyö 19 §:ssä säädetyn velvollisuuden laatia poistumisturvallisuusselvitys ja jättää toimittamatta sen *alueen* pelastusviranomaiselle ja rakennusvalvontaviranomaiselle,

7) laiminlyö 20 §:ssä säädetyn velvollisuuden laatia poistumisturvallisuuden toteuttamissuunnitelma asetetussa määräajassa,

8) laiminlyö 48 §:ssä säädetyn velvollisuuden laatia erityistä vaaraa aiheuttavan kohteen ulkoinen pelastussuunnitelma, tiedottaa suunnitelmasta tai järjestää harjoituksia suunnitelman toimivuuden varmistamiseksi,

9) laiminlyö 71 §:ssä säädetyn väestön-

Ehdotus

vaan päätökseen ja 96 §:n 2 momentin nojalla tehtyyn perittäviin maksujen suuruutta koskevaan päätökseen saa hakea muutosta siten kuin kuntalaissa (410/2015) säädetään.

105 §

Uhkasakko ja teettämisuhka

Joka

1) laiminlyö 11 §:n 1 momentissa säädetyn velvollisuuden merkitä pelastustie asianmukaisesti,

2) laiminlyö 12 §:n 1 momentissa säädetyn velvollisuuden pitää sammutus-, pelastus- ja torjuntakalusto, sammutus- ja pelastustyötä helpottavat laitteet ja palonilmaisulaitteet sekä muut hälytys- ja onnettomuuden vaaraa ilmaisevat laitteet, poistumisreittien opasteet ja valaistuksen tai väestönsuojien varusteet ja laitteet toimintakunnossa sekä huollettuina ja tarkastettuina asianmukaisesti,

3) laiminlyö 13 §:ssä säädetyn velvollisuuden huolehtia nuohouksesta ja ilmanvaihtokanavien ja -laitteiden huollosta ja puhdistamisesta tai tikkaiden, kattokulkuteiden ja turvavarusteiden pitämisestä kunnossa,

4) laiminlyö 15 §:ssä säädetyn velvollisuuden laatia pelastussuunnitelma,

5) laiminlyö 17 §:ssä säädetyn velvollisuuden varustaa asunto, majoitustilat, hoitolaitos tai palvelu- ja tukiasumiseen kuuluvat tilat palovaroittimilla tai muilla laitteilla, jotka mahdollisimman aikaisin havaitsevat alkavan tulipalon ja varoittavat siitä,

6) laiminlyö 19 §:ssä säädetyn velvollisuuden laatia poistumisturvallisuusselvitys ja jättää toimittamatta sen pelastusviranomaiselle ja rakennusvalvontaviranomaiselle,

7) laiminlyö 20 §:ssä säädetyn velvollisuuden laatia poistumisturvallisuuden toteuttamissuunnitelma asetetussa määräajassa,

8) laiminlyö 48 §:ssä säädetyn velvollisuuden laatia erityistä vaaraa aiheuttavan kohteen ulkoinen pelastussuunnitelma, tiedottaa suunnitelmasta tai järjestää harjoituksia suunnitelman toimivuuden varmistamiseksi,

9) laiminlyö 71 §:ssä säädetyn väestön-

Voimassa oleva laki

suojan rakentamisvelvollisuuden,
10) laiminlyö 72 §:ssä säädetyn väestön-
suojan kunnostamisvelvollisuuden muutos- ja
korjaustyön yhteydessä,

11) laiminlyö 81 §:ssä säädetyn korjaus-
määräyksen noudattamisen,

12) ei noudata tai toteuta 82 §:n mukaisesti
määrättyjä erityisiä turvallisuusvaatimuksia,

13) vastustaa 108 §:ssä tarkoitettujen pelas-
tustoimen tarvitsemien laitteiden sijoittamista
rakennukseen tai rakennelmaan *taikka*

14) laiminlyö velvollisuuden hankkia ja pi-
tää toimintakunnossa *alueen* pelastusviran-
omaisen 109 §:n nojalla määräämiä viran-
omaisverkon käytettävyyttä varmistavia lait-
teita,

voidaan *alueen* pelastusviranomaisen pää-
töksellä velvoittaa määräajassa oikaisemaan
se, mitä on tehty tai lyöty laimin; edellä 8
kohdassa tarkoitettussa asiassa päätöksen te-
kee kuitenkin aluehallintovirasto.

106 §

Rangaistukset

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) laiminlyö 3 §:ssä säädetyn toimintavel-
vollisuuden,

2) olennaisesti laiminlyö 4 §:n 1 momentis-
sa säädetyn velvollisuuden osoittaa huolelli-
suutta tulipalon tai muun onnettomuuden
vaaran ja vahingon välttämiseksi,

3) rikkoo 6 §:ssä säädettyä avotulen sytyt-
tämiskieltoa,

4) kulottaa metsämaata ilman 7 §:n 2 mo-
mentissa tarkoitettua metsäammattilaisen val-
vontaa,

5) laiminlyö 8 §:ssä säädetyn velvollisuu-
den ilmoittaa pelastuslaitokselle kulotukses-
ta,

6) jättää noudattamatta 9 §:ssä säädettyjä
palo- tai poistumisturvallisuusvaatimuksia tai
säilyttää pykälässä säädetyn vastaisesti hel-
posti syttyvää materiaalia tai muuta tavaraa,

7) laiminlyö 10 §:ssä säädetyn velvollisuu-
den huolehtia rakennusten uloskäytävistä tai

Ehdotus

suojan rakentamisvelvollisuuden,

10) laiminlyö 72 §:ssä säädetyn väestön-
suojan kunnostamisvelvollisuuden muutos- ja
korjaustyön yhteydessä,

11) laiminlyö 81 §:ssä säädetyn korjaus-
määräyksen noudattamisen,

12) ei noudata tai toteuta 82 §:n mukaisesti
määrättyjä erityisiä turvallisuusvaatimuksia,

13) vastustaa 108 §:ssä tarkoitettujen pelas-
tustoimen tarvitsemien laitteiden sijoittamista
rakennukseen tai rakennelmaan,

14) laiminlyö velvollisuuden hankkia ja pi-
tää toimintakunnossa pelastusviranomaisen
109 §:n nojalla määräämiä viranomaisverkon
käytettävyyttä varmistavia laitteita, *taikka*

15) laiminlyö 22 a—22 c §:ssä säädetyn
velvollisuuden varautua öljyvahingon tai
aluskemikaalivahingon torjuntaan,

voidaan *asianomaisen* pelastusviranomai-
sen päätöksellä velvoittaa määräajassa oikai-
semaan se, mitä on tehty tai lyöty laimin;
edellä 8 kohdassa tarkoitettussa asiassa pää-
töksen tekee kuitenkin aluehallintovirasto.

106 §

Rangaistukset

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) laiminlyö 3 §:ssä säädetyn toimintavel-
vollisuuden,

2) olennaisesti laiminlyö 4 §:n 1 momentis-
sa säädetyn velvollisuuden osoittaa huolelli-
suutta tulipalon tai muun onnettomuuden
vaaran ja vahingon välttämiseksi,

3) rikkoo 6 §:ssä säädettyä avotulen sytyt-
tämiskieltoa,

4) kulottaa metsämaata ilman 7 §:n 2 mo-
mentissa tarkoitettua metsäammattilaisen val-
vontaa,

5) laiminlyö 8 §:ssä säädetyn velvollisuu-
den ilmoittaa pelastuslaitokselle kulotukses-
ta,

6) jättää noudattamatta 9 §:ssä säädettyjä
palo- tai poistumisturvallisuusvaatimuksia tai
säilyttää pykälässä säädetyn vastaisesti hel-
posti syttyvää materiaalia tai muuta tavaraa,

7) laiminlyö 10 §:ssä säädetyn velvollisuu-
den huolehtia rakennusten uloskäytävistä tai

Voimassa oleva laki

kulkureiteistä, rikkoo kieltoa säilyttää uloskäytävillä ja kulkureiteillä tavaraa tai laiminlyö velvollisuuden tarvittaessa merkitä ja valaista uloskäytävät ja kulkureitit asianmukaisesti,

8) laiminlyö 11 §:ssä säädetyn velvollisuuden pitää pelastustiet ajokelpoisina ja esteettöminä tai rikkoo kieltoa pysäköidä pelastustielle tai asettaa sille muutakaan estettä,

9) laiminlyö 16 §:ssä säädetyn velvollisuuden toimittaa yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma *alueen* pelastusviranomaiselle määräajassa,

10) laiminlyö 22 §:ssä säädetyn velvollisuuden keskeyttää turvetuotanto,

11) laiminlyö 37 §:n 1 momentissa tarkoitettua velvollisuuden osallistua pelastustoimintaan,

12) rikkoo 37 §:n 4 momentissa säädettyä kieltoa lähteä palo- tai onnettomuuspaikalta,

13) laiminlyö 61 §:ssä säädetyn velvollisuuden ilmoittaa tulisijoissa ja savuhormeissa olevista vioista tai puutteista,

14) laiminlyö 62 §:ssä säädetyn velvollisuuden pitää luetteloja nuohotuista kohteista tai säilyttää tietoja nuohouksen suorittamisesta taikka

15) laiminlyö 80 §:n 2 momentissa säädetyn velvollisuuden esittää siinä tarkoitetut asiakirjat,

on tuomittava, jollei tekoa ole pidettävä vähäisenä tai jollei teosta muualla säädetä ankarampaa rangaistusta, *pelastusrikkomuksesta* sakkoon.

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö 67 §:n mukaisen velvollisuuden osallistua koulutukseen, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *väestönsuojelurikkomuksesta* sakkoon.

Rangaistus pelastustoimen laiminlyönnistä säädetään rikoslain 21 luvun 15 §:ssä ja tulen varomattomasta käsittelystä rikoslain 44 luvun 12 §:ssä.

Pysäköintivirhemaksusta pelastustielle pysäköimisen seuraamuksena säädetään erikseen.

Ehdotus

kulkureiteistä, rikkoo kieltoa säilyttää uloskäytävillä ja kulkureiteillä tavaraa tai laiminlyö velvollisuuden tarvittaessa merkitä ja valaista uloskäytävät ja kulkureitit asianmukaisesti,

8) laiminlyö 11 §:ssä säädetyn velvollisuuden pitää pelastustiet ajokelpoisina ja esteettöminä tai rikkoo kieltoa pysäköidä pelastustielle tai asettaa sille muutakaan estettä,

9) laiminlyö 16 §:ssä säädetyn velvollisuuden toimittaa yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma pelastusviranomaiselle määräajassa,

10) laiminlyö 22 §:ssä säädetyn velvollisuuden keskeyttää turvetuotanto,

11) laiminlyö 37 §:n 1 momentissa tarkoitettua velvollisuuden osallistua pelastustoimintaan,

12) rikkoo 37 §:n 4 momentissa säädettyä kieltoa lähteä palo- tai onnettomuuspaikalta,

13) laiminlyö 61 §:ssä säädetyn velvollisuuden ilmoittaa tulisijoissa ja savuhormeissa olevista vioista tai puutteista,

14) laiminlyö 62 §:ssä säädetyn velvollisuuden pitää luetteloja nuohotuista kohteista tai säilyttää tietoja nuohouksen suorittamisesta taikka

15) laiminlyö 80 §:n 2 momentissa säädetyn velvollisuuden esittää siinä tarkoitetut asiakirjat,

on tuomittava, jollei tekoa ole pidettävä vähäisenä tai jollei teosta muualla säädetä ankarampaa rangaistusta, *pelastusrikkomuksesta* sakkoon.

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö 67 §:n mukaisen velvollisuuden osallistua koulutukseen, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *väestönsuojelurikkomuksesta* sakkoon.

Rangaistus pelastustoimen laiminlyönnistä säädetään rikoslain 21 luvun 15 §:ssä ja tulen varomattomasta käsittelystä rikoslain 44 luvun 12 §:ssä.

Pysäköintivirhemaksusta pelastustielle pysäköimisen seuraamuksena säädetään erikseen.

Joka laiminlyö 22 a—22 c §:ssä tarkoitettua suunnitelman laatimisen tai tarvikkeiden ja kaluston hankkimisen on tuomittava, jollei

Voimassa oleva laki

107 §

Onnettomuuden tutkinta

Sisäasiainministeriön määräyksestä voidaan palon tai muun onnettomuuden selvittämiseksi suorittaa erityinen tutkinta. Sisäasiainministeriö voi asettaa tutkinnan suorittamista varten tutkintalautakunnan.

Tutkintalautakunnassa on puheenjohtaja ja tarvittaessa varapuheenjohtaja sekä tarpeellinen määrä jäseniä. Sisäasiainministeriö voi tutkintalautakunnan ehdotuksesta kutsua yhden tai useamman pysyvän asiantuntijan osallistumaan tutkintaan.

108 §

Pelastustoimen laitteiden sijoittaminen rakennukseen

Alueen pelastusviranomaisella on oikeus sijoittaa rakennukseen tai rakennelmaan pelastustoimen tarvitsemia laitteita. Rakennuksen tai rakennelman omistajaa ja haltijaa tulee kuulla ennen laitteiden sijoittamista. Laitteiden sijoittamiseen sovelletaan, mitä maankäyttö- ja rakennuslain 161-163 §:ssä säädetään yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittamisesta.

109 §

Viranomaisverkon käytettävyyttä koskevat erityiset vaatimukset

Jos viestintämarkkinalain (393/2003) 2 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitetun viranomaisverkon käytettävyys rakennuksessa tai rakennelmassa, jossa on tavanomaista suurempi henkilöturvallisuusriski, on estynyt rakennuksesta tai rakennelmasta johtuvasta rakenteellisesta syystä ja viranomaisverkon käytettävyys ei ole riittävä pelastustoiminnan asianmukaiseksi suorittamiseksi, alueen pe-

Ehdotus

107 §

Onnettomuuden tutkinta

teko ole vähäinen tai jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, öljyntorjuntarikkomuksesta sakkoon.

Sisäministeriön määräyksestä voidaan palon tai muun onnettomuuden selvittämiseksi suorittaa erityinen tutkinta. Sisäministeriö voi asettaa tutkinnan suorittamista varten tutkintalautakunnan.

Tutkintalautakunnassa on puheenjohtaja ja tarvittaessa varapuheenjohtaja sekä tarpeellinen määrä jäseniä. Sisäministeriö voi tutkintalautakunnan ehdotuksesta kutsua yhden tai useamman pysyvän asiantuntijan osallistumaan tutkintaan.

108 §

Pelastustoimen laitteiden sijoittaminen rakennukseen

Maakunnan pelastusviranomaisella on oikeus sijoittaa rakennukseen tai rakennelmaan pelastustoimen tarvitsemia laitteita. Rakennuksen tai rakennelman omistajaa ja haltijaa tulee kuulla ennen laitteiden sijoittamista. Laitteiden sijoittamiseen sovelletaan, mitä maankäyttö- ja rakennuslain 161—163 §:ssä säädetään yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittamisesta.

109 §

Viranomaisverkon käytettävyyttä koskevat erityiset vaatimukset

Jos sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 250 §:n 1 momentissa tarkoitetun viranomaisverkon käytettävyys rakennuksessa tai rakennelmassa, jossa on tavanomaista suurempi henkilöturvallisuusriski, on estynyt rakennuksesta tai rakennelmasta johtuvasta rakenteellisesta syystä ja viranomaisverkon käytettävyys ei ole riittävä pelastustoiminnan asianmukaiseksi suoritta-

Voimassa oleva laki

lastusviranomainen voi määrätä rakennuksen tai rakennelman omistajan hankkimaan välttämättömiä viranomaisverkon käytettävyyttä varmistavia laitteita ja pitämään ne toimintakunnossa.

110 §

Pelastusviranomaisen henkilökortti

Pelastusviranomaisella on oltava virkatehtävissään mukana virka-aseman tunnisteeksi tarkoitettu sisäasiainministeriön vahvistama henkilökortti.

Sisäasiainministeriön asetuksella annetaan säännökset pelastusviranomaisen henkilökortin tietosisällöstä ja valmistamisesta sekä henkilökortin tilaamisesta ja palauttamisesta.

111 §

Pelastustoimen virkapuku ja pelastustoimen suoja-asujen tunnukset

Sopimuspalokunnan sekä muun vapaaehtoisen palokunnan, laitospalokunnan, teollisuuspalokunnan ja sotilaspalokunnan henkilöstöön kuuluvalla on oikeus käyttää edellä 1 momentissa tarkoitettua pelastustoimen virkapukua palokuntapukuna. Pelastusalan koulutus-, neuvonta- ja valistustehtävissä toimivan yhdistyksen henkilöstöllä on oikeus käyttää pelastustoimen virkapukua palokuntapukuna, mikäli sisäasiainministeriö niin päättää.

Puolustusvoimien palotarkastuksista huolehtivilla puolustusvoimien virkamiehillä on oikeus käyttää edellä 1 momentissa tarkoitettua pelastustoimen virkapukua puolustusvoimien pelastushenkilöstön virkapukuna. Sisäasiainministeriö ja Pääesikunta sopivat puolustusvoimien pelastushenkilöstön virkapuvussa käytettävistä virka-asematunnuksista ja muista tunnuksista.

Sisäasiainministeriön asetuksella annetaan säännöksiä pelastustoimen virkapuvusta, siihen kuuluvista virka-asematunnuksista ja muista tunnuksista sekä tarkempia säännöksiä puvun käyttämisestä. Edellä 2 momentissa tarkoitettussa opiskelijapuvussa ja 3 mo-

Ehdotus

miseksi, *maakunnan* pelastusviranomainen voi määrätä rakennuksen tai rakennelman omistajan hankkimaan välttämättömiä viranomaisverkon käytettävyyttä varmistavia laitteita ja pitämään ne toimintakunnossa.

110 §

Pelastusviranomaisen henkilökortti

Pelastusviranomaisella on oltava virkatehtävissään mukana virka-aseman tunnisteeksi tarkoitettu *sisäministeriön* vahvistama henkilökortti.

Sisäministeriön asetuksella annetaan säännökset pelastusviranomaisen henkilökortin tietosisällöstä ja valmistamisesta sekä henkilökortin tilaamisesta ja palauttamisesta

111 §

Pelastustoimen virkapuku ja pelastustoimen suoja-asujen tunnukset

Sopimuspalokunnan sekä muun vapaaehtoisen palokunnan, laitospalokunnan, teollisuuspalokunnan ja sotilaspalokunnan henkilöstöön kuuluvalla on oikeus käyttää edellä 1 momentissa tarkoitettua pelastustoimen virkapukua palokuntapukuna. Pelastusalan koulutus-, neuvonta- ja valistustehtävissä toimivan yhdistyksen henkilöstöllä on oikeus käyttää pelastustoimen virkapukua palokuntapukuna, mikäli *sisäministeriö* niin päättää.

Puolustusvoimien palotarkastuksista huolehtivilla Puolustusvoimien virkamiehillä on oikeus käyttää edellä 1 momentissa tarkoitettua pelastustoimen virkapukua Puolustusvoimien pelastushenkilöstön virkapukuna. *Sisäministeriö* ja Pääesikunta sopivat Puolustusvoimien pelastushenkilöstön virkapuvussa käytettävistä virka-asematunnuksista ja muista tunnuksista.

Sisäministeriön asetuksella annetaan säännöksiä pelastustoimen virkapuvusta, siihen kuuluvista virka-asematunnuksista ja muista tunnuksista sekä tarkempia säännöksiä puvun käyttämisestä. Edellä 2 momentissa tarkoitettussa opiskelijapuvussa ja 3 momentissa tar-

Voimassa oleva laki

mentissa tarkoitettussa palokuntapuvussa ei saa käyttää virka-asematunnuksia tai muita viranomaisasemaa kuvaavia tunnuksia. Palokuntapuvun ja opiskelijapuvun on oltava erotettavissa pelastustoimen virkapuvusta. Sisäasiainministeriön asetuksella säädetään palokuntapuvun ja opiskelijapuvun merkitsemisestä ja tunnusten käytöstä. Pelastustoimen palveluksesta eläkkeelle jääneen henkilön oikeudesta käyttää pelastustoimen virkapukua pelastustoimen yhteisöjen tilaisuuksissa voidaan säätää sisäasiainministeriön asetuksella. Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä pelastustoiminnan johtajan tunnuksista pelastustoimen suoja-asuissa sekä muista pelastustoiminnassa käytettävistä suoja-asujen tunnuksista.

(uusi)

Ehdotus

koitetussa palokuntapuvussa ei saa käyttää virka-asematunnuksia tai muita viranomaisasemaa kuvaavia tunnuksia. Palokuntapuvun ja opiskelijapuvun on oltava erotettavissa pelastustoimen virkapuvusta. *Sisäministeriön* asetuksella säädetään palokuntapuvun ja opiskelijapuvun merkitsemisestä ja tunnusten käytöstä. Pelastustoimen palveluksesta eläkkeelle jääneen henkilön oikeudesta käyttää pelastustoimen virkapukua pelastustoimen yhteisöjen tilaisuuksissa voidaan säätää sisäasiainministeriön asetuksella. *Sisäministeriön* asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä pelastustoiminnan johtajan tunnuksista pelastustoimen suoja-asuissa sekä muista pelastustoiminnassa käytettävistä suoja-asujen tunnuksista.

111 a §

Öljyvahinkojen jälkitorjunta

Öljyvahinkojen jälkitorjunnan yleinen ohjaus, seuranta ja kehittäminen kuuluu ympäristöministeriölle.

Kunta vastaa tarvittaessa jälkitorjunnasta alueellaan. Kunnan eri viranomaisten ja laitojen tulee tarvittaessa osallistua jälkitorjuntaan.

Jälkitorjuntaa johtaa asianomaisen kunnan määräämä viranomainen. Aluehallintovirasto ohjaa ja sovittaa yhteen jälkitorjuntatöitä, jos torjunta ulottuu usean kunnan alueelle.

Mitä 36 §:n 2 momentissa ja 36 a §:ssä säädetään pelastustoiminnan johtajan toimivaltuuksista, koskee myös jälkitorjuntaa johtavaa viranomaista.

Mitä 89 a ja 89 b §:ssä säädetään öljy- ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa johtavan viranomaisen tiedonsaantioikeudesta, koskee myös jälkitorjuntaa johtavaa viranomaista.

Mitä 99 a §:n 1 momentissa säädetään viranomaisten oikeudesta saada korvaus öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon torjunnasta aiheutuneista kustannuksista, sovelletaan myös kunnan oikeuteen saada korvaus jälkitorjunnasta aiheutuneista kustannuksista. Kunnan oikeudesta saada korvaus jälkitorjunnan kustannuksista öljysuojarahastosta

Voimassa oleva laki

Ehdotus

säädetään öljysuojarahastosta annetussa laissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 1, 2, 2 a §:n 2 momentti, 22 a ja 27 a §, 32 §:n 3 momentti, 34 §:n 2 ja 3 momentti, 35 §:n 3 momentti ja 36 a—36 c §, 40 §:n 1 momentti, 46 §:n 2 momentin 13 kohta, 56, 57, 71, 75, 89 a, 89 b, 99 a ja 99 b, 102, 103 §, 105 §:n 1 momentin 15 kohta ja 106 §:n 5 momentti tulevat kuitenkin voimaan jo 1 päivänä tammikuuta 2019.

Tämän lain 47 §:ssä tarkoitetut pelastustoimen suunnitelmat on päivitettävä ja tarvittaessa uusittava ja 65 §:ssä tarkoitetut väestönsuojelua koskevat suunnitelmat laadittava vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Tämän lain 71 §:n 1 momentin säännöstä väestönsuojan rakentamisvelvollisuudesta uudisrakentamisen yhteydessä sovelletaan sellaiseenkin rakennushankkeeseen, johon rakennuslupa on haettu jo ennen tämän lain voimaantuloa sen jälkeen, kun laki on vahvistettu, jos tämän lain soveltaminen johtaa rakennuksen omistajan kannalta lievempiin väestönsuojan rakentamista koskeviin vaatimuksiin.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleet alueen pelastuslaitoksen ylimmän viranhaltijan määräykset pelastuslaitoksen viranhaltijoista pysyvät voimassa, jollei maakunnan pelastuslaitoksen ylin viranhaltija 26 §:n 2 momentin nojalla toisin määrää.

Uudenmaan maakunnan ja sen pelastuslaitoksen tehtävänä on huolehtia tällä lailla kumotussa 55 §:n 2 momentissa tarkoitetun hyväksynnän nojalla pelastusalan ammatillista peruskoulutusta antaneen Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen pelastuskoulussa vuonna 2019 käynnissä olevasta pelastajakoulutuksesta siten, että asianomaista tutkintoa opiskelevat voivat suorittaa opintosuunnitelman mukaiset opintonsa päätökseen vuoden 2020 aikana.

Pelastustoimen sivutoiminen henkilö tai sopimushenkilöstöön kuuluva, jolla on tämän lain voimaan tullessa kelpoisuus pelastustoimen sivutoimiseksi henkilöksi tai sopimushenkilöstön tehtäviin, on edelleen kelpoinen toimimaan vastaavassa tehtävässä.

HE 18/2018 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2.

Laki

Pelastusopistosta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Pelastusopistosta annetun lain (607/2006) 1 § ja
lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 472/2008, uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Lain soveltamisala

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan valtion ylläpitämän sisäasiainministeriön alaisen Pelastusopiston toimintaan.

Tässä laissa säädetään valtion ylläpitämän sisäministeriön alaisen Pelastusopiston tehtävistä ja hallinnosta, Pelastusopistossa annettavasta koulutuksesta sekä opiskelijoiden oikeuksista ja velvollisuuksista.

2 §

2 §

Pelastusopiston tehtävät

Pelastusopiston tehtävät

Pelastusopiston tehtävänä on myös vasta-

ta:
1) alueellisten maanpuolustuskurssien järjestämisestä ja niiden toteuttamisesta yhteistyössä Puolustusvoimien ja maakuntien kanssa;

2) maakuntien yhteisten valmius- ja häiriötilanneharjoitusten järjestämisestä ja niiden toteuttamisesta yhteistyössä maakuntien kanssa; sekä

3) pelastustoimintaan osallistuvan sivutoimisen henkilöstön sekä pelastuslain 2 a §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetun sopimuspaikunnan ja muun sopimuksen tehneen yhteisön henkilöstön opetussuunnitelman valmistelusta, ylläpidosta ja kehittämisestä, kouluttajakoulutuksesta, kouluttajarekisterin ylläpidosta sekä opetusmateriaalin tuottamisesta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20____. Lain 2 §:n 3 momentin 3 kohta tulee kuitenkin voimaan jo 1 päivänä tammi-
kuuta 2019.

3.

Laki

palosuojelurahastolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan palosuojelurahastolain (306/2003) 5, 10 ja 12 §, 13 §:n 3 momentti, 14 §:n 2 momentti ja 18 §:n 2 momentin suomenkielinen sanamuoto, sellaisina kuin niistä ovat 5 § laissa 1422/2009 ja 14 §:n 2 momentti laissa 1057/2006, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

5 §

Palosuojelumaksun tilitys

Palosuojelumaksun tilitys

Aluehallintoviraston on suoritettava palosuojelumaksut palosuojelurahastoon maksuunpanon toimittamista koskevan kalenterivuoden loppuun mennessä. Edellä 2 §:n 2 momentissa tarkoitetun vakuutuksenvälittäjän on suoritettava palosuojelumaksu omaaloitteisesti sisäasiainministeriön määräämään maksupaikkaan viimeistään kalenterivuoden loppuun mennessä.

Aluehallintoviraston on suoritettava palosuojelumaksut palosuojelurahastoon maksuunpanon toimittamista koskevan kalenterivuoden loppuun mennessä. Edellä 2 §:n 2 momentissa tarkoitetun vakuutuksenvälittäjän on suoritettava palosuojelumaksu omaaloitteisesti *sisäministeriön* määräämään maksupaikkaan viimeistään *15 päivänä syyskuuta*.

10 §

10 §

Palosuojelurahaston hallinto

Palosuojelurahaston hallinto

Palosuojelurahasto on sisäasiainministeriön hoidossa ja valvonnassa. Sisäasiainministeriön tehtävänä on erityisesti valvoa rahaston taloutta ja toimintaa sekä hoitaa rahaston kirjanpito. Sisäasiainministeriöllä on oikeus saada rahastolta kaikki tarvittavat tiedot ja selvitykset.

Palosuojelurahasto on sisäministeriön hoidossa ja valvonnassa. *Palosuojelurahaston toiminnan yleinen ohjaus ja valvonta kuuluu sisäministeriölle. Ministeriöllä on oikeus antaa rahaston hallinnon järjestämistä ja rahaston talouden hoitoa koskevia yleisiä määräyksiä.* Sisäministeriön tehtävänä on erityisesti valvoa rahaston taloutta ja toimintaa sekä kirjanpidon asianmukaista hoitamista. Sisäministeriöllä on oikeus saada rahastolta kaikki tarvittavat tiedot ja selvitykset.

Sisäministeriö hyväksyy rahaston tulostavoitteet rahaston hallituksen esityksestä.

Palosuojelurahastossa voi olla valtion palveluksessa olevaa henkilöstöä rahaston varojen puitteissa.

Palosuojelurahastossa voi olla *sisäministeriön* palveluksessa olevaa henkilöstöä rahaston varojen puitteissa.

Palosuojelurahaston hallinnosta sekä talouden ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä huolehtii rahaston hallitus. Hallituksen tehtävänä on päättää rahaston toiminnan ja

Palosuojelurahaston hallinnosta sekä talouden ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä huolehtii rahaston hallitus. Hallituksen tehtävänä on päättää rahaston toiminnan ja

Voimassa oleva laki

talouden kannalta merkityksellisistä ja laajakantoisista asioista sekä huolehtia kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä. Hallituksen tehtävänä on erityisesti:

- 1) päättää rahaston toiminta- ja taloussuunnitelmasta;
- 2) päättää rahaston talousarviosta ja varojen käyttösuunnitelmasta;
- 3) päättää rahastosta myönnettävistä avustuksista ja muusta rahoituksesta;

4) päättää rahastossa olevan henkilöstön ottamisesta ja vapauttamisesta tehtävistään;

5) huolehtia rahaston maksuvalmiudesta;

6) hyväksyä ja allekirjoittaa rahaston tilinpäätös ja toimittaa se sisäasiainministeriölle maaliskuun loppuun mennessä; sekä

7) tehdä ehdotus sisäasiainministeriölle rahaston ylijäämän käyttämisestä tai alijäämän kattamisesta rahaston varoista.

Palosuojelurahaston hallitukseen kuuluu hallituksen puheenjohtaja sekä seitsemän jäsentä, joilla jokaisella on henkilökohtainen varajäsen. Sisäasiainministeriö nimeää hallituksen puheenjohtajan sekä jäsenet ja varajäsenet kerrallaan kolmen vuoden toimikaudeksi. Sisäasiainministeriö vapauttaa hallituksen tai sen puheenjohtajan, jäsenen taikka varajäsenen tehtävästään.

Hallituksen ja rahaston henkilöstön palkkaukset ja muut toiminnasta aiheutuvat hallintomenot suoritetaan palosuojelurahaston varoista.

12 §

Kirjanpito, maksuliike ja tilinpäätös

Palosuojelurahaston kirjanpidon, maksuliikkeen, muun laskentatoimen ja tilinpäätöksen osalta noudatetaan valtion talousarviosta annettua lakia (423/1988) ja sen nojalla annettuja säännöksiä.

Sisäasiainministeriö päättää huhtikuun loppuun mennessä rahaston tilinpäätöksen vahvistamisesta, rahaston ylijäämän käyttämisestä ja alijäämän kattamisesta rahaston varoista sekä muista toimenpiteistä, joihin rahaston ti-

Ehdotus

talouden kannalta merkityksellisistä ja laajakantoisista asioista sekä huolehtia kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä. Hallituksen tehtävänä on erityisesti:

1) päättää rahaston toiminta- ja taloussuunnitelmasta;

2) päättää rahaston talousarviosta ja varojen käyttösuunnitelmasta;

3) päättää rahastosta myönnettävistä avustuksista ja muusta rahoituksesta tulostavoitteiden puitteissa;

4) huolehtia rahaston maksuvalmiudesta;

5) hyväksyä ja allekirjoittaa rahaston tilinpäätös ja toimittaa se sisäministeriölle; sekä

6) tehdä ehdotus sisäministeriölle rahaston ylijäämän käyttämisestä tai alijäämän kattamisesta rahaston varoista.

Palosuojelurahaston hallitukseen kuuluu hallituksen puheenjohtaja sekä seitsemän jäsentä, joilla jokaisella on henkilökohtainen varajäsen. Sisäministeriö nimeää hallituksen puheenjohtajan sekä jäsenet ja varajäsenet kerrallaan kolmen vuoden toimikaudeksi. Sisäministeriö vapauttaa hallituksen tai sen puheenjohtajan, jäsenen taikka varajäsenen tehtävästään.

Hallituksen ja rahaston henkilöstön palkkaukset ja muut toiminnasta aiheutuvat hallintomenot suoritetaan palosuojelurahaston varoista.

12 §

Kirjanpito, maksuliike ja tilinpäätös

Palosuojelurahaston kirjanpidon, maksuliikkeen, muun laskentatoimen ja tilinpäätöksen osalta noudatetaan valtion talousarviosta annettua lakia (423/1988) ja sen nojalla annettuja säännöksiä.

Sisäministeriö päättää rahaston tilinpäätöksen vahvistamisesta, rahaston ylijäämän käyttämisestä ja alijäämän kattamisesta rahaston varoista sekä muista toimenpiteistä, joihin rahaston tilinpäätös antaa aiheutta. Sisäminis-

Voimassa oleva laki

linpäättös antaa aihetta. Sisäasiainministeriö hankkii rahaston tilintarkastajien lausunnon lisäksi päätöksensä perustaksi tarvittavat tiedot ja selvitykset rahaston taloudesta ja toiminnasta.

13 §

Tilintarkastus

Jos tilintarkastaja kesken tilikauden havaitsee merkittävää huomauttamista tarkastettavan yhteisön hallinnosta ja taloudesta, on asiasta viipymättä ilmoitettava rahaston hallitukselle ja sisäasiainministeriölle.

14 §

Avustukset ja muu rahoitus

Palosuojelurahastosta voidaan myöntää yleisavustusta ja erityisavustuksia pelastusalan järjestöille ja muille vastaaville yhteisöille sekä erityisavustuksia kunnille, *pelastustoimen alueille* ja sopimuspalokunnille.

18 §

Tarkemmat säännökset

Sisäasiainministeriön asetuksella annetaan tarvittaessa tarkempia säännöksiä palosuojelurahaston työjärjestyksestä.

Ehdotus

teriö hankkii rahaston tilintarkastajien lausunnon lisäksi päätöksensä perustaksi tarvittavat tiedot ja selvitykset rahaston taloudesta ja toiminnasta.

13 §

Tilintarkastus

Jos tilintarkastaja kesken tilikauden havaitsee merkittävää huomauttamista *palosuojelurahaston* hallinnosta ja taloudesta, on asiasta viipymättä ilmoitettava rahaston hallitukselle ja sisäministeriölle.

14 §

Avustukset ja muu rahoitus

Palosuojelurahastosta voidaan myöntää yleisavustusta ja erityisavustuksia pelastusalan järjestöille ja muille vastaaville yhteisöille sekä erityisavustuksia kunnille, *maakunnille* ja sopimuspalokunnille.

18 §

Tarkemmat säännökset

Sisäministeriön asetuksella annetaan tarvittaessa tarkempia säännöksiä palosuojelurahaston työjärjestyksestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

pelastustoimen laitteista annetun lain 13 ja 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan pelastustoimen laitteista annetun lain (10/2007) 13 §:n 3 momentti ja 17 §:n 2 momentti sellaisena kuin niistä on 17 §:n 2 momentti laissa 1270/2010, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

13 §

13 §

Arviointilaitoksen ja tarkastuslaitoksen tehtävät

Arviointilaitoksen ja tarkastuslaitoksen tehtävät

Tarkastustoiminnassaan havaitsemistaan vakavista puutteista, jotka koskevat palonilmaisulaitteistoa tai automaattista sammutuslaitteistoa, tulee tarkastuslaitoksen ilmoittaa alueen pelastusviranomaiselle.

Tarkastustoiminnassaan havaitsemistaan vakavista puutteista, jotka koskevat palonilmaisulaitteistoa tai automaattista sammutuslaitteistoa, tulee tarkastuslaitoksen ilmoittaa *maakunnan* pelastusviranomaiselle.

17 §

17 §

Valvonta

Valvonta

Alueen pelastusviranomaisen tulee ilmoittaa palotarkastuksessa tai muussa toiminnassaan havaitsemistaan pelastustoimen laitteita taikka asennusliikkeiden tai tarkastuslaitosten toimintaa koskevista vakavista puutteista turvatekniikan keskukselle.

Maakunnan pelastusviranomaisen tulee ilmoittaa palotarkastuksessa tai muussa toiminnassaan havaitsemistaan pelastustoimen laitteita taikka asennusliikkeiden tai tarkastuslaitosten toimintaa koskevista vakavista puutteista Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

tieliikennelain 49 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tieliikennelain (267/1981) 49 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa
523/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

49 §

Liikenteen ohjaajat

Liikenteen turvallisuuden ja sujuvuuden
varmistamiseksi liikenteen ohjaajina toimivat
myös henkilöt, jotka:

- 1) Liikennevirasto määrää ohjaamaan liikennettä tien ja rautatien tasoristeyksessä;
- 2) kunnallinen viranomainen määrää ohjaamaan liikennettä paikassa, jossa raitiovau-nuliikenteestä voi aiheutua vaaraa tai haittaa muulle tieliikenteelle;
- 3) liikenteen ohjauksesta vastaava viranomainen määrää ohjaamaan liikennettä tiellä tai sen läheisyydessä tehtävän työn tai tutkimuksen vuoksi;
- 4) Liikenteen turvallisuusvirasto tai poliisi määrää ohjaamaan liikennettä erikoiskuljetuksessa;
- 5) poliisi määrää ohjaamaan liikennettä laajan ja pitkäkestoisen liikenneruuhkan vuoksi;
- 6) poliisi määrää tilapäisesti ohjaamaan liikennettä urheilukilpailujen, kansanjuhlien, näyttelyiden tai muiden vastaavien syiden vuoksi;
- 7) poliisi määrää ohjaamaan liikennettä lauttapaikalla, pysäköintialueella tai -laitoksessa;
- 8) poliisi määrää ohjaamaan liikennettä onnettomuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi;
- 9) pelastusviranomainen tai muu pelastustoiminnan johtaja määrää ohjaamaan liikennettä, kun tehtävä liittyy pelastuslain (468/2003) mukaiseen avustamiseen pelastustoiminnassa.

Ehdotus

49 §

Liikenteen ohjaajat

Liikenteen turvallisuuden ja sujuvuuden
varmistamiseksi liikenteen ohjaajina toimivat
myös henkilöt, jotka:

- 1) Liikennevirasto määrää ohjaamaan liikennettä tien ja rautatien tasoristeyksessä;
- 2) kunnallinen viranomainen määrää ohjaamaan liikennettä paikassa, jossa raitiovau-nuliikenteestä voi aiheutua vaaraa tai haittaa muulle tieliikenteelle;
- 3) liikenteen ohjauksesta vastaava viranomainen määrää ohjaamaan liikennettä tiellä tai sen läheisyydessä tehtävän työn tai tutkimuksen vuoksi;
- 4) Liikenteen turvallisuusvirasto tai poliisi määrää ohjaamaan liikennettä erikoiskuljetuksessa;
- 5) poliisi määrää ohjaamaan liikennettä laajan ja pitkäkestoisen liikenneruuhkan vuoksi;
- 6) poliisi määrää tilapäisesti ohjaamaan liikennettä urheilukilpailujen, kansanjuhlien, näyttelyiden tai muiden vastaavien syiden vuoksi;
- 7) poliisi määrää ohjaamaan liikennettä lauttapaikalla, pysäköintialueella tai -laitoksessa;
- 8) poliisi määrää ohjaamaan liikennettä onnettomuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi;
- 9) pelastusviranomainen tai muu pelastustoiminnan johtaja määrää ohjaamaan liikennettä, kun tehtävä liittyy pelastuslain (379/2011) mukaiseen avustamiseen pelastustoiminnassa.

HE 18/2018 vp

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .*

6.

Laki

ajoneuvolain 20 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ajoneuvolain (1090/2002) 20 §:n otsikko ja 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat
laissa 1042/2014, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

20 §

20 §

Pelastusauto, poliisiajoneuvo, Tullin ajoneuvo ja rajavartiolaitoksen ajoneuvo

*Pelastusauto, poliisiajoneuvo, Tullin ajoneuvo ja **R**ajavartiolaitoksen ajoneuvo*

Pelastusauto on pelastustoimen käyttöön erityisesti valmistettu, kokonaismassaltaan yli 3,5 tonnia oleva M- tai N-luokan ajoneuvo. Pelastusauto on myös muu M- tai N-luokan ajoneuvo, joka on kunnan tai kuntayhtymän pelastuslaitoksen tai valtion pelastushallinnon viranomaisen, Pelastusopiston tai lentoaseman pitäjän hallinnassa ja jota käytetään yksinomaan pelastustoimen tehtäviin. Pelastusauto on myös palokunnan omistuksessa oleva miehistöauto, jossa on kuljettajan lisäksi tilaa vähintään kahdeksalle henkilölle.

Pelastusauto on pelastustoimen käyttöön erityisesti valmistettu, kokonaismassaltaan yli 3,5 tonnia oleva M- tai N-luokan ajoneuvo. Pelastusauto on myös muu M- tai N-luokan ajoneuvo, joka on *maakunnan* pelastuslaitoksen tai valtion pelastushallinnon viranomaisen, Pelastusopiston tai lentoaseman pitäjän hallinnassa ja jota käytetään yksinomaan pelastustoimen tehtäviin. Pelastusauto on myös palokunnan omistuksessa oleva miehistöauto, jossa on kuljettajan lisäksi tilaa vähintään kahdeksalle henkilölle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

7.

Laki

matkustaja-aluksen henkilöluetteloista annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan matkustaja-aluksen henkilöluetteloista annetun lain (1038/2009) 12 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

12 §

*Henkilöluetteloitijärjestelmän toimintavaa-
timukset*

Yhtiön on suunniteltava ja toteutettava henkilöluetteloitijärjestelmänsä siten, että:

1) järjestelmään tallennetut tiedot ovat helposti luettavassa muodossa;

2) järjestelmään tallennetut tiedot ovat tarvittaessa vaivattomasti rajavartiolaitoksen, Liikenteen turvallisuusviraston, Hätäkeskuslaitoksen, poliisin, tullilaitoksen, Onnettomuustutkintakeskuksen sekä pelastuslaissa (468/2003) tarkoitettujen pelastusviranomaisten ja pelastuslaitoksen saatavilla;

3) järjestelmä toimii joustavasti ja ettei alukseen tulevia tai sieltä poistuvia matkustajia viivytetä aiheettomasti;

4) järjestelmään tallennetut tiedot suojataan tarpeellisilla teknisillä ja organisatorisilla toimenpiteillä, jotta ne eivät tuhoutuisi tai häviäisi vahingossa, tai niitä ei vahingossa tai laittomasti hävitettäisi, muutettaisi, luovutettaisi, paljastettaisi, siirrettäisi tai annettaisi käyttöön ilman lupaa, taikka muutoin käsiteltäisi laittomasti.

Ehdotus

12 §

*Henkilöluetteloitijärjestelmän toimintavaa-
timukset*

Yhtiön on suunniteltava ja toteutettava henkilöluetteloitijärjestelmänsä siten, että:

1) järjestelmään tallennetut tiedot ovat helposti luettavassa muodossa;

2) järjestelmään tallennetut tiedot ovat tarvittaessa vaivattomasti Rajavartiolaitoksen, Liikenteen turvallisuusviraston, Hätäkeskuslaitoksen, poliisin, *Tullin*, Onnettomuustutkintakeskuksen sekä pelastuslaissa (379/2011) tarkoitettujen pelastusviranomaisten ja pelastuslaitoksen saatavilla;

3) järjestelmä toimii joustavasti ja ettei alukseen tulevia tai sieltä poistuvia matkustajia viivytetä aiheettomasti;

4) järjestelmään tallennetut tiedot suojataan tarpeellisilla teknisillä ja organisatorisilla toimenpiteillä, jotta ne eivät tuhoutuisi tai häviäisi vahingossa, tai niitä ei vahingossa tai laittomasti hävitettäisi, muutettaisi, luovutettaisi, paljastettaisi, siirrettäisi tai annettaisi käyttöön ilman lupaa, taikka muutoin käsiteltäisi laittomasti.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .*

8.

Laki

meripelastuslain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan meripelastuslain (1145/2001) 4 §:n 1 ja 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 momentti laissa 752/2014 ja 2 momentti laeissa 1660/2009 ja 752/2014, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Muut meripelastukseen osallistuvat viranomaiset ja toimijat

Muut meripelastukseen osallistuvat viranomaiset ja toimijat

Hätäkeskuslaitos, Ilmatieteen laitos, pelastuslaitossa (379/2011) tarkoitettu alueen pelastustoimi, Liikenteen turvallisuusvirasto, Liikennevirasto, poliisi, puolustusvoimat, sosiaali- ja terveystoimikunnat, Tulli ja ympäristöviranomaiset (*muu meripelastusviranomainen*) ovat rajavartiolaitoksen ohella velvollisia osallistumaan korvauksetta meripelastustoimen tehtäviin, jos se on niiden toimialaan kuuluvien tehtävien kannalta perusteltua taikka jos se vaaratilanteen vakavuus ja erityisluonne huomioon ottaen on tarpeen, eikä meripelastustoimen tehtävän suorittaminen merkittävällä tavalla vaaranna viranomaisen muun tärkeän lakisääteisen tehtävän suorittamista.

Muiden meripelastusviranomaisten tehtävät meripelastustoimessa ovat seuraavat:

- 1) hätäkeskuslaitos osallistuu etsintä- ja pelastusyksiköiden sekä meripelastustoimen tehtäviin osallistuvan henkilöstön hälyttämiseen sen mukaan kuin siitä erikseen sovitaan;
- 2) Liikenteen turvallisuusvirasto vastaa alusturvallisuudesta ja sen kehittämisestä sekä antaa rajavartiolaitoksen käyttöön toimialaansa kuuluvaa asiantuntemusta;
- 3) Ilmatieteen laitos antaa rajavartiolaitoksen käyttöön toimialaansa kuuluvaa asiantuntemusta sekä tuottaa rajavartiolaitokselle meripelastustoimen tarvitsemat sää- ja meripalvelut;
- 4) Liikennevirasto ylläpitää alusliikennepalvelulaissa (623/2005) tarkoitettua alusliikennepalvelua sekä osallistuu etsintä- ja pe-

Hätäkeskuslaitos, Ilmatieteen laitos, pelastuslaitossa (379/2011) tarkoitettu *maakunnan pelastusviranomainen*, Liikenteen turvallisuusvirasto, Liikennevirasto, poliisi, Puolustusvoimat, sosiaali- ja terveystoimikunnat, Tulli ja ympäristöviranomaiset (*muu meripelastusviranomainen*) ovat Rajavartiolaitoksen ohella velvollisia osallistumaan korvauksetta meripelastustoimen tehtäviin, jos se on niiden toimialaan kuuluvien tehtävien kannalta perusteltua taikka jos se vaaratilanteen vakavuus ja erityisluonne huomioon ottaen on tarpeen, eikä meripelastustoimen tehtävän suorittaminen merkittävällä tavalla vaaranna viranomaisen muun tärkeän lakisääteisen tehtävän suorittamista.

Muiden meripelastusviranomaisten tehtävät meripelastustoimessa ovat seuraavat:

- 1) hätäkeskuslaitos osallistuu etsintä- ja pelastusyksiköiden sekä meripelastustoimen tehtäviin osallistuvan henkilöstön hälyttämiseen sen mukaan kuin siitä erikseen sovitaan;
- 2) Liikenteen turvallisuusvirasto vastaa alusturvallisuudesta ja sen kehittämisestä sekä antaa rajavartiolaitoksen käyttöön toimialaansa kuuluvaa asiantuntemusta;
- 3) Ilmatieteen laitos antaa rajavartiolaitoksen käyttöön toimialaansa kuuluvaa asiantuntemusta sekä tuottaa rajavartiolaitokselle meripelastustoimen tarvitsemat sää- ja meripalvelut;
- 4) Liikennevirasto ylläpitää alusliikennepalvelulaissa (623/2005) tarkoitettua alusliikennepalvelua sekä osallistuu etsintä- ja pe-

Voimassa oleva laki

lastustoimintaan tarjoamalla käytettäväksi sille kuuluvaa henkilöstöä ja kalustoa;

5) alueen pelastustoimi, poliisi ja Tulli osallistuvat etsintä- ja pelastustoimintaan tarjoamalla käytettäväksi niille kuuluvaa henkilöstöä ja kalustoa; alueen pelastustoimi osallistuu pelastustoimen erikoiskoulutetun meritoimintaryhmän toimintaan, jos tästä on alueen pelastustoimen ja rajavartiolaitoksen kesken erikseen sovittu;

6) puolustusvoimat valvoo merialuetta onnettomuus- ja vaaratilanteiden havaitsemiseksi ja paikantamiseksi alueellisen koskemattomuuden valvontaan liittyen sekä osallistuu etsintä- ja pelastustoimintaan tarjoamalla käytettäväksi sille kuuluvaa erityisasiantuntemusta, henkilöstöä ja kalustoa;

7) sosiaali- ja terveysviranomaiset vastaavat ensihoitopalvelun järjestämisestä sekä puhelinvälitteisten lääkäripalveluiden tuottamisesta;

8) ympäristöviranomaiset vastaavat aluksista aiheutuvien alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan järjestämisestä merionnettomuuksien yhteydessä yhdessä muiden viranomaisten kanssa sen mukaan kuin öljyvahinkojen torjunnasta annetussa lainsäädännössä tarkemmin säädetään sekä antavat rajavartiolaitoksen käyttöön toimialaansa kuuluvaa asiantuntemusta.

Ehdotus

lastustoimintaan tarjoamalla käytettäväksi sille kuuluvaa henkilöstöä ja kalustoa;

5) *maakunnan pelastusviranomaisen*, poliisi ja Tulli osallistuvat etsintä- ja pelastustoimintaan tarjoamalla käytettäväksi niille kuuluvaa henkilöstöä ja kalustoa; maakunnan pelastustoimi osallistuu pelastustoimen erikoiskoulutetun meritoimintaryhmän toimintaan, jos tästä on maakunnan pelastustoimen ja Rajavartiolaitoksen kesken erikseen sovittu;

6) puolustusvoimat valvoo merialuetta onnettomuus- ja vaaratilanteiden havaitsemiseksi ja paikantamiseksi alueellisen koskemattomuuden valvontaan liittyen sekä osallistuu etsintä- ja pelastustoimintaan tarjoamalla käytettäväksi sille kuuluvaa erityisasiantuntemusta, henkilöstöä ja kalustoa;

7) sosiaali- ja terveysviranomaiset vastaavat ensihoitopalvelun järjestämisestä sekä puhelinvälitteisten lääkäripalveluiden tuottamisesta;

8) ympäristöviranomaiset antavat Rajavartiolaitoksen käyttöön toimialaansa kuuluvaa asiantuntemusta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 4 §:n 2 momentin 8 kohta tulee kuitenkin voimaan jo 1 päivänä tammikuuta 2019.

9.

Laki**merenkulun ympäristönsuojelulain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 12 luvun 3 § ja
 muutetaan 12 luvun 6 §:n 1 momentti ja 14 §:n 2 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

12 luku

12 luku

Valvonta ja hallintopakko**Valvonta ja hallintopakko**

3 §

3 §

*Suomen ympäristökeskuksen valvontatehtävät**Suomen ympäristökeskuksen valvontatehtävät*

Suomen ympäristökeskus on johtava valvontaviranomainen valvonnassa, joka koskee aluksesta veteen menevistä päästöistä tässä laissa ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä.

(kumotaan)

6 §

6 §

*Rajavartiolaitoksen valvontatehtävät**Rajavartiolaitoksen valvontatehtävät*

Rajavartiolaitos valvoo aluksesta veteen meneviä päästöjä koskevien tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä.

Rajavartiolaitos on johtava valvontaviranomainen valvonnassa, joka koskee aluksesta veteen menevistä päästöistä tässä laissa ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä.

14 §

14 §

*Vakuuden asettaminen**Vakuuden asettaminen*

Vakuuden asettamisesta ja sen määrästä päättää Suomen ympäristökeskus. Päätökseen haetaan muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta.

Vakuuden asettamisesta ja sen määrästä päättää *sisäministeriö*. Päätökseen haetaan muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta. Hallinto-

HE 18/2018 vp

Voimassa oleva laki

Hallinto-oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Vakuuden tallettamisesta on voimassa, mitä rahan, arvo-osuuksien, arvopaperien tai asiakirjain tallettamisesta velan maksuna tai vapautumiseksi muusta suoritusvelvollisuudesta annetussa laissa säädetään. Vakuus on palautettava sen asettajalle, kun edellytyksiä sen pitämiselle ei enää ole.

Ehdotus

oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Vakuuden tallettamisesta on voimassa, mitä rahan, arvo-osuuksien, arvopaperien tai asiakirjain tallettamisesta velan maksuna tai vapautumiseksi muusta suoritusvelvollisuudesta annetussa laissa säädetään. Vakuus on palautettava sen asettajalle, kun edellytyksiä sen pitämiselle ei enää ole.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

10.

Laki

pelastuslain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väliaikaisesti pelastuslain (379/2011) 47 §, 49 §:n 1 ja 4 momentti sekä 80 §:n 3 momentti ja

lisätään lakiin väliaikaisesti uusi 22 b, 22 c ja 111 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(uusi)

22 b §

*Suuren öljyvaraston haltijan velvollisuus
huolehtia torjuntavalmiudesta*

Jos öljyn määrä muualla kuin rannikolla sijaitsevalla varastoalueella on miljoona litraa tai suurempi, varastoija on velvollinen laatimaan suunnitelman alueella sattuvan öljyvahingon varalta. Varastoijan on myös hankittava öljyvahinkojen ehkäisemiseksi ja rajoittamiseksi tarpeellista kalustoa sekä huolehdittava siitä, että saatavissa on sen käyttöön perehtynyttä henkilöstöä. Suunnitelma on toimitettava tiedoksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Tarkemmat säännökset 1 momentissa tarkoitetuista suunnitelmasta ja tarvittavasta torjuntakalustosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

(uusi)

22 c §

Sataman pitäjän ja rannikkoalueen toiminnanharjoittajan velvollisuus huolehtia torjuntavalmiudesta

Pääasiassa kauppamerenkulun käyttöön tarkoitetun sataman pitäjä ja muun rannikkoalueella miljoona litraa tai sitä enemmän öljyä tai muita haitallisia aineita varastoivan laitoksen toiminnan harjoittaja on velvollinen laatimaan suunnitelman alueella sattuvan öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon varalta. Sataman pitäjän ja toiminnanharjoittajan on hankittava öljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen ehkäisemiseksi ja rajoittamiseksi tarpeellista kalustoa. Toimin-

Voimassa oleva laki

47 §

Pelastustoimen suunnitelmat

Viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset, jotka ovat velvollisia antamaan pelastusviranomaisille virka-apua ja asiantuntija-apua tai joiden asiantuntemusta muutoin tarvitaan pelastustoiminnassa ja siihen varautumisessa, ovat velvollisia laatimaan pelastuslaitoksen johdolla ja yhteistoiminnassa keskenään tarpeelliset suunnitelmat tehtäviensä hoitamisesta pelastustoiminnan yhteydessä ja osallistumisesta pelastustoimintaan. Pelastuslaitokselle on annettava selvitykset pelastustoimintaan käytettävissä olevista voimavaroista.

49 §

Velvollisuus antaa virka-apua ja asiantuntija-apua pelastusviranomaisille

Sen lisäksi mitä 46 §:ssä säädetään viranomaisten yhteistyöstä pelastustoiminnassa, valtion ja kunnan viranomaiset ja laitokset sekä metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämisskeskuksesta annetussa laissa

Ehdotus

nanharjoittajan tulee myös huolehtia siitä, että torjuntakaluston käyttäjiksi on saatavissa koulutettua henkilöstöä. Suunnitelma on toimitettava tiedoksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Tarkemmat säännökset 1 momentissa tarkoitetusta suunnitelmasta ja tarvittavasta torjuntakalustosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

47 §

Pelastustoimen suunnitelmat

Pelastuslaitoksen tulee laatia alueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat.

Viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset, jotka ovat velvollisia antamaan pelastusviranomaisille virka-apua ja asiantuntija-apua tai joiden asiantuntemusta muutoin tarvitaan pelastustoiminnassa ja siihen varautumisessa, ovat velvollisia laatimaan pelastuslaitoksen johdolla ja yhteistoiminnassa keskenään tarpeelliset suunnitelmat tehtäviensä hoitamisesta pelastustoiminnan yhteydessä ja osallistumisesta pelastustoimintaan.

Merialueella tapahtuvaa alusöljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa koskevat suunnitelmat laaditaan kuitenkin Rajavartiolaitoksen johdolla.

Pelastuslaitokselle ja Rajavartiolaitokselle on annettava selvitykset pelastustoimintaan käytettävissä olevista voimavaroista.

Sisäministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä laadittavista pelastustoimen suunnitelmista sekä niiden sisällöstä ja rakenteesta.

49 §

Velvollisuus antaa virka-apua ja asiantuntija-apua pelastusviranomaisille ja Rajavartiolaitokselle

Sen lisäksi mitä 46 §:ssä säädetään viranomaisten yhteistyöstä pelastustoiminnassa, valtion ja kunnan viranomaiset ja laitokset sekä *Suomen metsäkeskuksesta annetussa laissa (418/2011) tarkoitettu Suomen metsä-*

Voimassa oleva laki

(1474/1995) tarkoitetut metsäkeskukset ovat velvollisia antamaan pyynnöstä pelastusviranomaisille toimialaansa kuuluvaa tai siihen muuten soveltuvaa virka-apua.

Päätöksen 1 ja 2 momentissa tarkoitetun virka-avun ja 3 momentissa tarkoitetun asian-tuntija-avun pyytämisestä tekee asianomai-nen pelastusviranomainen.

80 §

Palotarkastuksen ja muun valvontatehtävän toimittaminen

Kiinteistön omistajan, haltijan ja toimin-nanharjoittajan on pyynnöstä toimitettava alueen pelastusviranomaiselle maksutta 15 §:ssä tarkoitettu pelastussuunnitelma ja mahdolliset muut sellaiset kohteen palo- ja poistu-misturvallisuudesta laaditut asiakirjat, joita *alueen* pelastusviranomainen tarvitsee 78 §:n mukaisessa valvontatehtävässään.

(uusi)

Ehdotus

keskus ovat velvollisia antamaan pyynnöstä pelastusviranomaisille ja *Rajavartiolaitoksel-le* toimialaansa kuuluvaa tai siihen muuten soveltuvaa virka-apua *pelastusviranomaisten ja Rajavartiolaitoksen tässä laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi. Sama velvollisuus on valtion omistamilla liikelaitoksilla ja yhti-öillä.*

Päätöksen 1 ja 2 momentissa tarkoitetun virka-avun ja 3 momentissa tarkoitetun asian-tuntija-avun pyytämisestä tekee asianomai-nen pelastusviranomainen *tai Rajavartiolai-tos.*

80 §

Palotarkastuksen ja muun valvontatehtävän toimittaminen

Kiinteistön omistajan, haltijan ja toimin-nanharjoittajan on pyynnöstä toimitettava alueen pelastusviranomaiselle maksutta 15 §:ssä tarkoitettu pelastussuunnitelma, *22 b ja 22 c §:ssä tarkoitettu suunnitelma* ja mahdol-liset muut sellaiset kohteen palo- ja poistu-misturvallisuudesta laaditut asiakirjat, joita pelastusviranomainen tarvitsee 78 §:n mukai-*ssa* valvontatehtävässään.

111 a §

Öljyvahinkojen jälkitorjunta

Öljyvahinkojen jälkitorjunnan yleinen oh-jaus, seuranta ja kehittäminen kuuluu ympä-ristöministeriölle.

Kunta vastaa tarvittaessa jälkitorjunnasta alueellaan. Kunnan eri viranomaisten ja lai-tosten tulee tarvittaessa osallistua jälkitor-juntaan.

Jälkitorjuntaa johtaa asianomaisen kunnan määräämä viranomainen. Elinkeino-, liiken-ne- ja ympäristökeskus ohjaa ja sovittaa yh-teen jälkitorjuntatöitä, jos torjunta ulottuu usean kunnan alueelle.

Mitä 36 §:n 2 momentissa ja 36 a §:ssä

Voimassa oleva laki

Ehdotus

säädetään pelastustoiminnan johtajan toimivaltuuksista, koskee myös jälkitorjuntaa johtavaa viranomaista.

Mitä 89 a ja 89 b §:ssä säädetään öljy- ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa johtavan viranomaisen tiedonsaantioikeudesta, koskee myös jälkitorjuntaa johtavaa viranomaista.

Mitä 99 a §:n 1 momentissa säädetään viranomaisten oikeudesta saada korvaus öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon torjunnasta aiheutuneista kustannuksista, sovelletaan myös kunnan oikeuteen saada korvaus jälkitorjunnasta aiheutuneista kustannuksista. Kunnan oikeudesta saada korvaus jälkitorjunnan kustannuksista öljysuojarahastosta säädetään öljysuojarahastosta annetussa laissa.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*